MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Hajdúböszörmény város

Integrált Településfejlesztési Stratégiájának

módosításához

2024.

Készült Hajdúböszörmény Város Önkormányzata megbízásából

Készítette:

a Hajdú-Bihar Vármegyei Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Dr. Kovács Krisztina

a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájához
az ITS Konzorcium által készített Megalapozó Vizsgálat felhasználásával

Adatgyűjtés lezárva: 2024. február 2.

Tartalomjegyzék

HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ 6
1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK 6
1.1.1. A település térségi szerepe 6
1.1.2. A település vonzáskörzete és funkciói 8
1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETILEG RELEVÁNS várMEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA 15
1.2.1. KAPCSOLÓDÁS AZ ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ 15
1.2.2. KAPCSOLÓDÁS A VÁRMEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ ÉS PROGRAMHOZ ... 18
1.2.3. EGYÉB TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKHOZ, PROGRAMOKHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS... 21
1.3. Területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata 23
1.4. A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek megállapításai 33
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések 40
1.5.1. Hatályos Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia 40
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések 45
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata 45
1.7. A település társadalma 50
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség 50
1.7.2. Térbeli társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok 62
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők 63
1.8. A település humán infrastruktúrája 68
1.8.1. Humán közszolgáltatások 68
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása 80
1.9. A település gazdasága 81
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepe 81
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői 83
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések 91
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők 93
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok 94
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere 95

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program ... 95
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere ... 97
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység ... 100
1.10.4. Foglalkoztatáspolitika ... 100
1.10.5. Lakás-és helységgazdálkodás ... 102
1.10.6. Intézményfenntartás ... 103
1.10.7. Energiagazdálkodás ... 108
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások ... 110
1.12. Táji és természeti adottságok vizsgálata ... 114
1.12.1. Természeti adottságok ... 114
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet ... 116
1.12.3. Védett, védendő táji és természeti értékek, területek ... 120
1.13. Zöldfelületi rendszer ... 128
1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei ... 128
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái ... 135
1.14. Az épített környezet vizsgálata ... 136
1.14.1. A területfelhasználás vizsgálata ... 136
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata ... 148
1.14.3. Önkormányzati tulajdonkataszter ... 150
1.14.4. Az építmény állomány és a környezet geodéziai felmérése ... 150
1.14.5. Az építmények vizsgálata ... 150
1.14.5. 1. Településkarakter, helyi sajátosságok ... 153
1.14.6. Az épített környezet értékei ... 153
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái ... 163
1.15. Közlekedés ... 164
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok ... 164
1.15.2. Közúti közlekedés ... 166
1.15.3. Közösségi közlekedés ... 171
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés ... 174
1.15.5. Parkolás ... 176
1.16. Közművesítés ... 176
1.16.1. Víziközművek ... 177
1.16.2. Energia ... 182
1.16.3. Elektronikus hírközlés ... 185
1.17. Környezetvédelem ... 186

1.17.1. Talaj ... 187
1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek ... 187
1.17.2. Levegőtisztaság és védelme ... 189
1.17.4. Zaj-és rezgésterhelés ... 191
1.17.5. Sugárzásvédelem ... 192
1.17.6. Hulladékkezelés ... 193
1.17.7. Vizuális környezetterhelés ... 193
1.17.8. Árvízvédelem ... 194
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák ... 194
1.18. Katasztrófavédelem ... 194
1.18.1. Építésföldtani korlátok ... 195
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség ... 196
1.18.3. Egyéb katasztrófavédelmi tényezők ... 197
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely ... 198
1.20. Városi klíma ... 198
2. Helyzetelemző munkarész ... 201
2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése ... 201
3. Helyzetértékelő munkarész ... 206
3.1. A helyzetelemzés eredményeinek ... 206
3.1.1. A folyamatok értékelése ... 206
3.1.2. A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése ... 211
3.1.3. A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei 220
3.2. Problématérkép/értéktérkép ... 222
3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek ... 222
3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, tárképi ábrázolása, rövid bemutatása ... 222
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése ... 250
3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése ... 255
MELLÉKLETEK ... 257
1. számú melléklet: A helyi egyedi védelem alá helyezett épületek ... 257

HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1.1. A település térségi szerepe

Hajdúböszörmény Hajdú-Bihar vármegyén belül, Debrecentől 18 kilométerre északra fekszik, az Észak-alföldi tervezési-statisztikai régió közepén. A **középvárosi** ranggal rendelkező település közigazgatási területe 37.074 hektárra terjed ki, mellyel az ország 4. legnagyobb területű települése. A 2023. január elsejei adatok alapján 29,5 ezer (29.574) főt kitevő lakosságszámával **Hajdú-Bihar vármegye második legnagyobb és legnépesebb városa**, ahol a lakásállomány nagysága 12.493.

1. ábra: Hajdúböszörmény és a Hajdúböszörményi járás elhelyezkedése

Hajdúböszörmény elhelyezkedése

A Hajdúböszörményi járás elhelyezkedése

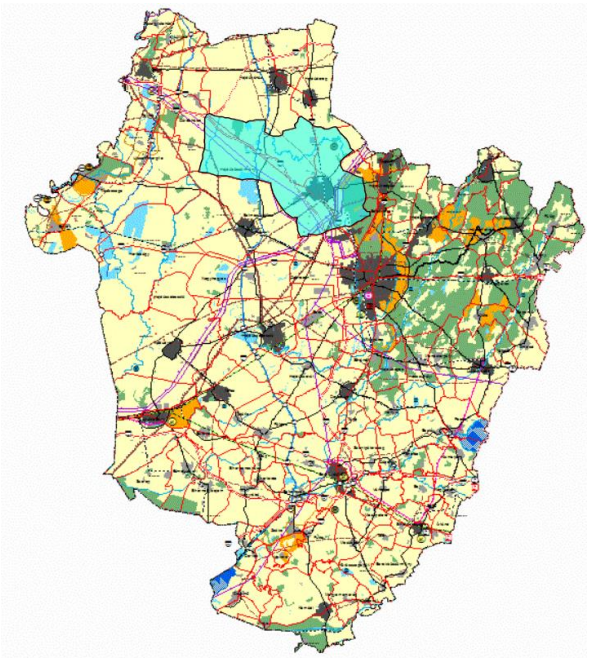

Hajdúböszörmény közigazgatási területe (világoskék színnel)

Forrás: KSH Helységnévtár, KSH-TeIR

Az Észak-alföldi régió sajátossága, hogy nem rendelkezik erős középvárosi hálózattal a vármegyeszékhelyek dominanciája miatt. A hajdúsági vármegyeszékhely (Debrecen) vonzáskörzete nagy területet fed le, mind regionális, mind országos szinten. Éppen ezért **a vármegyeszékhely közelsége nem csak előnyt, hanem kihívást is jelent** Hajdúböszörmény számára. Ugyanakkor - Hajdú Bihar megye területrendezési tervei alapján – a jövőben is kiemelt fontosságú fejlesztési irány lesz a Debrecen körüli külső városgyűrű elemeinek fejlesztése. Ezen hálózaton belül pedig Hajdúböszörmény is meghatározó szerepet tölthet be. Már csak azét is, mert a település **a közlekedési infrastruktúrában is kiemelt helyzetű**, ugyanis a településen keresztül átmenő országutak kötik össze a Hajdúböszörménytől északra található településeket Debrecennel.

A város északkeleti részén került kijelölésre a regionális hulladékgazdálkodási rendszer három vármegyei telephelyének egyike (**Térségi hulladéklerakó** hely *(az ábrán H-val jelölve))*, amely az újrahasznosítás különböző formáinak megvalósításával új munkahelyek létrehozását eredményezte. A település által kialakított ipari park övezetek jelentős hazai és külföldi beruházások színterei lehetnek a közeljövőben. A város több településsel, többek közt a vármegyeszékhellyel is közvetlen kapcsolatban van az országúti hálózaton keresztül, az útvonalhálózat Debrecen irányából sugarasan ágazik szét. A sugarak mentén elhelyezkedő települések így a vármegyeszékhelyhez kötődnek, nem pedig a térségi középvárosokhoz.

2. ábra: Hajdúböszörmény a vármegye szerkezeti tervében

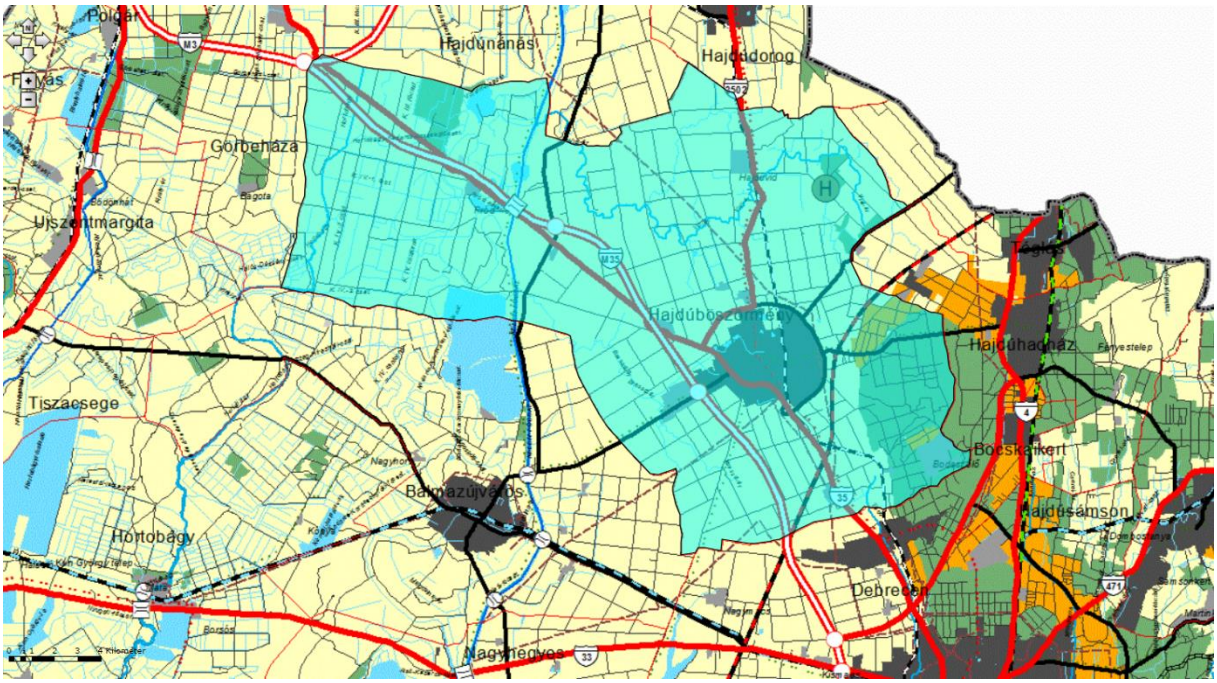

Forrás: HBVTrT – Térségi Szerkezeti Terv részlet, KSH-TeIR

A település elérésére **több közlekedési útvonal** is rendelkezésre áll. Személygépjárművel hat irányból is megközelíthető a város a szomszédos települések irányából. A főváros az M35-ös és az M3-as számú autópályán keresztül körülbelül 2 óra alatt érhető el Hajdúböszörményből. Az autópálya lehajtó ága közelebb, mint 1 kilométerre található a város határától. Közúton Debrecen 20, míg Nyíregyháza körülbelül 40 km-re fekszik a településtől.

Hajdú – Bihar vármegye és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye határkapcsolata viszonylag jól kiépített, hiányzó elemként a Tiszavasvári–Hajdúnánás–Hajdúdorog-Hajdúböszörmény hajdúvárosi tengely kapcsolatában a főúti fejlesztésének igénye említhető.

1. táblázat: Hajdúböszörmény közúti közlekedésben betöltött szerepének bemutatása

Kiinduló pont	Útvonal(ak)	Közbeeső település(ek)	Szomszédos város
Hajdúböszörmény	35. sz. fk. út	Debrecen – Józsa	Debrecen
	M35 autópálya (33 fk. út)	-	
	3507.j.ök. út (alsórendű út)	-	Hajdúhadház
	alsórendű út	-	Hajdúdorog
	3318.j.ök. út (alsórendű út)		Balmazújváros
	3502.j. ök. út (alsórendű út)	Hajdúdorog, Hajdúnánás	Tiszavasvári

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Vasúttal a 109-es számú vonalon utazhatunk Hajdúböszörménybe, mely Debrecent és Tiszalököt köti össze, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúnánás és Tiszavasvári érintésével. Hajdúböszörmény városának egyéb vasúti összeköttetése nincs. A fővárossal való vasúti összeköttetést a Budapest - Debrecen közötti járatok és az ehhez csatlakozó, tiszalöki vonalon közlekedő vonatok biztosítják. A régió központjába vasúton nagyságrendileg 30 perc alatt lehet eljutni.

A **légi közlekedés** szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik Hajdúböszörmény városától körülbelül 25 km-es távolságban található debreceni nemzetközi repülőtér, amely 2003. áprilisától állandó kereskedelmi repülőtérként működik.

1.1.2. A település vonzáskörzete és funkciói

Hajdúböszörmény város körzetében három nagyobb település – Debrecen, Balmazújváros és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye megyeszékhelye, Nyíregyháza – található. **Mind a járás, mind Hajdúböszörmény városa több szállal kötődik Debrecenhez**. Munkavállalók, diákok és hallgatók százai utaznak nap, mint nap a térségből Debrecenbe.

A hajdúvárosok a vármegyén belüli átlaghoz képest dinamikusan fejlődnek. A folyamatos növekedés a kiváló földrajzi fekvésnek, a remek termőhelyi feltételeknek, a gyógyhatású termálvízre épült gyógyfürdőknek köszönhető. A nemzetközi turisztikai szerepkörrel rendelkező debreceni és hajdúszoboszlói termálfürdőkkel szemben a Hajdúböszörményi Bocskai Strand-és Gyógyfürdő egyelőre csak lokális jelentőségű, térségi feladatok ellátására alkalmas.

Hajdúböszörmény helyzetét és fejlesztési lehetőségeit alapvetően **befolyásolja a szomszédságában elhelyezkedő Debrecen**, amelynek térszervező ereje a vármegye határain is túllép. A nagyváros egyre bővülő agglomerációs zónája a szomszédos kisebb településekre terjed ki, amelynek Hajdúböszörmény is része. A 20. század elején még középvárosként jellemezhető Hajdúböszörmény ma nem felel meg teljes mértékben a kisvárosoktól elvárt regionális szerepkörnek sem, ami egyértelműen a **korlátozott**

kiterjedésű vonzáskörzetre vezethető vissza. A regionális központ és a hiányos értékű kisváros közötti kategóriák teljes hiánya rámutat Debrecen túlzott központi szerepkörére a vármegyében. A nagyváros nyújtotta széleskörű szolgáltatások miatt több intézmény (pl. kórház) kiépülésére nem került sor. Hajdúböszörmény esetében regionális szerepkörrel három funkció, egyes közigazgatási funkciók (Polgár, illetve Hajdúhadház irányába), a felsőoktatás (Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar) és a kultúra (a Hajdúság kulturális tradícióinak megőrzése) rendelkezik, vármegyei szintű feladatok ellátásáról nem beszélhetünk.

Hajdúböszörmény környékét alacsony településsűrűség jellemzi, a jelentősebb népességszámú egykori mezővárosok relatíve magas népességszámmal és igen kiterjedt külterülettel rendelkeznek. **A város vonzáskörzetének kiterjedését igen erőteljesen korlátozza Debrecen**, amelynek a szuburbanizációs zónájához tartozó, igen gyors ütemben fejlődő Józsa mindössze 10 kilométerre fekszik a várostól. Az északkeletre (Hajdúhadház és Téglás) és délnyugatra (Balmazújváros) elhelyezkedő kisvárosok más térszerkezeti vonalak mentén helyezkednek el, és elsősorban szintén a vármegyeszékhellyel van intenzív kapcsolatuk. Hajdúböszörmény igen kiterjedt határának köszönhetően tulajdonképpen a vonzáskörzethez kell sorolni az egyébként közigazgatásilag a városhoz tartozó Bodaszőlőt, Hajdúvidet és Pródot.

Hajdúböszörmény a 2023. január elsejei adatok alapján 37 866 fős lakónépességgel rendelkező **Hajdúböszörményi járás járásközpontja**. A járásban Hajdúböszörmény mellett Hajdúdorog városa tartozik a járáshoz, egyéb település nem. A 471,39 km² kiterjedésű járás közvetlenül határos a Hajdúnánási, a Balmazújvárosi, a Hajdúszoboszlói, a Debreceni, a Hajdúhadházi járásokkal, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található Nyíregyházi járással.

3. ábra: Hajdú-Bihar Vármegye járásai

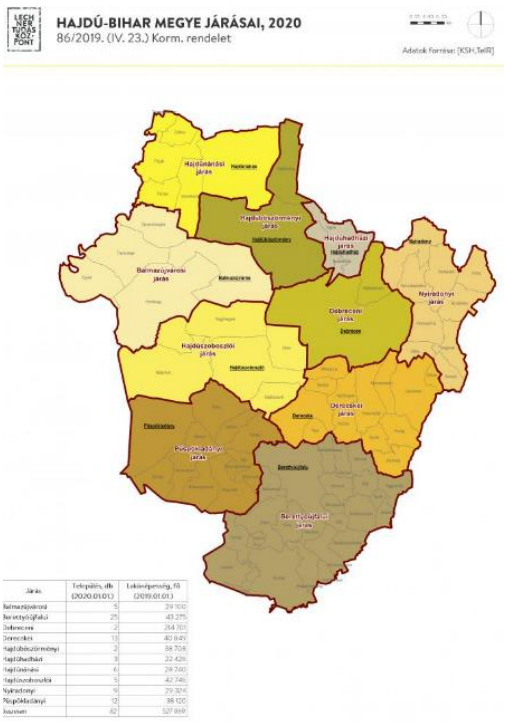

Járás	Település, db (2020.01.01.)	Lakónépesség, fő (2019.01.01.)
Balmazújvárosi	5	29 100
Berettyóújfalui	25	49 275
Debreceni	2	264 701
Derecskei	13	40 849
Hajdúböszörményi	2	38 704
Hajdúhadházi	3	22 429
Hajdúnánási	6	28 240
Hajdúszoboszlói	5	42 746
Nyíregyházi	9	79 324
Püspökladányi	12	38 120
Összesen	82	527 988

Forrás: KSH-TÉRPORT

2. táblázat: A Hajdúböszörményi járás települései

Táblázat	Rang	Népesség (2023. január 1.)	Terület (km²)
Hajdúböszörmény	járásszékhely város	29 574	370,74
Hajdúdorog	város	8 292	100,65
Összesen:	**-**	**37 866**	**471,39**

Forrás: KSH-Helységnévtár

A Hajdúböszörményi Járási Hivatalban 5 osztály látja el a hatósági feladatokat, melyek az alábbiak: Hatósági és Gyámügyi Osztály, Népegészségügyi Osztály, Élelmiszerlánc - biztonsági és Állategészségügyi Osztály, Foglalkoztatási Osztály és Kormányablak Osztály. A közigazgatási és a közszférához, illetve a lakossági ellátáshoz kapcsolódó szervezetek a településen: Polgármesteri Hivatal, Hajdúböszörményi Járási Hivatal, Katasztrófavédelmi Örs, Rendőrkapitányság, Polgárőrség, Járási Földhivatal, Falugazdász, Városüzemeltetési Intézmény, Szociális Szolgáltatási Központ, Fazekas Gábor Idősek Otthona, Városi Bölcsőde, Óvodai egységek, Általános és középiskolák, Közművelődési, sport intézmények és gazdasági szervezetek, Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar, Mezőőri Szolgálat, Posta, Járásbíróság, Városi Ügyészség, NAV helyi kirendeltsége, OPUS TITÁSZ kirendeltség.

A Hajdúböszörményi járás lakossága elöregedő tendenciát mutat: míg a 2011-es népszámlálás idején a lakosságának 15,4%-át adta **az idős korosztály**, addig **2022-re** ez az arány jelentősen növekedett, **megközelítette a lakosság ötödét**: 19,72%-ot (5.793 fő) tesznek ki a népességen belül a 65 évesnél idősebb személyek. A város **öregedési indexe** (azaz, hogy hány idős korú személy jut száz 0-14 évesre) igen magas, **a vármegyei értéket is meghaladta**: 132,7. 2011 óta ez is jelentősen növekedett, éppúgy, mint a járási, vagy vármegyei érték. **Egyre alacsonyabb a fiatal lakosság aránya**: míg 2011-ben Hajdúböszörmény lakosságának 16,5%-át adták a fiatalok (0-14 éves korosztály), addig 2022-ben arányuk 14,9%-ra csökkent. A város születési és halálozási adatait 2011 óta vizsgálva kirajzolódik, hogy a természetes fogyás zajlik, azaz minden évben többen halnak meg, mit ahányan születnek. **A népesség természetes fogyását az elvándorlás tovább súlyosbítja**: az utóbbi 12 évben egy év (2012) kivételével többen hagyják el a várost, mint ahányan lakhelyül választják azt.

A Hajdúböszörményi járás a statisztikai adatok tükrében (2022)

A járást alkotó települések száma (db)	2	
Terület (km²)	370,74	
Népsűrűség (fő/km²)	80,3	
Lakónépesség 2022 év végén (fő)	37.654	
14 év alattiak száma (fő) és aránya (%)	5.795	15,39
15-64 évesek száma (fő) és aránya (%)	24.507	65,08
65 év felettiek száma (fő) és aránya (%)	7.352	19,53
Regisztrált álláskeresők száma (fő)	993	
Munkanélkuliség relatív mutatója (%)	3,93	
Regisztrált vállalkozások száma (db)	7.981	

Forrás: KSH-Tájékoztatási adatbázis

Foglalkoztatási szerepkör

Hajdú-Bihar vármegyében a 2022. decemberi adatok alapján a regisztrált álláskeresők száma meghaladja a 18,1 ezret, mely a munkaképes korú lakosság (346.687 fő) 5,24%-át adja. A vármegye 10 járása közt a Hajdúböszörményi járás adja a vármegye második legkevesebb álláskeresői létszámát.

A város gazdaságának ágazati szerkezetében jelen van mindhárom szektor: a mezőgazdaság, az ipar, illetve a szolgáltatás is. Mivel Hajdúböszörmény klasszikus mezővárosként kiváló termőhelyi feltételekkel rendelkezik, ezért az agrárvállalkozások vannak túlsúlyban (53%) a településen.

A foglalkoztatás területén a vármegyei összehasonlításban kedvezőnek mondható munkanélküliségi ráta ellenére beazonosíthatók problémák, melyek hátterében alapvetően a mezőgazdasági munka idényszerűsége és a helyi lakosság iskolázottságának szintje áll.

Hajdúböszörmény városa **kettő ipari park**kal is rendelkezik: a Keleti iparterületre 2007. évben, míg az M35-ös autópálya mentén található nyugati területre 2008-ban nyerte el az Önkormányzat az Ipari park címet. Hajdúböszörményben a két ipari park sajátossága, hogy a tulajdonosi szerkezete szinte az egész országot nézve is egyedinek tekinthető, hiszen az önkormányzatnak a keleti ipari parkban a közterületen kívül nincs tulajdona, míg a nyugati ipari parkban lévő területéből közel 8 ha önkormányzati tulajdon van. A két ipari park estében a tulajdonosok többsége kis és közepes helyi vállalkozás, vagy nagyobb cég telephelye, a tulajdonviszony szétaprózódott. A sajátos helyzet konszolidálásával a város a gazdasági potenciál bővülésével számol a szolgáltatások és az ipar területén, illetve a jelentős hagyományokkal rendelkező mezőgazdaság esetében pedig a jelenlegi pozíciók megtartására törekszik.

A város keleti határában elterülő **Keleti Ipari Park**, az ottani vállalkozások fejlesztései okán, 2014. évre lényegében megtelt. Az Önkormányzat a Keleti Ipari Park bővítésére a településrendezési tervek módosításával adott további lehetőséget. A Keleti Ipari Park bővítése a kapcsolódó útfelújításokkal, infrastruktúra fejlesztésekkel együtt újabb jelentős fejlesztési elképzelés. A **Nyugati Ipari Park**ban jellemzően a kereskedelmi és szolgáltató szektor képviselői találhatók meg, termelő típusú gazdasági társaság nincs jelen. 2017-ben közel 700 millió Ft támogatást nyert az Önkormányzat a Nyugati Ipari Park fejlesztésére, melynek keretében a belső feltáró út kialakítása és közvilágításának kiépítése valósult meg. Ezen fejlesztések II. ütemeként a 8,4 hektáros terület kezdeti infrastrukturális fejlesztéseit követően az ipari park belső feltáró útjainak kialakítása tervezett, melyet tervezetten területbővítés követ további útfejlesztésekkel.

Hajdúböszörményben **a munkanélküliség relatív mutatója** 4,11 (azaz a munkavállalási korú népességre jutó regisztrált álláskeresők száma), ami **kedvezőbb a vármegyei** (5,24) **értéknél**, azonban a járás másik települése, Hajdúdorog értéke (3,31) ennél (és az országosnál) is kedvezőbb.

A járáson belüli vállalkozási aktivitás egyértelműen Hajdúböszörményben a magasabb, ami azonban szélesebb körű összehasonlításban átlag alattinak számít, sok az önfoglalkoztató mikro-vállalkozás. A szektorokat tekintve a legjelentősebb hiány egyértelműen az ipar területén mutatkozik. A primer szektor magas reprezentáltsága egyértelmű a regisztrált vállalkozások körében, emellett a secunder és tercier szektor alacsony aránya jellemző a járásban. Az országos (26%) és vármegyei arányhoz (43%) képest **magas** a járásban (58 %) és Hajdúböszörményben (53 %) is **a mezőgazdasági vállalkozások aránya.**

A járáson belül az ipari vállalkozások is a népesebb, Debrecenből könnyebben elérhető középvárost részesítik előnyben Hajdúdoroggal szemben. **Hajdúböszörményben a vármegyei átlagnál** (11%) **magasabb az iparosodás mértéke**. A szekunder szférában regisztrált cégek aránya a járásban (12%), a járásközpontban (14 %). Az országos mérték 13%.

A szolgáltató szektorban regisztrált cégek számának aránya jelentős eltérést mutat az országos statisztikákhoz képest. A járásban és **Hajdúböszörményben székelő tercier szektorban tevékenykedő vállalkozások aránya** csupán 30%, illetve **33%-os**. Hajdúdorog mezőgazdasági jellegű település, így nem meglepő, hogy a járási központban letelepedett 468 szolgáltatóval szemben, Hajdúdorogon csupán 118 cég került bejegyzésre a tercier szektorban.

Hajdúböszörmény vonzáskörzetének azonosítása nem egyszerű feladat. Úthálózat tekintetében szomszédai - Hajdúhadház, Balmazújváros, Újfehértó – közvetlen, a várost nem érintő összeköttetéssel bírnak a megyeszékhelyekkel. Ez alól az egyedüli kivételt Hajdúdorog jelenti.

A városodás rendszerváltás utáni felgyorsulásának köszönhetően több olyan település is elnyerte a városi címet, ahol a középfokú városi funkciók hiányosak, a csekélyebb vonzáskörzettel rendelkező városok közé sorolható Hajdúdorog is. Hajdúdorog a térszervező funkcióját teljes mértékben nemcsak azért nem tudja betölteni, mert nem rendelkezik minden, a környéken élő lakosság ellátásához szükséges intézménnyel, funkcióval, hanem Hajdúböszörmény, mint járásszékhely fizikai közelsége is visszaszorítja annak kiteljesedését.

Hajdúböszörmény helyzetét és fejlesztési lehetőségeit alapvetően befolyásolja a szomszédjában elhelyezkedő **Debrecen**, amelynek térszervező ereje a vármegye határain is túllép**.** A nagyváros **egyre bővülő agglomerációs zónája** a szomszédos kisebb településekre is kiterjed, amelyeket egy bolygóvárosi körgyűrű foglal egységbe. Ennek a rendszernek **Hajdúböszörmény is részét képezi**.

A vármegyeszékhely, **Debrecen közelsége így Hajdúböszörmény térszervező funkcióját gyengíti** meg, a település és annak vonzáskörzetében lévő településekre egyaránt jellemző, hogy Debrecen felé gravitálnak. A 2001-es cenzus adatai szerint a Hajdúböszörményi járásból **naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya** 16,6% volt, ami a 2011-es népszámláláskor már 24,6%-ra, 2022-ben 35,7%-ra növekedett. Hajdúböszörmény adata: 33,3%, azaz a **foglalkoztatottak 1/3-a más településre jár el dolgozni a járásszékhely településről**. Jellemzően Debrecen városában találnak munkalehetőséget a járás magasabb végzettségű lakosai.

Forrás: https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_egyeb_teruletilehatarolasok

A munkaerőpiaci körzetek lehatárolását a Központi Statisztikai Hivatal a Debreceni Egyetem kutatóival együttműködve, 2017-ben végezte el a 2011-es népszámlálás belföldi ingázási adatait felhasználva. Az elsősorban foglalkoztatáspolitikai célból hasznosítható területegységekre jellemző, hogy a bennük élők vagy bennük foglalkoztatottak túlnyomó többségének lakó- és munkahely-települése az adott egységen belül található, a kiingázók aránya a körzetből, illetve a beingázók aránya a körzetbe csekély. A lehatárolás 84 egybefüggő körzetet tartalmaz, amelyek a legtöbb foglalkoztatottal rendelkező településükről kapták a nevüket. Hajdúböszörmény a **Hajdúböszörményi munkaerőpiaci körzet**et alkotja.

A járás határain túlra mutató térségi szerepkörről három funkció, egyes **közigazgatás**i funkciók - a közigazgatási szerepkör túlnyúlása a kevésbé ellátott Polgári kistérség települései, illetve Hajdúhadház irányában -, a **felsőoktatás** és a **kultúra** rendelkezik, vármegyei szintű feladatok ellátásáról azonban nem beszélhetünk. A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Karának vonzáskörzete a vármegyehatárokon is túlmutat. A Karon a képzés széles vertikuma megtalálható: az öt oktatott alapszak (BA) – óvodapedagógus, szociálpedagógia, andragógia, csecsemő és kisgyermeknevelő, társadalmi tanulmányok – mellett az emberi erőforrás tanácsadó MA szakot, számos szakirányú továbbképzési szakot és felsőoktatási szakképzést akkreditáltatott.

A Hajdúság kulturális tradícióinak megőrzésében a város kiemelkedő szerepet tölt be művelődési intézményei, hagyományőrző csoportjai továbbá rendszeres kulturális események révén. Ez a tevékenység is mindenképp túlmutat a járás határain, mivel a különböző programokhoz a többi hajdúváros önkormányzatai is csatlakoznak.

Hajdúböszörmény igen kiterjedt határának köszönhetően tulajdonképpen a vonzáskörzethez kell sorolni az egyébként közigazgatásilag a városhoz tartozó Bodaszőlőt, Hajdúvidet és Pródot.

Központi belterület **Egyéb belterület:**		**A településrész távolsága a központi belterület centrumától (km)**
Bodaszőlő		2,0
Hajdúvid		0,0
Pród		5,0
Külterület:	**A külterület települési jellege**	
Bodaszőlő külterület	gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely	
Hajdúvid külterület	gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely	7,0
Külterület	mezőgazdasági jellegű (készenléti, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyák	2,0
Pród külterület	mezőgazdasági jellegű (készenléti, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyák	7,0
Szőlőskert	mezőgazdasági jellegű (készenléti, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely, mezőgazdasági jellegű tanyák	6,0
Tanyák	gazdasági tevékenységhez, vagy egyéb funkcióhoz nem köthető lakóhely	5,0

Forrás: KSH - Helységnévtár

A vonzáskörzethez tartozik a járás másik városi rangú települése, Hajdúdorog, amely több funkció esetében nincs rászorulva Hajdúböszörmény városi többletfunkcióira. A járási szintű közigazgatási funkciók egyértelműen Hajdúböszörményhez kötődnek (pl. járási hivatal, népegészségügy, rendőrkapitányság, bíróság). Az egészségügyi szolgáltatások az alapfokú funkciók ellátása mellett, a járóbeteg-ellátásra terjednek ki.

A szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások feladatainak ellátását a Szociális Szolgáltatási Központ biztosítja a városban. A szolgáltatásokat folyamatos bővítik a lakosság igényeihez, a társadalmi változásokhoz és törvényi rendelkezésekhez igazodva. Az integrált intézmény így két helyszínen biztosítja szolgáltatásait (Család- és Gyermekjóléti Központ, Család- és Gyermekjóléti Szolgálat, Házi segítségnyújtás, Étkeztetés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, Szenvedélybetegek Közösségi Ellátása, Fogyatékos Személyek Nappali Ellátása, Tanyagondnoki Szolgálat, Gyermekek átmeneti gondozása – helyettes szülő; Idősek és Demens Személyek Nappali Ellátása).

A lakosság **kulturális és szabadidős** igényeit a Hajdúsági Múzeum, a Káplár Miklós Emlékház, a Sillye Gábor Művelődési Központ és Közösségi Ház, valamint a Kertész László Városi Könyvtár szolgálja ki. A Hajdúböszörménybe érkező turisták számára attrakciót jelent az 1907-ben épült városháza, a református templomok, a Hajdúsági Múzeum, a tájházak, a Petőfi-ház, a Zeleméri csonkatorony, továbbá a település külterületén található helyi és országos jelentőségű természeti értékek.

A **közigazgatási szolgáltatások**at a járási rendszer kialakításával, a járásszékhely funkciónak megfelelően kialakított járási hivatal, illetve kormányablak biztosítja a településen és a járás területén élőknek.

Városüzemeltetési Intézmény keretein belül történik a Közterület Felügyelet, a Mezőőri Szolgálat, a Gyepmesteri telep, a Gyermekétkeztetés köznevelési intézményekben, a Közösségi Ház (melyben a Felnőtt és Gyermekkönyvtár, a Közjegyzői irodák, a Földhivatal és a Városi Ügyészség is megtalálható) üzemeltetése.

A településen idősek otthona és szociális központ működik. A lakosság egészségének megőrzéséhez az Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft. által biztosított **szakrendelői szolgáltatás**, helyi gyógyszertárak járulnak hozzá. Az **egészségügyi alapellátás** keretében 13 felnőtt háziorvosi körzet, 5 gyermekorvosi körzet, 7 fogorvosi rendelő és a védőnői ellátás szolgálja mind a járás, mind a város lakosságát. A Kálvin téri rendelőintézetben a betegek egy helyen tudják igénybe venni a járóbeteg szakorvosi ellátásokat: a tüdőgyógyászat, a bőrgyógyászat és a pszichiátriai szakrendelés, traumatológia, belgyógyászat, ortopédia, röntgendiagnosztika, ideggyógyászat, nőgyógyászat, szemészet, fül-orr-gége, reumatológia, urológia és kardiológia elérhető helyben. A szolgáltatások köre a nappali kórházi ellátással (vagyis úgynevezett egynapos kórház) bővült, mellyel a reumatológia és a gyermekgyógyászat érintett.

A városban egy **bölcsőde**i intézmény működik, az **óvodai nevelés** tizenegy feladatellátási helyen valósul meg 1.245 férőhellyel. A járásszékhely településen az **alapfokú oktatás** 10 feladatellátási helyen valósul meg, míg két **szakképző iskola** és egy **gimnázium** adja a középfokú oktatás színterét. Egy **egyetemi kar** áll továbbá a társadalom rendelkezésére. A lakosság tájékoztatását helyi TV és egy online újság is segíti.

A Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 3/2020. (VI. 29.) önkormányzati rendelete által elfogadott Hajdú-Bihar Megye Területrendezési Tervében Hajdúböszörmény az alábbiak szerint szerepel:

4. ábra: Hajdú-Bihar vármegye térszerkezete

Forrás: Hajdú-Bihar Megye Területrendezési Terve, 2020

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL (ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL ÉS A TERÜLETILEG RELEVÁNS VÁRMEGYEI, VALAMINT TÉRSÉGI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKKAL ÉS PROGRAMOKKAL) VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1. KAPCSOLÓDÁS AZ ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ

Az **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** (OFTK) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből kiindulva egy **2014-2030 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg Magyarország legfontosabb fejlesztéspolitikai céljait és elveit**. A Koncepció a nemzeti fejlesztéspolitika és azzal egyenrangúan a területfejlesztési politika egészét foglalja keretbe. Az

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót 2014. január 3-án fogadták el Nemzeti Fejlesztés 2030 címmel.

Hajdúböszörmény közigazgatási területe a dokumentum alapján a Budapesttől 120-180 km-re húzódó **külső nagyvárosi gyűrűn** helyezkedik el, **a külső gyűrű városa**i közt szerepel, illetve a **Debrecen-Nyíregyháza agglomerálódó térségében** helyezkedik el, így színtere lehet a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat-fejlesztésnek, amit az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) területi specifikus célként definiál.

5. ábra: Városhálózat

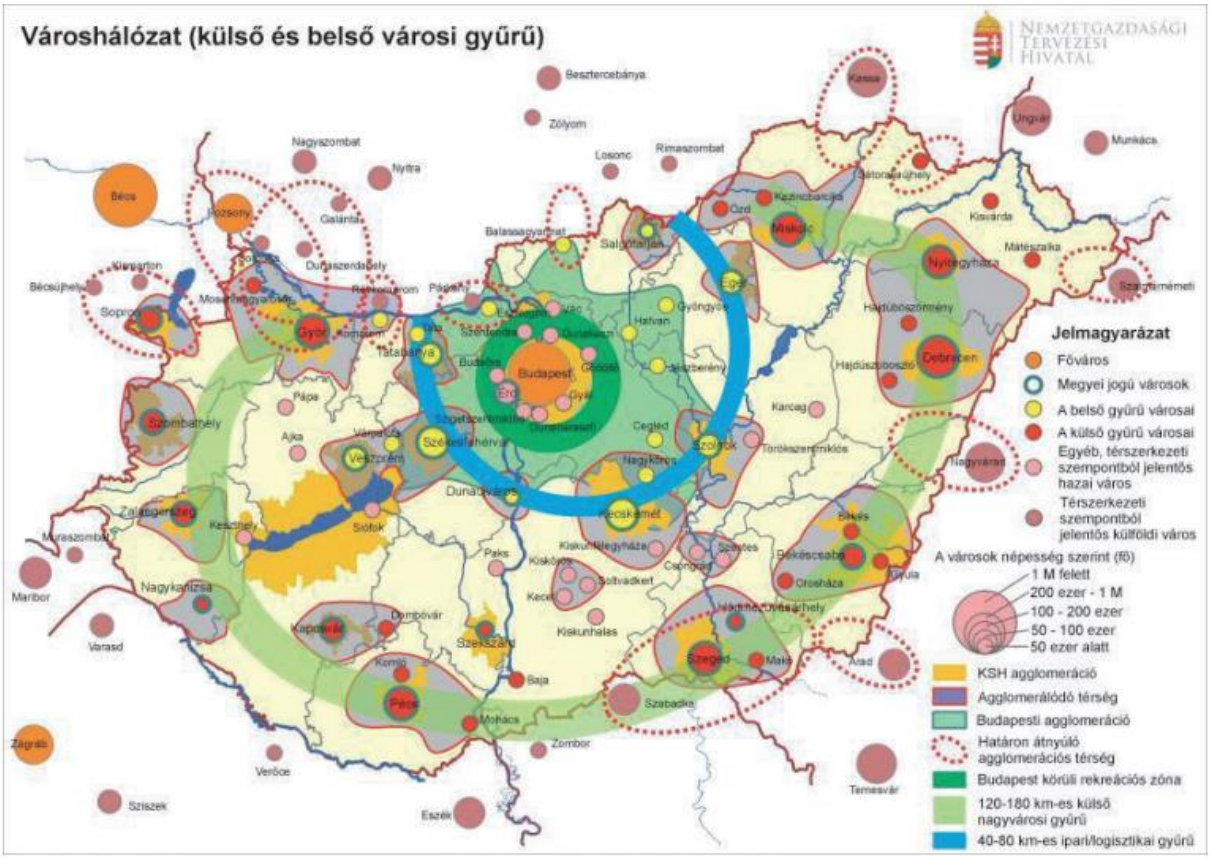

Forrás: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció - Nemzeti Fejlesztés 2030

Az országos fejlesztési dokumentum kijelöli a **vidéki térség**eket. A vidéki térségek lehatárolására több módszertan létezik, az általánosan használt OECD lehatárolás szerint a 120 fő/km2 népsűrűség alatti térségeket tekintjük vidéki térségnek. A tervezési-statisztikai szerepen túl ennek jelentősége az uniós vidékfejlesztési támogatások célterületeinek kijelölésében van. A Hajdúböszörményi járás is e kategóriába tartozik, azon belül pedig a **Tanyás térség**ek típusába, melyet az alábbi ábra mutat:

6. ábra: Vidéki térségek

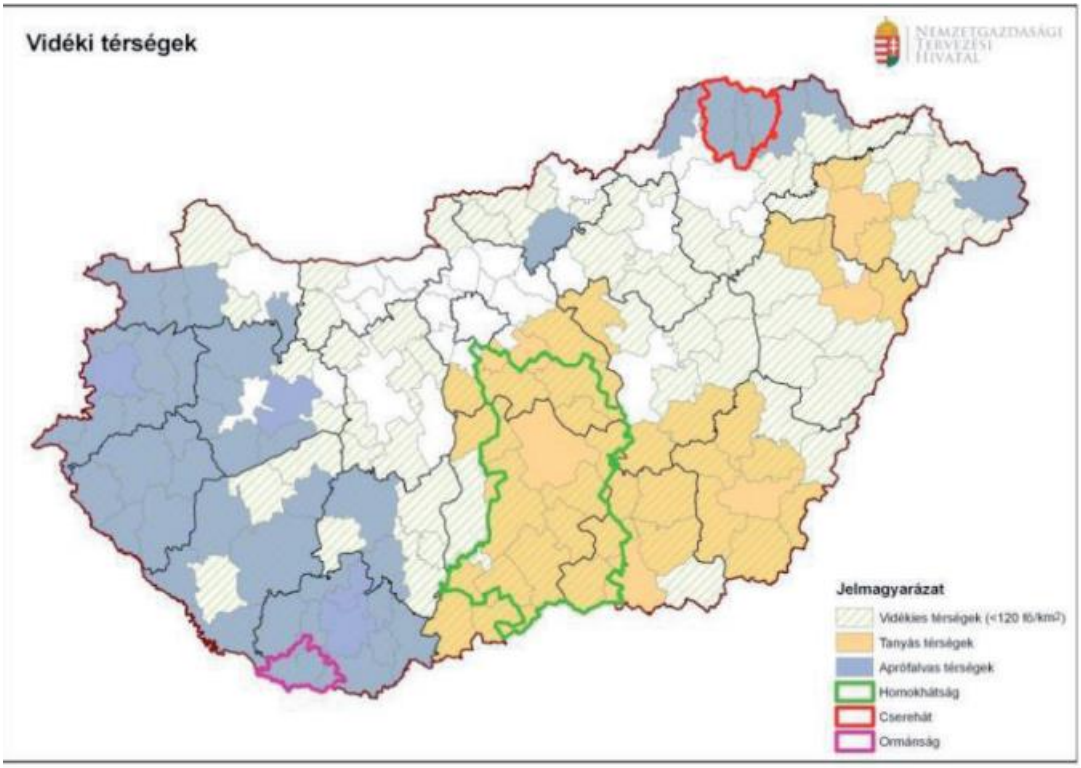

Forrás: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció - Nemzeti Fejlesztés 2030

A tanya – mint hagyományos gazdálkodási, települési és létforma – a magyar társadalmi, településszerkezeti- és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. A tanyákra jellemző számos probléma (pl. eltűnő mezőgazdasági funkció, leromlott épületállapot, romló közbiztonság, fejletlen infrastruktúra, közművekkel való ellátottságuk alacsony szintű, nehéz megközelíthetőség, kedvezőtlen demográfiai mutatók) mellett a tanyás vidékek ugyanakkor megfelelnek a fenntartható fejlődés, az integrált vidékfejlesztés és a többfunkciós mezőgazdaság Európában kialakult fejlesztési modelljének, és megfelelő fejlesztésekkel minden esély megvan arra, hogy a **tanyarendszer korszerű formában megújuljon**.

Az OFTK megfogalmazta **vidékpolitikai jövőképét** az alábbiak szerint: Gazdasági funkciójukban megerősödött, a működő és fejlődő helyi gazdaságra, benne az európai többfunkciós, ökoszociális funkciókat (tájfenntartás, természeti erőforrások és biodiverzitás megőrzése, népességmegtartás és foglalkoztatás) teljesítő, jó minőségű, egészséges élelmiszereket előállító mezőgazdaságra és azzal szoros kapcsolatban lévő élelmiszer-feldolgozásra épülő, közösségeiben megújult, a helyben lakóknak perspektívát nyújtó, minőségi életfeltételeket biztosító vidéki települések és térségek.

Az OFTK meghatároz olyan térségeket, kategóriákat, amelyek esetében sajátos beavatkozások lehetnek szükségesek. Hajdúböszörmény szempontjából (a már említett, 120 fő/km^2-nél alacsonyabb népsűrűségű vidékies térségek mellett) a következő kategóriák a leginkább relevánsak:

- védett természeti területek és ökológiai hálózat,
- jó mezőgazdasági adottságú területek, kiváló termőhelyi adottságú területek
- nap-, szél- és geotermikus energia hasznosítására legjobban javasolt térségek,
- a klímaváltozás hatásaival szemben leginkább sérülékeny térségek,

- a kitermelésnél lassabban utánpótlódó talaj-, réteg- és karsztos víztestek,
- védendő kulturális örökség.

Az OFTK kijelöli az egyes sajátos tematikájú lehetőségeket hordozó és kihívásokkal küzdő beavatkozási térségtípusokat és térszerkezeti elemeket. kirajzolhatók azok a **funkcionális térség**ek, melyek arculatában meghatározó – vagy a jövőben szándékoltan azzá válik – egy-egy nemzeti szinten is jelentős gazdasági, társadalmi vagy környezeti feladat ellátása. Az adott térség elsősorban e feladatellátással kapcsolódik a nemzeti szintű társadalmi és területi munkamegosztásba. A funkciók kívánt térségi és településhálózati szintű kiosztását szemlélteti az alábbi térkép. Ezek nem kizárólagos és nem szabályozási jellegű térségek.

7. ábra: Funkcionális térségek

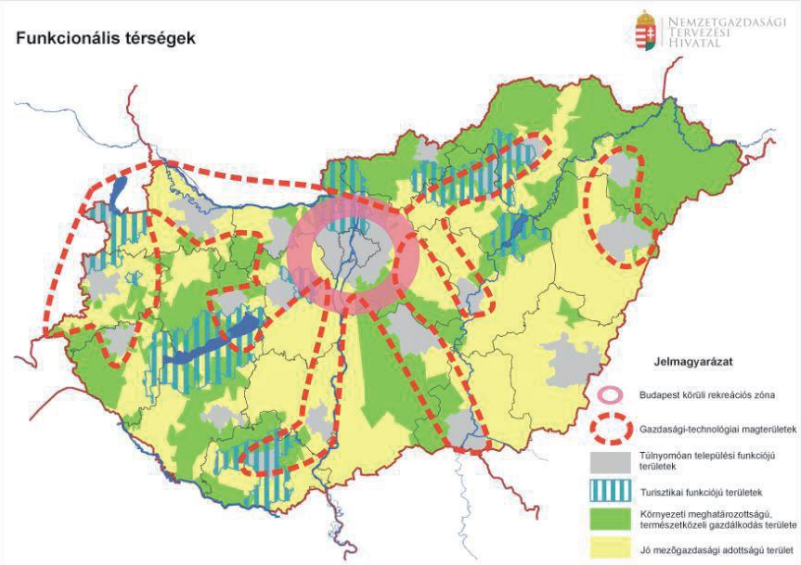

Forrás: OFTK

Hajdúböszörmény a **Jó mezőgazdasági adottságú terület**ek és a **Gazdasági-technológiai magterület**ek funkcionális térségébe is beletartozik.

1.2.2. KAPCSOLÓDÁS A VÁRMEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ ÉS PROGRAMHOZ

A 43/2021. (V. 6.) elnöki határozattal elfogadott, hatályos, **Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója határozza meg** Hajdú-Bihar vármegye 2030-ig tartó jövőképét és kialakítja fejlesztési egységeit.

A Koncepcióban megfogalmazott jövőkép alapján „Hajdú-Bihar a Kárpát-medence újra-szervesülő területi folyamataiban megerősödött térségi szerepével, – Debrecen növekvő regionális szerepére támaszkodva – egy dinamikus és modern, magas hozzáadott értékű gazdasággal és fejlett innovációs ökoszisztémával rendelkező, társadalma és környezete irányában felelős, tudatos tervezésen alapuló jövőálló megye, mely elhivatott természeti- és kulturális értékeinek megőrzésében, fenntartható hasznosításában, egyben nyitott a kreatív és innovatív kezdeményezésekre, amellyel lakosai számára minőségi, élhető környezetet és felelős közösséget biztosít.” A jövőkép szerint 2030-ban a megye közel két évtizede folyamatosan és fenntartható módon fejlődik, jelentősen javul a gazdasági teljesítmény és nő a foglalkoztatottak száma. A megye kedvező földrajzi fekvését, természeti adottságait, valamint,

kulturális és világörökségi értékeit kihasználva megerősíti a gazdaságban korábban betöltött súlyát. Megőrzi kedvező természeti adottságait és kihasználja a társadalmi együttműködések nyújtotta lehetőségeket, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a megye kiegyensúlyozottan fejlődjön, valamint minden lakosa számára élhető környezetet biztosítson.

A vármegye **stratégiai céljai két szinten, ágazati és területi szinten kerültek meghatározásra** annak érdekében, hogy a különböző tématerületeknek és ágazatoknak, valamint a vármegye területi tagozódásának megfelelő fejlesztések kiemelésre kerülhessenek.

A Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Koncepció céljai:
1. Stratégiai ágazati cél: Versenyképes gazdaság innovatív megoldásokra és hálózatosodásra építve
2. Stratégiai ágazati cél: Motivált és rugalmas humánerőforrás Hajdú-Bihar megyében
3. Stratégiai ágazati cél: Hatékony klímavédelem és adaptáció a megyében
4. Stratégiai ágazati cél: Korszerű infrastruktúra, digitális megoldások
5. Stratégiai ágazati cél: Élhető és éltető települések
Stratégiai területi cél 1 (T1): Debrecen és szoros településegyüttese,
Stratégiai területi cél 2 (T2): Dinamizálódó észak-nyugati kaputérség
Stratégiai területi cél 3 (T3): Határmenti térségek és felzárkóztatásra váró peremtérség

A Koncepció kiemeli, hogy a vármegyében találhatóak sajátos adottságokkal rendelkező települések is – lélekszámtól függetlenül. Ilyennek tekinthető Hajdúböszörmény is.

Az egyik ilyen sajátos probléma a **környezetileg érzékeny területű település**ek köre, amelyek a Hortobágyi Nemzeti Park területei által érintettek, vagy érzékeny vízbázisú térségek. De itt említeni a **turisztikai potenciállal rendelkező települések**et is – legyen az termál-, kulturális vagy vallási vonzerő – amelyek fejlesztése szintén speciális beavatkozásokat igényel.

Hajdúböszörmény ezen kívül több helyen is megjelenik a koncepcióban és az azt megalapozó feltáró-értékelő vizsgálatban, melyből látszik, hogy a Hortobágy vonzásában **helyi természeti és kulturális potenciállal is rendelkezik** a város.

Műemléki védelem alá eső védett objektumai vannak (Zsinagóga, Kálvin téri Református templom), az épített környezet értékei közé tartozik még a kezdődő gótika elemeit mutató egyházi érték, a Zeleméri templomrom.

Településszerkezete kétbeltelkes, tökéletesedett sugaras-gyűrűs halmaz, melynek egyik leghíresebb példája Hajdúböszörmény.

A vármegye kiemelkedő **termálvízkészlet**ére Hajdúböszörményben fürdő is épült. A Hajdúböszörményi Bocskai Gyógyfürdő a vármegye kilenc minősített gyógyfürdőjének egyike (**egészségturizmus**).

Debrecen és térsége turisztikai térségen belül a **Debrecen-Hajdúszoboszlói turisztikai térség**be tartozik. A vármegyén belül Hajdúböszörményben igen magas a mezőgazdasági foglalkoztatottak száma, azonban ipari (két ipari park, nagy foglalkoztatók), logisztikai funkciói is erősödnek az **M35-ös autópálya menti fekvés**nek is köszönhetően. A középfokú funkciók jól kiépültek a **hajdúváros**

járásszékhelyen, vidéki városként **felsőoktatási központ**ként is funkcionál.

A 44/2021. (V. 6.) elnöki határozattal elfogadott **Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Stratégiai Program 2021-2027** tartalmazza a vármegye területfejlesztési célrendszerét. A Koncepcióban és a Programban a vármegyei térszerkezet alapján, illetve a vármegye településeinek környezeti, társadalmi-gazdasági helyzete és adottságai alapján három jól elkülöníthető területi sajátosságokkal és fejlesztési igényekkel jellemezhető egységet írt le a vármegye területén.

Ez alapján három – részben még tovább bontható – területi cél került lehatárolásra. Hajdúböszörmény az 1., **Debrecen és szoros településegyüttese** térségbe tartozik bele.

A koncepció három területi célt kijelölő területi egységeit a lenti ábra szemlélteti:

8. ábra: A Területfejlesztési Koncepcióban kijelölt területegységek Hajdú-Bihar vármegyében

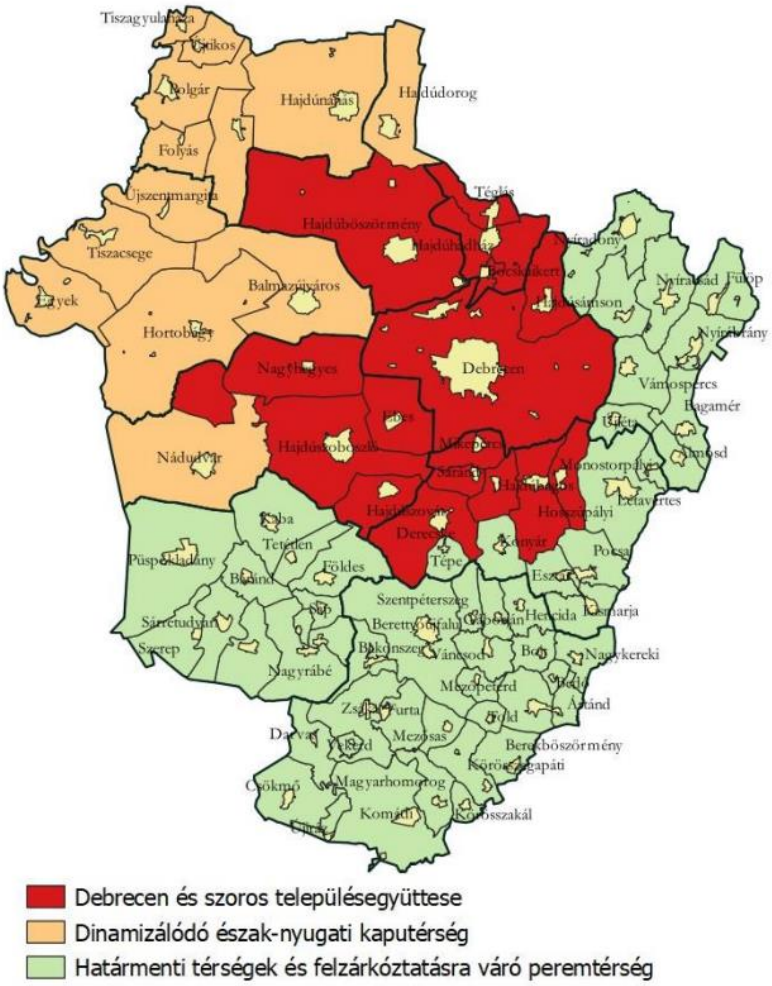

Debrecen és szoros településegyüttese

Debrecen és a városhoz legszorosabban kapcsolódó települések jelentik a megye magterületét, amely a megyeszékhely tudás- és technológiagazdag gazdaságára és sokoldalú szolgáltatási szerepére alapozva a vármegyénél jóval nagyobb területi egység központjaként működik. A vármegye fejlesztésének céljai csak egy jól működő, **a központ és a térségét jelentő települések szerves és**

természetes kapcsolatainak megteremtésével és fejlesztésével érhetőek el. Ezért Debrecen és környékének fejlesztése (figyelemmel a megye többi településének érdekeire is) az egész vármegye fejlesztésének kulcsa lehet. A Debrecen 2030 programban megfogalmazott kitörési pontok, fejlesztési célok és beavatkozások megvalósítása, azok térségi hatásainak kihasználása elsőrendű érdeke a vármegyének is. Ennek megfelelően a város és agglomerációjának kapcsolatában **elő kell segíteni a munkaerő mobilitását az elővárosi közlekedés megerősítése** révén, kapcsolódva a megyei igényekhez, amely javíthatja Debrecen, mint intézményi központ esetében a közszolgáltatásokhoz, oktatáshoz, valamint a munkalehetőségekhez való hozzáférést is. Emellett hatékonyabb és nemzetközi szinten is **versenyképes egészségügyi rendszer** kialakítására is törekedni kell. A **vállalkozás- és kutatás-fejlesztés** területén a fejlesztési intézményrendszer hatékony, párhuzamosságoktól mentes átgondolására, átalakítására van szükség, ahol az **intézmények összefogásra épülő hálózatot** hoznak létre. A fejlesztési intézményrendszer a legtöbb esetben Debrecenből is el tudja látni a feladatát, például export- és befektetés-ösztönzés területén a vármegyei ipari területek és a vármegyei vállalatok összefogása is szükséges.

A terület természetes, funkcionális adottságai alapján két jól elkülöníthető részre osztható:

- Dinamizálódó régióközpont (Debrecen városa)
- Szorosan agglomerálódó települések (ebbe tartozik bele Hajdúböszörmény)

Az elmúlt évtizedekben Debrecen körül is egy fokozatosan agglomerálódó térség alakult ki, amely kezdetben vármegyeszékhelyekből kitelepülő lakosság, a későbbiekben pedig a gazdasági tevékenységek elsődleges célterületévé vált. Ezek a térségek központjaikkal, egységes gazdasági, munkaerőpiaci teret alkotnak.

A Stratégiai program első Stratégiai területi célja (T1) vonatkozik Hajdúböszörmény településére: Debrecen, az életerős város és agglomerációja, mint a Kárpát-medence keleti fővárosa

1.2.3. EGYÉB TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓKHOZ, PROGRAMOKHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS

1.2.3.1. Hajdú-Bihar megye Integrált Területi Programja 2021-2027

A Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2021. július 9-ei ülésén *a 2021-2027. programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet 29. § (1) a)* pontjában foglaltak alapján 2/2021. (VII. 9.) MÖK határozattal fogadta el a „**Hajdú-Bihar megye Integrált Területi Programja 2021-2027**” című dokumentumot. A tervezés jelen időszakáig háromszor módosult. A 13/2023. (III. 31.) közgyűlési határozattal elfogadott Hajdú-Bihar Vármegye Integrált Területi Programja 2021-2027 (ITP 2021-2027 3.0) című dokumentum a Kormány által 1196/2023. (V. 15.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A magyar Kormány a 2021-2027 közötti időszak önkormányzati fejlesztéseire a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz) keretében különít el forrást az Európai Unió Strukturális Alapjai terhére, melynek kereteit a Partnerségi Megállapodás jelenti. Az Integrált Területi Program (ITP 2021-2027) elkészítése a TOP Plusz Operatív Program céljaihoz, illetve a Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Koncepcióban és Programban megfogalmazott a következő hét év során **kulcsfontosságú célokhoz történő minél hatékonyabb illeszkedés** érdekében történik.

Az ITP 2021-2027 meghatározza a vármegyei forrásfelhasználási módokhoz kapcsolódó, a vármegyében

beazonosítható hiányokat és ezek alapján levezethető fejlesztési célterületeket jelöl ki, melyekhez fejlesztési források köthetők. Hajdú-Bihar vármegyében hét földrajzi célterület került meghatározásra, amely a vármegye Debrecenen kívüli teljes területét lefedi.

9. ábra: *Forrásfelhasználási módokhoz kapcsolódó földrajzi célterületek*

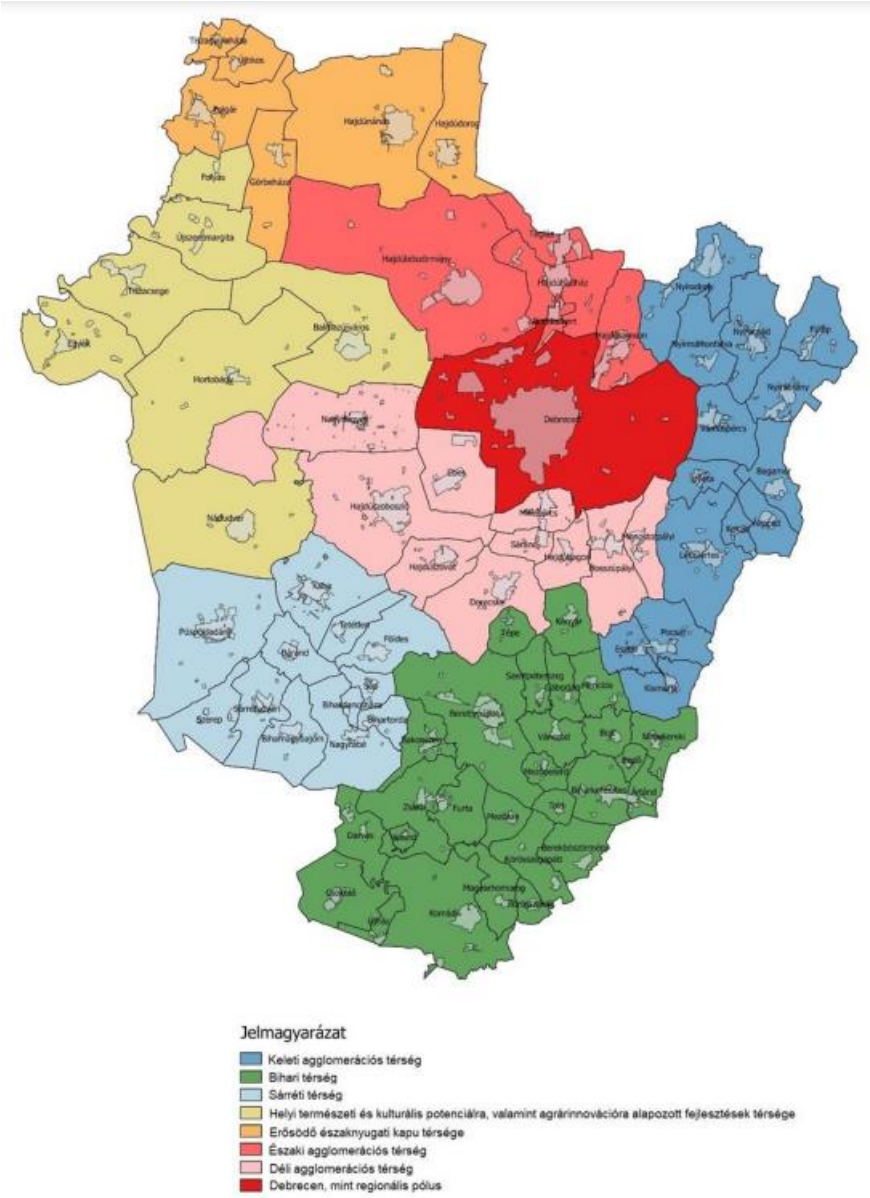

Forrás: Hajdú-Bihar megye Integrált Területi Programja 2021-2027

Hajdúböszörmény városa A szorosan agglomerálódó településeken belül az 1. földrajzi célterületéhez, azaz az Északi Agglomerációs térségéhez (II. Forrásfelhasználási mód) tartozik négy további településsel együtt. Az ITP 2021-2027 alapján az 1. földrajzi célterület fejlesztéseire közel 10,8 Mrd Ft használható fel ezen forrásfelhasználási mód keretében.

1.3. TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az Országos Területrendezési Terv (OTrT)

A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálatakor a hatályos vármegyei Területrendezési terven kívül meg kell vizsgálni az Országos területrendezési tervvel való összefüggéseket is. A 2018. évi CXXXIX. törvény 2. melléklete (Az Ország Szerkezeti Terve) részlete alapján Hajdúböszörmény közigazgatási területe meghatározóan mezőgazdasági térségbe sorolt.

10. ábra: Az ország szerkezeti terve

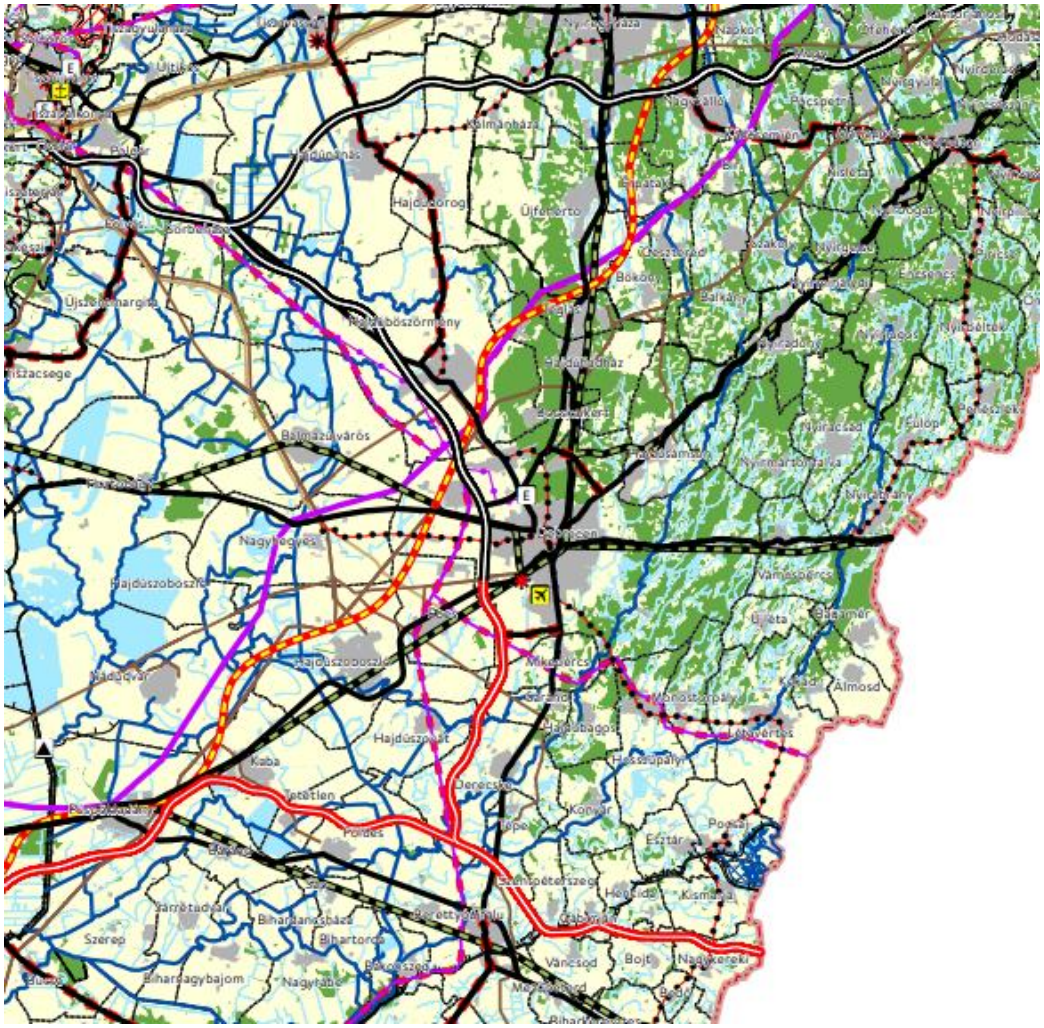

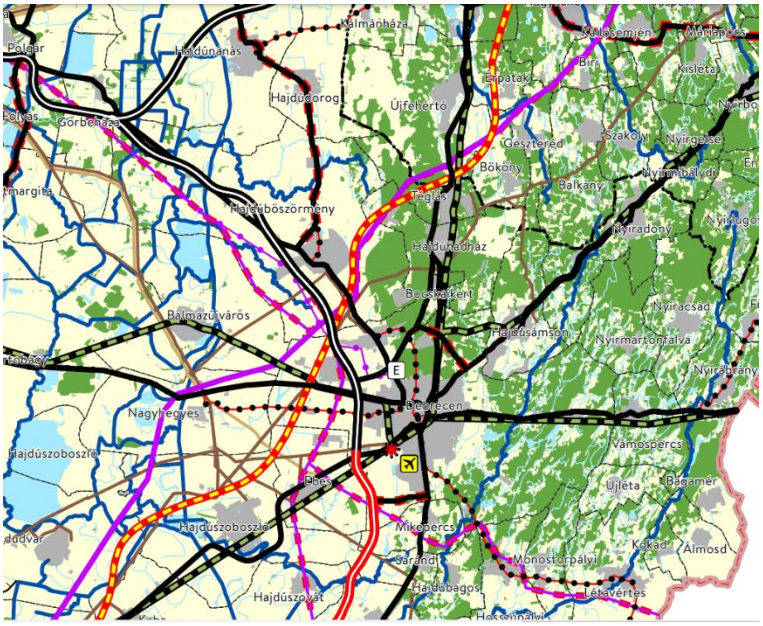

Forrás: OTrT – részlet

A szerkezeti terv Hajdúböszörmény érintettségű meglevő és tervezett elemeire vonatkozó információi az alábbiak:

3. Távlati főutak
3.2. Tervezett szakaszok:
65. Rakamaz térsége (38. sz. főút) – Tiszavasvári – **Hajdúböszörmény** (35. sz. főút)

Országos kerékpárút-törzshálózat elemei
41. **Hajdúvárosok –Szabolcs kerékpárútvonal:** Bekecs – Szerencs – Tarcal – (4.A kerékpárút Tarcal és Tokaj közötti szakasza) – Tokaj – Gávavencsellő – Nagyhalász – Nyíregyháza – Hajdúnánás – Hajdúdorog – **Hajdúböszörmény** – Debrecen

A villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékei:
1. **Meglévő 750 kV-os átviteli hálózat távvezetékek**
1.1. Albertirsa – Szolnok – Hajdúböszörmény – Kisvárda térsége – Barabás – (Ukrajna)

4. **Tervezett 400 kV-os átviteli hálózat távvezetékek**
9. Hajdúböszörmény – Berettyóújfalu – Békéscsaba
10. Hajdúböszörmény – Létavértes – (Románia)
13. Kisvárda térsége – Hajdúböszörmény
28. Sajószöged – Hajdúböszörmény

Nemzetközi és hazai szénhidrogén-szállító vezetékek
Meglévő földgázszállító vezetékek
21. 101–06: Hajdúböszörmény
22. 101–07: Debrecen – Hajdúböszörmény
47. 106–02: Balmazújváros – Hajdúböszörmény

4. **Országos csatornák**

4.1. **Meglévő országos csatornák**

3.	Brassó-ér	Hajdúböszörmény
29.	Hortobágy–Kadarcs-összekötő-csatorna	Hajdúböszörmény
32.	K–IV.-öntöző-főcsatorna	Hortobágy–Hajdúböszörmény
120.	K–III–öntöző-főcsatorna	Hajdúnánás–Hajdúböszörmény
125.	Vidi-ér	Hajdúböszörmény

Vármegyei Területrendezési Terv

A 3/2020.(VI.29.) sz. rendelettel fogadta el Hajdú-Bihar vármegye közgyűlése, Hajdú-Bihar vármegye területrendezési tervének módosítását. A vármegyei területrendezési terv figyelembe vette a települések hatályos településszerkezeti terveit is, melyek tartalmazták a meghatározó, távlati fejlesztési elhatározásokat is.

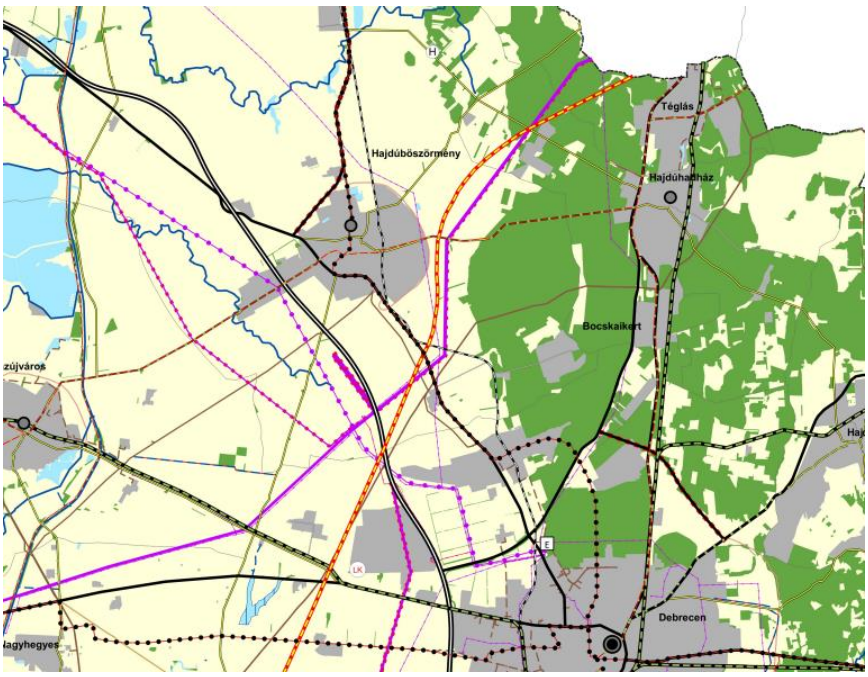

Forrás: HBMTrT – Térségi szerkezeti terv - részlet

AZ ORSZÁGOS- ÉS TÉRSÉGI ÖVEZETEKKEL VALÓ ÖSSZHANG VIZSGÁLATA:

Hajdúböszörmény város igazgatási területét az aláhúzással megjelölt országos és térségi övezetek érintik. (Az országos- és vármegyei területrendezési tervben meghatározott övezetekre vonatkozó általános előírásokat az OTrT, az ajánlásokat a vármegyei TrT tartalmazza.)

A területrendezési tervben meghatározott övezetek:

Országos övezetek:

<u>3/1. Ökológiai hálózat magterületének övezete</u>

<u>3/1. Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete</u>

<u>3/1. Ökológiai hálózat pufferterületének övezete</u>

<u>3/2. Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete</u>

<u>3/2. Jó termőhelyi adottságú szántók övezete</u>

<u>3/3. Erdők övezete</u>

<u>3/3. Erdőtelepítésre javasolt terület övezete</u>

<u>3/4. Tájképvédelmi terület övezet</u>

3/5. Világörökség és világörökség-várományos terület övezete
3/6. Vízminőség-védelmi terület övezete
3/7. Nagyvízi meder övezete
3/7. VTT-tározók övezete
3/8. Honvédelmi- és katonai célú terület övezete
Vármegyei övezetek:
3/9. Ásványi nyersanyagvagyon övezete
3/10. Rendszeresen belvízjárta területe övezete
3/11. Tanyás területek övezete
3/12. A városkörnyéki településegyüttesek övezete
3/13. A gyógytényezőkkel rendelkező települések övezete
3/14. Klímaváltozással fokozottan érintett települések övezete („erősen aszályos”)
3/15. Csillagos égbolt park övezete

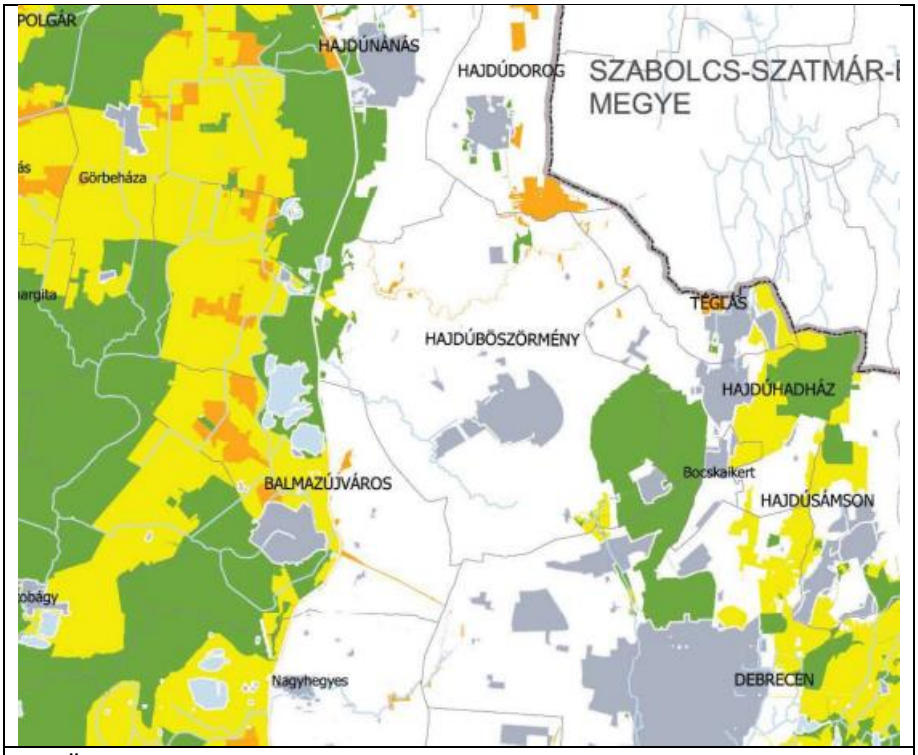

Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete

Forrás: HBMTrT 3/1 – részlet

Ökológiai hálózat magterületének övezete: az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek, és több védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont;

Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete: az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan területek – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek,

élőhelyláncolatok – tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek – magterületek, pufferterületek – közötti biológiai kapcsolatok biztosítására;

Ökológiai hálózat pufferterületének övezete: az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és vármegyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklik azon tevékenységek negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek;

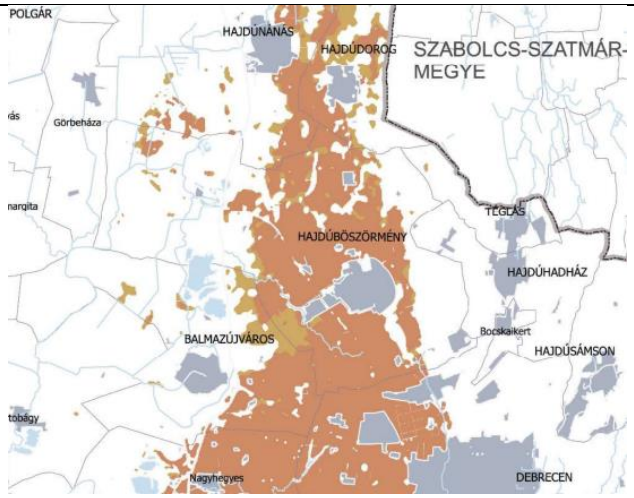

Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete

Forrás: HBMTrT 3/2 - részlet

Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete és előírásai (OTrT törvény)
Az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak;

1) Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új beépítésre szánt terület – kivéve, ahol az Ország Szerkezeti Terve, a Budapesti Agglomeráció Szerkezeti Terve vagy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Szerkezeti Terve települési térséget határoz meg – csak az állami főépítészi hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak a területrendezési hatósági eljárása során kiadott területfelhasználási engedélye alapján jelölhető ki.

(2) A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete és előírásai (OTrT törvény)
A területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a területrendezésért felelős miniszter rendeletében, valamint a megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe jó növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak;

(1) A településrendezési eszközök készítése során a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni.

(2) A jó termőhelyi adottságú szántók övezetében új külfejtéses művelésű bányatelek megállapítása és

bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

ábra: Erdők és Tájképvédelmi terület övezete

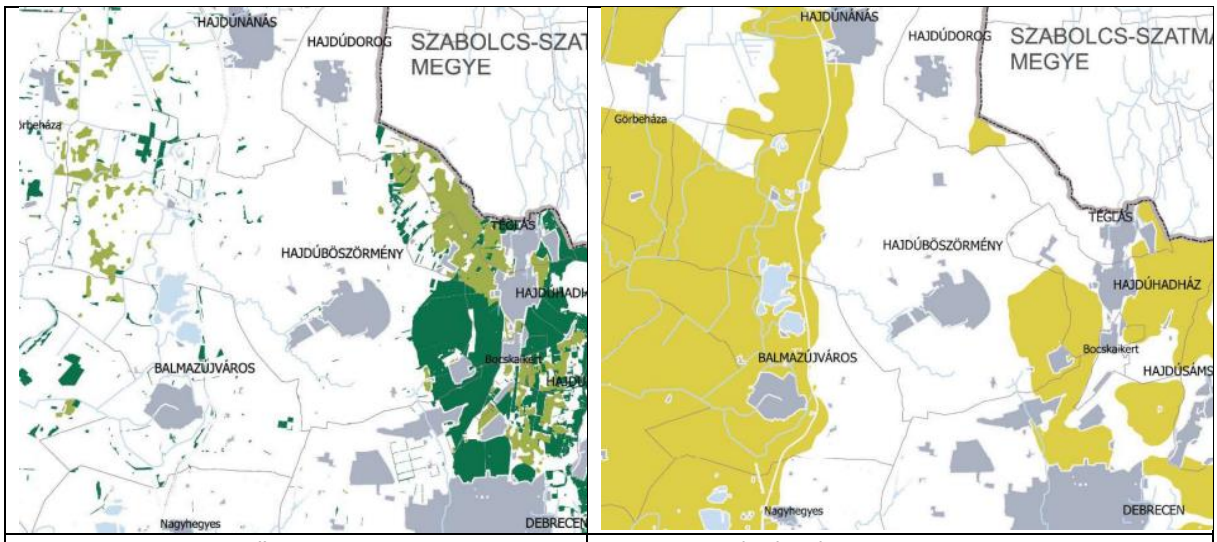

Erdők övezete	Tájképvédelmi terület övezete

Forrás: HBMTrT 3/3 és 3/4 - részlet

Erdők övezete és előírásai (OTrT törvény)

Az OTrT-ben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdők és az erdőgazdálkodási célokat közvetlenül szolgáló földterületek tartoznak;

Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési eszközében legalább 95%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolnia. Az e törvény hatálybalépését megelőzően kijelölt beépítésre szánt területek, valamint az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

4. § (2) bekezdésében meghatározott területek, továbbá az Ország Szerkezeti Terve, a Budapesti Agglomeráció Szerkezeti Terve, valamint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Szerkezeti Terve által kijelölt települési térség területein lévő erdők övezetének területét a számításnál figyelmen kívül kell hagyni.

Tájképvédelmi terület övezete és előírásai (OTrT törvény)

A területrendezésért felelős miniszter rendeletében megállapított, kiemelt térségi területrendezési terv esetében a miniszteri rendeletben, valamint a megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak;

(1) A tájképvédelmi terület övezete területére a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg térségi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(2) A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében - a településkép védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - meg kell határozni:

a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,

b) a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerinti településképi rendeletben (a továbbiakban: településképi rendelet) a településképi követelményeket.

(3) A tájképvédelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(4) A tájképvédelmi terület övezetében a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, továbbá az erőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.

Hajdúböszörmény a Világörökségi és világörökségi várományos területek által érintett települések övezetébe tartozik.

ábra: Világörökségi területek övezete és vízminőség védelmi területi érintettség

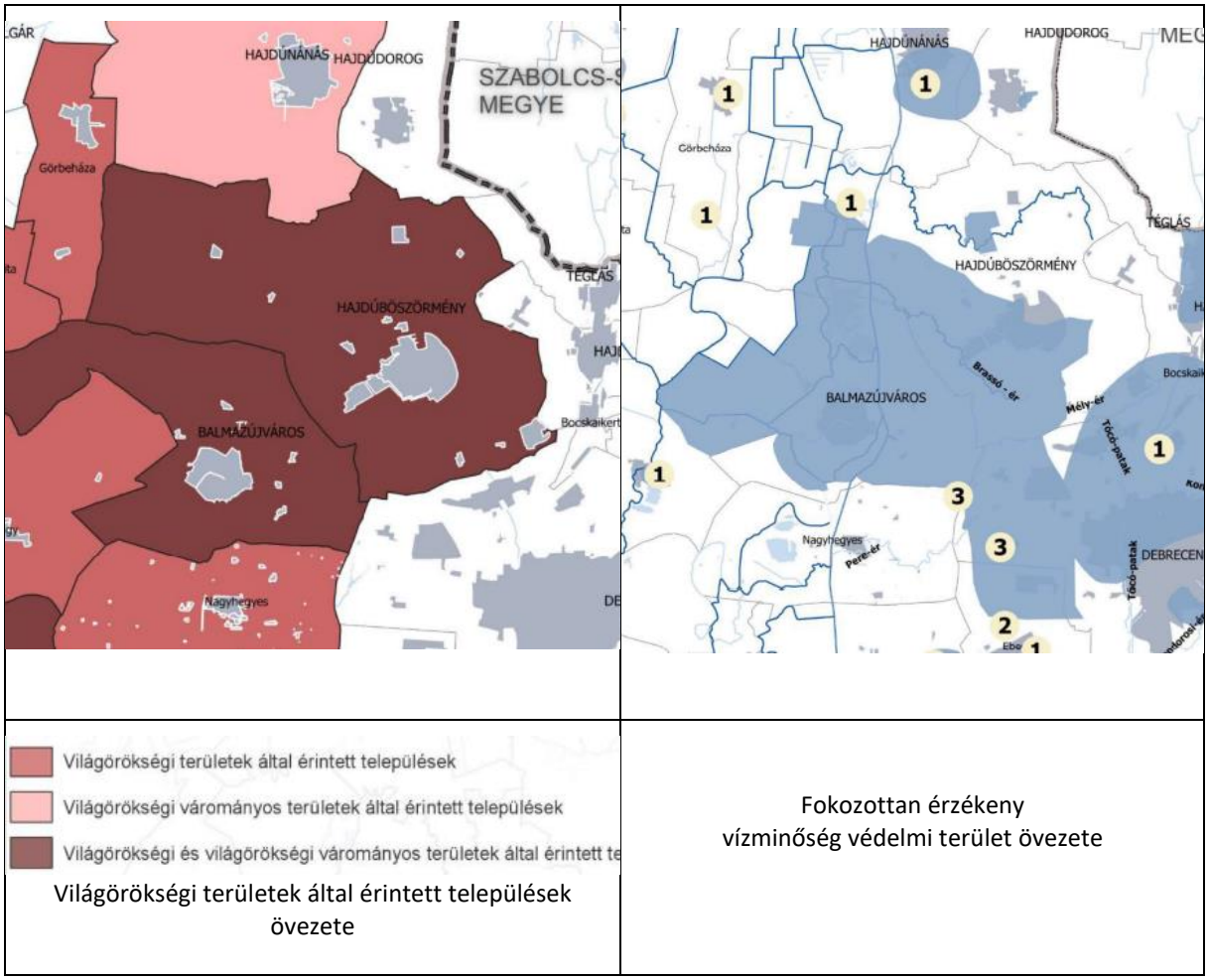

Világörökségi területek által érintett települések övezete

Forrás: HBMTrT 3/5 és 3/6 - részlet

Ahogyan azt a fenti térképrészlet világosabb színe mutatja, Hajdúböszörmény teljes közigazgatási területével beletartozik a Világörökségi területek által érintett települések övezetébe, illetve érintett a Vízminőségvédelmi területek övezetével, azon belül is Fokozottan érzékeny területnek minősül.

„Vízminőség-védelmi terület” övezete és előírásai (OTrT törvény):

Az országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak.

Az övezetre vonatkozó, OTrT 15.§. előírásai:

(1) A vízminőség-védelmi terület övezetében keletkezett szennyvíz övezetből történő kivezetéséről és az övezeten kívül keletkezett szennyvizek övezetbe történő bevezetéséről, illetve a szennyvíz övezeten belüli kezelésének feltételeiről a megye területrendezési tervében rendelkezni kell.

(2) A vízminőség-védelmi terület övezetébe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket. A kijelölt vízvédelemmel érintett területekre vonatkozó egyedi szabályokat a helyi építési szabályzatban kell megállapítani.

(3) A vízminőség-védelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.

(4) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet hatálya alá tartozó területen a vízminőség-védelmi terület övezet területén, az (1)-(3) bekezdésben foglaltak mellett

a) korlátozott vegyszer- és műtrágya-használatú, környezetkímélő vagy extenzív mezőgazdasági termelés folytatható;

b) új vegyszertároló, hulladékkezelő létesítmény - a komposztáló telepet és az átrakóállomást kivéve - nem létesíthető.

. ábra: Rendszeresen belvízjárta területek övezete és a Tanyás térségek övezete

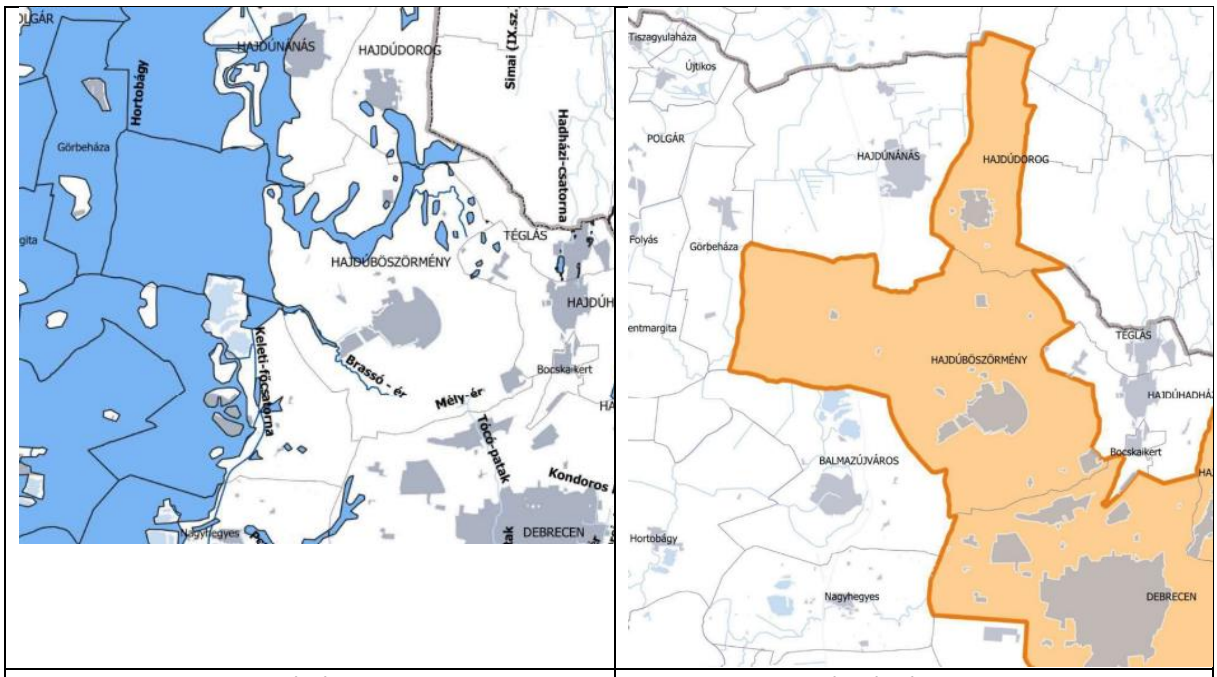

Rendszeresen belvízjárta terület övezete	Tanyás térségek övezete

Forrás: HBMTrT 3/10 és 3/11 – részlet

Hajdúböszörmény közigazgatási területe (nyugati részén egybefüggően) érintett a Rendszeresen belvízjárta területek övezetével.

Rendszeres belvízjárta övezete és előírásai (OTrT törvény):

„Kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe a sík vidéki sík vagy enyhe lejtésviszonyokkal rendelkező területek azon mélyebb, lefolyástalan részei tartoznak, ahol

a helyi csapadék egy része átmeneti vízfelesleg formájában, nagyobb mennyiségben és gyakorisággal összegyűlik. ”Az OTrT övezetre vonatkozó kötelező előírásai:

(1) A rendszeresen belvízjárta terület övezetében új beépítésre szánt terület csak akkor jelölhető ki, ha ahhoz a működési területével érintett vízügyi igazgatási szerv a településrendezési eszközök egyeztetési eljárása során adott véleményében hozzájárul.

A Megyei TrT övezetre vonatkozó irányelvei (ajánlásai):

- Belterületeken a rendszeresen belvízjárta területek területhasználatát belvízkárok elkerülése érdekében szabályozni kell. Meg kell határozni a beépítési feltételeket –előzetes vízrendezés, szennyvíz csatornázás – valamint a még gazdaságosan beépíthető, vagy gazdaságtalan feltételekkel beépíthető építési területeket,

- A mély fekvésű, belvíz által gyakran veszélyeztetett területeket fokozatosan javasolt kivonni a szántóföldi művelésből és más célokra hasznosítani (pl. erdősítés). A művelési ág váltást komplex kategóriaként indokolt kezelni, ahol figyelembe kell venni a domborzati, talajtani, vízgazdálkodási, illetve mezőgazdasági, természetvédelmi és környezetvédelmi szempontokat.

- A belvízzel veszélyeztetett és mély fekvésű, rossz termőképességű területek vízrendszerét és használatát célszerű az adottságokhoz igazodva állandó vagy időszakos vízfelületként, vízvisszatartási területként, halastóként, nedves élőhelyként, gyep, nád, erdőművelési ágban hasznosítani, illetve az újszerű ártéri tájgazdálkodás célterületeként tervezni.
- A megyében az új területhasznosítási elképzelések, a földhasználat és birtokkoncentráció kialakítása során figyelembe kell venni a terület melioráltságát, annak állapotát.
- A bel- és külterületi vízrendezést komplexen javasolt kezelni.
- Az övezetben a természetvédelmi törvény alapján javasolt kijelölni a természetközeli területeket és vizes élőhelyeket (ökológiai vízellátás megoldása céljából).
- A többcélú hasznosítás összehangolása javasolt a természet- és környezetvédelmi érdekekkel (vizes területek ill. élőhelyek növelése). Elő kell segíteni, hogy a gazdák csatlakozzanak az agrár-környezetgazdálkodási célrendszerekhez.
- A természetvédelmi értékeket jelentő vizes élőhelyeket és nedves réteket érintő csatornák üzemeltetését az alapvető funkció biztosításának figyelembevételével, a természetvédelmi szempontokat figyelembe véve szabályozni javasolt.

Tanyás területek övezete:

A megyei területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe jellemzően a települések külterületén lévő mezőgazdasági termelés, a növénytermesztés, az állattartás és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos, a saját termék feldolgozása, tárolása és árusítása, valamint ökológiai és biotermesztés, illetve a falusi és ökoturizmus céljára létesített lakó- és gazdasági épület, épületcsoport, térbelileg hozzá kapcsolódó, jellemzően 1 ha területű föld együttesei tartoznak.

Övezeti előírások:
(1) A megyei területrendezési tervben a tanyás területek övezete azon járásokban jelölhető ki, ahol a kijelölést megelőző legutóbbi népszámlálás alapján a mezőgazdasági jellegű külterületen élő népesség aránya az összes lakónépességhez viszonyítva az országos átlag fölött van.
(2) A tanyás területek övezetével érintett területre a tájfenntartó tanyai gazdálkodás és életmód fennmaradásának elősegítése, valamint a tanyás településszerkezet és tájkarakter megőrzése érdekében meg kell határozni
a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,
b) az a) pont szerinti egyedi szabályokkal érintett területre a településképi rendeletben a településképi

követelményeket.

11. ábra: Hajdúböszörmény városkörnyéki településegyüttesek övezetével és Gyógytényezőkkel rendelkező övezetével való érintettsége

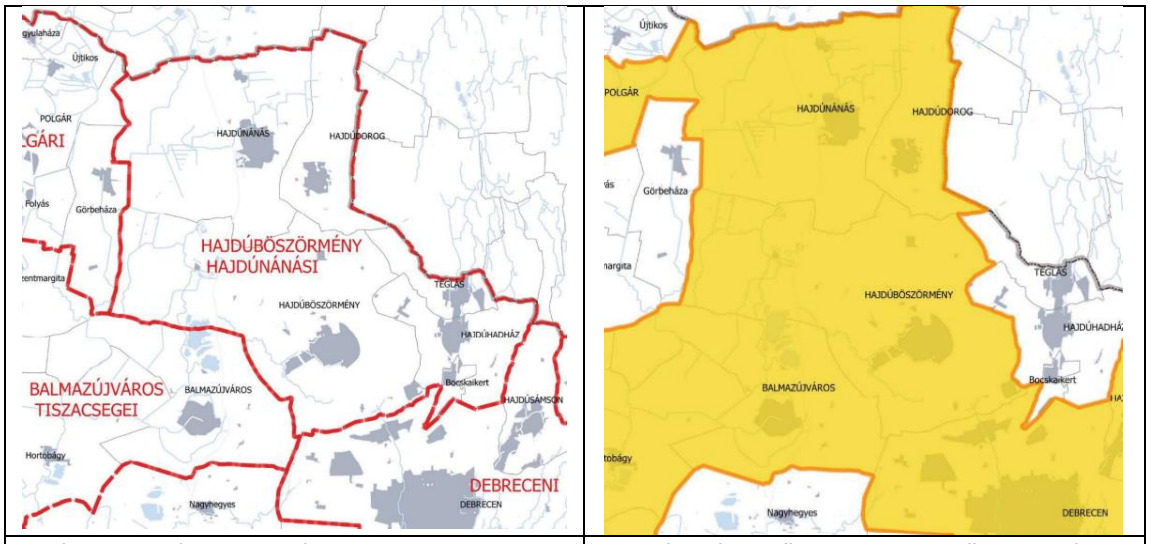

Városkörnyéki településegyüttesek övezete	A gyógytényezőkkel rendelkező települések övezete

Forrás: HBMTrT 3/11 és 3/12 - részlet

Városkörnyéki települések övezete:

A vármegye városaira, és legalább azok szomszédos településeire terjed ki.

Az övezetbe tartozó települések Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája készítése során – a hatályos jogszabályban előírt fejezeteken túl – készüljön olyan fejezet, amely: A terv típusának megfelelően, legalább az érintett várossal szomszédos településekkel közösen kialakított módon azt tartalmazza, hogy a város milyen módon tervezi fejleszteni a vonzáskörzete számára nyújtott szolgáltatásokat, legalább a középfokú oktatási és egészségügyi létesítmények, a munkahelyek, és a rekreációs és szabadidő eltöltési lehetőségek, továbbá a várostérség belső közlekedési infrastruktúrája tekintetében.

A gyógytényezőkkel rendelkező települések övezete

Övezeti előírások:
„A gyógytényezőkkel rendelkező települések övezetében olyan kereskedelmi, gazdasági szolgáltató építési övezeteket lehet kialakítani, ahol a szállodai szálláshely szolgáltatás, vendéglátás, fürdő- és gyógyturizmus vagy turisztikai rendeltetés céljára épület elhelyezést biztosító építési övezeteiben az építési telek beépítettsége legfeljebb 5 %-kal meghaladhatja az országos építési és településrendezési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet által a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területekre előírt legnagyobb értéket.”

12. ábra: Hajdúböszörmény további területfelhasználási övezete

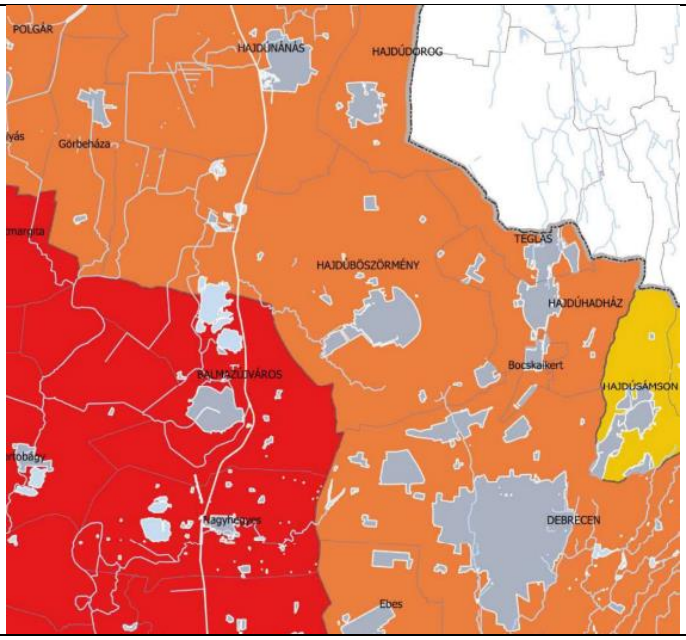

Klímaváltozással fokozottan érintett települések övezete (erősen aszályos)

Forrás: HBMTrT 3/14 - 15 részlet

Klímaváltozással fokozottan érintett térség övezete:

Az övezethez a Pálfai-féle (PAI) aszályindex aktuális talajállapot-analízise szerint erősen, vagy nagyon erősen aszályos területek tartoznak, ahol a vízmegtartó vízgazdálkodás és a víztakarékos mezőgazdálkodás elterjesztése olyan kimagaslóan fontos cél, amit az érintett települések településfejlesztési koncepciójában és integrált településfejlesztési stratégiájában, továbbá településrendezési terveinek környezeti és közmű alátámasztó munkarészeiben is vizsgálni és szerepeltetni kell.

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK MEGÁLLAPÍTÁSAI

Szomszédos települések szerkezeti terveinek Hajdúböszörmény Város fejlesztését befolyásoló megállapításai az alábbiak. A Megyei Területrendezési Terv, és az OTRT tekintetében találhatók a közigazgatási határokon átnyúló infrastrukturális fejlesztéseket tartalmazó elképzelések.

A település a Hajdúböszörményi Kistérség része, melynek középfokú központi szerepkörű városaira (Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúdorog) az átgondolt feladatmegosztás helyett inkább a rivalizálás volt jellemző.

Jelenleg **Hajdúdoroggal alkot egy járást**, melynek székhelye.

Az OTrT és a Megyei Területrendezési Terv figyelembevétele határozza meg a települések egymásra hatással lévő kapcsolatait, különös tekintettel a közigazgatási határokon átnyúló infrastrukturális fejlesztésekre. Szomszédos - közigazgatási határral Hajdúböszörményhez csatlakozó - települések jellemzően beépítésre nem szánt, fejlesztésre nem tervezett külterületi területi egységekkel csatlakoznak.

A város közigazgatási területével határos települések az alábbiak: Balmazújváros, Görbeháza, Hajdúnánás, Hajdúdorog, Téglás, Hajdúhadház, Debrecen.

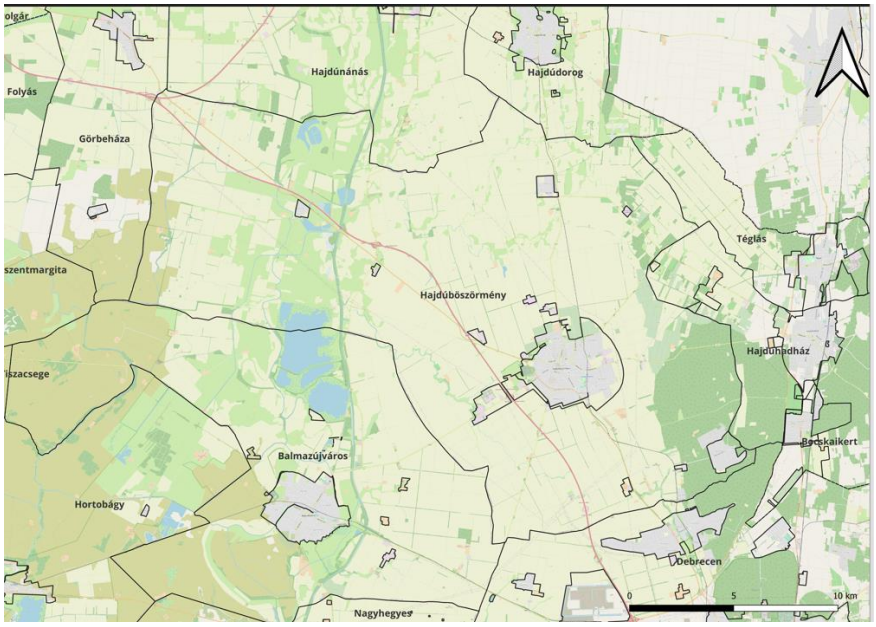

Forrás: OSM

3. táblázat: A szomszédos települések hatályos szerkezeti tervei

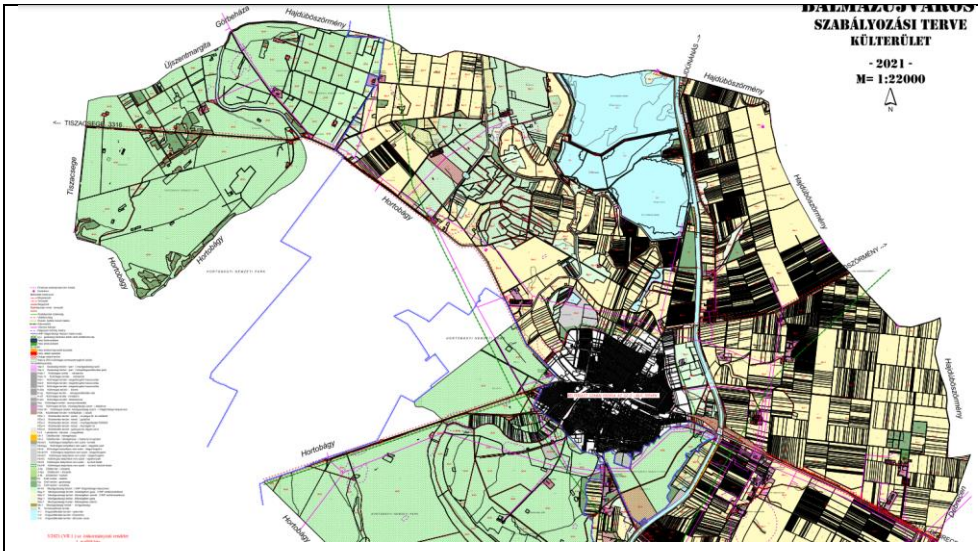

Balmazújváros

Forrás: 3/2021 (VII.1.) sz. önkormányzati rendelet 1. melléklete

A két település közlekedési kapcsolatai a 3317. sz. és 3318 sz. összekötőutak, és a 3317 sz. útból kiágazó külterületi út mely Hajdúböszörmény külterületét is feltárja.
A Keleti-főcsatorna és víztárolók mellett haladó kerékpárút infrastrukturális ellátása közös fejlesztéssel célszerű. HNP összehangolt védelmet, használatot igényel. Nagyháti nagylétszámú baromfitelep védőtávolsága érintheti Hajdúböszörmény közigazgatási területét. Szemétlerakó telepét bezárják, rekultiválják, a hulladékot Hajdúböszörményre a regionális lerakóba szállítják.

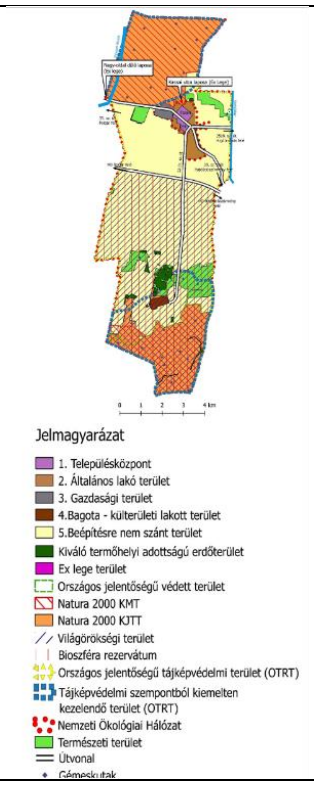

Görbeháza

Forrás: Görbeháza Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2018 (II.16.) önkormányzati rendelete a településkép minőségi alakításáról és védelméről 14/2007. (IX.14.) számú rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról szóló 11/2004. (XII.1.) számú rendelet módosításáról

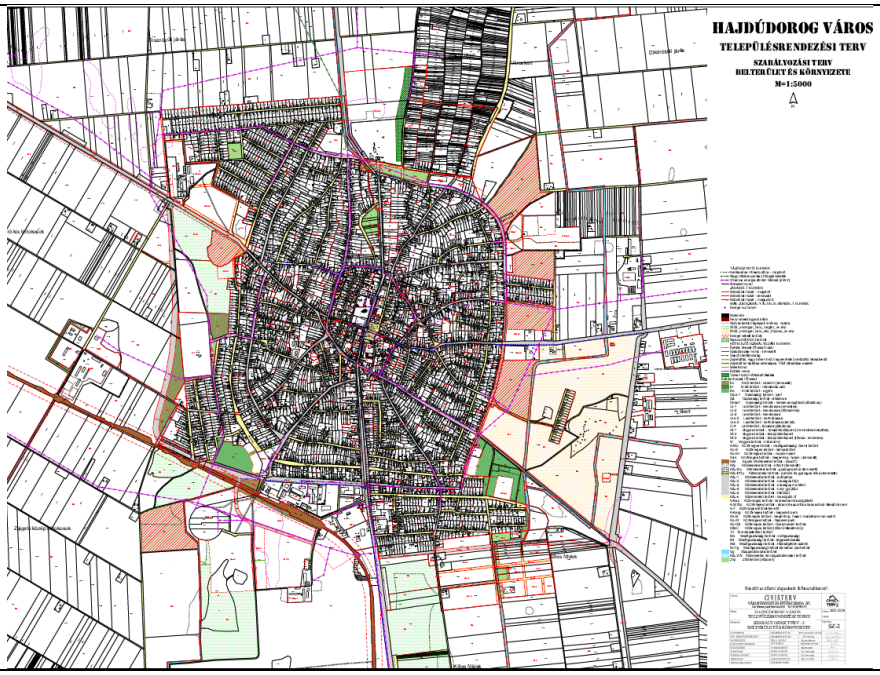

Hajdúdorog

Hajdúdorog külterülete déli részének nagyobbik része csatlakozik Hajdúböszörmény közigazgatási területéhez, annak ugyancsak külterületéhez. A két várost a 3502 sz. (Hajdúböszörmény- Tiszalök) országos mellékút kapcsolja össze.

A külterület csatlakozó részén, az országos mellékúton kívül, mezőgazdasági utak is összekapcsolják

a két közigazgatási területet. Szinte teljes egészében mezőgazdasági területek csatlakoznak egymáshoz, egy erdős területrészt leszámítva.

Hajdúdorog külterületén, a csatlakozó részen beépítésre szánt területek nincsenek, területfelhasználást megváltoztató fejlesztést nem terveznek.

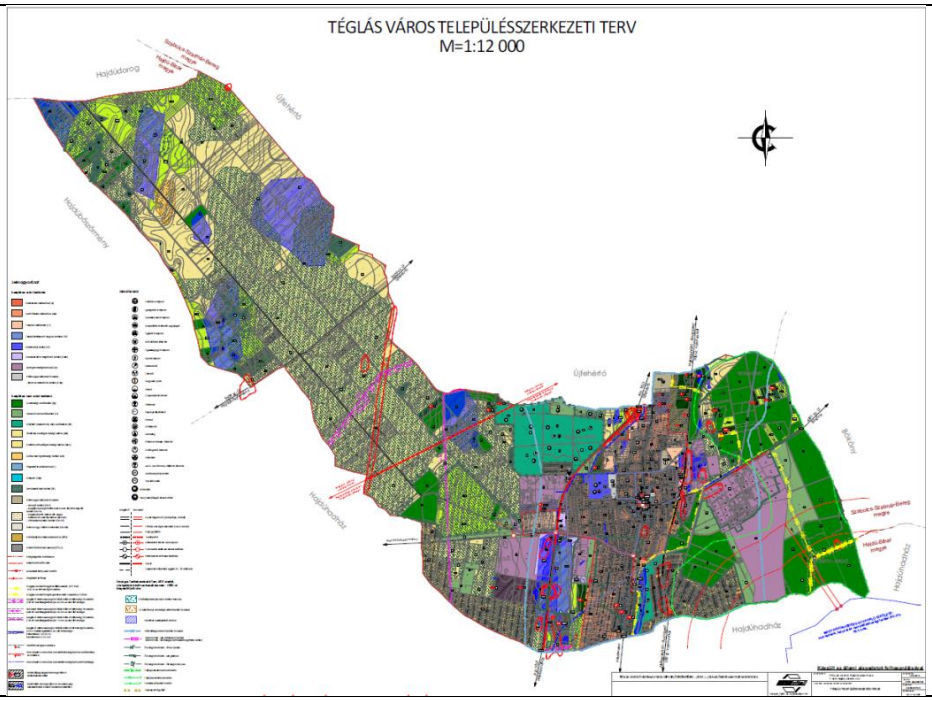

Téglás

Forrás: Településszerkezeti terv

90/2011 (X.25.) számú önk. határozat, Téglás Város módosított Településszerkezeti tervének és szerkezeti terv leírásának elfogadásáról; 18/2011. (X.26.) számú rendelet, Téglás Város módosított Helyi Építési Szabályzatáról; és Szabályozási Tervének elfogadásáról; 10/2022(VII.11.) számú önk. rendelet, Téglás Város módosított Helyi Építési Szabályzatáról; 96/2023(III.31.) önk. rendelet Téglás Város módosított Helyi Építési Szabályzatáról

Téglás város teljes közigazgatási területére vonatkozóan új településfejlesztési koncepciót és új településrendezési eszközöket készít, mely jelenleg folyamatban van.

Fejlesztési javaslat: Böszörményi u. elkerülő tervezett szintbeni közúti csomópont Hajdúböszörmény és Hajdúhadház irányába.

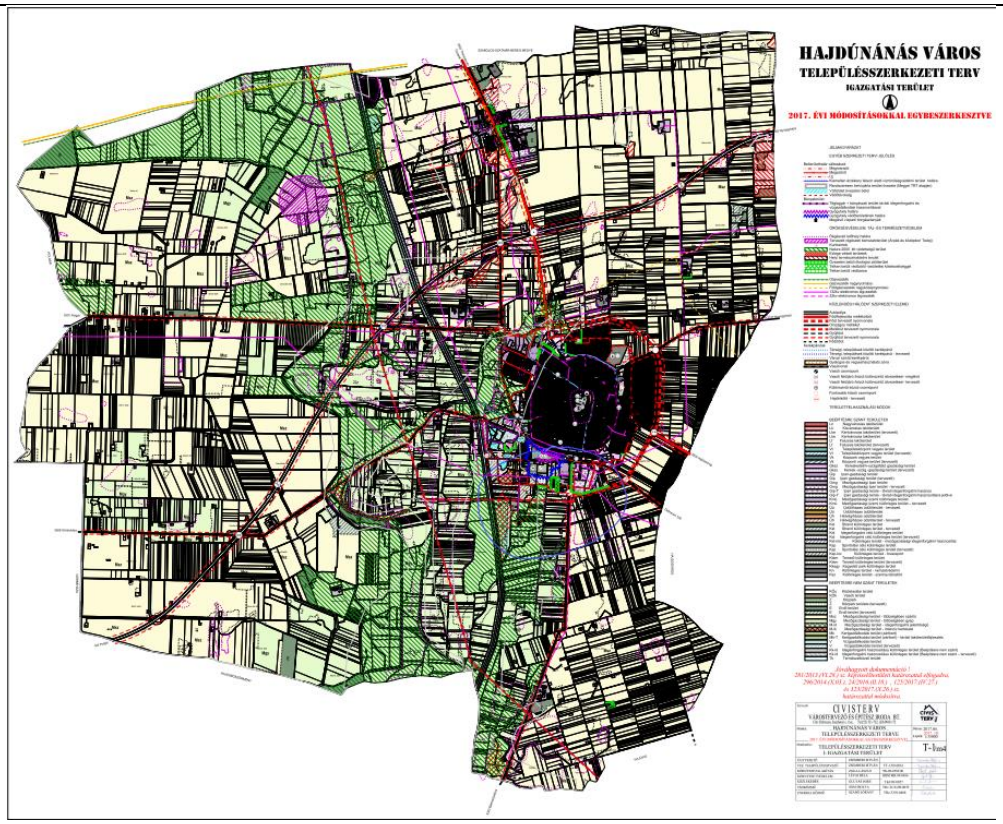

Hajdúnánás

Forrás: 281/2013. (VI. 28.) sz. képviselőtestületi határozattal elfogadva és 323/2017. (X.26.) sz. határozattal módosítva

Hajdúnánás Településfejlesztési Koncepcióját a 122/2012.(III.7.) számú Képviselő-testületi Határozattal fogadták el. A hajdúvárosok együttműködése a jövőben csak akkor lehet konfliktusmentes, ha megtalálják a kölcsönös érdekeken nyugvó együttműködés lehetséges és szükséges területeit.

Útkapcsolatok:

- a fejlesztendő M3, melynek tervezett nyomvonala Hajdúböszörményt északnyugati részén kis szakaszon szeli át,
- 317. sz. főút Balmazújváros felé,
- fő dűlőút, mely a 3508 sz. Görbeházára vezető úthoz teremti meg a kapcsolatot.

A belső úthálózat minőségének javítása a két település közös érdeke. A két település közvetett kapcsolatát Hajdúdorogon át a 3502 sz. út biztosítja.

A Keleti-főcsatorna térsége a két település határán Natura2000 terület, foltokban ex lege védettségű, közös érdek a természeti, táji állapot fenntartása.

A Keleti-főcsatorna medrét, kétoldali töltését a töltéslábig a megyei területrendezési tervvel összhangban, ökológiai folyosónak kell kijelölni.

A közigazgatási határ közelében nagylétszámú állattartó telep működik, fejlesztése esetén a környezeti hatásokat figyelembe kell venni.

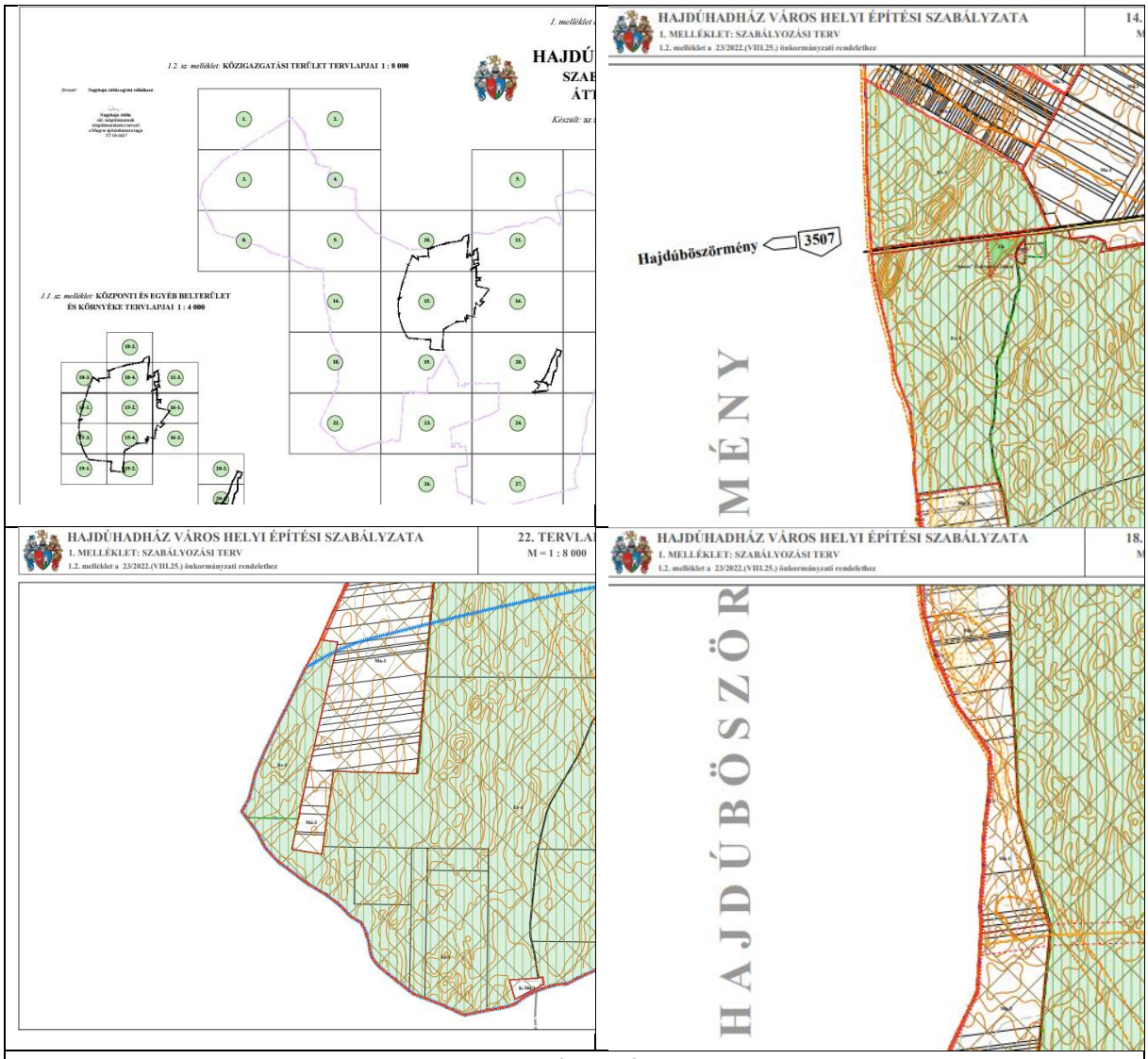

Hajdúhadház

Forrás: Hajdúhadház 23/2022. (VIII.25.) önkormányzati rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzata 1. sz. melléklet: Szabályozási Terv

A 3507. sz. összekötőút fejlesztése szükséges a kapcsolatok megerősítéséhez, a Keleti Ipari Park kétoldali használatához.

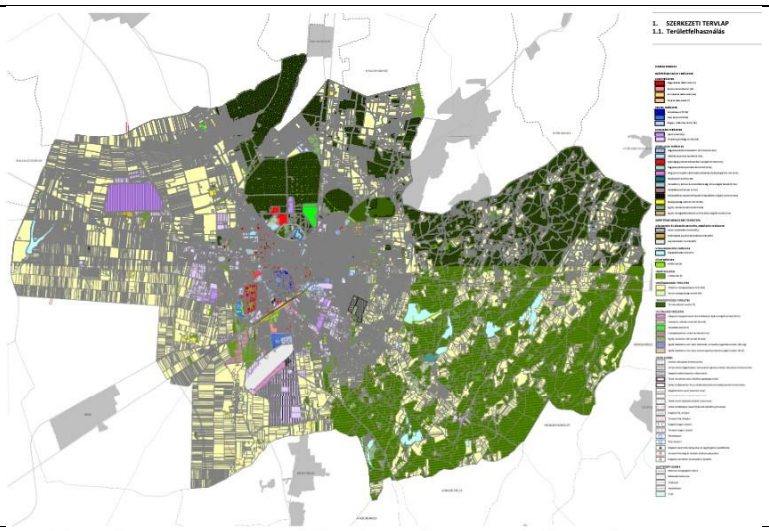

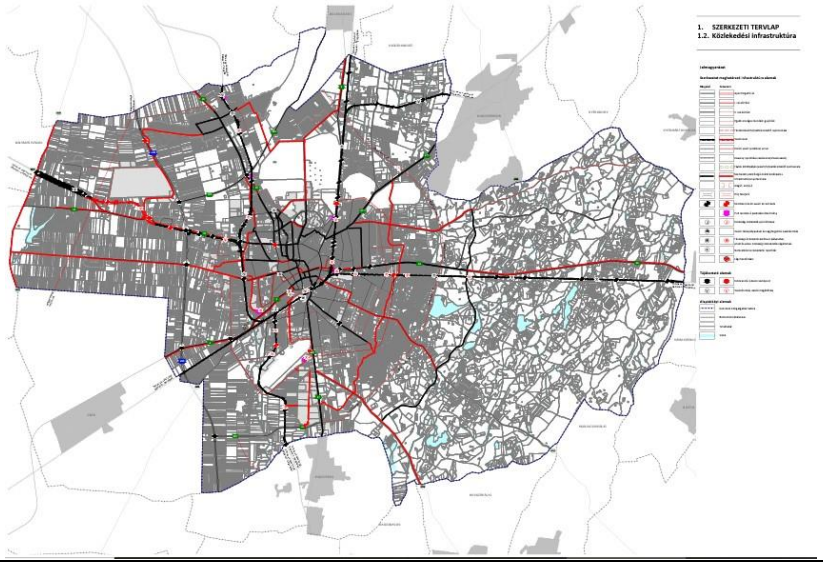

Debrecen

Forrás: Az 1980/2020. (XII.28) PM határozat melléklete, többszörösen módosítva, legfrissebb a 164/2023. (VIII.31) önkormányzati határozat által módosítva

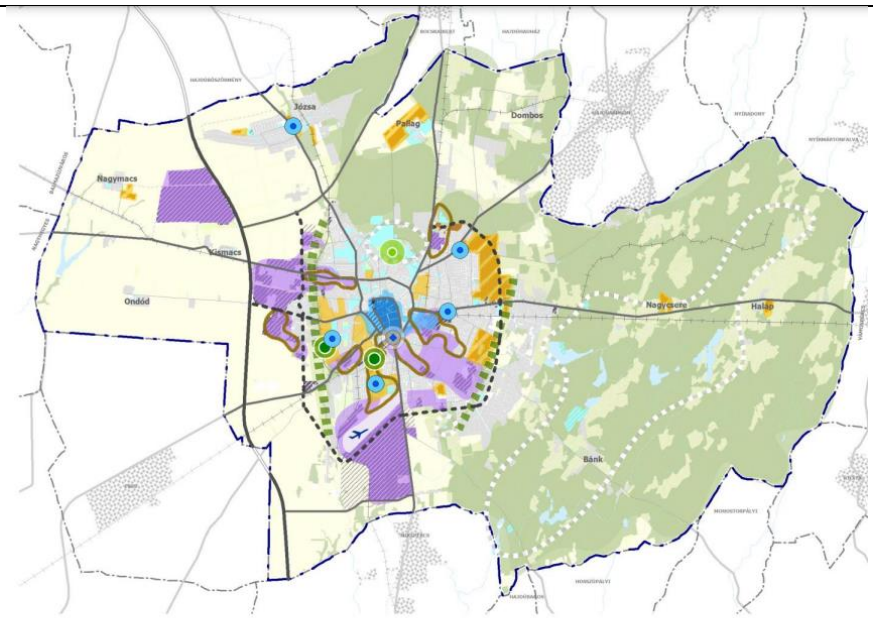

4. ábra A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a területfelhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Forrás: Településfejlesztési Koncepció 1979/2020 (XII.28.) PH határozat melléklete

A MÁV a térségben tervezi a debreceni elővárosi vasúti közlekedés fejlesztését, amely érinti a 109. sz. vasútvonalat is. A megyei Területrendezési terv alapján Debrecen hagyományos értelemben vett elővárosi közlekedése Hajdúböszörményig tartana.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

1.5.1. Hatályos Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia

Hajdúböszörmény hosszútávú településfejlesztési koncepcióját a Város Képviselő Testülete a 97/2009 (III.26.) Önk. számú határozattal fogadta el.

Hajdúböszörmény város településrendezési terveit és helyi építési szabályzatát a város képviselő testülete 2007-ben (a Szerkezeti tervet) és 2008-ban (a Szabályozási tervet és a HÉSZ-t) fogadta el.

Az Épített Környezet Alakításáról és Védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) előírásainak megfelelően a város Önkormányzata a 191/2007.(IV. 12.) Önk., az 538/2007(X.25.) Önk. és a 122/2008 (III.13.) Önk. számú határozataival a településszerkezeti terv módosításáról döntött. A határozatok függvényében a Helyi Építési Szabályzatot tartalmazó 16/2008 (III. 18.) Önk. rendelet értelemszerű kiegészítése, korrekciója is szükségessé vált.

Az önkormányzati határozatokban foglalt módosítási igények felvetették a 268/2005. (VI.30.) Önk. határozattal jóváhagyott Hosszútávú Településfejlesztési Koncepció felülvizsgálatának, módosításának,

aktualizálásának az igényét. Jelen fejezet prioritásokra bontva összefoglalja azokat a vizsgálatok, helyzetértékelések és jövőkép alapján megfogalmazott fejlesztési elemeket, melyek a település céljainak elérése érdekében láncreakciókat indíthatnak el, újabb és újabb pozitív lehetőségeket vonnak be a folyamatokba.

- A fejlesztés alapfeltételeinek elősegítése az elérhetőség és a térségi közlekedési kapcsolatainak javításával, a belső közlekedési szerkezet korszerűsítésével, a „szolgáltató város" szerep önkormányzati felvállalásával.
- A népességmegtartó képesség javítása, a munkahelyteremtés elősegítése, a foglalkoztatottság és a humán erőforrások kihasználásának javítása, az idegenforgalom fejlesztése.
- A városi kötődés erősítése, a települési komfortosság és az esztétikai minőség javítása, a biztonság növelése.
- A térségi együttműködés javítása.
- A települési vagyon fejlesztés centrikus felhasználásának javítása.

A prioritásokhoz fejlesztési célokat, programokat kapcsol, melyeket az önkormányzat intézkedési tervekben dolgoz ki.

A Helyi Építési Szabályzatot tartalmazó 16/2008 (III. 18.) Önk. rendeletet számos alkalommal, legutóbb a 30/2022 (VIII.09.) sz. rendelettel módosították.

Településfejlesztési Koncepció által kijelölt hosszútávú cél az alábbi:

A Hajdúböszörményben élők életkörülményei és megélhetési viszonyai jelentősen és tartósan javuljanak, egészséges és biztonságos környezet álljon rendelkezésükre; a város őrizze meg egyedi arculatát, hagyományaira építve bővítse központi funkcióit, mint a „**Hajdúk fővárosa**".

Centrumtelepülésként Hajdúböszörmény **meghatározó szerepet** kíván betölteni a róla elnevezett kistérség **központi funkció**inak ellátásában. A három településből álló kistérség másik két települése is városi ranggal rendelkezik, ennek köszönhetően mindketten számos olyan funkcióval rendelkeznek, amelyeket elaprózott településhálózattal rendelkező térségben a központi települések többletként nyújtanak. Az egymáshoz földrajzi közelségében elhelyezkedő kisebb népességszámú Hajdúnánás és Hajdúdorog között **intenzívebb együttműködés** alakult ki. Vannak olyan középfokú szolgáltatások, amelyek mindhárom településen azonos szinten megtalálhatók, ugyanakkor a kistérség lakosságának mintegy 54%-ával rendelkező Hajdúböszörmény számos többletfunkcióval egyedül rendelkezik. A város a gazdasági potenciál bővülésével számol mind a szolgáltatások, mind az ipar területén, a jelentős hagyományokkal rendelkező mezőgazdaság esetében pedig legalább a jelenlegi pozíciók megtartására törekszik. Ez csak **térségi együttműködés** keretében valósulhat meg, amelyben elsődleges szerepe lehet a debreceni K+F szektornak és a térség kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező cégeinek. A gazdaság fejlesztését az önkormányzat elsősorban a foglalkoztattak létszámának bővülésében tudja nyomon követni. Elsőszámú cél a **helyi munkanélküliség és inaktivitás visszaszorítása**.

2011-ben megtörtént a 97/2009. (III.26.) Önk. határozattal elfogadott Koncepció kiegészítése az örökségvédelem tématerületével az alábbiak szerint: a **Kiskörúton belüli terület** műemléki jelentőségű területté lett nyilvánítva (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Debreceni Irodája: 480/2371/2009 és 480/3697/2010 levelek alapján). Itt a területet **történelmi városrészként kell kezelni**. Meg kell tervezni a revitalizációját, ami komplex kezelést igényel. Ez a településrész nem csak építészeti örökség, hanem történelmi helyszín is, mellyel egyedüli a hajdúvárosok közt. Az idegenforgalom fejlesztésénél, mint vonzástényezővel kell számolni ennél a városrésznél. A város idegenforgalmi vonzástényezői: Termálfürdő, Vízpart (Keleti Főcsatorna), Fürdőkert, mint szabadidős és sportterület, illetve edzőtábor; Csordalegelő, mint különleges szabadidős sportterület (pl. lovassport); Történelmi belváros (kiskörúton

belüli műemléki jelentőségű terület). Fokozott jelentőségűvé vált emiatt a városközpontban a gépjárműforgalom-mentes gyalogos zóna kialakítása.

A történelmi belvárosnál fő célkitűzés marad a kialakult polgáriasodó mezővárosi jelleg megtartása. A 13/2010. (III.25.) Önk. rendelettel elfogadott HÉSZ-t emiatt ki kellett egészíteni a történelmi városrész részletes szabályozásával. A városrész léptékének megőrzését elősegíti a védelemre érdemes polgárházak, gazdaházak (hajdúházak) minél nagyobb számban történő megtartása, melyhez illeszkednie kell léptékben az új épületeknek.

Integrált Városfejlesztési Stratégia

Hajdúböszörmény képviselő testülete **255/2015. (IX.24.) számú határozatával fogadta el** Integrált Településfejlesztési Stratégiáját, melynek előzménye a 121/2010. (III.25.) Képviselőtestületi határozattal elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégia volt.

A koncepcióban kijelölt átfogó cél eléréséhez a stratégiai dokumentum három középtávú városi célt rendelt, melyek az alábbiak voltak:

Központi szerepkör és városi kötődés erősítése: A szolgáltató szektor funkcionális bővülése, amely együtt jár a városkép megújulásával, egy élhetőbb városi környezet kialakításával. A szolgáltató szektor egyik leggyorsabban fejlődő ága a turizmus, amely a turisztikai attrakciók közelében további szolgáltató funkciók megjelenését generálja. A város turisztikai centrumaként a Gyógyfürdő és környéke jelölhető meg, ahol a jövőben új szolgáltató egységek jelenhetnek meg. A város másik meghatározó turisztikai adottsága a kulturális–műemléki öröksége, amely a Skanzen fejlesztésével válik igazi turisztikai vonzerővé.

Foglalkoztatás bővítése, gazdaságélénkítés: A foglalkoztatás bővítése alapvető feltétele annak, hogy növekedjen a város népességmegtartó ereje, a magasan kvalifikált munkaerő ne hagyja el a várost, illetve vonzóvá váljék a térség más településein élők számára is. Prioritásként került rögzítésre a szolgáltatások fejlesztése mellett az ipar és a mezőgazdaság fejlesztése is. A szolgáltató szektor speciális ága a turizmus abból a szempontból, hogy az utóbbi években igen jelentős figyelmet fordítottak a fejlesztésére és a fejlesztési folyamatban az önkormányzat jelentős szerepet tud vállalni. Emiatt a turizmus a legtöbb esetben önállóan is fontos fejlesztési terület. Az iparfejlesztést célszerűbb koncentráltan megvalósítani. A három elkülönült ipari és gazdasági övezet mellé a további iparfejlesztés számára az önkormányzat három területet jelölt ki (nyugati, északi és keleti iparterület), továbbá az egykori mezőgazdasági majorokat a város külterületén. Az iparfejlesztésben elsődleges szempont a 2007-ben Ipari Park címet nyert Keleti ipari és gazdasági övezet fejlesztése. A második számú fejlesztési terület az autópálya közelsége miatt kedvező logisztikai pozícióban lévő Nyugati ipari övezet fejlesztése, mely terület 2008-ban nyerte el az Ipari Park Címet. Bővítése 2024-ben is aktuális.

Infrastruktúra fejlesztése: Az infrastruktúra megfelelő színvonalú kiépítettsége fontos hátteret jelent a gazdasági élet szereplői, a lakosság, és a városba érkező turisták számára is. A városképi megjelenés javításának elsősorban a Városközpontban, másodsorban a Fürdő környékén kialakulóban lévő turisztikai centrum környékén van kiemelt szerepe, ami többek között együtt jár sétálóutcák kialakításával, közúti forgalom elvezetésével, zöldterületek fejlesztésével. Az infrastruktúrafejlesztés kiemelt területei a lakótelepek is, amelyek ellátottsága összességében jónak mondható, ugyanakkor az átlagosnál sokkal koncentráltabban él itt jelentős számú lakosság, akit hasonló problémák érintenek (panelprogram).

Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és azok elérése érdekében tervezett tevékenységeket határozza meg az önkormányzat által jóváhagyott jövőkép és hosszú távú (15-20 év) átfogó célok alapján.

Átfogó cél 1.:

Versenyképes és innovatív gazdaság: az értékteremtő foglalkoztatás és aktivitás növelése

Átfogó cél 2.:

A környezettudatosság erősítése, a klímaváltozásra való felkészülés

Átfogó cél 3.:

Az életminőség javítása, a társadalmi különbségek csökkentése

A stratégiai program átfogó célja, hogy Hajdúböszörmény településszerkezetének, területhasználatának, települési természeti és épített öröksége védelmének érdekében szükséges fejlesztések, építészeti beavatkozások megtörténjenek, azok eredményeként Hajdúböszörmény a jelenleginél komfortosabb, egészségesebb esztétikusabb és szebb város legyen.

Cél, hogy a város szerkezete úgy változzon, hogy javuljon a gazdasági-, tőkevonzó képessége, turisztikai vonzereje, népességmegtartó ereje, valamint mind a működése, mind az üzemeltetése gazdaságosabb legyen úgy, hogy közben a fenntartható fejlődés elve érvényre juthasson, a táji, természeti adottságok ne sérüljenek.

A működő gazdaság és a foglalkoztatás növelése biztosítja az alapfeltételt a megélhetéshez, a város további fejlődéséhez. A megélhetés minőségét színvonalas szolgáltatások kialakításával, és környezet megóvásával, attraktivitásának fokozásával lehet javítani.

A programok megvalósítása csak akkor lehet sikeres, ha olyan társadalmi közegben valósulnak meg, amely összetartó közösség képét tárja a külvilág elé.

A városi szintű középtávú célok alapvetően ágazati bontásban kerültek megfogalmazásra, melyek az alábbiak:

T 1.1. Versenyképes gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés
T 1.2. A minőségi turizmus feltételeinek javítása, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése
T 1.3. A gazdasági szereplőket támogató környezet kialakítása (oktatás, szakképzés stb.)
T 2.1. Közlekedés-fejlesztés (külső és belső elérhetőség, fenntarthatóság)
T 2.2. Az épített és természeti környezet védelme, állapotának javítása
T 2.3. Megújuló energia arányának növelése
T 3.1. A város köznevelési és közművelődési infrastruktúrájának fejlesztése
T 3.2. A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése
T 3.3. A leszakadó városrészek fizikai és társadalmi megújítása, identitás-erősítő beavatkozások

Városrészi szintű középtávú célok:

A városrészek – melyek hézag-és átfedés-mentesen fedik le a város közigazgatási területét – kijelölése már a 121/2010. (III.25.) Képviselőtestületi határozattal elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégiában megtörtént, ezeket a városrészi lehatárolásokat vette át a 2015-ben elfogadott ITS.

Hajdúböszörmény városrészei:
1. Belváros; 2. Kiskörúton kívül eső terület; 3. Északi- Lucernás; 4. Vénkert; 5. Középkert; 6. Zaboskert; 7. Kis- Böszörmény; 8. Déli- Lucernás; 9. Bodaszőlő; 10. Hajdúvid; 11. Pród; 12. Szőlőskertek

A városrészi területi célok meghatározásakor a beazonosított városrészek esetében egyes városrészeket összevontan kezel az ITS. Az együtt kezelendő városrészeket az alábbi táblázat tartalmazza:

Városrész	Együtt kezelés indoka
V4. Vénkert V6. Zaboskert V7. Kis- Böszörmény	A három kertvárosi városrész alapvetően csak lakófunkciókkal rendelkezik, s városszerkezeti szempontból a jövőben sem célszerű a város más részeiből egyébként is nehezebben megközelíthető városrészekbe egyéb funkciók betelepítése. Mindháromra jellemző továbbá, hogy nem jelentkeznek jelentősebb szociális problémák, amelyek megoldására a városnak fokozott figyelmet kellene fordítania.
A Központi belterülettől elkülönült belterületi és külterületi lakott helyek, illetve gazdasági területek	A városrészek együtt kezelését indokolja, hogy szerepkörükből adódóan hasonló, igaz nem azonos volumenű problémákkal küzdenek. A kisebb létszámú és gyengébb anyagi hátterű településrészek infrastrukturális és szociális szempontból is hátrányos helyzetben vannak.

Az ITS-ben kijelölt városrészi célok az alábbiak:

Városrészek	Városrészi célok
V1. Belváros	V1. A városi funkciók erősítése, járásközponti szerepkör erősítése
V2. Kiskörúton kívüli terület	V2. A települési alközponti szerepkör erősítése, funkciók erősítése
V3. Északi- Lucernás	V3. Gyógyfürdő turisztikai nívójának erősítése, fejlesztése
V4. Vénkert V6. Zaboskert V7. Kis- Böszörmény	V4.; V6.; V7. A meglévő ellátási funkciók minőségi szintjének emelése és igény szerinti bővítése, lakófunkció erősítése
V5. Középkert	V5. Keleti Ipari park fejlesztése, az iparban foglalkoztatottak számának bővítése, az iparterületek környezetében mindenképp indokolt a zöldfelületek területének növelése.
V8. Déli- Lucernás	V8. A társadalmi feszültségek oldása, társadalmi felzárkóztatás
A Központi belterülettől elkülönült belterületi és külterületi lakott helyek, illetve gazdasági területek	V9. A településrészek infrastrukturális és szociális szempontú fejlesztése

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A település ez idáig nem élt a településrendezési szerződés kínálta lehetősséggel. Jelenleg nincs hatályos településrendezési szerződés, amely szerint adott fejlesztővel a város szempontjából jelentős addicionális beruházásokat végeztetnénk el.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

A településképi rendelet megalapozó dokumentuma, Hajdúböszörmény **településképi arculati kézikönyve** 2017-ben készült el. Hajdúböszörmény város **településképének védelméről** a Képviselő-testület 41/2017 (XII.15.) önkormányzati rendelete rendelkezik, célja a város sajátos településképének társadalmi bevonás és konszenzus által történő védelme és alakítása. A rendelet többször – a 13/2018. (III.29.), a 15/2019. (III.29.) és a 21/2019. (VI.28.) önkormányzati rendelettel – módosult.

Hajdúböszörmény módosított hosszútávú **településfejlesztési koncepcióját a** Város Képviselő Testülete 97/2009. (III.26.) Önk. számú határozatával fogadta el.

Hajdúböszörmény Településszerkezeti Terve

(a Város Képviselő Testülete 482/2009.(X.29.) Önk. Határozata)

Hajdúböszörmény város képviselő testülete a Településszerkezeti tervét 2007-ben fogadta el, majd az 191/2007.(IV. 12.), az 538/2007. (X.25.). és a 122/2008 (III.13.) Önk. számú határozataival a településszerkezeti terv módosításáról döntött. A módosításokat összefoglalja a 482/2009.(X.29.) Önk. határozattal jóváhagyott Településszerkezeti Terv.

A 2007-ben elfogadott terv módosítása vált szükségessé a tervezett gazdasági terület-fejlesztés, a Pród-i különleges terület csökkentése, a 35-ös főút menti zöldterület csökkentése, a külső gyűrű nyomvonalának, illetve a Dorogi út új nyomvonalának változása, a tervezett kertvárosias lakóterületek egy részének falusias övezetben tartása miatt.

A hatályos Településszerkezeti Terv a Településfejlesztési Koncepció hosszútávú célkitűzéseinek megfelelően, az önkormányzati egyéb településrendezési döntései alapján készült, feldolgozva az IVS ajánlásokat. A terv kijelöli a meglévő és tervezett beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területfelhasználási egységeket, a meglévő és tervezett közlekedési hálózatot, a táj-, természet-, környezetvédelemmel, örökségvédelemmel kapcsolatos továbbtervezésnél figyelembe veendő elemeket.

A települést az M35 gyorsforgalmi főút, 35. sz. főút, 3502. j. út Hajdúböszörmény – Tiszavasvári; 3507. j. út Hajdúböszörmény –Hajdúhadház; 3509. j. út Hajdúböszörmény –Újfehértó; 3318. j. út Hajdúböszörmény – Balmazújváros; 3323. j. út Balmazújváros – Hajdúnánás országos mellékutak, a Budapest – Szolnok- Debrecen- Nyíregyháza- Záhony- (Ukrajna) országos törzshálózati vasútvonal, a Debrecen – Tiszalök vasúti mellékvonal tárják fel.

Külterület területfelhasználása általános, korlátozott használatú és kertes mezőgazdasági terület, különböző használatú erdők, vízgazdálkodási terület, beépítésre szánt gazdasági területek, beépítésre nem szánt különleges intézményterületek, tervezett közlekedési nyomvonalak a kijelölt elkerülő út nyomvonala, fejlesztendő összekötő utak nyomvonalai.

Hajdúböszörmény közigazgatási területén a központi településrészen kívül, három önállóan elhelyezkedő településrész - Bodaszőlő, Hajdúvid és Pród - található.

A központi belterület a szomszédos településekkel összekötő országos mellékutak találkozásánál helyezkedik el, nyugatról és délről a 35. sz. főút és M35 gyorsforgalmi út tárja fel, keleten és északon elkerülő körgyűrű határolja. Településközpont vegyes területfelhasználású központját két körút közötti kisvárosias lakóterület karéjozza, a nagykörúton kívül kertvárosias jellegű a beépítés. Az egységes körgyűrűs struktúrát a két körút között északon és délen nagyvárosias beépítés, a nagykörúton kívül keleten és nyugaton ipari parkok szakítják meg. A különleges területek a belterületi határ mentén találhatók, többnyire zöldfelületbe ágyazva, vagy zöldterülethez kapcsolódva.

A településrendezési eszközök és a fejlesztési dokumentumok összhangja érdekében a Településszerkezeti Terv módosítása 2018. év végéig megtörtént, részben a törvényi és jogszabályi változások miatt, részben az ITS döntéseinek befogadása céljából.

Hajdúböszörmény Helyi Építési Szabályzata

A Településszerkezeti tervek változásainak függvényében a Hajdúböszörmény helyi építési szabályzatáról szóló 16/2008 (III. 18.) Önk. rendelet kiegészítése, korrekciója is szükségessé vált. A HÉSZ a Településszerkezeti Terv területfelhasználási egységeit külterületen és belterületen egyedi sajátosságuknak megfelelő övezetekre és építési övezetekre bontja, a telekalakításra és építésre vonatkozó szabályozók előírásával. Meghatározza az épületek, építmények, járművek elhelyezésének kialakításának rendjét, a helyi védelem – területi védelem, környezetvédelem, természet-, tájvédelem, művi értékvédelem település-karaktervédelem általános szabályait, előírja az infrastruktúra elhelyezésének lehetőségeit.

2011-ben megtörtént a 97/2009. (III.26.) Önk. határozattal elfogadott Koncepció kiegészítése az örökségvédelem tématerületével az alábbiak szerint: a **Kiskörúton belüli terület** műemléki jelentőségű területté lett nyilvánítva (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Debreceni Irodája: 480/2371/2009 és 480/3697/2010 levelek alapján). Itt a területet **történelmi városrészként kell kezelni**. Meg kell tervezni a revitalizációját, ami komplex kezelést igényel. Ez a településrész nem csak építészeti örökség, hanem történelmi helyszín is, mellyel egyedüli a hajdúvárosok közt. Az idegenforgalom fejlesztésénél, mint vonzástényezővel kell számolni ennél a városrésznél. A város idegenforgalmi vonzástényezői:

Termálfürdő, Vízpart (Keleti Főcsatorna), Fürdőkert, mint szabadidős és sportterület, illetve edzőtábor; Csordalegelő, mint különleges szabadidős sportterület (pl. lovassport); Történelmi belváros (kiskörúton belüli műemléki jelentőségű terület). Fokozott jelentőségűvé vált emiatt a városközpontban a gépjárműforgalom-mentes gyalogos zóna kialakítása. A történelmi belvárosnál fő célkitűzés marad a kialakult polgáriasodó mezővárosi jelleg megtartása.

A 13/2010. (III.25.) Önk. rendelettel elfogadott HÉSZ-t emiatt ki kellett egészíteni a **történelmi városrész részletes szabályozás**ával. A városrész léptékének megőrzését elősegíti a védelemre érdemes polgárházak, gazdaházak (hajdúházak) minél nagyobb számban történő megtartása, melyhez illeszkednie kell léptékben az új épületeknek.

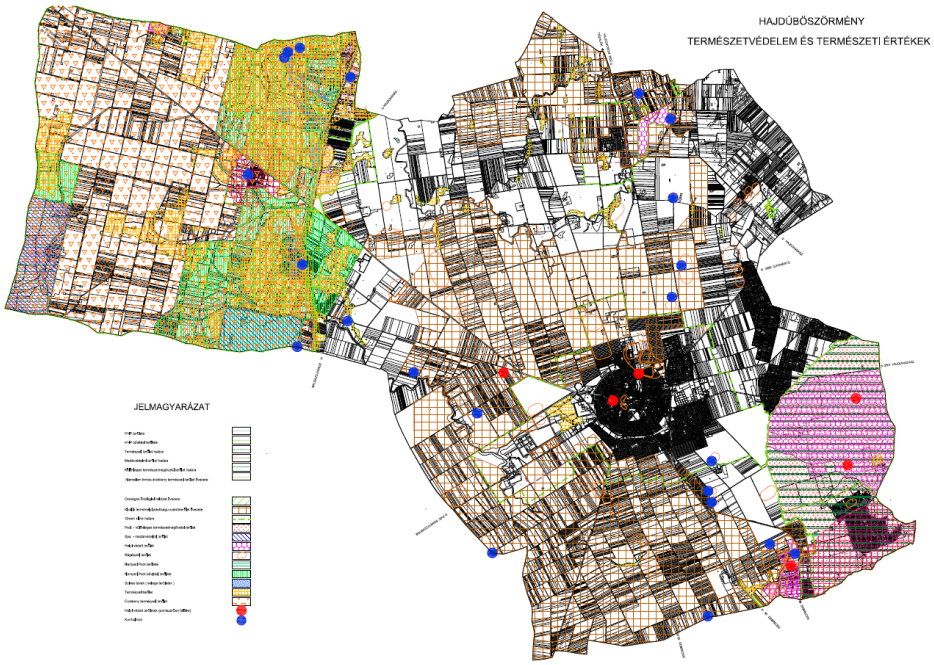

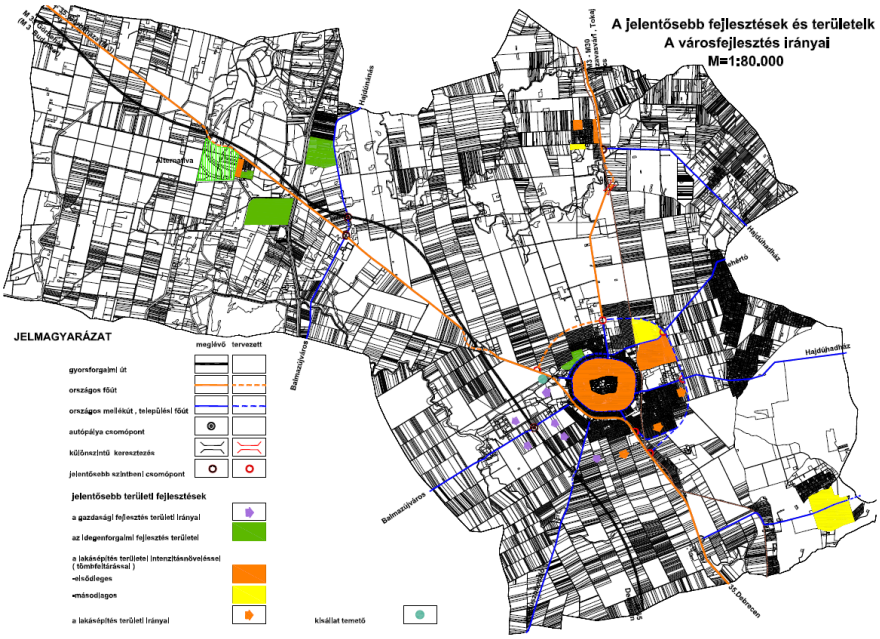

Szükségessé vált a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv módosítása 2018. év végéig, részben a törvényi és jogszabályi változások miatt, részben az ITS döntéseinek befogadása céljából. A HÉSZ-t elkészülte óta nagyszámú (19 db) rendelettel módosították, legutóbb a 30/2022. (VIII.9) és a 17/2023. (IV.27.) Önkormányzati rendeletek.

A 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet 9. § (2) bekezdése szerint „A településszerkezeti tervben kell megállapítani a táj, az épített és természeti környezet alakításának és védelmének területfelhasználással összefüggő módját, valamint ki kell jelölni a település fejlesztésének területi irányait. A településszerkezeti tervben meg kell határozni a település egyes településrészeinek területfelhasználását, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeknek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését.”

Az egységes szerkezetbe foglalt Településszerkezeti Terv külön dolgozza fel a közigazgatási területet és a belterületet. A területfelhasználás rendszere az alábbiak szerint meghatározott:

I. a beépítésre szánt területen:

a) lakó (Ln; Lk; Lke; Lf)
b) vegyes (Vt; Vk)
c) gazdasági (Gk; Gip; Ge)
d) különleges (Ki; Kh; Kio-e ;Kio-ü; Kkö; Kül-k;l Kio-mü; Kio-tö)
e) üdülő (Üü;)

II. a beépítésre nem szánt területen:

közlekedési- és közmű (Kö)
közpark (Z)
erdő (Ev; Eg; Ee)
mezőgazdasági (Mke; Ma; Mk)
különleges szolgál (Kio-b temető, Ki-t kegyeleti parkok, nagy kiterjedésű sportolási célú terület; burkolt köztér; fásított köztér és sétány)
vízgazdálkodási (V) zónák

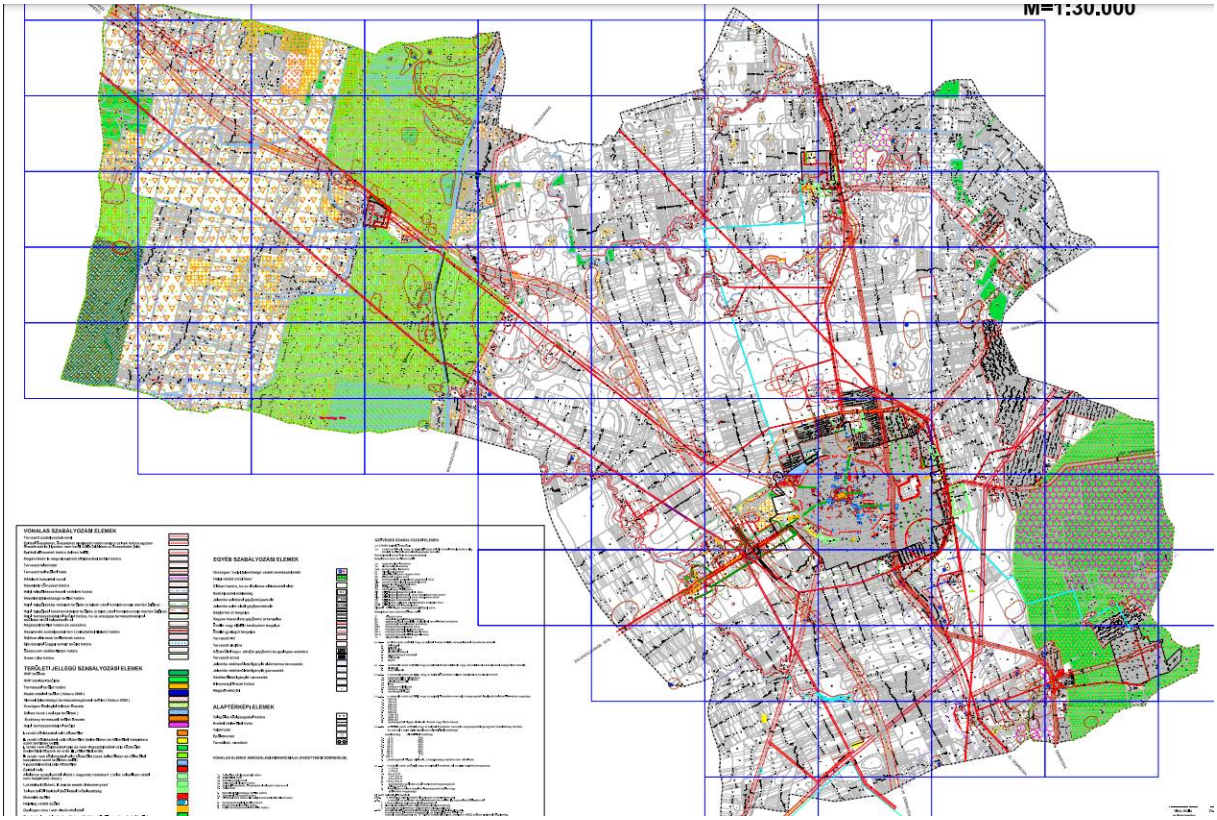
M=1:30.000

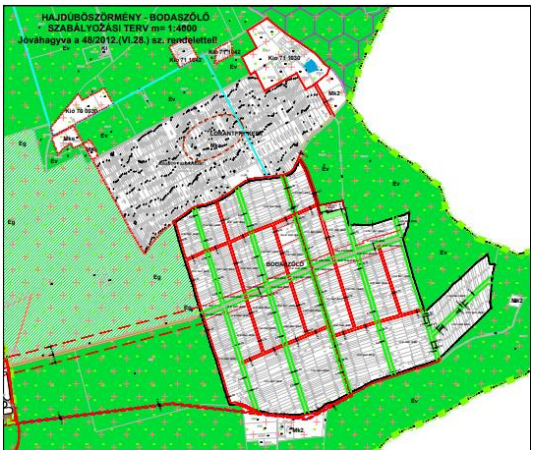
HAJDÚBÖSZÖRMÉNY - BÓDASZŐLŐ
- SZABÁLYOZÁSI TERV m= 1:4000
Jóváhagyva a 48/2012.(VI.28.) sz. rendelettel!

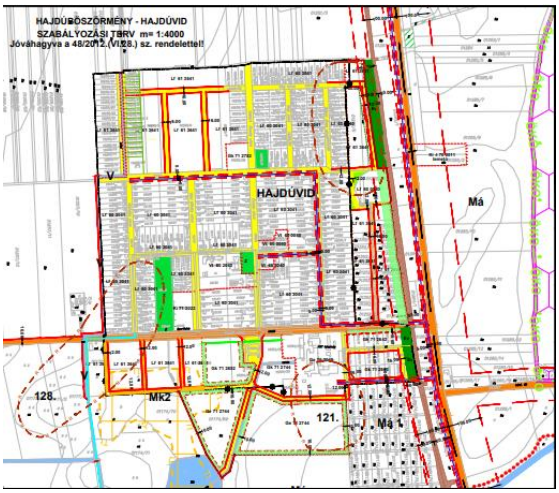
HAJDÚBÖSZÖRMÉNY - HAJDÚVID
SZABÁLYOZÁSI TERV m= 1:4000
Jóváhagyva a 48/2012.(VI.28.) sz. rendelettel!
HAJDÚVID
Má
128.
Mk2
121.
Má

Forrás: 16/2008 (III. 18.) Önk. rendelet melléklete

1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1. Demográfia

Hajdúböszörmény Hajdú-Bihar vármegye második, az Észak-alföldi régió negyedik, illetve országos szinten a 33. legnépesebb település. A város történelmi múltjából adódóan a nagy határú alföldi települések közé tartozik, 371 km²-es területénél csak Budapest, Hódmezővásárhely, illetve Debrecen rendelkezik nagyobb kiterjedéssel. A nagy kiterjedés következtében a 79,8 fő/km²-es népsűrűség jelentősen elmarad az országos átlagtól (103,2 fő/km2) (2022).

Adattípus	2011	2022	Lakó-népesség (2022/2011) (%)	Lakó-népesség / állandó népesség (2011)	Lakó-népesség / állandó népesség (2022)
Állandó népesség (város)	31.773	30.196		99,5%	97,9%
Lakónépesség (város)	31.611	29.574	93,6		
Állandó népesség (vármegye)	539.841	534.219		101,3%	97,5%
Lakónépesség (vármegye)	546.721	520.656	95,2		
Állandó népesség (ország)	9.773.777	9.803.416		101,7%	97,9%
Lakónépesség (ország)	9.937.628	9.599.744	96,6		

Forrás: KSH

A **város népessége** az utóbbi években **csökkenő** tendenciát mutat, **mind az állandó-, mind a lakónépesség vonatkozásában**.

A járásszékhely város **állandó népességének** alakulását (adott év december 31-én) 2001 óta vizsgálva megállapítható a jelentős (2.200 főt meghaladó) fogyás. A **népességfogyás** jelensége a megelőző évtizedeknek megfelelően mind országos, mind vármegyei, mind járási szinten megfigyelhető. 2005-ig stagnálás volt jellemző, 2008-ban növekedés is kimutatható volt a városi adatokban, ennek ellenére Hajdúböszörmény 2001-ben közel 32,5 ezres lakosságszáma a 2011-es népszámlálás idejére 31,7 ezerre, a **2022-es népszámlálás idejére már 30,2 ezer főre** csökkent.

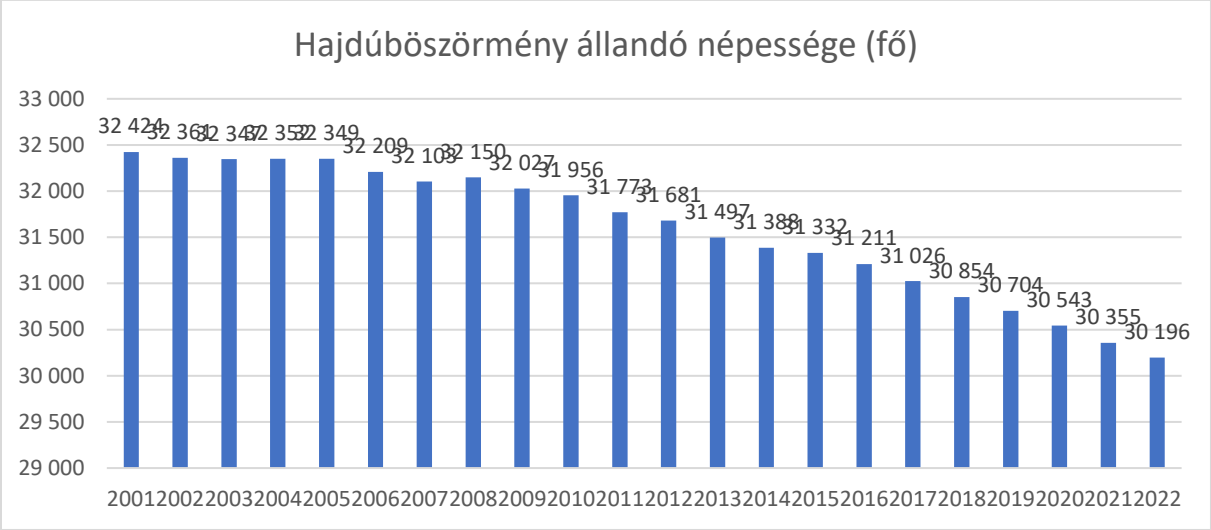

Forrás: KSH – TeIR Népszámlálási adatbázis

A 2011-es népszámlálás óta a település lakónépessége a hazai (3,4%) és **a vármegyei** (4,8%) tendencia irányának megfelelően csökkent, de annál **nagyobb mértékben** (6,4%).

A két legutóbbi népszámlálás közt másfél ezerrel, 1.577 fővel **csökkent a város lakossága**, részben a **kedvezőtlen demográfiai mutatók** (születések számának csökkenése és a halálozások számának növekedése), részben a **kedvezőtlen vándorlási adatok** (elvándorlás) miatt. 2022-es népszámlálási adatok alapján a város lakónépessége 29.574 fő volt.

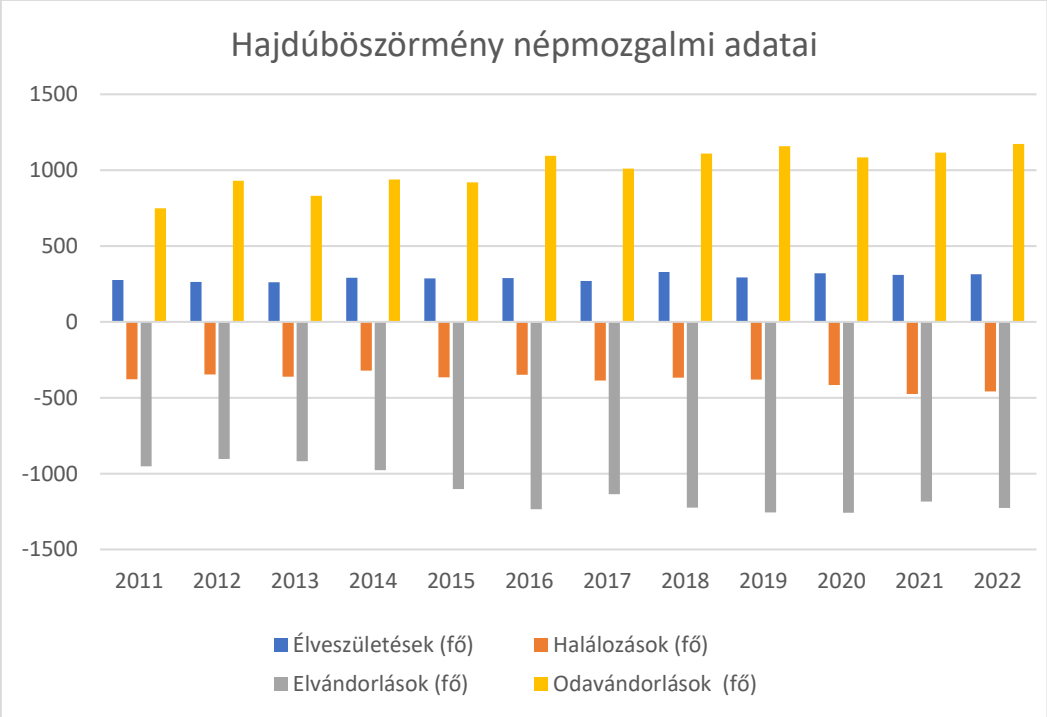

Forrás: KSH – TeIR

A négy mutatót (élve születések, halálozások, oda-és elvándorlások) **a két legutóbbi népszámlálás közt** vizsgálva kirajzolódnak az alábbiak: **a születések száma** a 2014-es, 2018-as és 2020-as éveket kivéve **csökken** a járásszékhely városban, miközben a halálozások száma hullámzó volt ez időszakban, azonban csak az utolsó három évben közel 1,5 ezren haltak meg a hajdúböszörményi lakosok közül. A születések

és halálozásokból adódó **természetes fogyás** így 2022-ben -145 volt a városban, melyet **a tényleges fogyás tovább súlyosbított**. 2022-ben az odavándorlások és elvándorlások különbsége, azaz a **vándorlási veszteség**: -54 volt, mely azonban jóval kedvezőbb például a 2020-as (-174) vagy a 2021-es (-70) értéknél is.

Az Önkormányzat rendelkezésére álló adatok alapján **az elvándorlásban a képzett, főként diplomás személyek, családok** tartós elvándorlása játszott jelentős szerepet: becslések szerint a felsőoktatási tanulmányaikat más városokban folytatók kétharmada nem tér vissza Hajdúböszörménybe. Tagadhatatlan tény azt is, hogy az elmúlt években, több hullámban érkeztek, jellemzően a város külterületi, kertségi területeire Debrecenből ill. a szomszédos régióból alacsony iskolai végzettségű, alacsony elhelyezkedési esélyekkel bíró betelepülők.

Hozzá kell tenni, hogy a megye településszerkezetéből, Debrecen Alsó-Józsa Hajdúböszörmény és Debrecen közötti beékelődéséből adódóan a város a Debrecenből kitelepülőknek csak kis része számára kínál megfelelő alternatívát.

A 2022-es népességi adatok alapján a lakónépesség 51,5%-át alkotja a **női nem**.

A város népsűrűsége a 2011. évi népszámlálási adatok alapján 85,3 fő/km2, ami 2001-hez képest (86,9 fő/km²) **csökken**. 2022-es adatok alapján további csökkenés figyelhető meg, ekkor 79,8/km² a város népsűrűsége. (A csökkenő népsűrűség természetesen a vármegye egészére is jellemző: 2011-ben 87,5 fő, addig 2022-ben 83,8%.) Az alacsony népsűrűség a város jelentős közigazgatási területének is köszönhető: **Hajdúböszörmény az ország 4. legnagyobb területű városa**.

4. táblázat: A népesség változása a két legutóbbi népszámlálás között a vármegyében, a járásban és a városban

		2011	2022
Hajdú-Bihar vármegye		**546 721**	**519 141**
	15 évesnél fiatalabb	84 745	78 800
	15–64 éves	378 501	339 895
	65 éves és idősebb	83 475	100 446
Hajdúböszörményi járás		**40 568**	**37 654**
	15 évesnél fiatalabb	6 690	5 795
	15–64 éves	27 780	24 507
	65 éves és idősebb	6 098	7 352
Hajdúböszörmény		**31 725**	**29 374**
	15 évesnél fiatalabb	5 230	4 367
	15–64 éves	21 725	19 214
	65 éves és idősebb	4 770	5 793

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

A népesség korösszetételének alakulása világosan mutatja **a társadalom öregedés**ét: A legutóbbi két népszámlálás között eltelt időszakban Hajdúböszörményben - a vármegyei és járási tendenciának megfelelően - **a fiatalabb korosztályok számaránya csökkent**, míg **az idősebbeké (65 és idősebbek) emelkedett.**

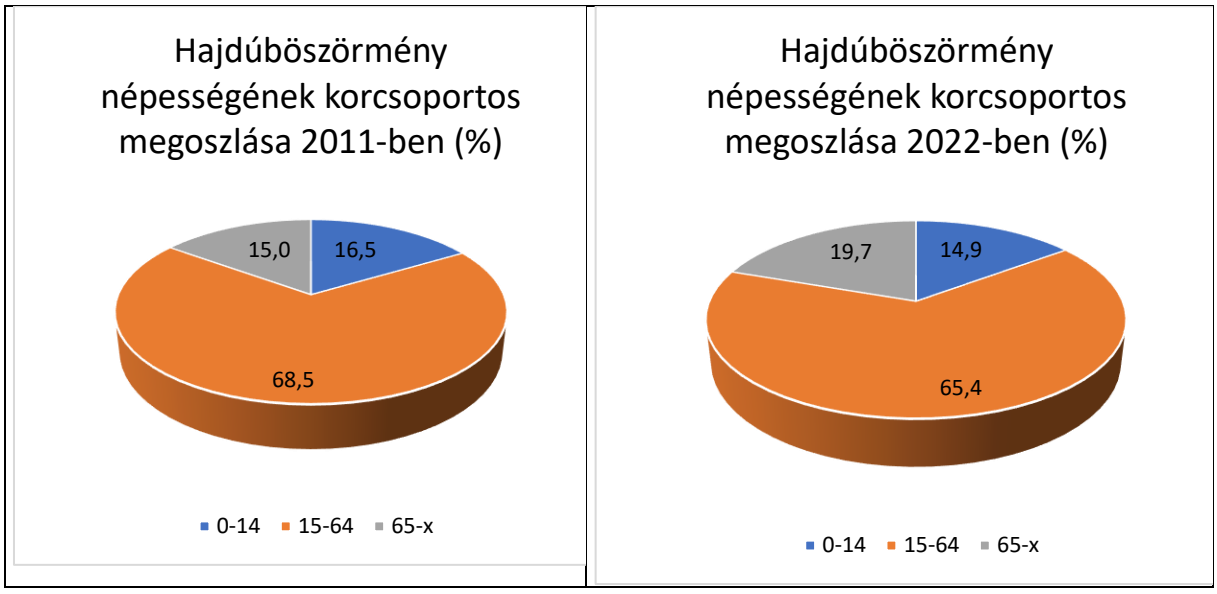

Forrás: KSH – Népszámlálási adatbázis alapján saját szerkesztés

A járásszékhely településen **a vármegyeinél** (19,3%) **magasabb az idősebbek aránya (19,7%) és a vármegyeinél** (15,2%) **alacsonyabb a fiatal korcsoport aránya (14,9%).**

Hajdúböszörményben az **eltartott népesség** rátája (a gyermeknépesség (0-14 éves) és az idős népesség (65-X éves) összege a 15-64 éves népesség százalékában) 2011-ben 46% volt, míg 2022-ben ugyanez a mutató 52,9%-ra **nőtt** volt. Drasztikusabb elmozdulást mutat a város **öregedési indexe** (az idős népesség (65-X éves) a gyermeknépesség (0-14 éves) százalékában): míg ennek az értéke 2011-ben még csak 91,2% volt, addig 2022-re ugyanez a mutató már 132,7%-ra nőtt.

Összességében elmondható, hogy **a népesség öregedő tendenciát mutat**, amivel párhuzamosan **az eltartott népesség aránya nőtt** 2011 és 2022 között. Ez megegyezik a megyei és országos tendenciákkal.

1.7.1.2. Nemzetiségi összetétel

A legutóbbi népszámlálás adatai alapján a város lakónépességének etnikai összetétele gyakorlatilag homogénnek tekinthető. Az összesített adatok alapján a magukat magyarnak vallók részaránya 96,4% volt, és a nemzetiségek közül egyedül a saját bevallása szerint **roma etnikumhoz tartozó 859 fő** (az ezen kérdésre választ adó népesség 3,1%-a, **az össznépesség 2,9%-a**) képviselt kimutatható részesedést. A roma nemzetiségi csoport saját önkormányzattal rendelkezik Hajdúböszörményben.

5. táblázat: Hajdúböszörmény nemzetiségei

	2022	2011	2001
Magyar nemzetiségű	26 508	26 668	30 303
Bolgár nemzetiségű	5	…	0
Cigány (roma) nemzetiségű	859	700	366
Görög nemzetiségű	6	0	0
Horvát nemzetiségű	3	0	0
Lengyel nemzetiségű	7	…	0
Német nemzetiségű	15	13	…
Örmény nemzetiségű	3	3	…
Román nemzetiségű	19	9	4

Ruszin nemzetiségű	3	…	0
Szerb nemzetiségű	…	3	0
Szlovák nemzetiségű	…	…	0
Szlovén nemzetiségű	3	0	3
Ukrán nemzetiségű	23	21	5
Más nemzetiségű	42	17	11

Forrás: KSH Népszámlálási *adatbázis*

A rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján az látszik, hogy a két utóbbi népszámlálás közt **a magukat romáknak vallók száma és aránya nőtt** (159 fővel) Hajdúböszörményben (2022-ben 859 fő vallotta magát roma nemzetiségűnek). Ugyanez a tendencia jellemző a Hajdúböszörményi járásra is, azonban a vármegyében 2011 óta jelentősen csökkent a magukat cigány nemzetiségűeknek vallók száma.

6. táblázat: Roma nemzetiségűek száma az utolsó három népszámlálás idején

Roma nemzetiségűek száma (fő)	2001	2011	2022
Hajdú-Bihar vármegye	11 742	18 546	12 917
Hajdúböszörményi járás	451	922	1 057
Hajdúböszörmény	366	700	859

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

A népesség nemzetiségek szerinti megoszlását tekintve kirajzolódik, hogy növekedett több nemzetiség (pl. az ukrán, a román és az egyéb nemzetiségűek) aránya.

1.7.1.3. Képzettség

Hajdúböszörményben a 7 éves és idősebb népesség körében a két legutóbbi népszámlálás közt a **népesség iskolai végzettségében nagy javulás** volt megfigyelhető. **Jelentősen csökkent az alapfokú iskolai végzettséggel sem rendelkezők aránya**: míg 2011-ben 15,7%, addig 2022-ben **10,5%** (2.862 fő) tartozott ebbe a kategóriába. Ezzel az arány megegyezik a vármegyeivel. A településen az **általános iskolai végzettséggel (8. osztály) rendelkezők aránya** (a hét éves vagy annál idősebbek körében) a 2011-2022 közötti időszakban **szintén csökkent**: 30,2%-ról 25,2%-ra (6.883 fő), azonban még így is magas ez az arány, magasabb az országos és a vármegyei szintnél.

A **középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők** aránya magasabb 50,9% a vármegyeinél (49,5%) a hét éves és idősebb népesség körében. Két irány rajzolódik ki a két utóbbi népszámlálás közt: míg az érettségi nélküli középfokú végzettséggel (**szakmai oklevéllel) rendelkezők aránya közel azonos 11 év elteltével** (23,1% és 23,3%), addig az **érettségit szerzettek aránya jelentősen,** több mint 6 %ponttal **nőtt**: arányuk **27,6%** (7.540 fő) 2022-ban Hajdúböszörményben. A 2022-es vármegyei arányok e két középfokú kategóriában 20,1% és 25,4%.

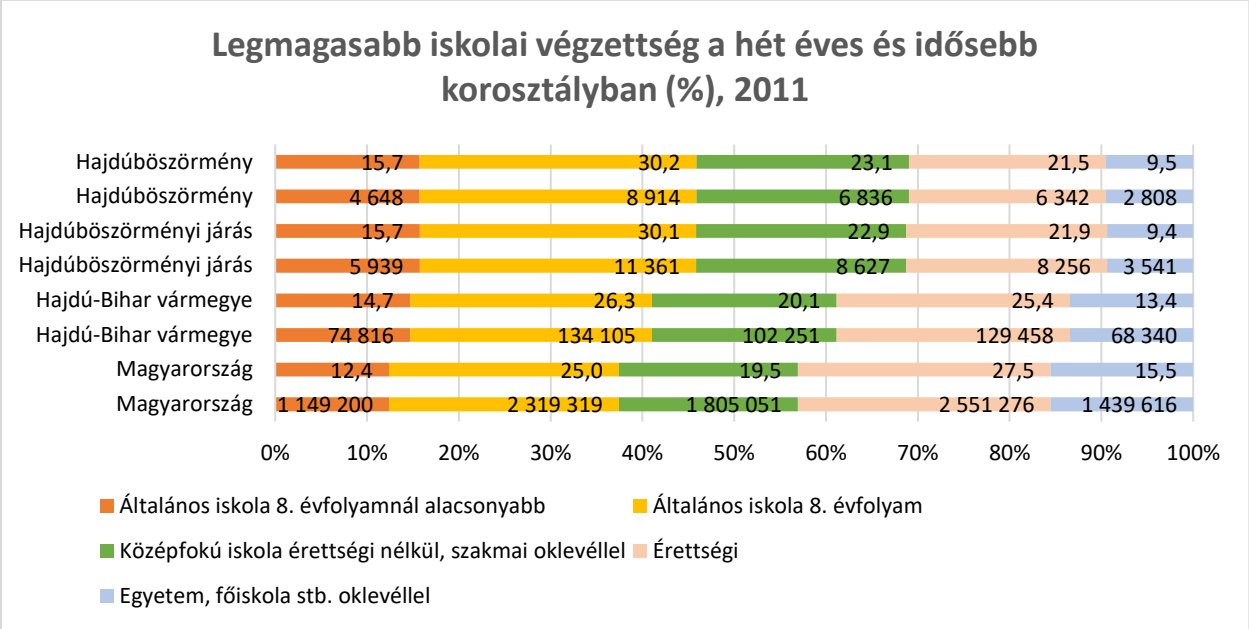

Forrás: KSH – Népszámlálási adatbázis alapján saját szerkesztés

A **felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők aránya** 2011 óta 13,4%-ra **nőtt**, így Hajdúböszörményben a főiskolai, egyetemi oklevéllel rendelkezők száma 2022-ben 3.644 fő volt. E tekintetben az országos átlag 20,5% (a hét éves ill. annál idősebbek körében), a vármegyei átlag 18%, míg a Hajdúböszörményi járás esetében 13%.

A 2011-es és 2022-es népszámlálás közt természetesen nem csak a járásszékhely településen javultak a népesség iskolázottsági mutatói, ez a tendencia volt jellemző járási, vármegyei szinten és országosan is.

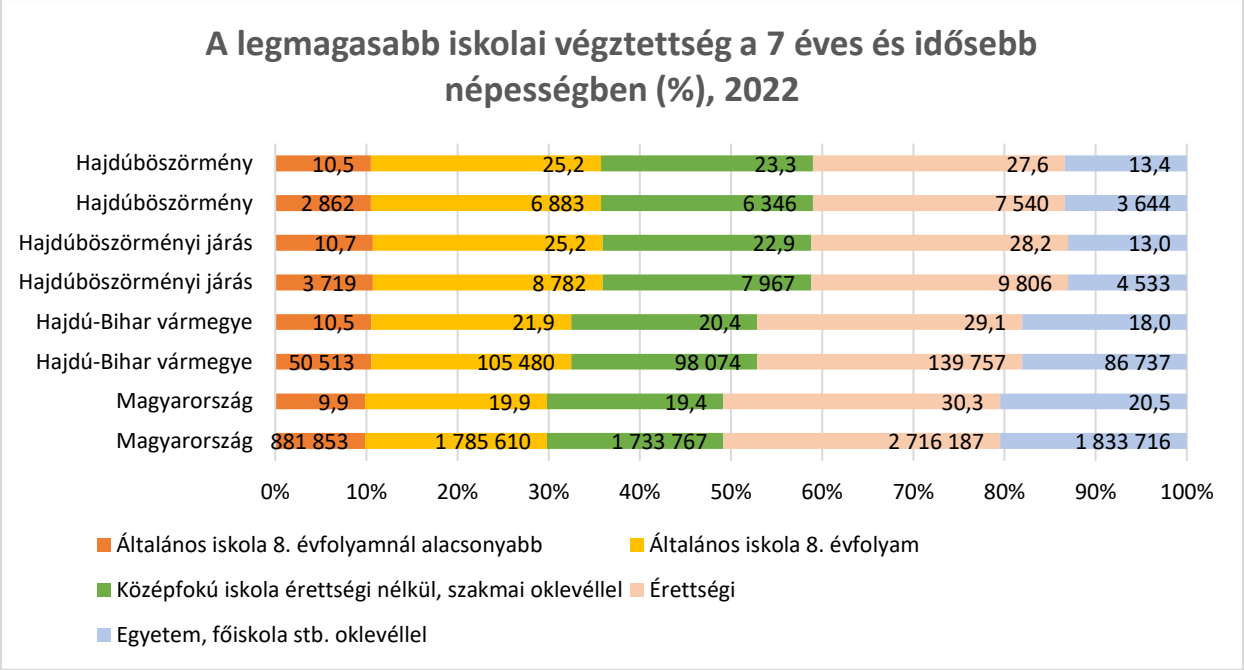

Forrás: KSH – Népszámlálási adatbázis alapján saját szerkesztés

1.7.1.4. Foglalkoztatottság

A település foglalkoztatási helyzetének fontos földrajzi meghatározója, hogy két vármegyeszékhely, **Debrecen és Nyíregyháza közvetlen vonzáskörzetében** helyezkedik el. A megyeszékhelyek közül Debrecen közelíthető meg a legkönnyebben, míg Nyíregyháza megközelítése nehezebb. A távolabbi munkavállalást jelentősen befolyásolja, hogy a város vasúti mellékágak mentén fekszik, ami az ingázási lehetőségét jelentősen csökkenti.

A HB Vármegyei Kormányhivatal adatai alapján az alábbiak szerint alakult a Hajdúböszörményi járásban és Hajdú-Bihar vármegyében a regisztrált álláskeresők száma adott év zárónapján:

7. táblázat: Regisztrált álláskeresők száma

Regisztrált álláskeresők száma zárónapon	Hajdúböszörményi Járás	Hajdú-Bihar vármegye
2018	**1 324**	**23 238**
2019	**1 336**	**21 867**
2020	**1 603**	**24 276**
2021	**1 222**	**20 779**
2022	**1 011**	**18 736**

Forrás: HBM KH

Az adatokból kirajzolódik, hogy a járás regisztrált álláskeresőinek száma a vizsgált öt év kezdetén 1.300 fő körül állandósult, majd a covid járvány hatásaként jelentősen megemelkedett a regisztrációba került személyek száma. 2021-re 1222 főre esett vissza, majd azóta is csökken a Hajdúböszörményi járásban regisztrált álláskeresők száma.

Hajdúböszörményben a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2023. januári településsoros adatai szerint összesen 899 fő regisztrált álláskeresőt tartottak nyilván. Közülük 149 fő tartósan, azaz egy évnél régebb óta regisztrált álláskereső. A város munkaképes korú lakosságának (15-64 év) száma ugyanekkor 19.426 fő. A munkanélküliség relatív mutatója így 4,63%. Az országos értéknél ez az arány 1,2 %ponttal magasabb.

A Hajdúdorogot és Hajdúböszörményt tartalmazó járás kedvezőbb munkanélküliségi mutatóval rendelkezik a városénál: munkaképes korú lakosságának (24.860 fő) 4,4%-a volt regisztrált álláskereső (1102 fős regisztrált munkanélküli), ugyanakkor ez az érték megfelel az országos értéknek. A vármegye 5,71%-os mutatójához képest kedvezőbb tehát a városban és a járásban a helyzet. A vármegye munkanélküliségi mutatója azonban közel 1,5 százalékkal meghaladja az országos értéket.

8. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők száma Hajdúböszörményben, 2023. január 20.

Hajdú-Bihar vármegye	Nyilván-tartott össz. fő	Folyamatos nyilvántartás hossz > 365 nap	Járadék típusú ellátás fő	Segély típusú ellátás fő	FHT, RSZS fő	Munka-vállalási korú népesség fő*	Relatív mutató ** %	Arány-szám ***
Hajdúböszörmény	899	249	130	256	134	19 426	4,63	1,20
Hajdúdorog	203	44	45	64	15	5 434	3,74	0,97
Hajdú-Bihar	19 628	7 180	2 607	3 972	4 101	343 588	5,71	1,48

** Relatív mutató - a nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség %-ában

*** Arányszám - a relatív mutatónak az országos relatív mutatóhoz viszonyított aránya

Forrás: NFSZ A nyilvántartott álláskeresők száma a tartózkodási helyük szerint, településenként

A nyilvántartott álláskeresők száma a 2018-as értéket követően a covid2019 hatása nyomán is jelentősen megemelkedett 2020-ra, majd a 2018-as érték alá csökkent 2022-re. A városban a regisztrált álláskeresők nemek szerinti megoszlása nem változott, némileg több a férfiak száma.

A pályakezdők nyilvántartott álláskeresők közti arányában lényeges javulás következett be: míg 2018-ban a regisztrált álláskeresők közel 10%-a volt pályakezdő, addig 2022-re ez az érték feleződött. A tendencia megfelel a vármegyeinek. Ebben nyilván nagy szerepe van azoknak az Európai uniós forrásból társfinanszírozott lehetőségeknek is, melyek kifejezetten a regisztrált álláskeresők és fiatalok munkaerőpiacra való bevezetését támogatták, célozták.

9. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők megoszlása

	Hajdúböszörmény					
	2018	**%**	**2020**	**%**	**2022**	**%**
Nyilvántartott álláskeresők száma	912		1 184		811	
Nyilvántartott álláskeresők: férfi	465	51	603	51	417	51
Nyilvántartott álláskeresők: férfi	447	49	581	49	394	49
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők	90	9,9	117	9,9	36	4,43
Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők összesen	183	20	306	25,8	244	30
Közfoglalkoztatottak	725		428		291	

Forrás: KSH – TeIR

	Hajdú-Bihar vármegye					
	2018	**%**	**2020**	**%**	**2022**	**%**
Nyilvántartott álláskeresők száma	21 466		21 160		18 156	
Nyilvántartott álláskeresők: férfi	10 106	47,0	10 028	47,4	8 362	46,0
Nyilvántartott álláskeresők: férfi	11 360	53,0	11 132	52,6	9 794	54,0
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők	2 244	10,45	1 957	9,24	1 201	6,61
Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők összesen	6 581	30,65	6 804	32,15	6 973	38,4
Közfoglalkoztatottak	12 053		9 443		6 629	

Forrás: KSH – TeIR

Az egy éven túl is regisztrációban lévők, azaz a tartós munkanélküliek aránya azonban a vizsgált évek során 20%-ról 30%-ra emelkedett. Az emelkedés országos tendencia, azonban a hajdúböszörményi emelkedés az országosnál magasabb. Ők azok, akik főként alacsony iskolai végzettségük, elavult tudásuk, munkatapasztalat nélküliségük és többnyire számos szubjektív tényező okán nem tudnak kilépni a munkaerőpiacra. Számukra a munkaerő-piaci szolgáltatások komplex rendszere nyújthat segítséget.

Hajdúböszörmény városa az egyik legnagyobb közfoglalkoztató. A közfoglalkoztatás nem cél, hanem eszköz arra, hogy a munkára képes, de munkaerőpiacon hátrányban lévő, tartósan munkanélküli

személyeket fokozatosan vissza lehessen vezetni az elsődleges munkaerőpiacra. A foglalkoztatással Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, mint munkáltató munkalehetőséget tud biztosítani a lehető legtöbb, munkára képes, aktív korú szociálisan rászoruló ember számára. A tapasztalatok alapján leginkább a másodlagos munkaerőpiacnak lehetnek aktív elemei a közfoglalkoztatottak. Számuk a járásközpont városban – a vármegyei tendenciának megfelelően – jelentősen csökkent 2020 óta. A közmunkaprogram bővebb kifejtése az 1.10.4. fejezetben történik meg.

1.7.1.5. Jövedelmi viszonyok

A járások **területi fejlettség** szerinti aktuális, 2014-ben végzett besorolását a 290/2014. (XI. 26.), illetve az azt módosító 106/2015. (IV. 23.) számú kormányrendelet rögzíti. A besorolás alapját képező számítás négy dimenzió mentén, 23 mutató értékeiből normalizálással képzett kompozit indikátor segítségével írja le a járások közötti különbségeket. A kedvezményezettségi kategóriáknak elsősorban a fejlesztési támogatások felhasználása szempontjából van jelentőségük. A jogszabály kedvezményezettnek azokat a járásokat tekinti, amelyek fejlettségi szintje nem éri el az átlagost, vagyis komplex mutatója kisebb, mint az ország összes járásának átlaga.

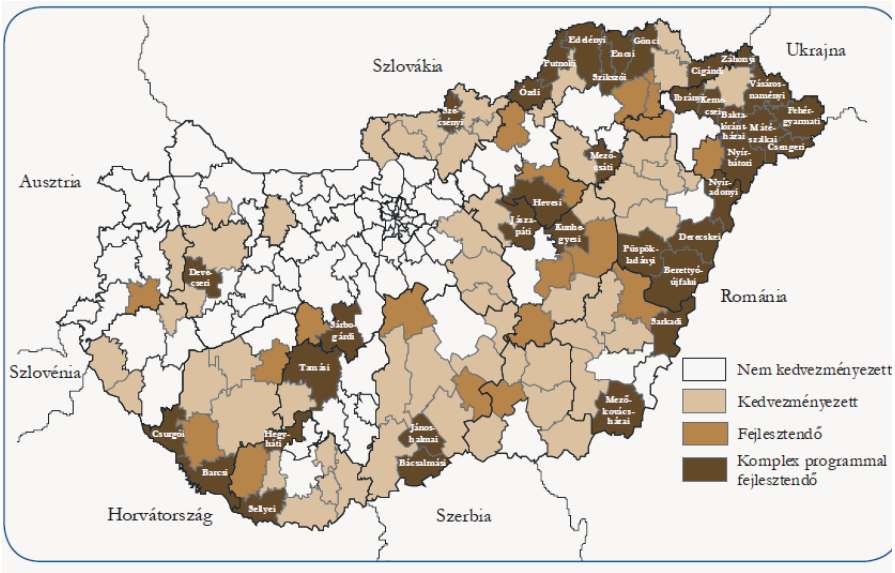

Forrás: KSH

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a 9/2015. (II.27.) Önk. rendeletében szabályozza a **szociális támogatások** helyi szabályait. Az önkormányzat a szociálisan rászoruló személyek, családok részére települési támogatást és egyéb támogatást biztosít. Települési támogatások közé tartoznak a A) Rendszeres települési támogatások (a) lakhatási támogatás, b) adósságcsökkentési támogatás, c) gyógyszertámogatás) és a B) Rendkívüli települési támogatások (a) eseti jellegű rendkívüli települési támogatás, b) időszakos rendkívüli települési támogatás). Egyéb támogatásoknak minősül a) köztemetés, b) helyi utazási támogatás, c) szociális földprogramban való részvételt segítő támogatás, d) újszülött gyermek támogatása.

A városnak **szociális alapon** 32 db kiadható bérlakása van, döntő többségében a körúton kívüli elhelyezkedéssel.

A jövedelmi viszonyok bemutatását az **személyi jövedelemadót fizető személyek száz lakosra jutó száma** alapján kezdjük. A TeIR adatbázisa alapján a száz lakosra jutó SZJA adófizetők száma 2011 óta a

vizsgált területi szintek mindegyikén **növekedett**: **Hajdúböszörményben 20 %-os növekedés történt**, mely meghaladta mind az országos (15%), mind a vármegyei (17%-os) növekedés mértékét.

13. ábra: Száz lakosra jutó SZJA adófizető (fő)

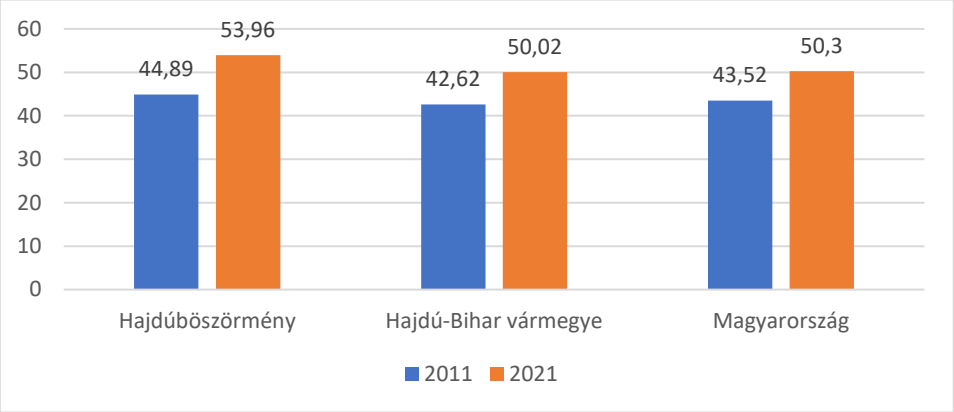

Forrás: KSH-TeIR

Az egy lakosra jutó **SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem** tekintetében az látszik, hogy 2011 óta mind országosan, mind vármegyei szinten növekednek a személyi jövedelemadó alapot képező jövedelmek, ez jellemző Hajdúböszörményben is, ahol **két és félszeresére nőtt** ez az összeg 2021-re (1.523.410.-). Ez **a növekedés megfelel a vármegyeinek** és picivel meghaladja az országos növekedés mértékét. 2021-ben az egy főre jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem **összege a vármegyei érték (1.620.109.-) alatt marad**.

14. ábra: Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem (Ft)

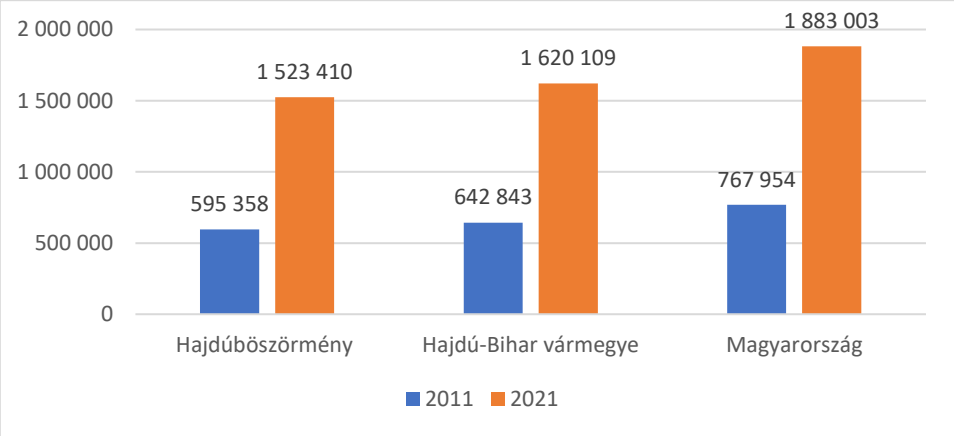

Forrás: KSH-TeIR

1.7.1.6. Életminőség

Születéskor várható élettartam

Egy adott naptári évre vonatkoztatott, születéskor várható átlagos élettartam azon életévek számát jelenti, melyek a születéstől kezdve átlagosan megélhetők lennének az adott évi korspecifikus halálozási arányszámok jövőbeni változatlan érvényesülése esetén. Magyarországon 2021-ben a nők esetében 77,52 év, a férfiak esetében 70,69 év volt, Hajdú-Bihar vármegyében a nők esetében az országos átlagnál hosszabb 77,73 év, míg férfiaknál rövidebb 70,44 év volt a várható átlagos élettartam. A 2022.

évi adatok alapján Hajdú-Bihar megyében a **férfiaknak 72,31 év a nők esetében pedig 79,46 év a várható élettartam.**

10. táblázat: A születéskor várható élettartam alakulása

	Férfi			Nő		
	2001	**2012**	**2022**	**2001**	**2012**	**2022**
Országos	68,15	71,45	72,55	76,46	78,38	79,05
Észak-Alföld	67,03	70,83	71,51	76,17	78,44	78,37
Hajdú-Bihar	68,04	71,83	72,31	76,63	79,23	79,46

A lakosság egészségi állapotát számos külső (különösen társadalmi, gazdasági és kulturális) tényező befolyásolja, azonban az egyén életmódjával közvetlenül és meghatározó módon összefügg (ismert kockázati tényezők pl. a dohányzás, az alkoholfogyasztás, az egészségtelen táplálkozás, a mozgásszegény életmód vagy a tartós stressz).

Közbiztonság - biztonságérzet

A járás **közbiztonság**ának bemutatásához a police.hu járási szintű térképeit vesszük alapul, ahol az alkalmazott színkódok alapján kirajzolódik, hogy a **Hajdúböszörményi járás közbiztonsága** jónak mondható, **alacsony szintű a fertőzöttség** az összes bűncselekményt egyben vizsgálva. A bűncselekmények azonosítása gyakran nem eredményes az információhiány és a jogérvényesítési képességek hiánya miatt. Sokan ugyanis áldozattá válnak, ismereteik, lehetőségeik ismeretének hiányában nem képesek jogaikat érvényesíteni.

A vármegyében 2022-ben egy fő közrendvédelmi rendőrre 1.040 fő lakos jutott. A Hajdú-Bihar Vármegyei Rendőr-Főkapitányság illetékességi területén **2022-ben az előző évihez képest növekedett a regisztrált bűncselekmények száma, 4,8%-os növekedés történt. A vármegyén belül azonban a Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság illetékességi területén nagyarányú csökkenés** (20,3%) **volt tapasztalható:** míg 2021-ben 340, addig 2022-ben 71 volt.

15. ábra: A közbiztonság szintje

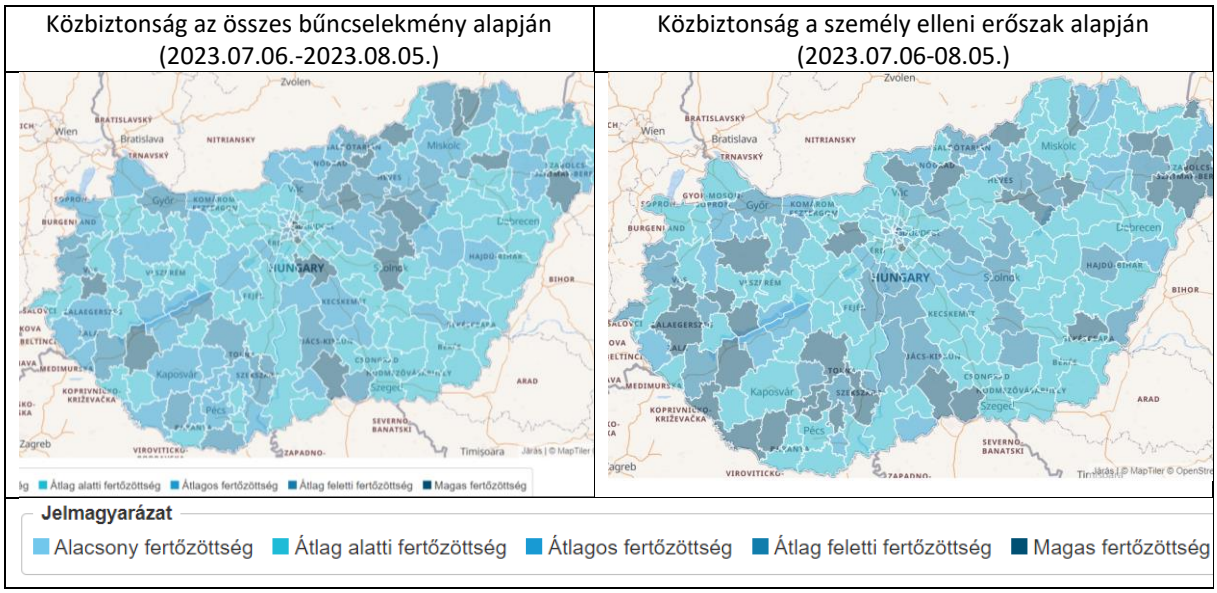

Forrás: terkep.police.hu

Hajdúböszörmény bűnügyi és közbiztonsági állapotait, alapvetően a stabilitás jellemzi. A bűncselekmények száma és jellege sok esetben összefüggést mutat a lakosság szociális helyzetével. A városban a bűnözési fertőzöttség Hajdú-Bihar megyéhez viszonyítva átlagosnak tekinthető, az ország hasonló méretű városaival összehasonlítva átlag alattinak számít. Hajdúböszörmény, mely 2003-ban a Belügyminisztertől megkapta a „**Biztonságos település**" címet.

Hajdúböszörmény 2013-ban „Hajdúböszörmény bűnmegelőzési koncepciója, cselekvési terve" című dokumentumban foglaltak alapján a városon belül a bűnözések számát tekintve a város belső része (a belváros és a közelében elhelyezkedő lakótelepek) emelkedik ki – vagyis nem a kedvezőtlen szociális helyzettel jellemezhető városrészek (Deli- Lucernás, szőlőskertek), amelyek ugyanakkor gyakran a bűnelkövetők lakóhelyei lehetnek. A kriminálgeográfiai vizsgálatok szerint a lakosság alapvetően biztonságosnak tekinti a várost. A város rendelkezik önkormányzati bűnmegelőzési és közbiztonsági közalapítvánnyal is (Hajdúböszörményi Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Közalapítvány).

A statisztikai adatok alapján kirajzolódó reális **közbiztonsági helyzet és a valóban megélt biztonságérzet** sokszor eltér egymástól. **A szubjektív biztonságérzet különösen az idősek körében alacsony. F**őként ott nem érzik magukat biztonságban, ahol magas a romák száma, aránya, illetve a településen van szegregátum, vagy szegregációval veszélyeztetetett településrész. Nagyobb biztonságban érzik magukat az emberek ezzel szemben azokon a településeken, ahol polgárőrség működik, hatékonyan működik. Nagy jelentősége lehet a biztonságérzet alakításában az építészeti elvek alapján történő bűnmegelőzésnek (CPTED) is.

A Képviselő-testület javasolta a Rendőrség, Polgárőrség, Katasztrófavédelem, Közterület-felügyelet, Mezőőrség, Mentőszolgálat és más hatóságok jövőbeli hatékony, gyors, szakszerű együttműködését a lakosság **közbiztonságérzetének megtartása és növelése** érdekében. Fő cél: Közterületi rendőri jelenlét biztosított legyen. Ennek érdekében folyamatos (napi) kapcsolatban áll a Rendőrkapitányság az önkormányzattal, valamint a társszervek képviselőivel, a mezei őrszolgálattal, a polgárőrséggel, a közterület felügyelőkkel, az erdészekkel és hivatásos vadászokkal, a halőrökkel, melynek eredményeként ellenőrzésekbe rendszeresen be is vonják őket, ezáltal a megfelelő rendőri beavatkozás biztosított.

A **balesetek** bekövetkezésének napszaki megoszlását vizsgálva egyértelműen kitűnik, hogy a délutáni órák a legveszélyesebbek. Hajdúböszörmény város közigazgatási területén a 2023. évben 26 személysérüléssel járó közlekedési baleset történt, melyből 14 eset könnyű sérüléssel, míg 12 eset súlyos sérüléssel zárult. A baleseti helyszínek megoszlásának aránya nem változott az előző évhez képest, ezek elszórtan találhatóak, baleseti gócpontok nem alakultak ki. A bekövetkezett balesetek alapján továbbra is veszélyeztett pontként lehet említeni Hajdúböszörmény közigazgatási területén

- a 35-ös főút és az Újvárosi utca kereszteződés (Kórház tér)
- a Hadházi utca és a Mátyás király körút kereszteződését
- a Bánsági teret.

Háztartások komfortfokozat szerinti megoszlása

Hajdúböszörményben a 2011. évi népszámlálás adatai alapján 11.287 háztartás volt, számuk a 2022. évi népszámlálás idejére 11.254 darabra csökkent. Hajdúböszörményben jelenleg az 1000 lakosra jutó lakások száma 380,5 db. **Az összkomfortos háztartások aránya** Hajdúböszörmény a 2011-es 48,5%-ról tizenegy év alatt 64,3%-ra **növekedett**, a vármegyei arányokhoz (2011-es vármegyei arány: 59%, 2022-

es vármegyei arány: 67,7%) képest hasonló a helyzet. A **félkomfortos és komfort nélküli háztartások aránya Hajdúböszörményben továbbra is magasabb, mint a vármegyei mutatók**, és kiemelkedően magas a szükség- és egyéb lakások aránya. Bár a városban a háztartások életminősége pozitív irányba fejlődött 2011 és 2022 között, a járásszékhely településen továbbra is feladatot jelent a háztartások komfortjának növelése.

11. táblázat: Háztartások komfortfokozat szerinti megoszlása Hajdúböszörményben

	2011				2022			
	város	**az összes háztartás %-ában**	**megye**	**az összes háztartás %-ában**	**város**	**az összes háztartás %-ában**	**megye**	**az összes háztartás %-ában**
Háztartások összesen:	11.287	100%	208.075	100%	11.254	100%	210.805	100%
*háztartások a lakás **komfortossága** szerint*								
összkomfortos	5.470	48,5%	122.941	59%	7.238	64,3%	142.633	67,7%
komfortos	4.378	38,9%	64.782	31,1%	3.216	28,6%	58.204	27,6%
félkomfortos	411	3,6%	6.480	3,1%	165	1,46%	2.379	1,2%
komfort nélküli	980	8,7%	12.917	6,2%	551	4,9%	6.606	3,45%
szükség- és egyéb lakás	48	0,4%	955	0,46%	84	0,75%	983	0,47%

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

A háztartások **közcsatorna-hálózatba** bekapcsolásának aránya 93%, a **közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba** bekapcsolt lakások aránya 93,1%.

A 2022. évi népszámlálás alapján, a **távfűtéses lakások** aránya országosan 15,4%, a Hajdú-Bihar vármegyei érték is hasonló 15,1%, Hajdúböszörmény városában az országos és a vármegyei értékhez viszonyítva is igen alacsony, a lakások mindössze 8,2%-a távfűtéses.

A 2022-es népszámlálás alapján a vezetékes **internettel ellátott lakott lakások** aránya 69,9%, ehhez képest elmarad Hajdúböszörmény adata, ami 61,3%.

Külterületeken és a nem lakóövezetekben nem megfelelő a közműszolgáltatás. Hajdúviden és Bodaszőlő településrészeken vezetékes gáz nem áll a lakosok rendelkezésére, illetve a szőlőskertekben a gázszolgáltatáson túl a vezetékes ivóvízrendszer, kiépített szennyvízcsatorna is hiányzik, az áramellátást feltöltő kártyás rendszeren keresztül oldják meg a lakosok.

Közösségi közlekedéssel a külterületek is elérhetőek.

1.7.2. Térbeli társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A térbeli társadalmi rétegződés vizsgálatát alapvetően a városrészek elemzése tartalmazza (3.3 fejezet), ahol részletesen elemezzük az egyes városrészek demográfiai mutatóinak alakulását a 2011-es népszámlálási adatok alapján. A KSH a városrészekre vonatkozóan a 2022-es népszámlálási adatokat még nem tudta a dokumentum készítésekor szolgáltatni, azokat 2024 második felére tervezi előállítani.

Hajdúböszörményen belül differenciáltság mutatható ki az egyes településrészeken élők jövedelmi viszonyaiban, az ott élők életminőségében, amely szoros analógiát mutat a város társadalmának térbeli rétegződésével. A legrosszabb helyzetben lévő településrészek a 35%-os szegregációs mutatóval rendelkező **szegregátumok**, melyek egyrészt a Bodaszőlői városrészben található Guthér utcai terület, másrészt a Déli-Lucernás városrészben találhatóak (egyrészt a Balassi Bálint utca, Esze Tamás utca, Bíró Lajos utca és Martinovics Ignác utcák által határolt, valamint az Erkel Ferenc utca, a Kórház tér, a Barátság tér, valamint a 35. főközlekedési út által határolt területek). A legsúlyosabb társadalmi problémák ezekben a településrészekben koncentrálódnak. A város külterületén elterülő településrészek esetében is beazonosítható probléma az alacsony ellátottsági szint és a belvárossal való gyenge integritás.

16. ábra: A település szegregátumainak (2011) elhelyezkedése

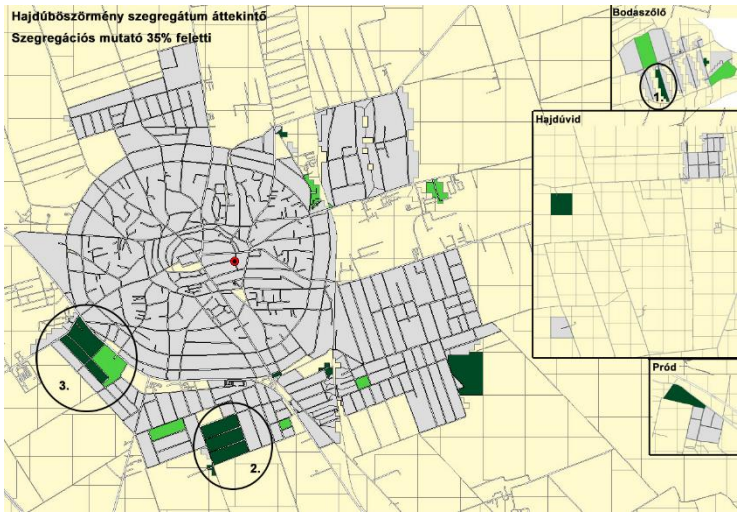

Forrás: KSH

A város jelentős erőfeszítéseket fordít a városban lakók szociális helyzetének javítására, élve a közfoglalkoztatás, a pénzügyi és nem pénzügyi segélyezés eszközeivel, valamint a népszámlálások alapján célterületként meghatározott területek fejlesztésére szociális és funkcióbővítő fejlesztéseket tervezett a város.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1. Történeti és kulturális adottságok

Hajdúböszörmény a hajdúvárosok legnagyobbika, „**a hajdúk fővárosa**”, jelentős történelmi múlttal és a lakosságra jellemző hajdúvárosi öntudattal. A hajdú kultúra történelmi hagyományainak egyik legfontosabb őrzője Hajdúböszörmény. A város fontos kulturális missziójának tekinti a hajdú hagyományok ápolását. A Hajdúság kulturális tradícióinak megőrzésében a város kiemelkedő szerepet tölt be művelődési intézményei, hagyományőrző csoportjai továbbá rendszeres kulturális események révén. Ez a tevékenység is mindenképp túlmutat a járás határain, mivel a különböző programokhoz a többi hajdúváros önkormányzatai is csatlakoznak. Pozitív társadalmi jelenség, hogy erősödött a városi lakosság identitástudata, lokálpatriotizmusa, nőtt a helyi lakosság körében a társadalmi felelősségvállalás és a civil aktivitás. A helyi hagyományok őrzése, tradíciók ápolása felértékelődött.

Hajdúböszörmény méltán **híres városszerkezete** a régmúltban gyökerezi. Az úgynevezett kétbeltelkes, vagy kertes településtípus, jellegzetesen hajdúböszörményi sajátosság. Ez a településforma mai

szemmel nézve is modernnek hat. Kialakulásának oka: a beltelkesek lehettek a kollektív hajdú nemesek, s a hajdúpalánkon belül elaprózott telkek voltak épp ezért. A külső telek az „árokalja", a hajdúpalánkon" túli gazdasági udvar volt, vagyis a védelmi rendszer választotta el a városközpontot a gazdálkodási terektől. Jól elkülönültek egymástól a lakóházak és a gazdasági tevékenység színterei. Az ilyen típusú települések jól felismerhetően három részre tagolódtak. A város középpontjában álló erődített templomot a sűrűn beépített belső városmag veszi körül, amelyet körkörösen kialakított gazdasági parcellák öveznek. A belső városmagban álló lakóházak mindegyikéhez egy-egy kert tartozott. A kertekben kerültek kialakításra a gazdasági épületek, ahol a szarvasmarhákat és a lovakat tartották továbbá a gazdasági terményeket tárolták.

A hajdúvárosokra jellemző, hármas védelmi övezetből álló településforma, és a napi életterüket biztosító kétbeltelkes struktúra a **hajdúk idetelepedésével alakult ki**. A sík területen fejlődő település lakói a kerek forma megőrzésére törekedtek, és mivel ennek semmilyen természeti akadálya nem volt, **a központtól kifelé gyűrűsen bővült a város területe**. A település legbelső magja vár hiányában a templomerőd volt, a mai Bocskai téren, amely megközelítőleg a település mértani középpontjában elhelyezkedő városközpontot alkotja. A XVIII. századtól a város fejlődése már szabályozott körülmények között folyt, a hátsó kertek függetlenedtek, a feltárást zugokkal, zsákutcákkal oldották meg. Ma a város szerkezetét a szabályosan futó sugarak és körutak zegzugos utcahálózattal feltárt cikkelyei jellemzik. A rendszerváltást követő szemléletváltozás hatására az egykori szőlőskertek területén fejlődött tovább a város alacsony kertes beépítéssel. Az ipar fejlődésének hatására létrejövő nagy helyigényű üzemeket az egykori szőlőskertek és a régi belsőség határa közötti szabadon maradt, valaha belső legelőként funkcionáló területen helyezték el, kialakítva a keleti iparterületet. A város nyugati részén tervbe vett jelentősebb ipari övezet beépítése csak nagyon szerény mértékben valósult meg.

A város számos műemlék közelében fekszik, amelyek hatalmas vonzerőt biztosítanak az idelátogatóknak. A **műemlékek** történeti értékei felbecsülhetetlenek. Turisták ezreit vonzzák évente a régi temetkező helyek a kurgánok, a hajdúvárosok kincsei, nevezetességei, a tubusmagtárak, a Bocskai-vár, vagy a Szent Ágot híd. A környező települések Árpád-kori templom romjai vagy a református kegyhelyek, mint a vallási turizmus alapjai, jelentős vonzerővel bírnak. A településről számos kulturális rendezvény elérhető a környező településeken, mint például a Hortobágyi Lovasnapok, a Hídivásár vagy a méltán híres Debreceni Virágkarnevál. Az 1964-től megrendezésre kerülő Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep pedig kifejezetten Hajdúböszörménybe vonzza a műértő és a műkedvelő turistákat. A település egyik látványossága a Skanzen és emlékház, amely Hajdúböszörmény népi építészetének emlékét őrzi. A Polgári út 92-100. alatti, összevont telken álló régi lakóházak, jelenleg néprajzi múzeumként és kempingként működnek. További látványosságként megemlíthetjük a Káplár Miklós-emlékházat, amely Káplár Miklós festőművész lakóháza volt, ahol 1978-ban emlékmúzeum nyílt. A ház 1853-ban épült és a hajdúböszörményi népi építészet jegyeit viseli magán. Az építészeti értékek között van a Kálvin téri református templom, mely a város második, a késő eklektika stílusában épült református temploma, az 1860-ban épült Római katolikus templom, az 1898-ban felszentelt görög katolikus templom, valamint a baptista imaház. A környék legjelentősebb vonzereje a számos termál-, gyógyfürdő és strand. Hajdúböszörményen egy szépen kivitelezett termálfürdő működik az idelátogató turisták és a helyi lakosság örömére.

A város aktív településközi kapcsolatokat ápol **testvérvárosaival**. Testvérvárosai az alábbiak:

- Beregszász (Ukrajna)
- Gyergyóalfalu (Románia)
- Harkány (Magyarország)
- Krasnik (Lengyelország)

- Montesilvao (Olaszország)
- Nagyszalonta (Románia)
- Silinjarvi (Finnország)
- Tarbes (Franciaország)
- Trogir (Horvátország)
- Újrónafő (Magyarország)
- Valdaj (Oroszország)

A kultúráját ápoló Hajdúböszörmény több országosan és nemzetközileg is jegyzett kulturális eseménynek ad otthont. A KOTTA Fesztivál hazánk és a határon túli fiatalok kedvelt nyári könnyűzenei találkozója. A Hajdúhét augusztusi rendezvénysorozata, a traktorhúzó verseny, a díjugrató és fogathajtó bajnokságok a tavaszi és őszi vásárok fontos élményszerző alkalmak az idelátogató résztvevőknek és a város polgárainak is. A Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep 1964-től fogad művészeket. Az UNESCO által is számontartott telep a város mecenatúrájának köszönhetően, többek között a Kárpát-medencei és a határon túli magyar alkotók kedvelt közössége.

1.7.3.2. Vallás, civil szerveződések

A település identitását erősítő tényezők között igen fontos szerepet tölt be a **vallás**. Az országos trendekhez hasonlóan Hajdúböszörményben is csökkent a magukat valamely vallási felekezethez tartozónak vallók száma: a teljes lakosságon belüli arányuk a 2011-es 37,7%-ról 2022-re 31,6%-ra esett vissza. A lakosság vallási megoszlását tekintve a legfontosabb szerepet a **református** vallás tölti be, amelyet a római katolikus és görögkatolikus vallás követ.

A népesség vallás, felekezet szerinti megoszlása Hajdúböszörményben	abszolút számok (fő)		százalékos megoszlás (%)	
	2011	**2022**	2011	**2022**
római katolikus	1.284	874	4,05	2,97
görögkatolikus	1.421	1.381	4,48	4,70
ortodox keresztény	3	5	0,01	0,02
református	8.514	**6.990**	26,84	**23,80**
evangélikus	15	22	0,05	0,07
izraelita	0	n.a	0,00	n.a
Más vallási közösséghez, felekezethez tartozik	51	22	2,30	0,07
Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik (vagy ateista)	11.600	9.025	36,56	30,7
Nem kívánt válaszolni, nincs válasz	8.159	10.468	25,72	35,6
Összesen:	31.725	29.374	100	100

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

Napjainkban egyre fontosabb szerepet töltenek be a **civil szervezetek**. Nincs ez másképp Hajdúböszörmény esetében sem. A civil szervezetek tevékenységi köre széles skálán mozog. Többségük szabadidős és sport, valamint oktatási, kulturális, szociális tevékenységet folytat. A legkiemelkedőbb számban a sport tevékenységet segítő civil szervezetek vannak jelen a település életében, amely a lakosság egészséges életmód felé történő kötődését is jelenti a sport által. Számos sporttér létesült az utóbbi években, így pl. a Fürdőkertben futókör építése, a Vásár téren BMX Freestyle pálya és Görpark készült, ez utóbbi átadására 2022. márciusában került sor. A közfeladatok ellátásában többnyire

kiegészítő szerepet vállalnak, de súlyuk folyamatosan nő. A civil.info.hu adatai alapján az alábbi 146 civil szervezet van Hajdúböszörményre bejegyezve.

A település honlapján is szerepeltetett civil szervezeteket vastag betűvel szerepeltettük a táblázatban.

12. táblázat: Hajdúböszörmény civil szervezetei

Hajdú-Bihar Megyei Lovas Szövetség	Hajdúböszörmény	**Hajdúböszörményi Ifjúsági Fúvószenekar Baráti Kör Egyesület**	**Hajdúböszörmény**
Hajdúböszörményi Torna Egylet	Hajdúböszörmény	Poródring Motorsport Egyesület	Hajdúböszörmény
A Nyolcosztályos Bocskai István Gimnáziumért Alapítvány	Hajdúböszörmény	Tekergők Sport Egyesülete	Hajdúböszörmény
Városi Rádió Klub	Hajdúböszörmény	**PRÓDI-HALOM Egyesület**	**Hajdúböszörmény**
Hajdúböszörményi Asztalitenisz Sport Club	Hajdúböszörmény	Romákért és Szegényekért Egyesület	Hajdúböszörmény
Tokaji Írótábor Egyesület	Hajdúböszörmény	Az Egészséges és Edzett Gyermekekért Egyesület	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Tenisz Klub Egyesület	**Hajdúböszörmény**	Mesefalva Alapítvány	Hajdúböszörmény
POLIP Hajdúböszörményi Úszó és Vízilabda Sportegyesület	**Hajdúböszörmény**	Hajdúböszörmény Görög Katolikus Ifjúságáért Alapítvány	Hajdúböszörmény
"TEMPÓ" Diáksport Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Extrém Sportegyesület	Hajdúböszörmény
PRÓDI-HALOM Egyesület	Hajdúböszörmény	Király Jenő Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Ökölvívók Sportegyesülete	Hajdúböszörmény	A Hajdúböszörményi Zeneiskoláért Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Széchenyi István Diáksport Egyesület	Hajdúböszörmény	Abakusz Kör	Hajdúböszörmény
Felzárkózás a Magasabb Szintű Oktatáshoz Közalapítvány	Hajdúböszörmény	Böszörményi Fecskefészek Egyesület	Hajdúböszörmény
Böszörményi Ballon Club Egyesület	**Hajdúböszörmény**	Gajdán Tai Qi Sport Egyesület	Hajdúböszörmény
Őshonos Rackáért Egyesület	Hajdúböszörmény	Nemzetközi Liebenzelli Misszió Molnár Mária Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúsági Postagalamb Sport Egyesület	Hajdúböszörmény	Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör Közhasznú Egyesület	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Traktorhúzó Egyesület	Hajdúböszörmény	Pacsi Kutyamenhely Alapítvány	Hajdúböszörmény
Templomi Orgona Megmentéséért Alapítvány	Hajdúböszörmény	Hajdú Nemzedék Alapítvány	Hajdúböszörmény
Díjugratók, Hagyományőrzők és Fogathajtók Sportegyesülete	**Hajdúböszörmény**	Hajdú Gazdakör	Hajdúböszörmény
"Aranykor" Hajdúböszörmény Városi Nyugdíjas Egyesület	**Hajdúböszörmény**	Hajdúböszörményi Sneci Horgászegyesület	Hajdúböszörmény
Zilahi Családi Alapítvány	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Traktorhúzó Egyesület	Hajdúböszörmény
Poródring Motorsport Egyesület	Hajdúböszörmény	Középkertért Egyesület	Hajdúböszörmény
Dr. Takács Imre Önkéntes Tűzoltó Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdú-Center Egyesület	Hajdúböszörmény
Tekergők Sport Egyesülete	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Hétszínvirág Egyesület	Hajdúböszörmény
Kertész László Hajdúsági Irodalmi Kör Közhasznú Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Mazsorett Együttes	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Kálvin Alapítvány	Hajdúböszörmény	HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI GASZTRONÓMIAI EGYESÜLET	Hajdúböszörmény
Törköly Kulturális Egyesület	Hajdúböszörmény	POLIP Hajdúböszörményi Úszó és Vízilabda Sportegyesület	Hajdúböszörmény

Romákért és Szegényekért Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Asztalitenisz Sport Club	Hajdúböszörmény
Mihály János Alapítvány	Hajdúböszörmény	Hendicepes Gyermekeket Segítő Egyesület	Hajdúböszörmény
Papp Béla Alapítvány	Hajdúböszörmény	Ózonpajzs Kör	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörmény Beteg Gyermekeiért Közalapítvány	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörmény Beteg Gyermekeiért Közalapítvány	Hajdúböszörmény
Egy Út Közhasznú Alapítvány	Hajdúböszörmény	**Hajdúböszörményi Torna Egylet**	**Hajdúböszörmény**
Hajdúböszörményi Sakkozók Egyesülete	**Hajdúböszörmény**	Fehér Sas Tanoda Egyesület	Hajdúböszörmény
TÁNCVILÁG Sport, Életmód és Kulturális Egyesület	Hajdúböszörmény	Bocskai Horgász Egyesület	Hajdúböszörmény
Böszörményi Fecskefészek Egyesület	Hajdúböszörmény	Magyar Bibliai Képzés Egyesület	Hajdúböszörmény
Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete	Hajdúböszörmény	Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep Alapítvány	Hajdúböszörmény
Családpedagógiai Egyesület	Hajdúböszörmény	K-V. Sporthorgász Egyesület	Hajdúböszörmény
Hajdú-Center Egyesület	Hajdúböszörmény	Szent Kamill Keresztény Egyesület	Hajdúböszörmény
Hajdú 400 Hagyományőrző, Kertészeti és Kulturális Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Magyar-Finn Baráti Társaság	Hajdúböszörmény
Gajdán Tai Qi Sport Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Polgári Szövetség Egyesület	Hajdúböszörmény
"Sárkány Harcosok" Sportegyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúsági Múzeum Baráti Köre Közhasznú Egyesület és Városi Lőegylet	Hajdúböszörmény
HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI GASZTRONÓMIAI EGYESÜLET	Hajdúböszörmény	BELSŐERDŐ Vadásztársaság	Hajdúböszörmény
Fehér Sas Tanoda Egyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Fiatal Művészek Egyesülete	Hajdúböszörmény
Hajdú Gazdakör	Hajdúböszörmény	Gyermekeink Színvonalasabb Ellátásáért Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Gyerekek Sportjáért Egyesület	Hajdúböszörmény	"Csak az egészség az élet" Alapítvány	Hajdúböszörmény
Utcatáncosok Táncegyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményért Alapítvány	Hajdúböszörmény
Nemzetközi Liebenzelli Misszió Molnár Mária Alapítvány	Hajdúböszörmény	Komp Egyesület	Hajdúböszörmény
A Hajdúböszörményi Zeneiskoláért Alapítvány	Hajdúböszörmény	**Civilek a Lakóhelyért Egyesület**	**Hajdúböszörmény**
Böszörményi Körútfutók Sportegyesülete	Hajdúböszörmény	Brassó Vadásztársaság	Hajdúböszörmény
Vidó Lovaspark Hajdúböszörmény Sportegyesület	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Kisnyugdíjasok Egyesülete	Hajdúböszörmény
Fazekas Gábor Területi Ipartestület	Hajdúböszörmény	"Non omnis moriar" Alapítvány	Hajdúböszörmény
Abakusz Kör	Hajdúböszörmény	Eminensek Díjai Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Mazsorett Együttes	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Bocskai Néptáncegyüttes Baráti Körének Egyesülete	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Hétszínvirág Egyesület	Hajdúböszörmény	Dr. Rácz Tibor Főorvos Alapítvány az Orvosi Oktatásért	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Bocskai Néptáncegyüttes Baráti Körének Egyesülete	**Hajdúböszörmény**	Az Év Tanára a Bocskai Gimnáziumban Alapítvány	Hajdúböszörmény
Zöld Kör - Föld Barátai Magyarország tagja	**Hajdúböszörmény**	BARAKSÓ Vadásztársaság	Hajdúböszörmény
Eminensek Díjai Alapítvány	Hajdúböszörmény	KIKÖTŐ Családi Közösségteremtő Műhely Egyesület	Hajdúböszörmény

FIRKA Ifjúsági Egyesület	Hajdúböszörmény	Daróci Bárdos Tamás Vegyeskar Egyesület - Hajdúböszörmény	Hajdúböszörmény
Imádkozzál és Dolgozzál Alapítvány	Hajdúböszörmény	Bocskai Alapítvány	Hajdúböszörmény
Pacsi Kutyamenhely Alapítvány	Hajdúböszörmény	Zöld Kör - Föld Barátai Magyarország tagja	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Magyar-Finn Baráti Társaság	**Hajdúböszörmény**	Bocskai István Gimnázium Diáksport Egyesület	Hajdúböszörmény
Szeretet Alapítvány	Hajdúböszörmény	Szeretet Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Extrém Sportegyesület	Hajdúböszörmény	Bethlen Gábor Alapítvány	Hajdúböszörmény
Eötvös József Alapítvány	Hajdúböszörmény	"Minden jó könyv egy-egy tanítója a nemzetnek" (Gárdonyi) Alapítvány	Hajdúböszörmény
"Csak az egészség az élet" Alapítvány	Hajdúböszörmény	**Hajdúböszörmény Polgárőrség Egyesület**	**Hajdúböszörmény**
"Minden jó könyv egy-egy tanítója a nemzetnek" (Gárdonyi) Alapítvány	Hajdúböszörmény	Hajdúböszörményi Gazdálkodói Vadásztársaság	Hajdúböszörmény
Hajdúböszörményi Kisnyugdíjasok Egyesülete	Hajdúböszörmény	Széchenyi Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete	Hajdúböszörmény	Eötvös József Alapítvány	Hajdúböszörmény
Hajdú 400 Hagyományőrző, Kertészeti és Kulturális Egyesület	Hajdúböszörmény	FIRKA Ifjúsági Egyesület	Hajdúböszörmény
Utcatáncosok Táncegyesület	Hajdúböszörmény	Pródi Sporthorgász Egyesület	Hajdúböszörmény
Fazekas Gábor Területi Ipartestület	Hajdúböszörmény	Bodaszőlő Polgárőr Egyesület	Hajdúböszörmény-Bodaszőlő
Hajdúböszörményi Ökölvívók Sportegyesülete	Hajdúböszörmény	**Bodaszőlőért Egyesület**	**Hajdúböszörmény-Bodaszőlő**
Templomi Orgona Megmentéséért Alapítvány	Hajdúböszörmény	**Vidi-Ér Vidért Közhasznú Egyesület**	**Hajdúböszörmény-Hajdúvid**

Forrás: https://civil.info.hu/civil_szervezet_kereso/index.html

Az önkormányzat, vagy annak oktatási-, szociális-, egészségügyi-, ifjúsági-, sport-, és művelődési bizottsága szakmai hátteret, esetenként támogatást biztosítanak a civil közösségeknek. Egyidejűleg partneri viszonyban vannak a civilekkel, tiszteletben tartva függetlenségüket. A civil szervezetek tevékenysége számos ponton hozzájárul az esélyegyenlőséghez. Az önkormányzat a civil szerveződéseket különböző csatornákon keresztül bevonja döntései előkészítésébe, azok véleményezésébe.

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. Humán közszolgáltatások

1.8.1.1. Nevelés-oktatás

Óvodák

A 3-6 éves gyermekek napközbeni ellátását, valamint nevelését-gondozását az önkormányzat három intézményében 35 óvodai csoportban biztosítja a 2020/2021-es nevelési évben. Az **önkormányzati óvodák mellett** Hajdúböszörményben egy, a **Református Egyház által fenntartott**, valamint egy, a **Debreceni Egyetemhez tartozó** óvoda található. Alapító okiratok alapján a Debreceni Egyetem által fenntartott óvodában 10 csoportban 250 fő, míg a Református Egyház által fenntartott Jó Pásztor

Református Óvodában 5 csoportban 135 fő óvodai ellátására van lehetőség. Az intézményhálózat nagyon kedvező vonásának tekinthető a több lábon állás, mivel az önkormányzati működtetésű óvodák mellett a városban jelen van a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar Gyakorló Óvodája, a Jó Pásztor Református Óvoda is, illetve a Hajdúböszörményi Tankerületi Központ által fenntartott Dr. Molnár István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Óvoda, Általános és Készségfejlesztő Iskola, Kollégium.

A járásszékhely településen az elérhető legfrissebb adatok alapján 2021-ben összesen a KSH adatai alapján 1.245 az alapító okiratok alapján 1.285 gyermek elhelyezésére nyílt lehetőség. A nevelési év indításánál a fenntartó engedélyével, legfeljebb húsz százalékkal átléphető az óvodai csoportok maximális létszáma. Az óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) az elmúlt években nem volt százszázalékosan kihasználva. Az elérhető **férőhelyek 86,4%-a volt 2021-ben feltöltve**, azaz **1.076 gyermek részesült Hajdúböszörményben óvodai ellátásban** a 2020/2021-es nevelési évben.

13. táblázat: Óvodai adatok

Hajdúböszörmény	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Óvodai férőhelyek (db)	1368	1460	1410	1410	1250	1240	1240	1245	1245	1245	1245
Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	1259	1238	1191	1130	1054	1042	1023	1054	1080	1052	1076
Óvodai férőhelyek kihasználtsága (%)	92,0	84,8	84,5	80,1	84,3	84,0	82,5	84,7	86,7	84,5	86,4

Forrás: KSH- TeIR

A beíratott gyermekek száma fokozatosan hullámzóan csökken, mely összefüggésben van a település csökkenő népességszámával, a gyermekkorúak csökkenő arányával, illetve a hullámzó születésszámmal.

14. táblázat: Élve születések száma Hajdúböszörményben

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
286 fő	288 fő	270 fő	328 fő	293 fő	320 fő	310 fő	314 fő

Forrás: KSH- TeIR

17. ábra: Óvodai férőhelyek kihasználtságának alakulása Hajdúböszörményben

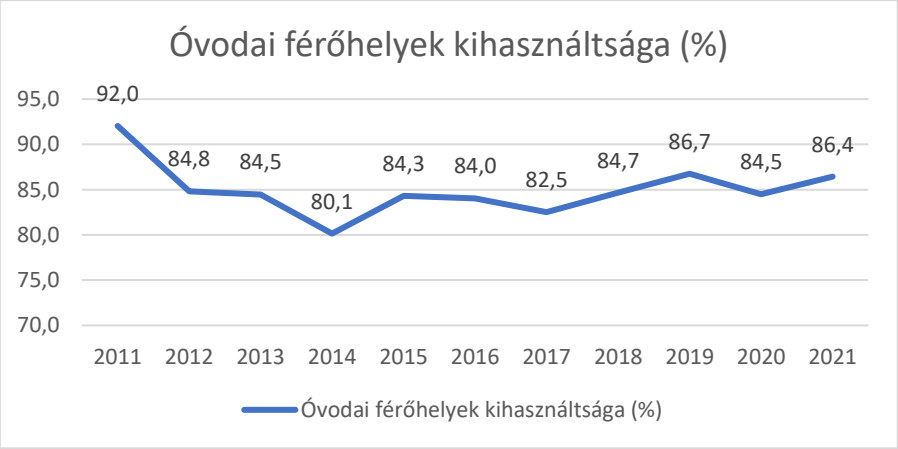

Forrás: KSH - TeIR

Az alábbi táblázatban a Hajdúböszörményben működő, óvodai nevelést ellátó intézmények adatait szerepeltettük:

15. táblázat: Hajdúböszörményi óvodák adatai

Intézmény neve és fenntartója	**Feladatellátó hely**	**Férőhely** (fő)	**Csoport-szobák száma** (db)	**Beíratott gyerekek száma** (fő)	**Kihasz-náltság** (%)
Csillagvár Óvoda (fenntartó: Önkormányzat)	Kölcsey úti székhely	75	3		
	Dobó I. úti telephely	50	3		
	Hét vezér úti telephely	150	5		
	Hajdúvidi Tagintézmény	50	2		
Csillagvár Óvoda összesen:		**325**	13		
Napsugár Óvoda (fenntartó: Önkormányzat)	Polgári úti székhely	200	9	212 (2022)	106%
	Weszprémy úti telephely	100	4	103 (2022)	103%
	Bodaszőlői Tagintézménye	100	4	71 (2022)	71%
Napsugár Óvoda összesen:		**400**	**17**	**386**	**96,5%**
Hajdúböszörményi Kincskereső Óvoda *(fenntartó: Önkormányzat)*		125	5		81,6%
Önkormányzati fenntartású óvodák összesen:		**850**	**35**		
Jó Pásztor Református Óvoda *(fenntartó: Református Egyház)*		135	5		
DE Gyakorló Óvoda *(fenntartó: DE)*		300	10		
Mindösszesen		1.285	**50**		

Forrás: Intézmények alapító okiratai, testületi előterjesztések

A környező településrészeken, például Bodaszőlőn, a Bocskai szőlőskertben és Pródon az óvodai ellátás erőteljesen korlátozott és férőhelyhiánnyal küzd így a város kénytelen óvodai buszjáratokat közlekedtetni.

A Kölcsey Ferenc utcai székhelyű Csillagvár Óvodában 3 csoport fogadja a gyermekeket, vegyes összetételű csoportokban. A csoportok jól felszereltek, nagy játékudvarral, gazdag játszóeszközökkel rendelkeznek, ahol önfeledt játékra, mozgásra ösztönző tevékenységekre nyílik lehetőség. Tornaszobával nem rendelkezik az óvoda, műfüves pályán történik a gyermekek mozgásigényének kielégítése. **A Hajdúvidi tagóvoda,** mely két vegyes korosztályú csoporttal működik, esztétikus, tiszta, családias, nyugodt, csendes környezetben várja a gyerekeket, a település központjában. A **Dobó István utcai telephely** 1956 óta működik a település keleti részén, mely 2011 óta rendelkezik „Zöld óvoda" címmel, ahol a környezet szeretetére, ismeretére, védelmére nevelést egészségvédelemre nevelés egészít ki. **A Hét vezér utcai telephely** a város külső területén, a Középkertben, kertvárosi lakónegyedben működik 5 óvodai csoporttal. Az óvoda pedagógiai programjának specifikuma a gyerekek kommunikációs képességeinek fejlesztése. Fontosnak tartják, hogy a gyerekek választékos, jó beszédpéldát adó környezetben nevelkedjenek. A „Mini színjátszó kör" megszervezésével és a felnőttek mesedramatizálásával pozitív példát közvetítenek a gyermekek felé.

A Debreceni Egyetem Gyakorló Óvodája, az óvodáskorú gyerekek nevelése mellett, a Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar óvodapedagógus szakos hallgatóinak gyakorlati színtere 1972 óta. A város központjában a főiskolai kar mellett helyezkedik el. 10 gyermekcsoportban,

esztétikus, jól felszerelt tárgyi környezetben 300 fő óvodás korú gyerek részére biztosított itt a kiegyensúlyozott fejlődés. A Gyakorló Óvoda regisztrált TEHETSÉGPONT, ahol kiemelt feladat a tehetséges gyerekek azonosítása és tehetségük kibontakoztatásának segítése.

Kincskereső Óvoda 5 csoporttal működik, egyre növekvő létszámmal. A Kincskereső Óvodában a 2022/2023 nevelési évben: 102 gyermek részesült óvodai ellátásban. Az óvoda a kb. 4500 fős Déli-lucernás városrész egyetlen közintézménye, a romák tradicionális lakóhelye. A kulturálisan hátrányos helyzetű gyermekek eredményes hátránykompenzálása érdekében óvodai fejlesztő programot valósítanak meg. Az óvodába járó gyermekek száma 100-105 fő között mozog, melynek 70%-az a cigány etnikumot képviseli. Az óvodás gyermekek 60%-a halmozottan hátrányos helyzetű, 10%-a pedig hátrányos helyzetű. Az óvoda *Esélyteremtő óvodai programot* valósít meg, az eddig végzett pedagógiai munka elismeréseként pedig *Módszertani Központtá* jelölték ki.

A **Napsugár Óvoda** Hajdúböszörmény legnagyobb óvodai egysége, 16 óvodai csoporttal 3 telephelyen 34 óvodapedagógussal, a nevelést segítő 6 pedagógiai asszisztenssel, 16 dajkával, egy óvodatitkárral és egy önálló gazdasági egységgel működik. Valamennyi óvoda megújult, berendezésük esztétikus, gyermekbarát, játékkal teli.

A **Jó Pásztor Református Óvoda** 2006-ban nyitotta meg kapuit a Kálvin téren. Az intézmény öt csoporttal rendelkezik. A csoportok létszáma 20-25 fő. Egy-egy csoportban két óvodapedagógus és egy pedagógiai munkát segítő szakember (dajka) végzi a gondozási és nevelési feladatokat. Az óvoda dolgozói a gyermekek református keresztyén nevelését hivatottak ellátni.

A Hajdúböszörmény Város Önkormányzata és a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft. (VG Nonprofit Kft.) között létrejött – 2009. október 30-án kelt – üzemeltetési szerződés alapján, a VG Nonprofit Kft. 2009. szeptember 01-től látja el az **önkormányzati óvodák étkeztetési ellátás**át, a Hajdúböszörmény, Hajdúkerület u. 12. szám alatti Központi Konyháról.

Általános Iskolák

Hajdúböszörményben nyolc alapfokú oktatási intézmény működik, ezek az alábbiak:

- Baltazár Dezső Református Általános Iskola
- Bartók Béla Zenei Alapfokú Művészeti Iskola
- Bethlen Gábor Általános Iskola (a Krúdy Gyula utca 11-15. sz. telephelye megszűnt)
- Bocskai István Általános Iskola (Iskolakert program is 2021/2022. tanévtől)
- Eötvös József Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Középkerti Általános Iskola Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola
- Zeleméry László Általános Iskola
- Dr. Molnár István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános és Készségfejlesztő Iskola Kollégium

Az alapfokú oktatás egyedi színfoltját jelentik a két iskolában is folytatott művészeti képzések, amelyek a zeneművészetet, táncot, drámát, színművészetet-bábművészetet és képzőművészetet ölelik fel. Az általános iskolák fenntartói feladatait 2013. január 01. napjától a Hajdúböszörményi Tankerületi Központ látja el.

Hajdúböszörményben **az általános iskolai tanulók száma folyamatosan csökken**, összhangban a település népességszámának csökkenésével, valamint a 0-14 éves korosztály népességen belüli arányának csökkenésével. A 2016. évi közel kétezernégyszáz főnyi létszám **2021-re 2.126 főre**, azaz a 2016-os év 89%-ára csökkent.

18. ábra: Az általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban Hajdúböszörményben (fő)

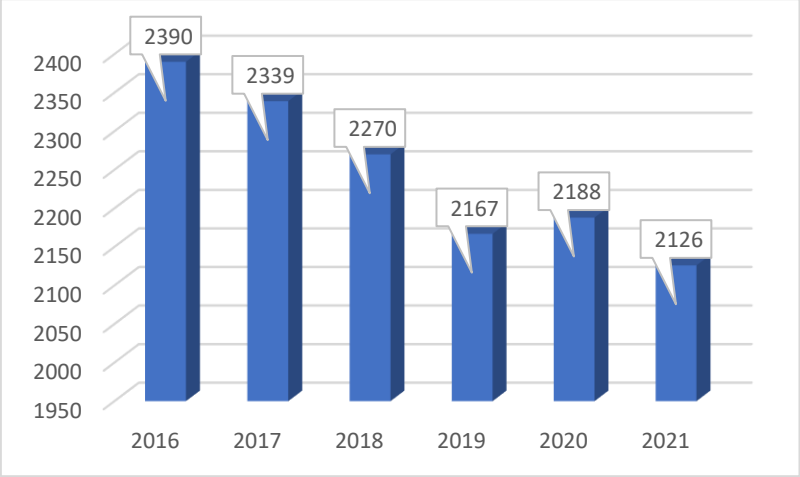

Forrás: KSH – TeIR

A nappali oktatás tekintetében **a más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya** 2013-ban Hajdú-Biharban 6,23 %, 2021-ben pedig 8,3%, addig a Hajdú-Bihar vármegyei járásközpont esetében ez az érték **elenyésző, egy százalék alatt** marad: 2013-ban 0,79%, **2021-ben 0,85%.**

Középfokú oktatás

Hajdúböszörmény a 2022/2023-as tanévben **1.166 középiskolás számára biztosított általános vagy szakmai középfokú képzést**. Míg az általános iskolák esetében a más településről bejáró tanulók aránya elhanyagolható, addig a középiskolák tekintetében már jól látszik Hajdúböszörmény vonzereje.

Hajdúböszörményen jelenleg **három középszintű oktatási intézmény** található, ezek az alábbiak:

- Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium (Bocskai tér 12.)
- Veress Ferenc Szakképző Iskola (Enyingi Török Bálint u. 5/a, Kálvineum utca 12. telephely, Városkert u. 38. tanműhely))
- Széchényi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium (Radnóti M. u.3.)

16. táblázat: Gimnáziumi adatok Hajdúböszörményben

	Gimnáziumi							
	feladat-ellátási helyek száma (db)	tanulók száma a nappali oktatásban (a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt) (fő)	Hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	osztálytermek száma a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt, (db)	osztályok száma a nappali oktatásban (db)	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Gimnáziumi főállású pedagógusok száma (fő)
2019	1	610	10	15	21	10	59	54
2020	1	623	5	15	21	7	64	55
2021	1	641	1	15	21	6	70	55
2022	1	639	2	15	21	4	69	56

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A **Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium** egy feladatellátási helyen, a Bocskai téren működik, sem tagintézménye, sem telephelye nincs. A gimnázium 15 osztálytermében 21 osztályban négy és nyolc évfolyamos gimnáziumi nevelés-oktatás folyik. Nappali oktatás keretei közt tanulóinak száma hatszáz feletti, 2022-ben 639 fő. A **más településről bejáró és kollégiumban lakó** gimnáziumi tanulók aránya **meghaladja a 11%-ot**. A diákokat 56 főállású pedagógus tanítja a KSH 2022-es adatai alapján.

A Berettyóújfalui SZK **Veress Ferenc Szakképző Iskola** a Berettyóújfalui Szakképzési Centrum égisze alatt, állami fenntartásában működik. Székhelye az Enyingi Török Bálint utcán, telephelye a Kálvineum utcán működik. Az iskola 1969-es alapítása óta folyamatos bővítések és fejlesztések eredményeképpen vált szakmunkásképző iskolából olyan szakképző iskolává, amely egyszerre több iskolaformát is működtet: szakképző iskola, technikum, felnőttek szakmai képzése. Felszerelt tanműhelyekkel és folyamatosan fejlesztett szakmai eszközökkel várja diákjait. Az iskola képzési profilja az évek folyamán eltolódott az ipari jellegű képzések felől a szolgáltatás jellegű képzések felé. A képzési idő alatt biztosított az iskolai gyakorlati képzés a tankonyha, a tanbolt és a tanétterem, a kőműves tanműhely, valamint a szociális demonstrációs terem megteremtésével. Nappali tagozaton szakképző iskolában (9-11. évfolyam) szakmajegyzék szerint turizmus-vendéglátás ágazatban szakács, pincér-vendégtéri szakember; építőiparban kőműves végzettséget szerezhetnek a diákok. Esti tagozat is működik az intézményben, ahol felnőttoktatásban megszerezhető szakmák az alábbiak: szociális ápoló és gondozó, szárazépítő, és divatszabó. Rendelkezik az oktatott szakmák tárgyi feltételeivel (tankonyha, tanétterem, kőműves tanműhely, szociális oktatóterem, tanbolt, faipari tanműhely), melyek pályázati forrásokból megújultak.
Az Északi ASzC **Széchenyi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium** az Agrárminisztérium fenntartásában, többcélú szakképző intézményként működik. Székhelye a Radnóti M. utcán található. Ellátott feladatai: Kollégium, Szakgimnázium, Szakközépiskola, Szakképző iskola, Technikum.

17. táblázat: Technikumok és szakképző iskolák adatai Hajdúböszörményben

	Technikumi feladat-ellátási helyek száma (db)	Technikumi osztály-termek száma (db)	Technikumi osztályok száma a nappali oktatásban (db)	Technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Hátrányos helyzetű technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Kollégiumban lakó technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Más településről bejáró technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	Technikumi tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)	Technikumi főállású pedagógusok, oktatók száma (fő)
2021	2	19	12	261	31	121	44	35	36
2022	2	21	12	219	19	94	41	31	28
	Szakképző iskolai feladat-ellátási helyek száma (db)	**Szakképző iskolai osztálytermek száma (db)**	**Szakképző iskolai osztályok száma a nappali oktatásban (db)**	**Szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)**	**Hátrányos helyzetű szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)**	**Kollégiumban lakó szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)**	**Más településről bejáró szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)**	**Szakképző iskolai tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)**	**Szakképző iskolai főállású pedagógusok, oktatók száma (fő)**
2021	2	11	22	338	41	93	107	91	38
2022	2	27	17	308	34	78	105	117	44

Forrás: KSH – Tájékoztatási adatbázis

A járásszékhely településen 2022-es adatok alapján 2 **technikumi** feladatellátási helyen **219 technikumi hallgató** tanult. 2020 óta a kezdeti 302 fős létszám csökkent le 2022-re. A technikumi tanulók 18,7%-a (41 fő) más településről bejáró diák. A technikumi hallgatókat 28 fő főállású pedagógus oktatja. A településen 2 **szakképző iskolai** feladatellátási hely működik, ahol 2022-ben **308 fő tanult** 17 szakképző iskolai osztályban nappali oktatás keretei közt. A diákok 34%-a más településről járt be az intézménybe. A szakképző iskolai főállású pedagógusok, oktatók száma 44 fő.

A település számára jelentős konkurenciát jelent a környező hajdúvárosok és Debrecen közelsége, valamint a feladatkörök megosztásának hiánya. A középiskolai intézmények ezáltal egymás elől veszik el a diákokat.

Felsőfokú oktatás

Hajdúböszörmény már 1970 óta rendelkezik felsőoktatási intézménnyel. A **Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar** jogelődjét (a Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskolát) 1970-ben alapították. 2017-től a gyógypedagógia alapszakon két szakirány volt választható: a logopédia és a tanulásban akadályozottak szakiránya. 2018-ban tovább bővült a kínálat az országban elsőként ezen a karon indulhatott el a Szociálpedagógia MA képzés. 2019-ben még egy szakkal bővült az alapképzési szakok listája, hiszen a MAB engedélyezte a Romológia BA meghirdetését. Ezzel a döntéssel így már két helyen folyik az országban a roma kultúrát és nyelvet kutató, népszerűsítő tevékenység felsőoktatási környezetben. A főiskolán jelenleg **alap-és mesterképzési szakon történik az oktatás**. Alapképzésben: óvodapedagógus, szociálpedagógia, csecsemő-és kisgyermeknevelő, gyógypedagógia és Romológia szakon, mesterképzésben szociálpedagógia szakon. Az egyetem statisztikái alapján 2022. októberében nappali tanrendben: alapképzésben 532 fő; levelező és távoktatási formában: alap-és mesterképzésen, illetve szakirányú továbbképzésen további 958 fő vett részt. **Felsőoktatási képzésben összesen közel másfél ezren** (1.497 fő) vettek részt.

19. ábra: A Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar szervezeti felépítése

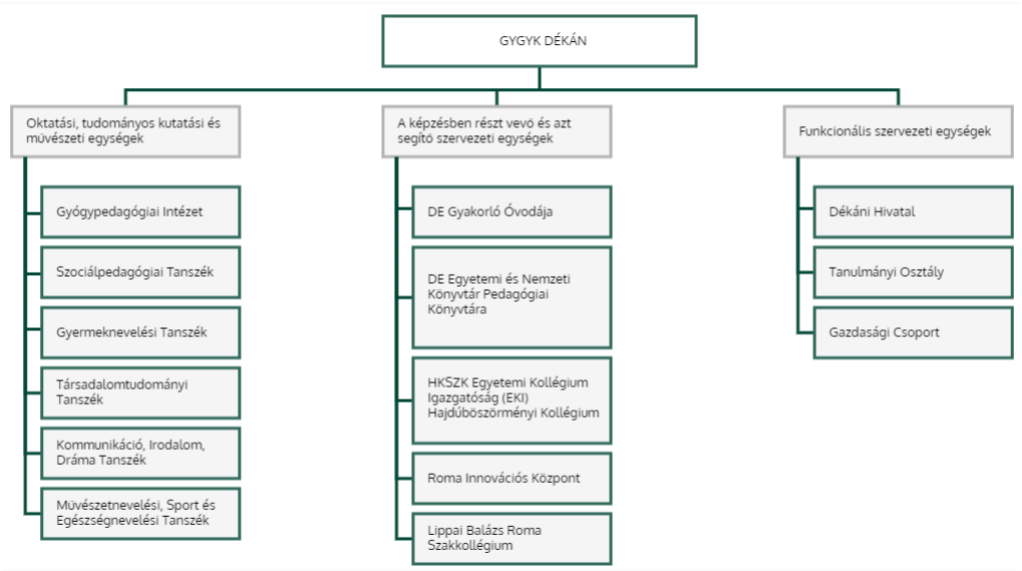

Forrás: www.gygyk.unideb.hu

1.8.1.2. Egészségügy

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata az általa létrehozott Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt-n keresztül alapította meg a "**Hajdúböszörmény ESZ-V**" Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft.-t, melynek feladata az önkormányzati egészségügyi feladatok szakmai koordinálása, működtetése.

Alapellátás

Hajdúböszörményben 13 felnőtt háziorvosi és 5 gyermekorvosi praxis biztosítja Hajdúböszörmény közigazgatási területén belül a szűrési, gondozási és a sürgősségi feladatokat. Ügyeleti, sürgősségi ellátás az Országos Mentőszolgálat által működtetett orvosi ügyeleten vehető igénybe.

Hajdúböszörményben a lakosság **egészségügyi alapellátását** 13 háziorvos és 5 házi gyermekorvos végzi 13 háziorvosi, 5 gyermekorvosi körzetben és 7 fogászati körzetben. A háziorvosi szolgálatokhoz tartozó szakápolók száma 19 fő a településen. A szakdolgozók számát tíz körzetben 15 védőnő egészíti ki. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a háziorvosi, gyermekorvosi és fogorvosi ellátás biztosítására vállalkozói szerződést kötött, amely keretében biztosítják a lakossági egészségügyi ellátását. Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma a megyei viszonylatnál picit magasabb (1.651fő). A háziorvosi ellátásban megjelentek és meglátogatottak száma igen magas, közel 180 ezer körüli esetszám, míg a házi gyermekorvosi szolgálatban 45 ezer körüli esetszámok jellemzőek évente. Számos Európai uniós és hazai forrású pályázat révén újult meg az utóbbi években az egészségügyi és szociális intézményrendszer a városban. A településünkön betöltetlen praxis nincsen.

2017-ben született pozitív döntés az **Egészségügyi alapellátás integrációja** Hajdúböszörményben című pályázat megvalósításáról, melynek keretében több mint 230 millió Forint pályázati támogatásból valósult meg az egészségügyi alapellátások infrastrukturális feltételeinek korszerűsítése, a több telephelyen működő egészségügyi alapellátások részleges integrációja a városban (Petőfi S. út 29.). Az önkormányzat a városközpontban egy új, többszintes épületet építtetett, melynek 1. emeleti részén kap helyet integráltan több egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó praxis, mint 3 db felnőtt háziorvosi rendelés és 6 db fogászati rendelés. A korszerű, akadálymentes, gazdaságosan üzemeltető rendelőépület (**új egészségügyi alapellátási komplexum**) kialakításán kívül új orvosi műszerek beszerzése is megvalósult: új fogászati kezelőegységek, fogászati röntgen, az új rendelőkhöz és várótermi részhez bútorok. Az ingatlan tulajdonosa Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, az épület üzemeltetője a 100%-ban önkormányzati tulajdonú Hajdú7 Kft., azzal a kikötéssel, hogy az épület 1. emeletén található rendelőhelyiégek hasznosításáról, és alapellátásban működő praxisok részére történő átadásáról a Hajdúböszörmény-ESZ-V Nonprofit Kft. gondoskodik.

2022-ben 150 millió Forint támogatást (TOP Plusz-3.2.2.) nyert el az önkormányzat **új háziorvosi rendelők építésére** Hajdúböszörményben. A pályázat keretében a közel 4,5 ezer főt ellátó két felnőtt háziorvosi praxis (VII. és X. háziorvosi körzet) infrastrukturális fejlesztését tervezik megvalósítani. A cél az, hogy egy olyan új, korszerű épület kerüljön kialakításra, mely képes befogadni ezen praxisokat és a feladatuk ellátására megfelelő helyszínt tud biztosítani, és mind pénzügyi, mind környezeti szempontból hosszútávon fenntartható.

Szakellátás

A járóbeteg-szakellátást az ellátási terület (központi belterület, Bodaszőlő, Hajdúvid, Pród és 8 különböző külterületi településrész, valamint Görbeháza és Bagota) közel 35 ezer lakosa számára a Hajdúböszörményi Rendelőintézet biztosítja, melyet a helyi ESZ-V Nonprofit Kft. üzemeltet. A járóbeteg szakellátó rendszer 2013. évben befejeződött fejlesztésével a lakosság szükségleteihez jobban igazodó,

könnyen hozzáférhető, korszerű és gazdaságosan üzemeltethető, ügyfélközpontú szolgáltató központ került létrehozásra. Ezzel a beruházással a szakorvosi rendelőintézet megújult építészetileg, gépészetileg és környezetében is. Az intézetben működő 17 szakrendelés új, korszerű orvosi gép és műszerparkot, valamint informatikai eszközállományt kapott ebből az alkalomból, ami magasabb színvonalú diagnosztikus és gyógyító tevékenységet tesz lehetővé.

Hajdúböszörményben a szakorvosi ellátás 1965-ben indult és 27 évig történt a Mester utcai rendelőintézetben. A városi betegellátás számára 1992-ben adták át a Kálvin tér 7-9. szám alatti önkormányzati rendelőintézetet („Hajdúböszörmény ESZ-V" Nonprofit Kft., rendelőintézete), mely épület a 2010. évben elnyert „Kistérségi járóbeteg ellátás fejlesztése" című pályázat keretében felújításra került, új eszközöket, műszereket kapott. Az átalakítás során valamennyi szakrendelés (tüdőgyógyászat, bőrgyógyászat, valamint a pszichiátria) helyet kapott a felújított rendelőintézetben, így a betegek egy helyen tudják igénybe venni a szakorvosi ellátást. További beruházások alkalmával digitalizált röntgen készülék került beszerzésre, ultrahang készülékek a hasi ultrahangos vizsgálatokra, a kardiológiára és a nőgyógyászatra. A laboratórium nagyértékű kémiai analizátorai és hematológiai műszerei is megújultak.

Szolgáltatásbővítés és infrastruktúra-fejlesztésű projekt európai színvonalra emelte a helyi betegellátást. Az összesen 810 millió forintból kívülről is megszépült, 2012-ben átadott, körforgalomra néző épületben a szigetelés, a nyílászárók cseréje, tető felújítása, és a padlástérben rendelők kialakítására került sor. Az informatikai rendszer korszerűsítése is megtörtént, mely az akkori Kenézy Kórház informatikai rendszerével összhangban van, vagyis a páciensek leletei láthatóak mindkét intézményben. Korszerű beteghívó rendszer került kialakításra, mely a várakozást kulturáltabbá teszi. A város lakosságának népegészségügyi mutatóinak romlása tette szükségessé a nappali kórházi ellátással (vagyis úgynevezett egynapos kórház) bővülő a szolgáltatást, a reumatológia és a gyermekgyógyászat óraszámbővítést.

A **Kálvin téri rendelőintézetben a betegek egy helyen tudják igénybe venni a járóbeteg szakorvosi ellátásokat**: a tüdőgyógyászat, a bőrgyógyászat és a pszichiátriai szakrendelés, traumatológia, belgyógyászat, ortopédia, röntgendiagnosztika, ideggyógyászat, nőgyógyászat, szemészet, fül-orr-gége, reumatológia, urológia és kardiológia elérhető helyben. A szolgáltatások köre a nappali kórházi ellátással (vagyis úgynevezett egynapos kórház) bővült, mellyel a reumatológia és a gyermekgyógyászat érintett.

Érsebészeti szakrendelést a Blasius Kft. működteti az Árpád utcán.

Fekvőbeteg ellátás
A településen a fekvőbeteg-ellátás hiányzik.

Az egészségügy szerves része még a városban a Mentőállomás, a járási Népegészségügyi Osztály és 7 magángyógyszertár. **Mentőállomás** Hajdúböszörményben van, a sürgősségi eseteket az ügyeleti rend szerinti intézet, a Debreceni Egyetem Kenézy Gyula Egyetemi Kórház (DEKEK), vagy a Debreceni Egyetem Klinikai Központ (DEKK) látja el. Az ellátandó terület az észak-magyarországi ügyeleti régióhoz tartozik. A **betegszállítás** az NEAK által finanszírozott alternatív szállítókkal történik, amelyek Hajdú-Bihar megyében Debrecenben találhatóak. **Egészségfejlesztési Iroda** (EFI) is működik Hajdúböszörmény közigazgatási területén belül. Elsősorban preventív egészségügyi szolgáltató funkciókat tölt be, olyan szakmai tevékenységek megvalósításával, illetve koordinálásával, amelyek közvetlenül, vagy közvetve képesek hozzájárulni az emberek egészségi állapotának javításához.

A város egészségügyi szolgáltatási köréből fontos kiemelni **a Hajdúböszörmény Bocskai Strand-és Gyógyfürdőt**, mely **keretében** külön **gyógyászati központ** működik. A gyógyfürdő 2022-ben kapott gyógyhely minősítést. A Bocskai Gyógyvíz jodidos, bromidos, fluoridos, nátriumkloridos összetétele kiválóan alkalmas reumatikus, ízületi bántalmak, nőgyógyászati és pajzsmirigy problémák kezelésére.

1.8.1.3. Szociális alap-és szakellátások

Bölcsődei ellátás

A **Városi Bölcsőde** az egyetlen intézmény a városban, amely fogadja a 3 év alatti gyerekeket. Működtetett férőhelyeinek száma hat csoportban 2020-ig 74 volt, 2021-től 77.

A **magas kihasználtság**ot jól mutatja, hogy 2017 óta soha **nem csökkent 95% alá a kihasználtság**. 2021-ben 77 férőhelyre 77 gyermeket írattak be a bölcsődébe. A gyermekjóléti alapellátás részeként a bölcsőde hozzájárul a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez. Az intézmény ellátja Hajdúböszörmény város területén élő, családban nevelkedő - 20 hetes kortól 3 éves korú - gyermekek napközbeni nevelését és gondozását. Az alapellátáson túl, integrált csoportban biztosítják a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, gondozását, helyben történő korai fejlesztését hatéves korig – az Egységes Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusai, gyógytestnevelői segítségével - amennyiben rendelkeznek a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményével.

20. ábra: A Hajdúböszörményi Városi Bölcsőde működési adatai

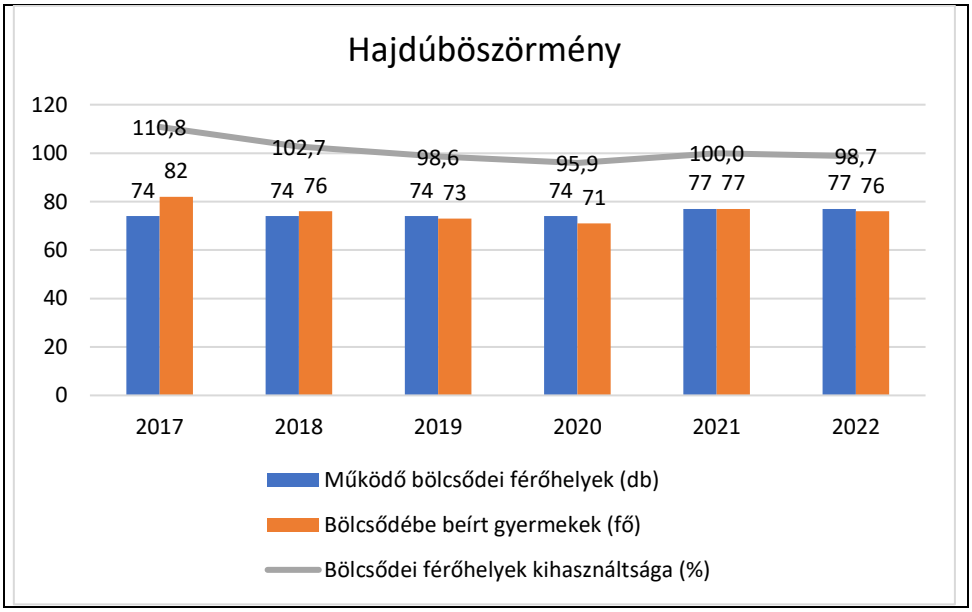

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A Városi Bölcsőde **konyhájának fejlesztése** 2021-ben pályázati forrásból valósult meg.

A **bölcsődei férőhelyek növelésére** pályázati forrásból (TOP-1.4.1.-19) 2023-ban került sor **a Csillagvár Óvoda Dobó István úti telephelyén**. A meglévő óvoda és a tervezett bölcsőde egy átjáróval került összekapcsolásra. A földszinten kerültek kiépítésre a bölcsőde azon helyiségei, melyek a bölcsődei létszámot hivatottak kiszolgálni. Az emeleten a személyzet kiszolgáló helyiségei kaptak helyet. **2023**. október elején megkezdődhetett a bölcsőde működése**.**

Intézmények

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások feladatainak ellátását a **Szociális Szolgáltatási Központ** által biztosítja. Az integrált intézmény 2015. januártól a II. Rákóczi Ferenc u. 42. szám alatti **székhelyén** nyújtja a szolgáltatásait:

- Család- és Gyermekjóléti Központ,
- Család- és Gyermekjóléti Szolgálat,
- Házi segítségnyújtás,
- Étkeztetés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- Szenvedélybetegek Közösségi Ellátása,
- Fogyatékos Személyek Nappali Ellátása,
- Tanyagondnoki Szolgálat,
- Gyermekek átmeneti gondozása – helyettes szülő.

A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat Hajdúböszörmény közigazgatási területén tejes körű mentális és szociális gondozást végez. A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat olyan, a gyermekek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A település számára nagy probléma a nevelési, oktatási kultúrával összefüggő kérdéskör. Számos halmozottan hátrányos gyermeknek kell nélkülözni, akik főként az önkormányzati lakásokban élnek a Déli – Lucernás településrészen. A Gyermekjóléti Szolgálatnál olyan gyermekeket segítenek, ahol a szülők elváltak, alacsony iskolai végzettségűek, munkanélküliek, szenvedélybeteg, vagy bűnelkövető van a családban, a gyermeknek súlyos beilleszkedési problémái vannak.

Az Idősek és Demens Személyek Nappali Ellátása a Hajdúböszörmény, II. Rákóczi Ferenc u. 24. szám alatti **telephelyen** biztosított.

A Dorogi út 91. szám alatt működik a **Fazekas Gábor Idősek Otthona**, mely 132 férőhelyes, ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon. Az ország egész területéről fogadja az idős embereket.

Az önkormányzat által működtetett intézmények mellett több egyházi, civil, és piaci szférában működő szociális szolgáltatást nyújtók is jelen vannak a településen a személyes gondoskodást nyújtó szociális **alapellátásban** (étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, szenvedélybetegek, fogyatékos személyek, valamint időskorú demens betegek nappali ellátása, szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátás, pszichiátriai betegek közösségi ellátása, támogató szolgáltatás), illetve **szakosított ellátásban** idősek ápolását-gondozását nyújtó (idősek otthonát, időskorúak gondozóházát, fogyatékosok lakóotthonát) működtetnek.

Gyermekjóléti alapellátás keretében gyerekek nappali ellátását nyújtják a családi napközik, illetve **gyermekek átmeneti elhelyezését** nyújtó családok átmeneti otthona is megtalálható a településen. A krízishelyzetbe került családok befogadását végzi a **Katica Családok Átmeneti Otthona**. Otthontalanná vált gyermek és szülő együttes elhelyezésére van lehetőség az otthonban.

18. táblázat: Önkormányzati, egyházi és civil szolgáltatók által ellátott tevékenységek, 2022

	Szociális Szolgáltatási Központ	Kálvin János Református Szociális Szolgáltató Központ	Szent Miklós Szociális Szolgálat	Tevékeny Gondozási Szolgálat	Észak Hajdúsági Támogató Szolgálat	Komp Egyesület
Étkeztetés	x	x	x	x		
Házi segítségnyújtás	x	x	x	x		
Jelzőrendszeres házi segítségny.	x			x		
Családsegítés	x					
Gyermekjóléti szolgáltatás	x					
Idősek nappali ellátása	x	x				
Fogyatékosok nappali ellát.	x	x				
Szenvedélybetegek közösségi ellátása	x					
Szenvedélybetegek nappali ellátása				x		
Szenvedélybetegek alacsony-küszöbű ellátása				x		
Pszichiátriai betegek közösségi ellátása						x
Pszichiátriai betegek nappali ellátása	x					
Demens betegek nappali ellátása	x					x
Támogató szolgáltatás					x	

Forrás: Hajdúböszörmény Helyi Esélyegyenlőségi Programja, 2022

Civil szervezet: a **Komp Egyesület** szociálisan hátrányt szenvedő csoportok számára nyújt szociális ellátásokat. Ezek keretében egyrészről szociális szolgáltató intézményt, másrészről tanodát működtet Hajdúböszörményben. Demens betegek nappali ellátását, pszichiátriai betegek közösségi ellátását, fejlesztő foglalkoztatást végez, és a Magyar Élelmiszerbankkal kötött szerződése alapján az élelmiszermentési és osztási feladatokat is ellátja Hajdúböszörmény városában. A **Hajdúböszörményi Tanoda** a Déli-Lucernás településrészen működik. 2016. november elseje óta biztosít fejlesztő, felkészítő, kompetenciafejlesztő, esélyegyenlőséget elősegítő, iskolai lemorzsolódást megakadályozó szolgáltatásokat általános és középfokú tanulmányokat folytató nappali tagozatos gyermekek és fiatal felnőttek számára.

A Baptista Tevékeny Szeretet Misszió önálló jogi személyként tartja fenn szociális szolgáltató intézményét a városban, a **Tevékeny Gondozási Szolgálatot** (4220 Hajdúböszörmény Iskola utca 9.)., mely az alábbi alapszolgáltatásokat nyújtja, ellátási területe messze túlnyúlik Hajdúböszörményen:

- szociális étkeztetési (szociális konyha)
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- szenvedélybetegek alacsonyküszöbű közösségi ellátása
- szenvedélybetegek nappali ellátása
- fogyatékos személyek nappali ellátása

Ellátási terület:

- szociális étkeztetés: Hajdúböszörményi-, Hajdúnánási-, Tiszavasvári-, Tiszaújvárosi járás
- házi segítségnyújtás: Hajdúböszörményi kistérség (Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúdorog)

- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: Hajdúböszörményi kistérség (Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúdorog)
- szenvedélybetegek alacsonyküszöbű közösségi ellátása: Hajdúböszörmény
- szenvedélybetegek nappali ellátása: Hajdúböszörményi járás
- fogyatékos személyek nappali ellátása – Hajdúböszörmény: Hajdú-Bihar megye; Debrecen: Hajdú-Bihar megye

A feladatok ellátására létrehozott *szociális intézmény* olyan **személyes gondoskodást** nyújt, amely célzottabbá teszi a szükségalapú ellátást, javítja a legelesettebbek szolgáltatáshoz jutásának esélyeit. Az intézmény segítséget nyújt a **szociálisan rászorulók** (idősek, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek, fogyatékos személyek) részére önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában, ezen túlmenően alapvető ápolási, gondozási, terápiás tevékenységet végez. Ehhez a munkához elengedhetetlen alapfeltétel az ellátási területen élő, valamely oknál fogva **veszélyeztetett személyek feltérképezése**, amelyet az intézmény folyamatosan végez.

Az egyes tevékenységeket biztosító szervezetek által gondozottakról pontos kimutatást vezet a Szociális Szolgáltatási Központ, igazolva azt a széles körű, harmonikus együttműködést, amely az önkormányzat és a civil, egyházi szféra között kialakult.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata **legutóbb 2022. október 27. napján a 244/2022. (X.27.) Önk. számú határozattal fogadta el 2022-2027 időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programját** (HEP). A HEP az Esélyteremtő Munkacsoport négy team-je, a Hajdúböszörményi Polgármesteri Hivatal munkatársai, érintett települési intézményvezetők, a Hajdúböszörményi Járási Hivatal, a Hajdúböszörményi Tankerületi Központ, valamint Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság, Észak-Alföldi Társadalmi Esélyteremtési Igazgatóság mentora és mások közreműködésével készült el. A helyi esélyegyenlőségi programok öt évente történő elkészítésének, kétévente történő felülvizsgálatának elvárását, tartalmát és egyéb követelményeit az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény szabályozza.

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 2021. 06. 30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva, Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Esélyegyenlőségi Programban rögzítette az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalta, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését.

A város HEP-e helyzetelemző részt és arra alapozott Intézkedési Tervet (IT) is tartalmaz. Az IT célja olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. Az intézkedési Terv az alábbi tématerületeken megfogalmazott problémákra kíván megoldást nyújtani:

I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége
1. A szegregátumban élők közegészségügyi problémája
2. Közüzemi tartozások rendezése
3. Roma családok konfliktuskezelése
4. A mélyszegénységben élők és romák szűrővizsgálata

II. Gyermekek esélyegyenlősége
1. Óvodai nevelést segítő gyógypedagógus hiánya
2. Esélyteremtő óvoda program fenntartása, megvalósítása

III. A nők esélyegyenlősége
1. Krízishelyzetben lévő családok

IV. Az idősek esélyegyenlősége
1. Idősek közművelődési és informatikai szokásainak fejlesztése
2. Egészségügyi szakellátások elérhetőségének javítása

V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége
1. Fogyatékkal élőkre vonatkozó adatgyűjtés
2. Hiányzó, nem megfelelő akadálymentesítettség

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 20/2007. (IV. 26.) önkormányzati rendelete értelmében A képviselő-testület a polgármester vagy bármelyik képviselő javaslatára a képviselők közül tanácsnokot választhat, aki felügyeli a képviselő-testület által meghatározott önkormányzati feladatkörök ellátását. E rendelet 3/b melléklete tartalmazza az **Esélyegyenlőségi Ügyekért felelős Tanácsnok**ot és feladatait:
a) Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programjának koordinálása, Képviselő-testület elé terjesztése.
b) Helyi Esélyteremtő Munkacsoport üléseit összehívja, levezeti a csoport munkáját koordinálja.
c) Közreműködik a Helyi Esélyegyenlőségi Programmal összefüggésben a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára - oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről készülő helyzetelemzés elkészítésében.
d) A helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervhez javaslatot tesz a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedésekre.
e) A Helyi Esélyegyenlőségi Program időarányos megvalósulását figyelemmel kíséri, a helyzetelemzésből adódó változásokat kétévente áttekinti, melyre vonatkozó javaslatát a Képviselő-testülettel ismerteti. Amennyiben az áttekintés alapján szükséges a Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatában közreműködik.
f) Kapcsolatot tart az esélyegyenlőséget érintően a Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal HEP referensével.

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepe

A város gazdaságának ágazati szerkezetében ugyan eltérő részesedéssel, de jelen van mindhárom jelentős gazdasági ágazat: ipar, mezőgazdaság és szolgáltatás. A város ipara sokágú (kiemelkedik a gép- és könnyűipar), a foglalkoztatásban betöltött szerepe meghaladja a környező városokban tapasztalható értékeket. A mezőgazdasági tevékenységek (állattartás, növénytermesztés, zöldség- és

gyümölcstermesztés) kiemelt szerepet kapnak a város gazdasági és társadalmi életében, a helyi lakosok zöme érdekelt ebben az ágazatban, sok fiatal gazda is van.

A település gazdasági helyzetét jellemzi, hogy Hajdúböszörmény Városában 2022. évi adatok alapján a **gazdasági társaságok túlnyomó többsége**, 95,8%-a tartozik az **1-9 főt foglalkoztató vállalkozások** közé, elenyésző a 10-49 főt foglalkoztató cégek (3,5%) és az 50 fő felett foglalkoztató cégek (0,7%) aránya. Az 1-9 főt foglalkoztató vállalkozások közé tartoznak az önfoglalkoztató egyéni vállalkozások is. Nagy számuk ellenére jövedelemtermelő képességük szempontjából a számuk és jelentőségük nem esik egybe. A vállalkozások létszámkategória szerinti megoszlásának **számai az elmúlt évek során (2014-2022 között) jelentős ingadozást nem mutatnak**, habár a 2022-es évre jelentősen csökken az 1-9 főt foglalkoztató regisztrált vállalkozások száma, viszont a nagyobb vállalkozások esetében nincs szignifikáns változás.

19. táblázat: A regisztrált vállalkozások méret szerinti megoszlása Hajdúböszörményben

Kategória	2014	2016	2018	2020	2022
1-9 főt foglalkoztató regisztrált vállalkozások száma	4.428	5.081	5.158	5.134	5.647
10-49 főt foglalkoztató regisztrált vállalkozások száma	73	83	80	92	97
50 fő felett foglalkoztató regisztrált vállalkozások száma	21	20	19	18	19

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Hajdúböszörmény városa két jelentősebb, összefüggő területű ipari övezettel rendelkezik a város határában, melyek közül mindkét terület rendelkezik Ipari Park címmel. A 2011-2014 közötti időszakban az önkormányzat a gazdasági fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése, javítása érdekében a megtelő **Keleti - Ipari Park** területét bővítette, illetve új Ipari park kialakításáról is döntött. A **Nyugati Ipari Park** fejlesztésére 2017-ben nyert 667 millió Forint Európai uniós támogatást. A komplex fejlesztésnek elsődleges feltétele a közlekedési és közműellátás infrastruktúra kiépítése, mert csak így lehet a betelepülni kívánók részére vonzó befektetési cél, és további alapot adhat az ipari park jövőbeni fejlődéséhez. A 8,4 hektáros terület kezdeti infrastrukturális fejlesztéseit követően az ipari park belső feltáró útjainak kialakítása tervezett, melyet területbővítés követ további útfejlesztésekkel. A 35-ös főút belterületi szakaszán kereskedelmi tevékenységek számára ingatlanokat alakított ki, támogatásokon keresztül hozzájárult a helyi élelmiszeripari szereplők megerősödéséhez, pályázati támogatást szerzett a helyi feldolgozóipari kapacitások növeléséhez, zöldségtárolót épített, illetve felülvizsgálta befektetés-ösztönzési és vállalkozásfejlesztési politikáját is. Vélhetően ennek is köszönhető, hogy a gazdasági szervezetek egy főre jutó jegyzett tőkéje a városban folyamatosan és dinamikusan növekedett az elmúlt években. A város közeli tervei közt szerepel a város nyugati részén, az M35-ös autópálya és lehajtójának közvetlen közelében található **M35 Ipari Park** (Nyugati Ipari Park) **infrastrukturális fejlesztés**ének II. üteme, mely beruházás megvalósítására vonatkozó támogatási szerződés 2023. márciusában lépett hatályba. A beruházás költségigénye megközelíti a fél milliárd forintot. A Nyugati Ipari Park közvetlen szomszédságában jelenleg többségében állami tulajdonú fejlesztési területek találhatóak, mely ingatlanok feltárása és infrastrukturális fejlesztése, közművekkel történő elérése révén ezen ingatlanok további betelepülő vállalkozások részére biztosíthatnak helyszínt, ezáltal alapjául szolgálhatnak a meglévő ipari park bővítésének. A projekt megvalósítása során megtörténik a szennyvíz nyomóvezeték kiépítése a meglévő Nyugati Ipari Parkból a városi szennyvíztisztító telephez; az ivóvíz kapacitás bővítése a Nyugati Ipari Parkban ivóvíz körvezeték kialakításával a Városi Köztemető irányába; a meglévő Ipari Úton a közvilágítás kiépítése; a feltárandó új iparterületek részére közművek kiépítése az

ipari park fejlesztés I. ütemében megvalósított közműfejlesztések folytatásaként, ahhoz csatlakozva. Tervezett továbbá a javarészt betelt **Keleti Ipari Park bővítése is**, kapcsolódó útfelújításokkal, infrastruktúra fejlesztésekkel.

A járásszékhely településen **regisztrált gazdasági szervezetek** száma 2021-ig növekedett, 2022-re kisebb visszaesés figyelhető meg, mely irány megegyezik a járásival és vármegyeivel. A **regisztrált vállalkozások** számát tekintve hasonló a tendencia: 2019-ben 5.989, 2021-ben 6.167 db vállalkozás volt regisztrálva Hajdúböszörményben, addig 2022-re számuk lecsökkent 6.138 db-ra. A csökkenésben nyilván szerepet játszottak a covid járvány negatív hatásai is. A 2022-ben megszűnő vállalkozások száma meghaladta a 350-et. Az őstermelők száma folyamatos csökkenést mutat. A működő vállalkozások száma 2.850 db volt a KSH Tájékoztatási adatbázisa legfrissebb adatai alapján 2021-ben.

20. táblázat: Gazdasági szervezetek megoszlása Hajdúböszörményben

	2019	2020	2021	2022
Regisztrált gazdasági szervezetek	**6.258**	**6.390**	**6.440**	**6.412**
Regisztrált vállalkozások száma	5.989	6.118	6.167	6.138
Regisztrált nonprofit és egyéb nem nyereség-érdekelt szervezet	243	247	249	250
regisztrált társas vállalkozások	736	754	771	788
egyéni vállalkozók száma	1.759	1.878	1.921	1.872
regisztrált betéti társaságok	131	134	126	122
regisztrált jogi személyiség nélküli társas vállalkozások	2	1	1	1
korlátolt felelősségű társaság	575	592	619	640
regisztrált részvénytársaság	6	6	6	6
költségvetési szerv	16	15	15	15
közkereseti társaság	2	1	2	2
regisztrált szövetkezet	11	11	10	9
agrárgazdasági szövetkezet	2	2	1	1
őstermelők	1.805	1.795	1.779	1.775
Működő vállalkozások	2.267	2.448	2.850	n.a.
Megszűnt vállalkozások	295	275	336	351

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A **regisztrált nonprofit és egyéb nem nyereségérdekelt szervezetek** (nonprofitok és civilek) száma eközben kismértékű, de folyamatos növekedést mutat: 2022-ben 250 ilyen szervezet volt regisztrációban Hajdúböszörményben.

A szolgáltató szektorban működő vállalkozásoknak van a város központi részén a legnagyobb súlya, de találhatunk ipari – első sorban könnyűipari – vállalkozásokat, kisebb üzemeket is ezen a területen. A mezőgazdasági vállalkozások a külterületeken működnek, akárcsak a nagyobb cégek, amelyek számára ipari parkok kerültek kialakításra.

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1. Mezőgazdaság

A mezőgazdasági tevékenységek (állattartás, növénytermesztés, zöldség- és gyümölcstermesztés) **kiemelt szerepet kapnak a város gazdasági és társadalmi életében, a helyi lakosok zöme érdekelt** ebben az ágazatban.

Hajdúböszörmény mezőgazdasági adottságai, mind az Észak-alföldi régióval, mind az országos viszonyokkal összehasonlítva kiválóak. A **kedvező termőhelyi adottság** szinte valamennyi kultúrnövény sikeres termesztését lehetővé teszi, amihez **több évtizedes termelői tapasztalat és tudás** párosul. Ebből következik, hogy elsősorban a magas technológiai színvonalat és szaktudást igénylő növényi kultúrák adják a szántóföldi növénytermesztés zömét, melyhez a talajadottságok nagyon jók. A csapadékhiányt és annak szélsőséges eloszlását a város nyugati peremén haladó Keleti-főcsatornából pótolják. A város keleti területein, ahol a homokos jellegű talajok dominálnak, elsősorban szőlőskertek és gyümölcsösök fekszenek. A kertségek és szőlőskertek magas aránya Bodaszőlő környékén koncentrálódik. A megművelt területek magas arányú szántóföldi hasznosítása jellemző.

Az állattenyésztés szerkezete harmonikusan igazodik az adottságokhoz, valamint a növénytermesztéshez, hiszen a tömegtakarmányt fogyasztó állatfajok tartása jellemző, kiemelkedő színvonalú a szarvasmarha tenyésztés. A sertéstartás mellett a juhtenyésztés is jelentős arányt képvisel. Ez a tradicionális termelési kultúra mellett annak is köszönhető, hogy a Hajdúböszörmény környéki gyepek, legelők kiválóan alkalmasak a legeltetésre. A baromfifélék tartása zömében háztáji gazdaságokban, extenzíven történik. Külön szót kell ejteni Hajdúböszörmény lótenyésztéséről és lótartás kultúrájáról. A vármegyében kiemelkedő szerepet játszik a város a lótartás, tenyésztés a lovas sport hagyományok ápolásában. A gazdálkodás zömében egyéni gazdaságokban folyik.

Hajdúböszörmény területi mérlege alapján a megyei térségi területfelhasználási kategóriák szerint legnagyobb részben – ahogyan a Hajdúböszörményi járás mindkét települése – a **Mezőgazdasági térségbe tartozik** (**területének 79%-ával**, (29.323 ha), második legnagyobb területe esik az Erdőgazdálkodási térségbe (területének 13%-ával (4.639 ha). Hajdúböszörmény közigazgatási területének igen jelentős része tartozik a **Kiváló termőhelyi adottságú** és apróbb foltokban a **Jó termőhelyi adottságú szántók** övezetébe.

21. ábra: Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete

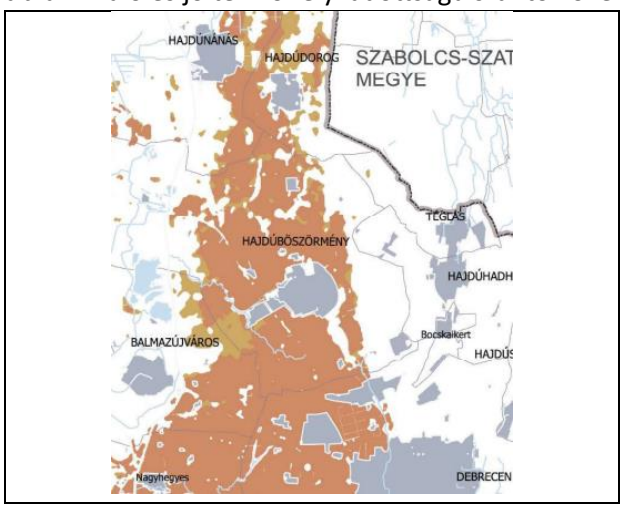

Forrás: Hajdú-Bihar megye Területrendezési Terve

Hajdúböszörmény mezőgazdasági adottságai kedvezőek, termőterületeinek talajminősége kiváló. A földhasználatban kiemelkedő arányú szántóterület mellett a gyepes területek gazdasági hasznosítása is fontos szerepet kapott. A kert és gyümölcskultúrák a Nyírséggel határos területeken alakultak ki. A kiterjedt zártkerti részek is itt találhatók.

Regisztrált vállalkozások ágazatok közti megoszlása (2022)

A KSH 2022-es adatai alapján a járásszékhely településen regisztrált összes vállalkozás száma közelíti a hatezret (5.903 db). Ezzel az értékkel száz hajdúböszörményi lakosra 15,6 regisztrált vállalkozás jut. A regisztrált vállalkozások nemzetgazdasági ágazatok szerinti megoszlását az alábbi kördiagram szemlélteti Hajdúböszörményben.

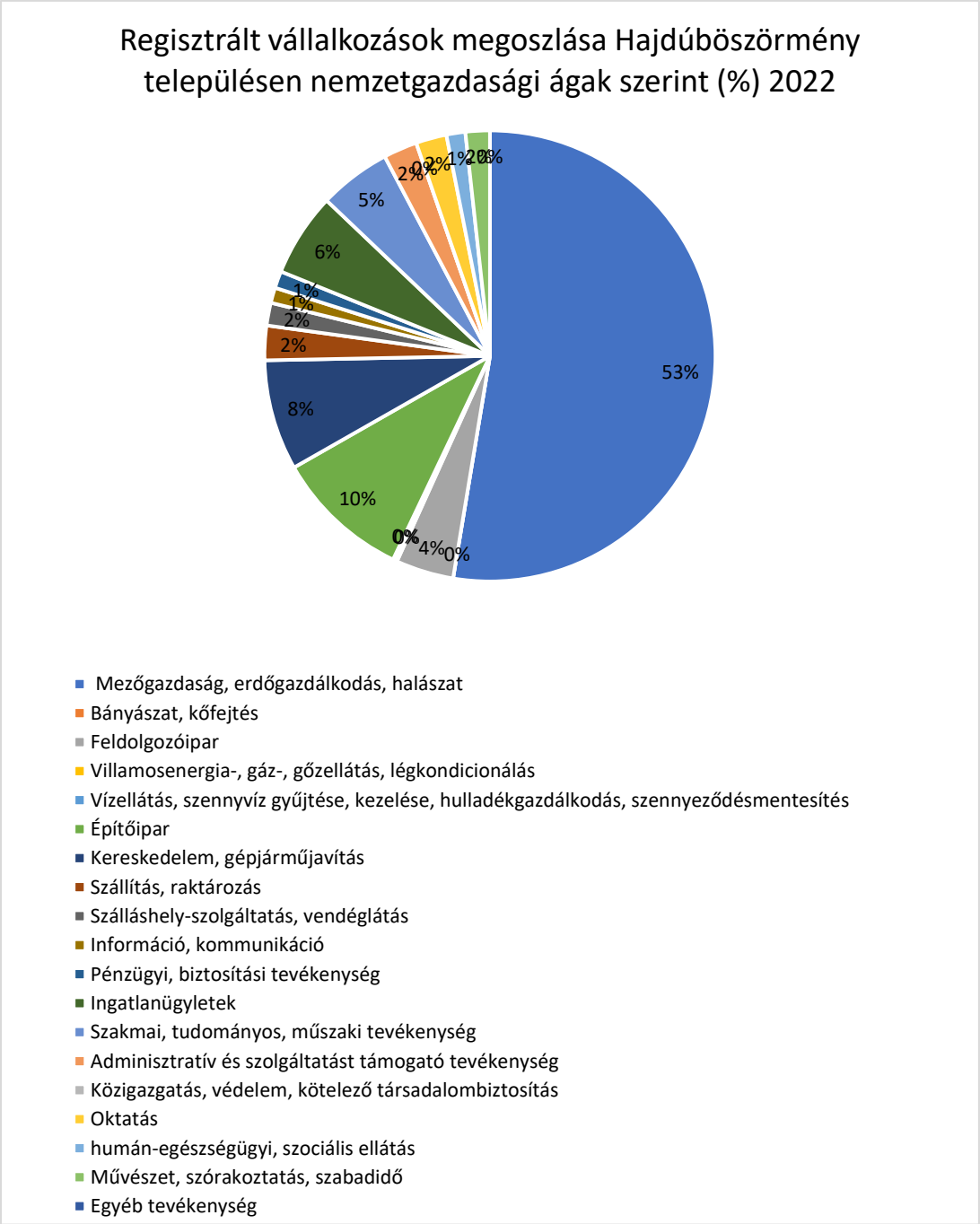

Forrás: KSH

A KSH adatai alapján a Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások száma **Hajdúböszörményben** 3.106 db, azaz **a város regisztrált vállalkozásainak több mint a fele (53%-a) mezőgazdasággal foglalkozik**. Ezen regisztrált vállalkozások a járás 67%-át adják, azaz a járás mezőgazdaságban regisztrált vállalkozásainak közel 70%-át Hajdúböszörmény adja.

Amennyiben összehasonlítjuk a különböző területi egységeket a mezőgazdasági részesedésük alapján még jobban **kirajzolódik a város agrár dominanciája**: míg országosan a regisztrált vállalkozásoknak mindössze 26%-a kötődik közvetlenül az agráriumhoz, addig ez az arány Hajdú-Bihar vármegyében már 43%. A Hajdúböszörményi járás agrár jellegét jól mutatja, hogy a vállalkozások 58%-át a mezőgazdaság nemzetgazdasági ágban regisztrálták.

21. táblázat: Regisztrált vállalkozások megoszlása a Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágban

Terület	Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban - (db)	Összes regisztrált vállalkozás száma (db)	Arány (%)
Magyarország	460 742	1 758 723	26%
Hajdú-Bihar vármegye	42 742	98 317	43%
Hajdúböszörményi járás	4 635	7 981	58%
Hajdúböszörmény	**3 106**	**5 903**	**53%**
Hajdúdorog	1 529	2 078	74%

Forrás: KSH, 2022

1.9.2.2. Ipar

A településen jelenlévő ipari szektort sokrétűnek minősíthetjük, a gép- és könnyűipari vállalkozások emelhetőek ki. Az ipari vállalkozások arányának tekintetében Hajdúböszörmény az országos átlaghoz illeszkedő képet mutat.

Terület	Regisztrált vállalkozások száma az Ipar nemzetgazdasági ágban (db)	Összes regisztrált vállalkozás száma (db)	Arány (%)
Magyarország	228 064	1 758 723	13%
Hajdú-Bihar vármegye	10 787	98 317	11%
Hajdúböszörményi járás	973	7 981	12%
Hajdúböszörmény	**835**	**5 903**	**14%**
Hajdúdorog	138	2 078	7%

Forrás: KSH, 2022

A KSH adatai alapján az Ipar nemzetgazdasági ágazatban regisztrált vállalkozások száma **Hajdúböszörményben** 835 db, azaz **a város regisztrált vállalkozásainak közel 14%-a az iparban került regisztrálásra. Ez az arány picivel magasabb a járási és vármegyei értékeknél. A regisztrált vállalkozások száma az építőiparban 2022-ben**, az előző évihez hasonló volt: **572 db. A feldolgozóipart a településen 245 db regisztrált vállalkozás képviselte.**

1.9.2.3. Szolgáltatás

A modern gazdaságokban már a szolgáltatások meghatározó szerepe megkérdőjelezhetetlen. Egyfajta katalizátor funkciójuk van. A hatékonyan működtetett szolgáltatások elősegítik a szolgáltatást felhasználó gazdasági szektorok növekedését, ugyanakkor a szolgáltatások fejlesztésének elhanyagolása a többi szektor visszaeséséhez is vezet. Az alábbi táblázat jól mutatja, hogy míg országosan a szolgáltatások aránya **a regisztrált vállalkozások közt** meghaladja a 60%-ot, addig a **Hajdúböszörményi járásban az országos értéknek mindössze fele (30%), Hajdúböszörményben pedig 33%-a tevékenykedik a szolgáltatások terén.**

22. táblázat: A szolgáltatások megoszlása területegységenként

Terület	Regisztrált vállalkozások száma a Szolgáltatások nemzetgazdasági ágakban (db)	Összes regisztrált vállalkozás száma (db)	Arány (%)
Magyarország	1 069 917	1 758 723	61%
Hajdú-Bihar vármegye	44 788	98 317	46%
Hajdúböszörményi járás	2 373	7 981	30%
Hajdúböszörmény	**1 962**	**5 903**	**33%**
Hajdúdorog	411	2 078	20%

Forrás: KSH TeIR

A szolgáltatásokon belül domináns a Kereskedelem, gépjárműjavítás (468 db, 24%) nemzetgazdasági ág és jelentős részt képvisel az Ingatlanügyletek (354 db vállalkozás, 18%) és a **Szakmai tudományos , műszaki tevékenység** (305 db, 16%) nemzetgazdasági ág a regisztrált vállalkozások közt. 7%-os részesedést ad két nemzetgazdasági ág a hajdúböszörményi, szolgáltatásban regisztrált vállalkozások közt: a Szállítás, raktározás és az Oktatás ága.

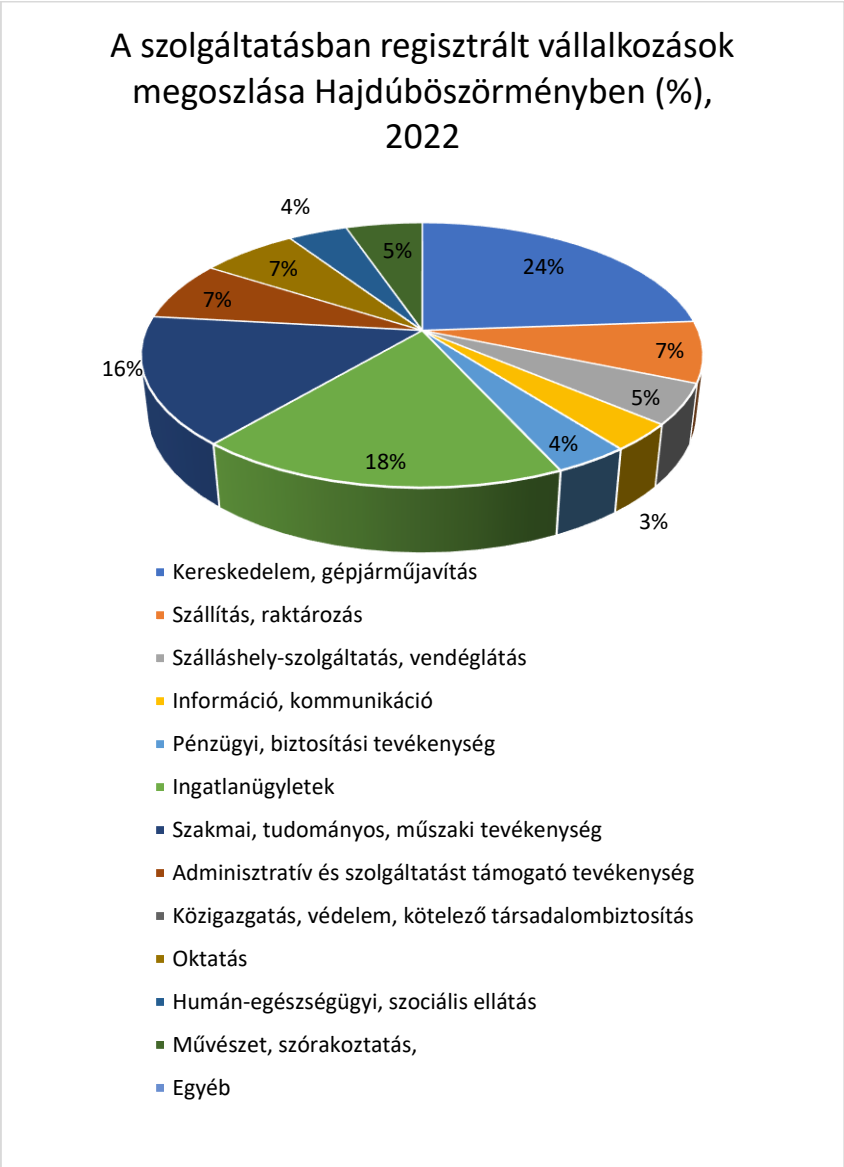

Forrás: KSH TeIR

A városban 2022-ben 95 db (5%) Szákllláshely-szolgáltatásban regisztrált vállalkozás tevékenykedett. Hajdúböszörményben **a szolgáltató szektorban regisztrált vállalkozások aránya elmarad az országos és a vármegyei átlagtól, azonban a járási szint fölött van**. A KSH adataiból az is látható, hogy ez az arány néhány éve állandó.

A gazdaságfejlesztés eszközei, lehetőségei, korlátai

Az önkormányzat elkötelezettségét a gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés mellett az alábbi törekvései és eredményei is alátámasztják:

Ipari park fejlesztése: Hajdúböszörmény városa két jelentősebb, összefüggő területű ipari övezettel rendelkezik a város határában, melyek közül mindkét terület rendelkezik Ipari Park címmel. A 2011-2014 közötti időszakban az önkormányzat a gazdasági fejlődéshez szükséges feltételek megteremtése, javítása érdekében a megtelő **Keleti - Ipari Park** területét bővítette, illetve új Ipari park kialakításáról is döntött. A **Nyugati Ipari Park** fejlesztésére 2017-ben nyert 667 millió Forint Európai uniós támogatást. A komplex fejlesztésnek elsődleges feltétele a közlekedési és közműellátás infrastruktúra kiépítése, mert csak így lehet a betelepülni kívánók részére vonzó befektetési cél, és további alapot adhat az ipari park jövőbeni fejlődéséhez. A 8,4 hektáros terület kezdeti infrastrukturális fejlesztéseit követően az ipari park belső feltáró útjainak kialakítása tervezett, melyet területbővítés követ további útfejlesztésekkel. A 35-ös főút belterületi szakaszán kereskedelmi tevékenységek számára ingatlanokat alakított ki, támogatásokon keresztül hozzájárult a helyi élelmiszeripari szereplők megerősödéséhez, pályázati támogatást szerzett a helyi feldolgozóipari kapacitások növeléséhez, zöldségtárolót épített, illetve felülvizsgálta befektetés-ösztönzési és vállalkozásfejlesztési politikáját is. Vélhetően ennek is köszönhető, hogy a gazdasági szervezetek egy főre jutó jegyzett tőkéje a városban folyamatosan és dinamikusan növekedett az elmúlt években. A város közeli tervei közt szerepel a város nyugati részén, az M35-ös autópálya és lehajtójának közvetlen közelében található **M35 Ipari Park** (Nyugati Ipari Park) **infrastrukturális fejlesztés**ének II. üteme, mely beruházás megvalósítására vonatkozó támogatási szerződés 2023. márciusában lépett hatályba. A beruházás költségigénye megközelíti a fél milliárd forintot. A Nyugati Ipari Park közvetlen szomszédságában jelenleg többségében állami tulajdonú fejlesztési területek találhatóak, mely ingatlanok feltárása és infrastrukturális fejlesztése, közművekkel történő elérése révén ezen ingatlanok további betelepülő vállalkozások részére biztosíthatnak helyszínt, ezáltal alapjául szolgálhatnak a meglévő ipari park bővítésének. A projekt megvalósítása során megtörténik a szennyvíz nyomóvezeték kiépítése a meglévő Nyugati Ipari Parkból a városi szennyvíztisztító telephez; az ivóvíz kapacitás bővítése a Nyugati Ipari Parkban ivóvíz körvezeték kialakításával a Városi Köztemető irányába; a meglévő Ipari Úton a közvilágítás kiépítése; a feltárandó új iparterületek részére közművek kiépítése az ipari park fejlesztés I. ütemében megvalósított közműfejlesztések folytatásaként, ahhoz csatlakozva. Tervezett továbbá a javarészt betelt **Keleti Ipari Park bővítése is**, kapcsolódó útfelújításokkal, infrastruktúra fejlesztésekkel.

Biomassza hasznosítása: Hajdúböszörmény, mint az ország 4. legnagyobb területű települése, nagyon komoly mezőgazdasági potenciállal bír. Ennek a potenciálnak a kiaknázására, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságával együttműködve került kidolgozásra egy bioüzemanyag előállítására alkalmas létesítmény tervezete, melyet a 2014-20-as EU-s költségvetési-pályázati időszak Területi Operatív Programjának (TOP) projektjei között kívántak megvalósítani. A fejlesztés a térség kukorica termelőinek egy komoly feldolgozó bázist biztosítana.

Élelmiszeripar fejlesztése: Az erős mezőgazdasági alapok biztosították az elmúlt évek élelmiszeriparának a fejlődését is. Kiemelkedő a Wassim Sajt Kft. városi üzemének a fejlődése, mely az önkormányzat és az állam hathatós támogatásának is köszönhetően dinamikus fejlődési pályára állt. A cég az itt gyártott "hajdú" sajtot számos arab országba exportálja, és többek között a Jordán hadsereg is a vevőik között van.

Mezőgazdasági termeléssel, feldolgozással foglalkozók segítése: A fentebb említett biomassza erőmű mellett az üvegházi és szántóföldi növénytermesztéssel, valamint a hűtőházi kapacitás kialakításával segíti az önkormányzat a térség mezőgazdasági termelőit és a feldolgozási lehetőségeket. Az új városi Piaccsarnok megépítésével a helyi őstermelők részére bővült a lehetőség termékeik értékesítésére. A Startmunkaprogram segítségével az önkormányzat zöldségeket termesztett, mely zöldségek az önkormányzat intézményi konyháiba kerültek beszállításra, ill. a szükséges mennyiségen felüli részt értékesítették. A program keretében épülhetett meg egy 200 m2-es zöldségtároló a Hajdúböszörmény Téglási utcai telephelyen. A Start Mezőgazdasági Projekt eredményeként egy helyi jelentőségű, kis léptékű zöldségfeldolgozó üzem létesült Hajdúböszörményben, a Városkert u. 38/A. sz. alatt. Az üzem elsősorban az általuk megtermelt zöldségféléket dolgozza fel, emellett a későbbiekben a helyi tanyák, családi gazdaságok zöldségféleségeit is felvásárolná, feldolgozná.

Gazdasági kapcsolatok építése: A város megújult befektetés-ösztönzési és vállalkozásfejlesztési politikájának részeként fölvette a kapcsolatot a Magyarországi Amerikai Kereskedelmi Kamarával (AmCham), melynek 3. önkormányzati tagja lett. A kamarai tagság és a kamarai rendezvények szponzorációja révén azt várja az önkormányzat, hogy az új, magyarországi telephelyet kereső nemzetközi vállalatok látómezőjébe kerüljenek. A Német - Magyar Kereskedelmi Kamarával is felvették a kapcsolatot (AHK Budapest).

Helyi vállalkozásfejlesztési program/rendelet: Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának a vállalkozásfejlesztés és munkahelyteremtés iránti elkötelezettségét jól mutatja, hogy 2016 év végén megtörtént a helyi vállalkozásfejlesztési rendelet (41/2016. (XII. 16.)) megalkotása. Azon vállalkozások támogatását kívánja megvalósítani, melyek az iparűzési adójukat Hajdúböszörményben fizetik meg, valamint a helyi foglalkoztatást elősegítik. A rendelet célja az, hogy a helyi gazdaság fejlesztése, a városban lakók életminőségének javítása és a foglalkoztatás elősegítése érdekében ösztönözze a vállalkozások Hajdúböszörmény közigazgatási területén való letelepedését, a helyi már működő vállalkozások fejlesztését, befektetések megvalósítását. Ennek érdekében Hajdúböszörmény Város Önkormányzata befektetés-támogató szolgáltatások létrehozásával és nyújtásával közvetlen és közvetett előnyöket kíván biztosítani ezen vállalkozások számára, hogy hozzájáruljon üzleti tevékenységük elindítási vagy működtetési költségeinek csökkentéséhez. A város vállalkozásfejlesztési és befektetés-támogató programjában Alap-, Emelt és Kiemelt szolgáltatások vehetők igénybe. Alap szolgáltatások közt 20 szolgáltatás elérhető, kezdve Városi információs csomag rendelkezésre bocsátásától, Elérhető telephelyek bemutatásán és a Telekhez kapcsolódó közműtérképbe betekintés biztosításán túlmenően „Egyablakos rendszerű támogatás (infrastruktúra)" (az ügyek hivatali intézésének segítése érdekében). Ingatlanbérleti kedvezmény III. kategória: Az Önkormányzat kedvezményt ad a telephely céljára felkínált önkormányzati tulajdonú terület piaci ingatlanhasználati díjából, Telekhez kapcsolódó közműtérkép rendelkezésre bocsátása, Közoktatási kapcsolatok kiépítése, Menedzserszűrésen át a Pályázatfigyelési szolgáltatásokig. Az emelt és Kiemelt szolgáltatások körébe még szélesebb paletta és magasabb kedvezmények tartoznak.

Közfoglalkoztatás: A közfoglalkoztatás keretein belül az önkormányzat évente közel ezer munkavállalónak biztosít munkalehetőséget és megélhetést Hajdúböszörményben a regisztrált

álláskeresők számára. A városban ezzel értékteremtő munka végzésére van lehetőség, mellyel évente több millió forint megtakarítás realizálódik. A város lakossága napi szinten tapasztalhatja a köztisztasági feladatok elvégzését, a gallyazásokat, a belvízelvezető árkok rendbetételét, a közutakon a vízelvezető padka nyesését, kátyúzásokat, földutak gréderezését, járdák és parkolók építését, játszóterek karbantartását, belvízelvezető rendszerek kialakítását, betonelem gyártását, intézményi konyhák felújítását, illegális hulladéklerakók felszámolását, a szociális házi gondoskodást, rendezvények szervezésében való közreműködést.

Hajdú - Tanya kialakítása és működtetése: Kialakításra került egy helyi sajátosságra épülő, bemutató mintatanya a volt SZÖVÁLL, Külső-Újvárosi úti telephelyén. A kezdeti állatállomány (szürke marha, mangalica (szőke és vörös), magyar tarka, racka juh, baromfi, sertés) azóta jelentősen megnövekedett. Kialakításakor a célja az állatok hagyományos tartástechnológiával történő nevelésének bemutatása az iskolás és óvodás gyerekeket számára. A hízósertések pedig hízlalás után az intézményi konyhákban kerülnek feldolgozásra. A Hajdú-Tanya a Járási Startmunka Program keretében üzemel, jelentős átalakuláson, korszerűsítésen esett át az elmúlt 8-10 év során. Folyamatosan üzemel a húsfeldolgozó üzem, a Hajdú tanyán a meglévő állatállomány mellé – Belügyminisztériumi támogatásából – galamb tenyészpárokat is tart. Nemzeti Húsgalamb Program indult a tanyán. A szaporulat francia és olasz piacra is kijut. A város az agrár-felsőoktatási együttműködésekben is lát jövőt. A DE kiszélesítené az agrártudományokkal foglalkozó tangazdaság és kutatóbázis területét, így a világszintű tudás és a helyben rendelkezésre álló, igen széles körű mezőgazdasági lehetőségek találkozása történhet meg. Az Északi Agrárszakképzési Centrum komoly érdeklődést mutat a Hajdú-tanya gyakorlati képzőhelyként való üzemeltetése iránt. A középiskola a diákok szakmai gyakorlati képzésének fejlesztésére szeretné a tanya működtetését átvenni várhatóan 2024 második félévétől.

Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt.: A Város Önkormányzata 2011. szeptember 29-én megalapította az önkormányzati tulajdonú, zrt.-t, mellyel holding rendszert alakított ki. 2012. január 01-től kezdte meg működését. A holdingban 8 önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaság tömörült. A városvezetés a 100 %-os önkormányzati tulajdonban lévő cégeket beapportálta az új szervezetbe, a tulajdonosi jogokat az önkormányzat felügyeletével a holding igazgatósága gyakorolta a tagvállalatok felett. Ezek a következők: Városgazdálkodási Kft., Szabadhajdú Közművelődési Média és Rendezvényszervező Nonprofit Kft., a Széchenyi István Tangazdaság Nonprofit Kft., Hajdúböszörményi Ipari Park Üzemeltető Kft., Hajdúböszörmény ESZ-V" Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft., valamint a Városi Sportszolgáltató Kft. Két gazdasági társaság esetében nem történt meg a beapportálás (Hajdúböszörményi CASTRUM Termálkemping Kft., Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft.), mivel ezekben a város csak résztulajdonnal bír. Azonban ezek a cégek is ugyanúgy részesültek a holding által nyújtott szolgáltatásokból, mint a többi tagvállalat. Cél volt, hogy a tagvállalatok ügyviteli, könyvelési kiadásai csökkenjenek, a pénzfelhasználás hatékonyabb és olcsóbb legyen, valamint a működés hatékonysága növekedjen. A Vagyonkezelő Zrt. egyfajta "városi fejlesztési ügynökségi" feladatokat is fölvállalt, és a 2014-20-as fejlesztési források legfőbb városi tervezője és összefogója volt.

2023. I. félévében a Vagyonkezelő Zrt. és a működés racionalizálása érdekében integráció valósult meg: A Vagyonkezelő Zrt. közvetlen önkormányzati tulajdonban maradt, továbbra is ellátva az egyutas rendszerben meghatározott feladatokat, feladat ellátásában In-house cégként. A Hajdúböszörményi **Városgazdálkodási** Nonprofit Kft. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban, feladat ellátásában In-house cégként. A **Hajdú7 Kft**. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban, profittermelő, nem In-house cégként. A költség racionalizálása érdekében a tulajdonosi körbe tartozó cégek részére nyújtott menedzsment, gazdasági-, pénzügy-, számviteli-, jogi-, ügyviteli- szolgáltatások a Társaságban kerülnek végrehajtásra. A **Szabadhajdú Közhasznú Nonprofit Kft**. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett

önkormányzati tulajdonban. A feladatai integrálásra kerültek a cégcsoport Hajdú7 Kft. társaságába, a társaság végelszámolás alá került. A HBCom Nonprofit Kft. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban. A feladatai integrálásra kerültek a cégcsoport Hajdú7 Kft társaságba, a társaság végelszámolás alá került.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

A gazdasági élet élénkítése és fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak az ipari parkok. Hajdúböszörményben 2 ipari park működik. A Város keleti határában elterülő Keleti Ipari Park (34,4 ha) maximális kihasználtsággal működik, az M35 autópályától 3 km-re, a vasútvonaltól 150 méterre található. Főbb vállalkozások az ipari parkban:

NAGÉV RÁCS Kft. (Fémszerkezet gyártása), DISPOMEDICOR Zrt. (Orvosi eszköz gyártása), KOHA Steel Bt. (Fémszerkezet gyártása), Farmmix Kft. (Vegyi áru nagykereskedelme), Goodwill-Trade Kft. (Szivattyú, kompresszor gyártása), Josef Meyer Hungary Zrt. (Fémszerkezet gyártása), Kőröstej Kft. (Tejtermék gyártása), Wero Swiss Med Kft. (orvosi eszköz gyártása), HB-Bútoripari Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (bútorgyártás), Lumikoto Furniture Technologies Kft. (bútorgyártás) KUPMET Kft. (Hidegen hajlított acélidom gyártása), Mech Works Kft. (egyéb természettudományi, műszaki kutatás, fejlesztés), Böszörményi Baromfifeldolgozó Kft. (Baromfihús feldolgozása, tartósítása)

A nyugati ipari területen került kialakításra az M35 Business Park az önkormányzat tulajdonában álló 8 hektáros területen, az M35-ös autópálya hajdúböszörményi lehajtója mellett helyezkedik el, ahol az alábbi vállalkozások működnek:

Formula-GP (Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése), M+Z 2000 Kft. (elsőruházat gyártása (kivéve: munkaruházat)), ALASZKA Kft. (Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem), HB Műszaki Ipari Kft. (egyéb fémfeldolgozási termék gyártása), SZABOFRIGOCARGO Kft. (Közúti áruszállítás), ERPLAST Kft. (Egyéb műanyag termékek gyártása).

A város gazdálkodó szervezeteinek pályázati aktivitását, illetve eredményességét tekintve a település vállalkozói határozottan eredményesnek mondhatóak. A 2014 – 2020-as fejlesztési ciklusban 50 millió forintnál nagyobb összegű GINOP támogatást elnyert vállalkozások az alábbiak voltak a megítélt támogatás mértékének sorrendjében:

23. táblázat: Megítélt GINOP támogatások Hajdúböszörményben

Felhívás	Kedvezményezett neve	Projekt címe	Megítélt támogatás összege
GINOP-1.2.6-8-3-4-16-2017-	Böszörményi Baromfifeldolgozó Termelő és Szolgáltató Kft	Kapacitásbővítő technológiai fejlesztés	749 059 492 Ft
GINOP-1.2.16-22-2023-	KUPMET Kft.	Üzleti fejlesztések a Kupmet Kft-nél	208 937 778 Ft
GINOP-4.1.5-22-2022-	TOP HOLDING Szolgáltató Zrt.	Épületenergetikai fejlesztés a TOP HOLDING Zrt. hajdúböszörményi telephelyén	195 989 212 Ft

GINOP-1.2.16-22-2023-	ANRO Épületdíszítés Kft	Modern üzleti kihívásokhoz való alkalmazkodáshoz kapcsolódó beruházások az ANRO Épületdíszítés Kft-nél	179 153 179 Ft
GINOP-1.2.8-20-2020	TÖMB 2002 Szolgáltató Kft.	TÖMB 2002 Kft eszközbeszerzés 2020	150 500 000 Ft
GINOP-1.2.14-20-2021	NATUR DESIGN Bútor Manufaktúra Kft.	Komplex fejlesztés a NATUR DESIGN Kft.-nél	132 530 083 Ft
GINOP-4.1.5-22-2022	GOODWILL-TRADE Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság	Megújuló energia használatát, energiahatékonyság növelését célzó épületenergetikai fejlesztések a GOODWILL-TRADE Kft telephelyén	99 189 259 Ft
GINOP-5.3.12-19-2020	RÓNA HÁZ Ingatlanhasznosító és Vagyonkezelő Kft.	Foglalkoztatásbővítés a Róna-ház Kft-nél.	88 364 640 Ft
GINOP-1.2.12-21-2021	Böszörményi Baromfifeldolgozó Termelő és Szolgáltató Kft	Baromfi feldolgozó vonal kapacitásának bővítése és termelési hatékonyság növelése.	86 762 911 Ft
GINOP-1.2.16-22-2023	KOM-ÉP Forgács Építő és Kommunális KFt.	Komplex vállalkozásfejlesztés a KOM-ÉP Forgács Kft. versenyképességének növelése érdekében	80 868 740 Ft
GINOP-1.2.1-16-2017	PETRUS Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	A Petrus Kft. termelési kapacitásbővítésének támogatása	73 256 765 Ft
GINOP-1.2.16-22-2023	Elek Festő Szolgáltató Kft.	Vállalkozásfejlesztési célú ingatlanberuházás és eszközbeszerzés az Elek Festő Kft. hajdúböszörményi telephelyén	69 297 357 Ft
GINOP-2.1.7-15-2016	GOODWILL-TRADE Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Flow teszt munkaállomás és kapcsolódó perifériáinak kifejlesztése, a prototípus kivitelezése a Goodwill-Trade Kft-nél.	61 760 000 Ft
GINOP-1.2.1-14-2014	TIMPANON-TERV Szolgáltató Betéti Társaság	A TIMPANON-TERV Bt. termelési kapacitásának bővítése új épületasztalos-ipari termékek gyártásához szükséges eszközbeszerzéssel	61 324 025 Ft
GINOP-1.2.1-16-2017	GOODWILL-TRADE Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Export potenciál elősegítő termelői kapacitás bővítése és minőség-ellenőrzés fejlesztése a Goodwill-Trade Kft-nél	61 250 214 Ft
GINOP-2.1.2-8-1-4-16-2019	MarronePower Ipari, Szolgáltató és Fejlesztő Kft.	MarronePower Kft. K+F+I fejlesztési projektje	60 125 482 Ft
GINOP-1.2.16-22-2023	Elektro-Invest Hungary Befektető és Szolgáltató Kft.	Az Elketro-Invest Hungary Kft versenyképességének erősítése	54 281 787 Ft
GINOP-1.2.8-20-2020	NAGÉV RÁCS Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Komplex termelési fejlesztés a Nagév Rács Kft-nél.	53 717 088 Ft

Forrás: www.palyazat.gov.hu

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

1.9.4.1. A település külső elérhetősége, helyzete és kapcsolatai a térségben

Hajdúböszörmény a Nyírség és a Hajdúság találkozásánál fekszik. Közúton Debrecen és Miskolc felől a 35-ös főúton közelíthető meg; Budapest irányából az M35-ös autópályán, vonattal pedig a Debrecen–Tiszalök vonalon. Hajdúböszörmény Kelet-Magyarország első számú regionális centrumának, Debrecennek az agglomerációjában fekszik. Hajdúböszörmény Debrecentől északra, 15 km-re helyezkedik el. A jelentős nemzetközi utasforgalmat is lebonyolító Debreceni repülőtér a várostól 20-25 km-re található. Vasúti kapcsolata nem jelentős gazdasági versenyképesség tekintetében.

A gazdasági élet élénkítése és fenntartása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak az ipari parkok. Hajdúböszörményben 2 ipari park került kialakításra. A Város keleti határában elterülő **Keleti Ipari Park** (34,4 ha) maximális kihasználtsággal működik, az M35 autópályától 3 km-re, a vasútvonaltól 150 méterre található. Tervben van az ipari park bővítése. A nyugati ipari területen került kialakításra az **M35 Business Park** az önkormányzat tulajdonában álló 8 hektáros területen, az M35-ös autópálya hajdúböszörményi lehajtója mellett. Tervek között szerepel a bővítés érdekében a szomszédos területek megvétele, közművesítése, a befektetői szándéknyilatkozatok bekérése. A Nyugati ipari park II. ütemben történő fejlesztését célzó TOP Plusz projektre irányuló Támogatási Szerződés 2023. márciusában lépett hatályba.

1.9.4.2. Munkaerő képzettsége

A versenyképességet jelentős mértékben meghatározza a **lakosság képzettség szerinti megoszlása**, melyben a 2001 és 2022 közötti időszakban Hajdúböszörmény esetében minden mutató értékében pozitív változás következett be. Ez a tendencia segíti a várost abban a törekvésében, hogy minél több külföldi befektetőt vonzzon a városba, különösen a magas szakképzettséget igénylő tudás intenzív ágazatokban tevékenykedő cégeket. A népesség iskolai végzettségre vonatkozó adatokat az alábbi táblázat tartalmazza különböző területegységekre vonatkozóan:

24. táblázat: Népesség iskolai végzettség szerinti megoszlása a népszámlálási adatbázis alapján

Iskolai végzettség		2001	2011	2022
Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek a 7 éves és idősebbek arányában (%)	Magyarország	20,0	12,4	9,9
	Hajdú-Bihar vármegye	23,3	14,7	10,5
	Hajdúböszörményi járás	24,8	15,7	10,7
	Hajdúböszörmény	**24,7**	**15,7**	**10,5**
Érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%)	Magyarország	22,8	27,5	30,3
	Hajdú-Bihar vármegye	20,3	25,4	29,1
	Hajdúböszörményi járás	16,3	21,9	28,2
	Hajdúböszörmény	**16,3**	**21,5**	**27,6**
Érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%)	Magyarország	16,7	19,5	19,4
	Hajdú-Bihar vármegye	17,2	20,1	20,4
	Hajdúböszörményi járás	19,5	22,9	22,9
	Hajdúböszörmény	**19,6**	**23,1**	**23,3**
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők	Magyarország	9,8	15,5	20,5
	Hajdú-Bihar vármegye	8,1	13,4	18,0
	Hajdúböszörményi járás	5,3	9,4	13,0

a 7 éves és idősebbek arányában (%)	**Hajdúböszörmény**	**5,6**	**9,5**	**13,4**
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-64 évesek) belül (%)	Magyarország	55,7	34,2	28,1
	Hajdú-Bihar vármegye	64,7	40,0	29,3
	Hajdúböszörményi járás	68,4	42,7	29,7
	Hajdúböszörmény	**68,0**	**42,9**	**29,2**
Felsőfokú végzettségűek a 30 éves és idősebb népesség arányában (%)	Magyarország	15,0	21,6	27,6
	Hajdú-Bihar vármegye	12,9	19,6	25,1
	Hajdúböszörményi járás	8,4	13,8	18,1
	Hajdúböszörmény	**8,9**	**13,9**	**19**

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

1.9.4.3. A K+F+I helyzete

Hajdúböszörmény város **kutatás-fejlesztési tevékenysége**t a Debreceni Egyetemmel való különböző együttműködések határozzák meg, mivel klasszikus értelemben vett kutatás-fejlesztési tevékenység nincsen a városban. A város számára fontosak a Debreceni Egyetem természettudományi kutatásai (energetikai, környezetvédelmi beruházások, biomassza). Tekintettel arra, hogy a régió kiemelkedő geotermikus adottságokkal rendelkezik, nemcsak a régió, hanem Hajdúböszörmény számára is fontos a geotermikus energia minél szélesebb körű kihasználása. A Város 2013-ban partnerként csatlakozott a LIFE+ program keretében működő „HoME" (Housing Monitoring Efficiency) projekthez, melyben a szlovén Maribori Egyetem is részt vett, bizonyítva a Város nyitottságát más felsőoktatási intézményekkel való együttműködésre. A kutatási, innovatív tevékenység iránt a lakosság köréből is mutatkozik érdeklődés, hiszen 1 fő indult és nyert az „ÉAOP 1.1.3-12 A régió innovációs potenciáljának fejlesztése innovatív start-up cégek létrehozásával" című programban saját pályázatával.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

A 2023. január elsejei adatok alapján a városban a **lakásállomány nagysága** 12.493. A lakásállomány építési ideje szerinti megoszlását tekintve kirajzolódik, hogy a járásszékhely település **lakásállományának egyharmada még 1961 és 1980 között**, másik harmada pedig 1981 és 2000 között **épült**. Az arányok a vármegyeiéhez hasonlók.

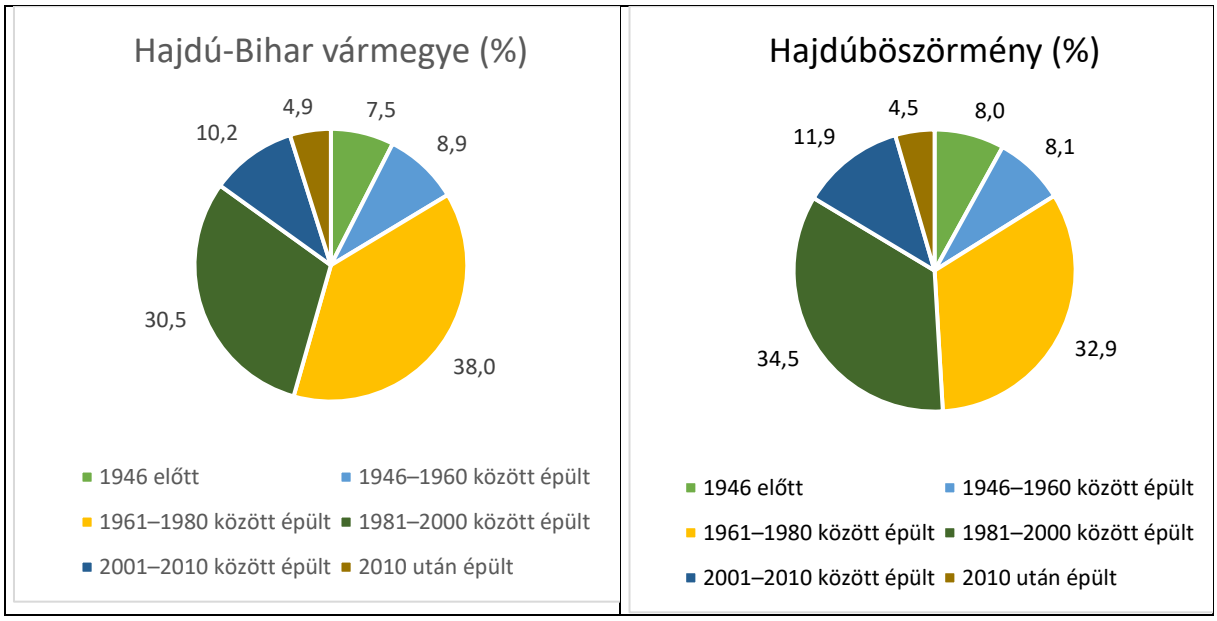

Forrás: KSH Népszámlálási adatbázis

Hajdúböszörményben a 2011. évi népszámlálás adatai alapján 11.287 háztartás volt, számuk a 2022. évi népszámlálás idejére 11.254 darabra csökkent. Jelenleg az 1000 lakosra jutó lakások száma 380,5 db. **Az összkomfortos háztartások aránya** Hajdúböszörmény a 2011-es 48,5%-ról tizenegy év alatt 64,3%-ra **növekedett**, a vármegyei arányokhoz (2011-es vármegyei arány: 59%, 2022-es vármegyei arány: 67,7%) képest hasonló a helyzet. A **félkomfortos és komfort nélküli háztartások aránya Hajdúböszörményben továbbra is magasabb, mint a vármegyei mutatók**, és magas a szükség- és egyéb lakások aránya. Bár a városban a háztartások életminősége pozitív irányba fejlődött 2011 és 2022 között, a járásszékhely településen továbbra is feladatot jelent a háztartások komfortjának növelése.

Az eladó lakások, panellakások négyzetméteráraiban jól tükröződik a vármegyeszékhely közelsége: nagy a kereslet a városban található ingatlanokra. Elhelyezkedéstől, állapottól függően kb. 550-650 ezer forint között alakulnak, míg a családi házak négyzetméterárai új építés esetén elérik az egymillió forintot.

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a 2023-as önkormányzati költségvetésének főösszegét az alábbiakban határozta meg **7/2023 (II.29.) önkormányzati rendeletében**: Bevétel: 11.809.996.460 Ft, Kiadás: 12.844.702.951 Ft. Azaz 1.034.706.491 forint hiánnyal kalkulál a járásszékhely település önkormányzata. 388 fős létszámmal kalkulál az Önkormányzat.

A 2023-as költségvetési év főbb számait az alábbi táblázat szemlélteti:

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának 2023. évi költségvetésének főösszegei			
A)	**A bevétel főösszege** /finanszírozás nélkül/	**11 809 996 460 Ft**	
B)	**Működési költségvetés**	**5 599 477 142 Ft**	
	ebből	*személyi juttatás*	*2 165 609 677 Ft*
		munkaadókat terhelő járulék	*334 759 720 Ft*
		dologi kiadás	*2 494 942 910 Ft*
		ellátottak pénzbeli juttatásai	*107 786 800 Ft*
		egyéb működési kiadás	*496 378 035 Ft*
C)	**Felújítások**	**8 600 000 Ft**	
	ebből	*intézményi felújítások:*	*3 000 000 Ft*
		önk. lakások felújítása	*5 600 000 Ft*
D)	**Felhalmozási kiadások**	**6 995 100 937 Ft**	
F)	**Általános tartalék**	**500 000 Ft**	
G)	**Céltartalék**	**241 024 872 Ft**	
H)	**Hitelek és kamatok**	**0 Ft**	

Forrás: 7/2023 (II. 9.) önkormányzati rendelet a 2023. évi költésvetésről

A KSH elérhető adatai alapján az alábbiak szerint alakult a város költségvetése az utóbbi öt év folyamán:

	2019	2020	2021	2022	2023
A bevétel főösszege *(eFt)*	*6 386 539*	*7 172 437*	*10 016 834*	*6 915 713*	*12 559 255*
Kiadás *(eFt)*	*8 002 521*	*5 684 344*	*7 678 156*	*8 692 957*	*13 535 617*
különbség *(eFt)*	*-1 615 982*	*1 488 093*	*2 338 678*	*-1 777 243*	*-976 361*
létszámkeret *(fő)*				*391,5*	*389*

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A bevételi oldal legnagyobb tételeit minden évben a saját folyó bevételek, illetve az állami hozzájárulások és támogatások, míg az önkormányzati költségvetés kiadási oldalának legjelentősebb tételét minden évben a működési kiadások (pl. személyi juttatások, dologi kiadások) jelentették.

A város helyi adóbevételeinek alakulását mutatja a következő táblázat. Eszerint **Hajdúböszörmény helyi adóbevételei** a vizsgált években (2019 kivételével) **1,4 Mrd Ft körül alakul**. A **helyi adóbevételek közt legnagyobb részt az iparűzési adó adja**, mely bevételek a 2019-es csúcs óta 1,1 Mrd Ft körül stagnálnak, illetve lassú csökkenést mutatnak. Az idegenforgalmi adó messze elmarad a 2018-as magas értéktől, 2021-ben 2,5 millió Ft.

25. táblázat: Az önkormányzat helyi adóbevételeinek megoszlása

Hajdúböszörmény	2017	2018	2019	2020	2021
Helyi önkormányzatok bevételei helyi adóból (1000 Ft)	1 490 719	1 460 127	1 712 727	1 400 385	1 391 851
Helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből a gépjárműadó (1000 Ft)	84 806	90 917	94 814	0	0
Helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből a magánszemélyek jövedelemadója (1000 Ft)	643	361	379	322	352
Helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az idegenforgalmi adó (1000 Ft)	6 624	11 526	7 803	0	2 533

Helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az iparűzési adó (1000 Ft)	1 126 013	1 105 210	1 349 785	1 142 759	1 129 320

Forrás: KSH TeIR

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A Magyarország helyi önkormányzatiról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116.§ a szerint a képviselő-**testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti**, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős, azaz Gazdasági és Fejlesztési Programot kell készítenie. Erre **legutóbb 2020-ban** (nyolcadik alkalommal) került sor. A Gazdasági és Fejlesztési Program keretében kerül meghatározásra az önkormányzati ciklus alatt a település fejlődésének iránya, a lakossági igények (elvárások szükséglete) alapján, de a pénzügyi lehetőségek adta keretek között. A város a Gazdasági Programjában szereplő fejlesztési elképzelések menedzselésére és figyelemmel kísérésére már a Program elfogadásakor munkacsoport felállítását és működtetését tervezte.

A Ciklusprogram összeállításánál és megvalósításánál a következő **célok, víziók** határozták meg az egyes feladatok megalkotását:

- **Zöld Korona vízió**, a zöldfelület folyamatos növelése a városban pld. a panel lakások lapos tetején zöldtető kialakítása, vízgazdálkodás új alapokra helyezése pld. ciszternák építése közterületen, mely alkalmas a víz megtartására is
- **felkészülés a klímaváltozásra**, építési szabályok változtatása, klíma tűrő növények telepítése, a város felkészítése a szélsőséges időjárásra
- **a megyei jogú városi cím elérése, intézmény fejlesztés** együttműködve a Debreceni egyetemmel, új bírósági épület, középületek felújítása (Múzeum), új városi funkciók bevezetése, bővítése pld. a fürdő melletti területen a Tiszántúlt lefedő mozgásszervi rehabilitációs központ kialakítás a helyi gyógyvízre építve
- **a „Jó itt élni város" – élhető város kép, életérzés kialakítása**, mely segíti a helyben maradást, valamint növeli a Hajdúböszörménybe települést, lakásépítések számának növelése, a városi humán infrastruktúra fejlesztése (bölcsőde, óvoda fejlesztések, többnyelvű általános iskolai képzés, középszintű képzés szélesítése, az alap és szakorvosi ellátás területén a magán ellátás lehetőségének a megteremtése)
- **fenntartható és finanszírozható város**, mely hatékonyan működik és a technológia nyújtotta lehetőségek kihasználásával pld tovább tud lépni a városüzemeltetés területén a közfoglalkoztatotti korszakból (utcaseprő multifunkciós géppel kiváltani a 60-70 fős közfoglalkoztatotti munkavégzést)
- **Smart City koncepció következetes alkalmazása** a város üzemeltetés (intelligens világítás), a közoktatás, a munka világa vagy akár az orvoslás területén (intelligens orvosi ügyelet, mely olcsóbban és hatékonyabban üzemeltethető a jelenlegi formánál). A városon belüli információ és hír áramlás, kommunikáció tovább léptetése a 21. századba, a megkezdett fejlesztések tovább fejlesztése, a nap 24 órájában on-line tájékoztatás.

  - A fejlesztési feladatok során meghatározó az **Európai Unió 2021-27 időszak** fejlesztési programjában szereplő **pályázati lehetőségek**hez hogyan és milyen mértékben tud az Önkormányzat csatlakozni.

  - A városfejlesztés általános célja a **lakosság életfeltételeinek, életminőségének** szinten tartása, illetve javítása, s ezen belül a város és polgárai vagyoni és jövedelmi gyarapodásának elősegítése.

- Fontos a **térségi szerep növelése**, amelynek a város történetében évszázados előzményei vannak. Továbbra is fontos a stratégiai partnerekkel (Debreceni Egyetem, Járási Hivatal, Tankerület, kamarák, Levéltár, stb.) való együttműködés, amelynek eredményeként az Észak-Hajdúság kiemelkedő települése lehet Hajdúböszörmény. A meglévő önkormányzati tulajdonú épületek (Kálvineum, a Jókai utcai egykori mentőállomás, a Polgári utcai egykori óvoda épülete, a Petőfi S. utcán lévő önkormányzati telkek) képezhetik a következő időszak fejlesztési bázisát, ezeken újabb önkormányzati fejlesztések valósulhatnak meg, akár a Debreceni Egyetemmel, akár a Szakképző Centrummal közösen.

- Mivel **az ország legnagyobb horderejű beruházásai a térségkben, Hajdú-Bihar vármegyében indulnak, az ezekbe való bekapcsolódást** a város kötelességének tartja. A fejlesztés alatt lévő ipari park, a Középkerti iskola, amely már magyar – német két tanítási nyelvű iskolaként működik, a majdan önkormányzati bérlakásként működő munkásszálló és több más kezdeményezés kapcsolja a várost az ország kiemelkedő gazdasági övezetéhez.

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységét elemezve alapvetően kettő szereplő munkáját kell kiemelni.

I. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata

A legfontosabb szerepet Hajdúböszörmény Város Önkormányzata játssza, amely esetében három szervezet (Képviselőtestület, a Képviselőtestület bizottságai, a polgármesteri hivatal szervezeti egységei) említhető meg.

Képviselőtestület

A stratégiai döntéshozatal a Képviselőtestület feladata, amely az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre a célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról (költségvetési rendeletet), az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról, valamint a település térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadásáról/módosításáról.

Képviselőtestület bizottságai

A közgyűlés döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a képviselőtestület különböző bizottságai:

- Pénzügyi Ellenőrző és Mezőgazdasági Bizottság
- Népjóléti, Ifjúsági és Sport Bizottság
- Gazdasági, Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság
- Oktatási és Művelődési Bizottság
- Jogi, Ügyrendi és Összeférhetetlenségi Bizottság

Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei (osztályai)

Az önkormányzat esetében a harmadik fontos szervezet a Polgármesteri Hivatal osztályai, szervezeti egységei, melyek az alábbiak:

Gazdálkodási Osztály: (Az önkormányzat, a Polgármesteri Hivatal, az önkormányzati intézmények gazdálkodásával összefüggő feladatok ellátása és koordinálása)

Jogi és Szervezési Osztály: (a képviselő-testületi ülések előkészítésével kapcsolatos teendők ellátása, ülések jegyzőkönyveinek vezetése, az ülések időpontjának nyilvántartása, a lakosság tájékoztatása az ülésekre szóló meghívók és előterjesztések megküldésével, a testületi ülések határozatai és rendeletei,

a nemzetiségi önkormányzat jegyzőkönyvei és döntései nyilvántartásának vezetése, a határidők betartásának és a határozatok végrehajtásának figyelemmel kísérése)
Városfejlesztési és Városüzemeltetési Osztály: (városüzemeltetési feladatok, városfejlesztési feladatok, építéshatósági feladatok, közterület-felügyelettel kapcsolatos feladatok, önkormányzati főépítészi feladatok)

Pályázat- és Vagyonkezelési Osztály (Közreműködik a hazai és Európai Uniós támogatások elnyerésére kiírt pályázatok figyelemmel kísérésében, a pályázat kidolgozásában, az elnyert pályázat végrehajtásában.)
Hatósági Osztály (Vonatkozó feladata, hogy közreműködik a hazai és Európai Uniós támogatások elnyerésére – a szociális, a gyermekjóléti, gyermekvédelem, köznevelés és foglalkoztatás területén – kiírt pályázatok figyelemmel kísérésében, a pályázat kidolgozásában, az elnyert pályázat végrehajtásában.)
Polgármesteri kabinet („a kabinet működését a Jogi és Szervezési Osztály koordinálja")

A településfejlesztési tevékenység tekintetében kiemelhető a Városfejlesztési és Városüzemeltetési Osztály, amelynek feladatai közé tartozik többek között az önkormányzat közép és rövidtávú beruházási programjai, tervei készítésében való közreműködés, a beruházási előirányzatok kezelése, a városi településfejlesztéshez és területfejlesztéshez szükséges döntések, koncepciók előkészítése és a város településrendezési terveinek (szabályozási terv és helyi építési szabályzata, valamint településszerkezeti terv) előkészítése, ennek keretében szakhatósági és lakossági egyeztetés lefolytatása.
A projektek megvalósítása révén javul a döntési folyamatok megalapozottsága, átlátható információáramlás biztosítja a döntési folyamat szereplőinek tájékozottságát, a döntésekről a partnerek tájékoztatása gyors és érthető. Ez utóbbit szolgálja Hajdúböszörmény Városának honlapja (www.hajduboszormeny.hu), ahol a várost érintő döntések kommunikálásra kerülnek a lakosság és egyéb szervezetek felé. Megvalósul a civil szervezetek minél teljesebb körű bevonása a döntéshozataltól a megvalósításig.
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata számára folyamatos cél a helyi ügyintézés színvonalának emelése, melynek érdekében számos pályázatot nyert el és valósított meg sikerrel. Pl. az „ÉAOP 5.1.1/D-12 Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések" kódszámú „Hajdúböszörmény járásközponti funkcióinak bővítése, Kormányablak kialakítása" című projekt megvalósítása keretében kormányablak került kialakításra a Városháza épületének bővítésével; KÖFOP-1.2.1.: SAP rendszerhez való csatlakozás. Az önkormányzati ügyek intézésében jelenleg is komoly alternatíva az elektronikus ügyintézés lehetősége, mely szinte az összes ügyfajtára kiterjed.

II. Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt.
A második fontos szerepelő Hajdúböszörmény Város Önkormányzata egyszemélyes tulajdonában álló gazdasági társaság, a Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt., valamint annak tagvállalatai. A Város Önkormányzata 2011. szeptember 29-én alapította meg az önkormányzati tulajdonú zrt.-t, mellyel holding rendszert alakított ki, mely 2012. január elsejétől kezdte meg működését. A holdingban 8 önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaság tömörült. A Vagyonkezelő Zrt. egyfajta "városi fejlesztési ügynökségi" feladatokat is fölvállalt, és a 2014-2020-as fejlesztési források legfőbb városi tervezője és összefogója volt. 2023. I. félévében a Vagyonkezelő Zrt. és a működés racionalizálása érdekében integráció valósult meg: A Vagyonkezelő Zrt. közvetlen önkormányzati tulajdonban maradt, továbbra is ellátva az egyutas rendszerben meghatározott feladatokat, feladat ellátásában In-house cégként.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

A városban folyó gazdaságfejlesztési tevékenységnek három jelentős szervezete van.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatán belül egyrészt ez a **Képviselőtestület**, amely az általa megalkotott rendeleteken és határozatokon keresztül a gazdaságfejlesztés stratégiai irányvonalát határozza meg. Emellett a **város vezetősége** (pl. polgármester és az alpolgármester) rendszeresen találkozik a Hajdúböszörményben működő nagyobb hazai és külföldi vállalatok irányítóival, és a megbeszéléseken tájékoztatják őket a város legfontosabb fejlesztési elképzeléseiről, másrészt tájékozódnak a vállalatok működését akadályozó korlátokról.

Hajdúböszörmény Város gazdaságfejlesztési tevékenysége szempontjából kiemelkedő második szereplő a **Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt**., mely 2012.01.01. naptól kezdte meg holdingszerű tevékenységét. A főtevékenysége vagyonkezelés és üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás. Alapításakor az önkormányzat legfőbb elvárása az volt, hogy történjen meg az erőforrások holdingszintű optimalizálása és a párhuzamosságok rendszerből való kivezetése, illetve, hogy a létrehozott rendszerben a holding piaci kedvezményeket biztosítson. A holdingban 8 önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaság tömörült, melyek a következők voltak:

- Hajdúböszörmény ESZ-V Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft.,
- Hajdúböszörményi Ipari Park Üzemeltető Kft.,
- Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft.,
- Szabadhajdú Nonprofit Kft.,
- Széchenyi István Tangazdaság Nonprofit Kft.
- Városi Sportszolgáltató Kft.
- Hajdúböszörményi CASTRUM Termálkemping Kft.,
- Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft.

A gazdaságfejlesztési tevékenység másik kiemelt szereplője a holdingon belül az M35 business Park-ot üzemeltető Hajdúböszörményi Ipari Park Üzemeltető Kft. volt, melynek célja mindkét ipari park bővítése és befektetők vonzása volt.

2023. I. félévében a Vagyonkezelő Zrt. és a működés racionalizálása érdekében integráció valósult meg: A Vagyonkezelő Zrt. közvetlen önkormányzati tulajdonban maradt, továbbra is ellátva az egyutas rendszerben meghatározott feladatokat, feladat ellátásában In-house cégként.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitika

Az önkormányzati eszköztár a helyi foglalkoztatás bővítésének támogatásában is korlátozott. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata egyrészt az új munkahelyeket létrehozó vállalatok betelepülését kívánja ösztönözni adókedvezmények biztosításával, másrészt a fiatalok helyben maradását kívánja támogatni első lakáshoz jutásuk támogatásán keresztül. Az önkormányzat maga lehetőségeihez mérten, évente több alaklommal közfoglalkoztatás keretében vagy önkéntes munka keretében foglalkoztat fiatalokat, országos szinten is legnagyobb arányban, a valós munkaerőpiacra való átmenet megkönnyítése érdekében. Hajdúböszörmény Városa országos szinten is az egyik legnagyobb közfoglalkoztatójának számít. A foglalkoztatással Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, mint munkáltató munkalehetőséget tud biztosítani a lehető legtöbb munkára képes, aktív korú szociálisan rászoruló ember számára.

Közfoglalkoztatás

Hajdúböszörmény városa az egyik legnagyobb közfoglalkoztató. A közfoglalkoztatás nem cél, hanem **eszköz arra, hogy a munkára képes, de munkaerőpiacon hátrányban lévő, tartósan munkanélküli személyeket fokozatosan vissza lehessen vezetni az elsődleges munkaerőpiacra**. A foglalkoztatással Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, mint munkáltató munkalehetőséget tud biztosítani a lehető

legtöbb, munkára képes, aktív korú szociálisan rászoruló ember számára. A tapasztalatok alapján leginkább a másodlagos munkaerőpiacnak lehetnek aktív elemei a **közfoglalkoztatottak**. Számuk 2022-re (291 fő) a járásközpont városban – a vármegyei tendenciának megfelelően – jelentősen csökkent 2020 (428 fő) óta a KSH adatai szerint. A Belügyminisztérium adatszolgáltatása alapján a közfoglalkoztatottak száma a városban folyamatosan csökken, ahogyan a közfoglalkoztatási mutató is. A közfoglalkoztatás három típusa alapján kirajzolódik, hogy a legnagyobb jelentősége a kezdetektől a Járási mintaprogramoknak van a városban, ezeknek van a legnagyobb közfoglalkoztatottakat felszívó ereje.

	Hosszabb időtartamú közfoglal-koztatás	**Országos közfoglal-koztatás**	**Járási minta-programok összesen**	**Közfoglalkoz-tatottak összesen, fő**	**Közfoglal-koztatási mutató, %**
2013	118	40	650	**808**	*3,7*
2014	577	115	397	**1 089**	*5,1*
2015	287	74	1 177	**1 538**	*7,2*
2016	406	82	884	**1 372**	*6,5*
2017	307	69	720	**1 096**	*5,3*
2018	140	53	586	**780**	*3,8*
2019	73	39	411	**524**	*2,6*
2020	57	32	354	**443**	*2,2*
2021	31	33	317	**381**	*1,9*
2022	31	29	255	**316**	*1,6*

Forrás: http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/

(A közfoglalkoztatási mutató a közfoglalkoztatás, mint aktív munkaerő-piaci eszköz súlyát mutatja meg, a közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos létszámának aránya a munkavállaló korú népességhez viszonyítva.)

A közfoglalkoztatás keretein belül az önkormányzat évente közel ezer munkavállalónak biztosít munkalehetőséget és megélhetést Hajdúböszörményben a regisztrált álláskeresők számára. A városban ezzel értékteremtő munka végzésére van lehetőség, mellyel évente több millió forint megtakarítás realizálódik. A város lakossága napi szinten tapasztalhatja a köztisztasági feladatok elvégzését, a gallyazásokat, a belvízelvezető árkok rendbetételét, a közutakon a vízelvezető padka nyesését, kátyúzásokat, földutak gréderezését, járdák és parkolók építését, játszóterek karbantartását, belvízelvezető rendszerek kialakítását, betonelem gyártását, intézményi konyhák felújítását, illegális hulladéklerakók felszámolását, a szociális házi gondoskodást, rendezvények szervezésében való közreműködést.

Amennyiben **a Járási startmunka mintaprogramokon belüli** megoszlást vizsgáljuk, látszik, hogy a **szociális jellegű mintaprogramok dominálnak**.

	Járási startmunka mintaprogramok pillérei (fő)					**Járási mintaprogramok összesen**
	Mezőgazdasági mintaprogram	Helyi sajátosságokra épülő mintaprogram	Egyéb startmunka mintaprogram	Szociális jellegű mintaprogramok	Magas hozzáadott értékű program	
2013	52	0	0	597	0	650
2014	165	0	0	231	0	397

2015	238	18	0	922	0	1 177
2016	177	46	0	660	0	884
2017	114	30	8	567	0	720
2018	86	16	1	484	0	586
2019	56	18	0	337	0	411
2020	45	15	2	293	0	354
2021	35	11	1	270	0	317
2022	25	2	0	228	0	255

Forrás: http://kozfoglalkoztatas.bm.hu/

Hajdúböszörmény Város Közmunkaprogramjában a folyamatos foglalkoztatással a jövedelem és munkalehetőség is biztosított. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata számára pedig a közterületeken a köztisztasági feladatok ellátása, a kommunális hulladék gyűjtése, a zöldfelület gondozás, a csatorna karbantartás, az útkarbantartás, a gallyazási munkálatok, a Hajdúböszörmény Város Önkormányzata által fenntartott intézményekben és ingatlanokban a javítási és karbantartási feladatok folytatódhatnak. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a közfoglalkoztatott személyek segítségével biztosítani tudja a házi segítségnyújtás területén elvégzendő kötelező és önkéntes feladatokat a nemzeti, kisebbségi, etnikai, valamint a hátrányos helyzetűek körében a jogaik érvényesítésének segítése, időskorúak és a gyermekek, az ifjúsági, sport és kulturális tevékenységek bevonásán keresztül, azok közösségi életének, erkölcsi, társadalmi nevelésük fejlesztése. Településfejlesztés tekintetében a város idegenforgalmi fejlesztését szolgáló programokhoz kapcsolódó adatok rögzítése, feladatok végzése is zajlik a közmunkaprogram keretein belül. A foglalkoztatással a korábban tartós munkanélküliek ismét maradhattak a munka világában.

1.10.5. Lakás-és helységgazdálkodás

Hajdúböszörmény számára fontos az **önkormányzati tulajdonú bérlakások** számának, minőségének növelése. A Testület 14/2015. (V.04.) önkormányzati rendelete szól az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának, valamint elidegenítésének feltételeiről, mely legutóbb 2022 decemberében módosult.

A városi bérlakásállomány 139 db-ot számlál, melyek közt szociális alapon, piaci alapon kiadható lakásokon kívül szolgálkati lakásként hasznosítható ingatlanok is találhatóak. A városnak **szociális alapon** 32 db kiadható bérlakása van, döntő többségében a körúton kívüli elhelyezkedéssel. Pályázati forrásból történik a Déli - Lucernás városrész rehabilitációs programjának keretében 17 db szociális bérlakás felújítása, komfortfokozatának növelése: Bolyai János utca 3-5-25. szám (4-6-6 lakás) és Martinovics utca 37. (1 lakás). **Piaci alapon** kiadható lakásállománya a városnak 86 db, körúton belüli elhelyezkedésű 79 db. **Közérdekű személyek részére kiadható** lakásállomány (szolgálati lakás) 21 db, mindegyik összkomfortos.

Önkormányzati tulajdonú bérlakások megoszlása Hajdúböszörményben, 2022

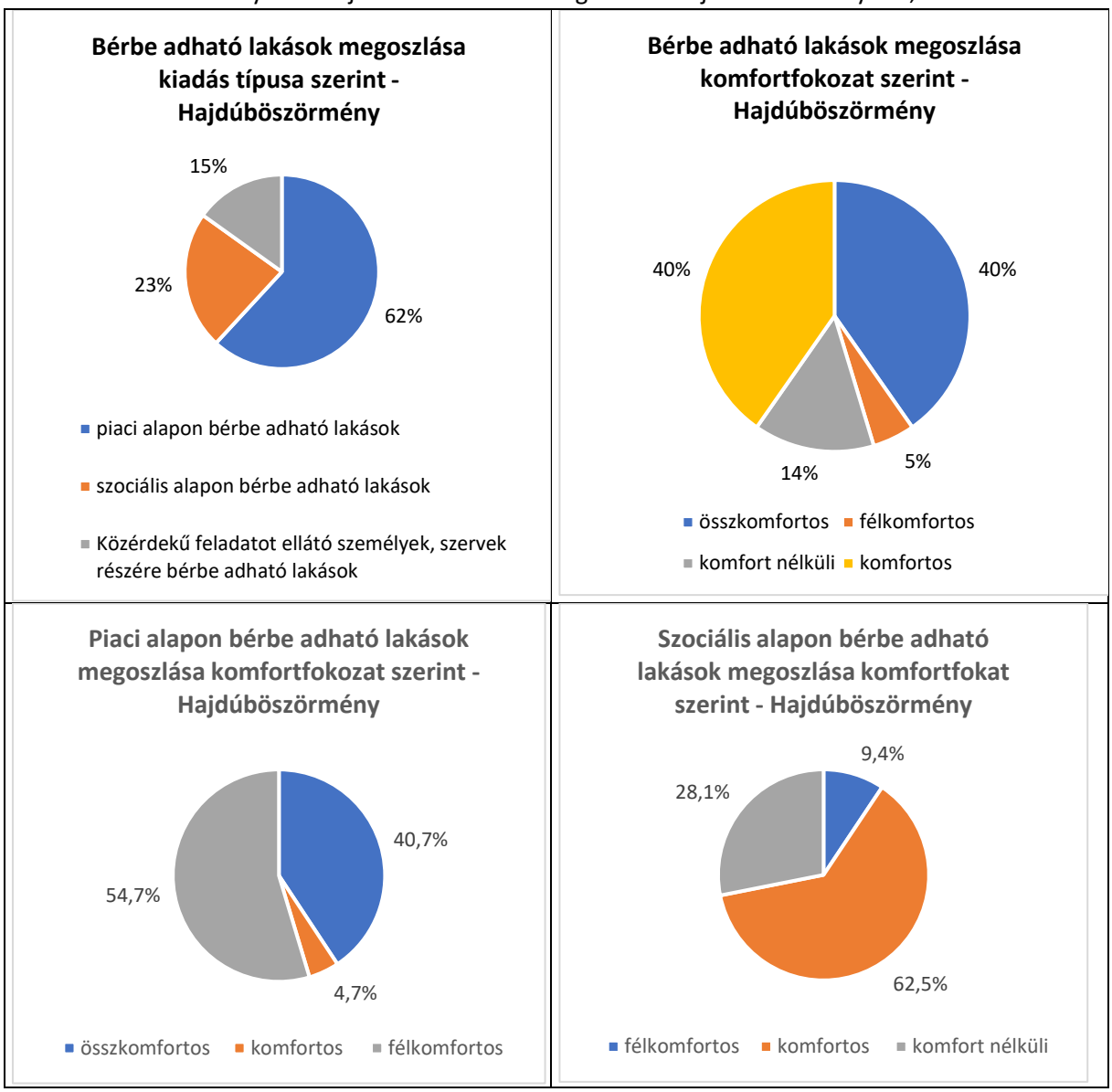

Forrás: KSH – TeIR

A többször módosított, az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának, valamint elidegenítésének feltételéről szól 14/2015. (V. 4.) önkormányzati rendelet 3. számú mellékletében szerepelnek a piaci alapon bérbe adható önkormányzati lakások, melynek száma 79 darab. A lakások eltérő állapotban vannak, pontos állapotfelmérés nem készült, ezért csak az ügyintéző és a lakók jelzéséből lehet következtetni az egyes hibákra, problémákra, **pontos ismeret a lakások állapotáról nincs**, **tervszerű felújítást nem tud a város végeztetni.** A megoldás egy részletes, ingatlanonkénti **kataszter** elkészítése lehet.

1.10.6. Intézményfenntartás

Az intézményfenntartás/működtetés Hajdúböszörményben alapvetően négy különböző formában történik. Az intézmények egy része (pl. ipari park üzemeltetés, városi televízió, sportszolgáltató) hosszú

évekig Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának egyszemélyes tulajdonában álló gazdasági társaság, a Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt. tagvállalataként működött.
Az intézmények második csoportja esetében a működtetés céljaira az önkormányzat külön-külön hozott létre gazdasági társaságokat (például Hajdúkerületi és Bihari Víziközmű Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság), amelyek Hajdúböszörmény Város Önkormányzata tulajdonosi részvételével működő gazdasági társaságok.
Az intézmények harmadik típusát az önkormányzati fenntartású intézmények jelentik, amelyek esetében a szakmai tevékenység irányítása/ellenőrzése és az adott intézmény működtetése is az önkormányzat feladata. Ebbe a csoportba tartoznak többek között oktatási (például óvodák), kulturális (például múzeum) intézmények.

Az intézmények negyedik csoportját azon „A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény", valamint „A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény" szerinti önkormányzati köznevelési intézmények alkotják, amelyek 2013. január 1-től állami fenntartásba kerültek. Ennek keretében az érintett intézmények szakmai munkájának irányítása az állam feladata, míg a működtetés Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának feladata.

Hajdúböszörmény Városa egységes költségvetéséből gazdálkodó szervei és intézményei az alábbiak:
Önállóan működő és gazdálkodó szervei az alábbiak:

- Hajdúböszörményi Polgármesteri Hivatal
- Fazekas Gábor Idősek Otthona
- Napsugár Óvoda
- Városüzemeltetési Intézmény

Önállóan működő költségvetési szervei:

- Városi Bölcsőde
- Szociális Szolgáltatási Központ
- Csillagvár Óvoda és Bölcsőde
- Kincskereső Óvoda
- Hajdúsági Múzeum
- Kertész László Városi Könyvtár

Önkormányzati fenntarásban lévő intézmények az alábbiak Hajdúböszörményben:

Ssz.	Intézmény megnevezése	Tagintézmény *(ha releváns)*	Intézmény címe
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata fenntartásában lévő **óvodák**			
1.	**Csillagvár Óvoda és Bölcsőde**	-	Kölcsey F. u. 1.
		Csillagvár Óvoda Dobó István úti telephelye	Dobó István u. 70.
		Csillagvár Óvoda Hét vezér úti telephelye	Hétvezér u. 58.
		Csillagvár Óvoda Hajdúvidi Tagintézménye	4086 Hajdúvid, Óvoda u. 15.
2.	**Napsugár Óvoda**	-	Weszprémy G. u. 5.
		Napsugár Óvoda Weszprémy úti telephelye	Weszprémy út

		Napsugár Óvoda Bodaszőlői Tagintézménye	Bodaszőlő, Vincellér u. 16.
3.	**Kincskereső Óvoda**	-	Esze Tamás u. 2-4.
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata fenntartásában lévő egyéb intézmények			
4.	**Kertész László Városi Könyvtár**	-	Bocskai István tér 2.
5.	**Hajdúsági Múzeum**	-	Kossuth Lajos u. 1.
6.	**Szociális Szolgáltatási Központ**	Családsegítő Központ	Újvárosi u. 12.
		Gyermekjóléti Szolgálat	Petőfi S. u. 42.
		Gondozási Központ	Petőfi S. u. 31.
		Idősek Klubja	II. Rákóczi F. u. 24.
7.	**Fazekas Gábor Idősek Otthona**	-	Dorogi u. 91.
8.	**Városi Bölcsőde**	-	Eötvös J. u. 11-13.
9.	**Városüzemeltetési Intézmény**	-	Bocskai István tér 1.

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendeletben foglaltak szerint az állami intézményfenntartó – Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) – helyébe az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekként a tankerületi központok léptek. A Hajdúböszörményi tankerületben lévő, önkormányzati működtetésű általános iskolákat az alábbi táblázat rögzíti.

Ssz.	**Intézmény megnevezése**	**Tagintézmény** *(ha releváns)*	**Intézmény címe**
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata által működtetett általános iskolák			
1.	**Hajdúböszörményi Bocskai István Általános Iskola**	-	Bocskai I. tér 11.
		Hajdúböszörményi Bocskai I. Ált. Isk. 9. Sz. Általános Iskolája	Dobó István u. 2.
2.	**Hajdúböszörményi Bethlen Gábor Általános Iskola**	-	Tizenhárom vértanú u. 1.
		Hajdúböszörményi Bethlen G. Ált. Isk. Hunyadi János Általános Iskolája	4086 Hajdúvid Krúdy Gy. u. 11-15.
3.	**Középkerti Általános Iskola**	-	Erdély u. 37.
		Középkerti Ált. Isk. II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolája	II. Rákóczi F. u. 2.
4.	**Hajdúböszörményi Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola**	-	Hb. Árpád u. 22.
5.	**Zeleméry László Általános Iskola**	-	4224 Bodaszőlő, Vákáncsos u. 43.
6.	**Hajdúböszörményi Bartók Béla Zenei Alapfokú Művészeti Iskola**	-	II. Rákóczi F. u. 31.
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata által működtetett középfokú iskolák			
1.	**Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium**		Bocskai István tér 12.
2.	**Veress Ferenc Szakképző Iskola**		Enyingi T. B. u. 5/a.

Ssz.	Intézmény megnevezése	Tagintézmény *(ha releváns)*	Intézmény címe
3.	**Széchenyi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola**		Radnóti Miklós u. 3.
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata által működtetett egyéb oktatás-nevelési intézmények			
1.	**Hajdúböszörményi Egységes Pedagógiai Szakszolgálat**	-	Polgári u. 48-50.
2.	**Dr. Molnár István Óvoda, Általános és Speciális Szakiskola, Kollégium és Gyermekotthon**	-	Radnóti M. u. 5.

A fentiekben rögzített intézményeken túl Hajdúböszörmény városában megtalálhatóak az alábbi, nem önkormányzati fenntartású intézmények is: úgymint a Baltazár Dezső Református Általános Iskola, a Református Egyház fenntartásában lévő Jó Pásztor Református Óvoda, valamint a Debreceni Egyetem fenntartásában lévő Debreceni Egyetem Gyakorló Óvodája.

Gazdasági társaságok

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata egyszemélyes tulajdonában álló gazdasági társaság a **Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság** (rövidített néven: Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt., székhelye: 4200 Hajdúböszörmény, Bocskai István tér 4. sz.)

A Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt., mely 2012.01.01. naptól kezdte meg holdingszerű tevékenységét. A főtevékenysége vagyonkezelés és üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás. Alapításakor az önkormányzat legfőbb elvárása az volt, hogy történjen meg az erőforrások holdingszintű optimalizálása és a párhuzamosságok rendszerből való kivezetése, illetve, hogy a létrehozott rendszerben a holding piaci kedvezményeket biztosítson. A holdingban 8 önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaság tömörült, melyek a következők voltak:

- Hajdúböszörmény ESZ-V Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft.,
- Hajdúböszörményi Ipari Park Üzemeltető Kft.,
- Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft.,
- Szabadhajdú Nonprofit Kft.,
- Széchenyi István Tangazdaság Nonprofit Kft.
- Városi Sportszolgáltató Kft.
- Hajdúböszörményi CASTRUM Termálkemping Kft.,
- Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft.

2023. I. félévében a Vagyonkezelő Zrt. és a működés racionalizálása érdekében **integráció** valósult meg:

- A Vagyonkezelő Zrt. közvetlen önkormányzati tulajdonban maradt, továbbra is ellátva az egyutas rendszerben meghatározott feladatokat, feladat ellátásában In-house cégként.
- A **Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft.** maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban, feladat ellátásában In-house cégként.
- A **Hajdú7 Kft.** maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban, profittermelő, nem In-house cégként. A költség racionalizálása érdekében a tulajdonosi körbe tartozó cégek részére nyújtott menedzsment, gazdasági-, pénzügy-, számviteli-, jogi-, ügyviteli-szolgáltatások a Társaságban kerülnek végrehajtásra.

- A Szabadhajdú Közhasznú Nonprofit Kft. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban. A feladatai integrálásra kerültek a cégcsoport Hajdú7 Kft. társaságába, a társaság végelszámolás alá került 2023. július 1. napjától kezdődően.
- A HBCom Nonprofit Kft. maradt a Vagyonkezelő Zrt. tulajdonában, közvetett önkormányzati tulajdonban. A feladatai integrálásra kerültek a cégcsoport Hajdú7 Kft társaságba, a társaság végelszámolás alá került 2023. június 1. napjától kezdődően.

Hajdúböszörményi Vagyonkezelő ZRt. tagvállalatai:

1.) Hajdú7 Turisztikai és Rendezvényszervező Kft. 100%-ban a Vagyonkezelő tulajdona. (2003-ban alakult Hajdúböszörményi Castrum Telmárkemping Idegenforgalmi, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. néven). A **cég működésébe integrálásra kerültek a HBCom Kábel NKft. és a Szabadhajdú Közhasznú NKft. tevékenységei is.** Üzemelteti az alábbiakat:

- **Bocskai Strand- és Gyógyfürdő** A Hajdúböszörményi Bocskai Strand- és Gyógyfürdő üzemeltetése jelentős forgalmat lebonyolító üzletága a Hajdú7 Kft-nek. A Gyógyfürdő 2023 I. féléves bevételei emelkedtek a 2022. I. félévi adatokhoz képest, köszönhetően a minőségi szolgáltatásoknak és a jegyáremeléseknek.
- **Szálláshelyek** A Hajdú7 Kft. több területen nyújt szálláshely szolgáltatást az igénybevevők részére. Szállásadói tevékenységet a Bocskai Strand- és Gyógyfürdő apartmanjaiban, a Kempingben, a hozzá kapcsolódó apartmanokban, valamint a Fürdőkerti Ifjúsági Szállón és Munkásszálláson is végzi.
- **Fürdőkerti Étterem** A gasztronómiai jellegű hely üzemeltetése 2022-ben került a Társasághoz. Az étterem rendezvények, esküvők és egyéb összejövetelek helyszínéül is szolgál.
- A **művelődési ház korábban gyorsétteremnek helyt adó egysége** 2023 augusztusától bérbeadott ingatlanként kerül hasznosításra.
- **Közösségi épületek.** Közösségi épületek alatt a Hajdúböszörményi Tájházakat, Népi Mesterségek Házát Képzési Központot értjük. Az épületekben főként hagyományőrzés, művészeti kiállítások és a Városi kulturális tevékenységeihez kapcsolódó eseményen megrendezése zajlik.
- **HBCom.** A Társaságnak az idei évben került a tevékenységi közé a **vezetékes-, vezeték nélküli- és egyéb távközlési szolgáltatásnyújt**ás.
- **Ingatlankezelés.** 2023. április óta látja el a cég az Önkormányzat **közterületein lévő zöldfelület kezelési- és virágosítási feladatok egy részét**. Saját területeivel összesen 20 hektárnyi területen végzi a tevékenységet.
- **Közművelődés és Kultúra (Szabadhajdú)** 2023. január 01. napja óta látja el a közművelődés, közösségszervezéssel és kulturális menedzsmenttel összefüggő feladatokat. Az előző félévhez képest a többletfeladatok ellenére az új működési struktúráknak köszönhetően sokkal precízebb gazdálkodás és **racionálisabb működés** figyelhető meg az üzletágban.
- **Menedzsment szolgáltatás:** A cégcsoport részére nyújtott számviteli-, munkaügyi-, bérügyi-, titkársági-, pénzügyi- és irányítási feladatok ellátását a 2023. január 01-től **vette át a Hajdú7 Kft. a Hajdúböszörmény Vagyonkezelő Zrt-**től. Továbbá könyvelési feladatokat lát el a „Hajdúböszörmény ESZ-V" Nkft. a „Hajdúkerületi-Hús" Nkft. és egyéb kisebb egyesületek részére is.

2) Városgazdálkodási NKft. A működtetett üzletágak:

A) Az Élelmezési üzletág a VG Nkft. legnagyobb forgalmat bonyolító ágazata, tekintve, hogy a Társaság árbevételének és kiadásainak 65%-át adja. Az üzletág elért teljesítménye a cég eredményét

meghatározza. **Közétkeztetők**ént a VG Nkft. nagyon összetett – és **nem csak főzési** – tevékenységet lát el kereskedelem, élelemiszergyártás, logisztika és vendéglátás a szigorú jogszabályi előírásoknak megfelelve.

B) Az üzletág a következő **ingatlanok** tekintetében végez **üzemeltetési, működtetési feladatokat:**

- Ady téri piac- és vásárcsarnok (4220 Hajdúböszörmény, Ady tér 10.)
- Autóbusz állomás (4220 Hajdúböszörmény, Kálvin tér)
- Radnóti utcai telephely (4220 Hajdúböszörmény, Radnóti. u. 1.)
- Fürdő komplexum (4220 Hajdúböszörmény, Uzsok tér 1.)
- Városi Sportkomplexum (4220 Hajdúböszörmény, Vásár tér 27.)

Az üzletág árbevételét elsősorban az üzemeltett ingatlanok **alkalmi és folyamatos bérbeadás**ából származó bevétele jelenti.

C) Távhő üzletág:

Hajdúböszörményben 1980 óta működik a távfűtési rendszer. 212 fogyasztóval, amely 210 lakossági szolgáltatási szerződést foglal magába. 2014 szeptember 30-án kelt üzemeltetési szerződés alapján Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, illetve a Hajdúböszörmény Városgazdálkodási Kft., mint szerződő felek, szerződést kötöttek Hajdúböszörmény Város távhő ellátása, valamint távhő rendszerének üzemeltetése tárgyban 2014. október 01. napjától kezdődően, határozatlan ideig. Ez alapján jelenleg is a **Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft. üzemelteti a távfűtési rendszert.**

D) Közösségi közlekedés: A 2012. december 20-án kelt, és azóta több alkalommal módosított **közszolgálati szerződés alapján** Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft.-t bízta meg **2013 január 01. napjától** kezdődően, **a menetrend szerinti, helyi közösségi közlekedés ellátás**ával.

E) Egyéb tevékenység: Az egyéb tevékenységek között a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft. ellátja a **Város Piac üzemeltetését**, illetve havi szinten a **Termelői és Kézműves Piac megrendezésé**t. A Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft. **ügyfélszolgálatot** üzemeltet a közvilágítás hibabejelentések kezelésére, továbbá **lámpaőrök** alkalmazásával elvégzi a közvilágítás működésének ellenőrzését. A fentieken túl az Önkormányzat a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft.-vel szerződést kötött a Hajdúböszörmény **közigazgatási területén lévő kerékpárutak síktalanítására**. Továbbá május hónaptól **köztisztasági feladatok** ellátására is.

Hajdúkerületi-Hús Nonprofit Kft.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2019. december 23. napján megalapította a „Hajdúkerületi-Hús" Állattenyésztő és Húsfeldolgozó Nonprofit Kft.-t (a továbbiakban: Kft.). A Debreceni Törvényszék 2020. január 09. napján rendelte el a Kft. cégnyilvántartásba történő bejegyzését. A Kft. 2020.02.01-én **kezdte munkáját a Hajdú-tanyán az önkormányzati tulajdonban lévő vágóhídon és húsfeldolgozó üzemben**. Majd a Polgármesteri hivatalban működő büfé és étterem működtetését is átvette 2020 májusától, illetve 2023. márciusában megnyitotta húsboltját.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Az energiagazdálkodás területén az önkormányzat 2009-ben külön koncepciót, fejlesztési dokumentumot alkotott Városi Energetikai Program 2009-ként. A város aktualizált Energetikai

Programmal nem rendelkezik. Nincs olyan energetikai dokumentuma, mely figyelembe venné az utóbbi évek drasztikus változásait az energiahordozók rendelkezésre állásában, árának növekedésében, vagy figyelembe venné az utóbbi évek technológiai fejlődését az építőiparnak, épületgépészetnek, épületvillamosságnak az energetika területén, vagy akár, ami figyelembe venné az energetikai tárgyú jogszabályi előírások változásait, szigorításait. A városban legutolsó átfogó energetikai felmérés az önkormányzat intézményhálózatára, épületeire 2009-ben készült.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő-testülete felismerve a hatékony energiagazdálkodás fontosságát, s az ezzel összefüggő energia megtakarításból eredő fenntartási költségcsökkentést, évek óta több önkormányzati közintézmény vonatkozásában valósított meg energetikai célú fejlesztéseket.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a korábbi években is már nagy hangsúlyt fektetett az intézményhálózatban található épületek megújítására, egyben energetikai korszerűsítésére. Ezekhez a költséges, nagy volumenű beruházások megvalósításához elsősorban pályázati támogatások révén volt lehetősége az önkormányzatnak pénzügyi forrást találnia. 2010 óta az Önkormányzat kiemelten keresi az energiafelhasználás csökkentésére irányuló lehetőségeket, ezen belül a **geotermikus energia hasznosítás lehetőség**ét is, melynek érdekében szakemberből álló delegáció látogatott Kistelekre, ahol a geotermikus energiát hasznosítják középületek fűtésére. Az utóbbi 10-12 évben valósulhatott meg számos fejlesztés: az **energetikai elemeket is tartalmazó korszerűsítés** például a Bethlen Gábor Általános Iskolának, a városi szakrendelő épületének, a városi könyvtárnak, a Fazekas Gábor Idősek Otthonának, a Kincskereső Óvodának, az Eötvös József Általános Iskolának, a Weszprémy utcai óvodának, a Városi Sportcsarnoknak, a Polgármesteri Hivatalnak, a Szociális Szolgáltatási Központnak, a Hét vezér utcai óvodának, és a Sillye Gábor Művelődési Központnak.

Az ebben az időszakban épült **új intézményi épületeknél is** nagy hangsúlyt fektetett arra az önkormányzat, hogy ezen új épületek energetikai szempontból is korszerűek legyenek, fenntartásuk kedvező legyen. Ilyen elvek mentén valósult meg például **a Bodaszőlői óvoda bővítése**, a **városi piac és gyermek háziorvosi rendelők** építése, a Petőfi utcai **új Kormányablak épületszárnyának** a kialakítása, a **Fürdőkerti Szabadidőpark új épületei**, a **Petőfi utcai új rendelőépület**.

Ezen fejlesztések közül több épület esetében **napelem is** felszerelésre került, mely megújuló energiát biztosíthat az intézmények működéséhez. Fontos továbbá kiemelni, hogy pár éve Hajdúböszörmény **közvilágítási elemei is kicserélésre kerültek korszerű LED lámpatestekre**, mely jelentős villamos energiai megtakarítással jár a városnak.

Befejeződött a **Dobó utcai új Bölcsőde épület** építése, amely megfelel a mai, szigorú energetikai előírások, **benyújtott pályázat** van a Kölcsey utcai óvoda felújítására és a Pálnagy Zsigmond utca régi rendelő épületének a kiváltásra egy új energiatakarékos épület megépítésével.
Az Önkormányzat és a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft. nyertes TOP Plusz pályázatól megvalósulhat a **Bocskai Gyógy-és Strandfürdő energetikai korszerűsítése** is.

Megállapítható, hogy az utóbbi 10-15 évben az önkormányzati épületeink energiahatékony beruházások nagyságrendje mintegy 65-70%. Ezek változó, hőszigetelés, fűtéskorszerűsítés, napelem, vagy ezek kombinációival valósulnak meg. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata folyamatosan keresi az energetikai korszerűsítésre vonatkozó pályázati lehetőségeket és a már benyújtott, elbírálás alatt lévő pályázatoknál is tervezésre került pl. napelem, nyílászáró csere, homlokzat és födémszigetelés, fűtéskorszerűsítés, LED lámpák felszerelése.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A 2011. évi CLXXXIX. TÖRVÉNY 13. § (1) bekezdése a helyi közügy, valamint helyben biztosítható közfeladat között másodikként említi a településüzemeltetési feladatokat. Ezen feladatok közé tartoznak a köztemetők kialakítása és fenntartása; helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása.

Köztemetők kialakítása és fenntartása

A „Paraklétosz" Kegyeleti Szolgáltató Nonprofit Kft. a hajdúböszörményi Köztemető, valamint a lezárt Keleti temető mellett Hajdúböszörmény Város Önkormányzatával kötött Kegyeleti Közszolgáltatási Szerződés alapján a két külterületi: a hajdúvidi és bodaszőlői köztemetőket is üzemelteti.

Közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása; helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása

Az önkormányzat tulajdonát képező törzsvagyon egy jelentős része a közcélú, a település arculatát meghatározó esztétikai értékét növelő, biológiailag aktív közterület, melynek kialakítása, fenntartása, felújítása az önkormányzat feladata. Az önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény a települési önkormányzatok feladatai között nevesíti a közterületek fenntartását. E gyűjtőfogalom magában foglalja a fasorokat, a közkerteket, közparkokat, növényzettel részben vagy egészben borított tereket (temetőkerteket). Ide sorolhatók még a település közigazgatási határain belül elhelyezkedő különböző rendeltetésű /park-, véd- stb./ erdők és a szabadidő eltöltésére szolgáló közösségi célú közhasználatú területek.

A zöldfelület-gazdálkodás a településfejlesztéshez és a településgazdálkodáshoz kapcsolódó, de szakmai tartalmát tekintve önálló fejlesztési, rendezési, igazgatási és üzemeltetési tevékenység, melynek célja a település zöldfelületi ellátásának biztosítása, a település zöldfelületeinek fejlesztése, rendezése, közcélú zöldfelületek, közparkok, út- és térfásítások létesítése, fenntartása és üzemeltetése.

A város zöldfelületeinek gondozása parkfenntartási és a természeti környezet gondozásával kapcsolatos feladatok végrehajtásából áll.

- Parkfelületek technológia szerinti gondozása.
- Egynyári virágosítás, folyamatos gondozással.
- Utcai sorfák fenntartó metszése (4 m) magasságig.
- Növényvédelmi feladatok ellátása.
- Veszélyes fák gallyazása, kivágása.
- Játszótéri felszerelések karbantartása, pótlása. Köztéri szemétgyűjtő edények javítása, cseréje.
- Erdősávok tisztántartása, gondozása, valamint a feltöltött bányagödrök és más önkormányzati területek folyamatos kaszálása.

Az elmúlt évtizedek gyakorlata alapján a parkok, zöldfelületek, fák, növények gondozását, ápolását, a sövénynyírást helyi vállalkozóknak szervezte ki az önkormányzat, azonban a beszerzési szabályok és a racionalizálások alapján a jövőben a Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt.-nek, mint önkormányzati tulajdonú vállalkozást (in-house) bízta meg 2023-ban az Önkormányzat a zöldfelületi feladatok ellátásával.

Gépjárművek parkolásának biztosítása

Hajdúböszörmény Város Önkormányzat Képviselő-testületének 25/2015. (VI.26.) önkormányzati rendelete szól a közterületek használatának szabályairól

Jelenleg meglévő kijelölt, összefüggő parkolóhelyek:

Kossuth Lajos utca
Petőfi Sándor utca
Bethlen Gábor utca
Szent István tér
Kálvin tér
Korpona utca
Ady Endre tér
Dorogi utca
Iskola utca
Újvárosi utca
Hajdúkerület utca
Mester utca
Munkácsy Mihály utca
Arany János utca
Jókai Mór utca
Szoboszlói utca
Désány István utca
Téglási utca
Radnóti Miklós utca
Vásár tér, továbbá a lakótömbök belső parkolói.

Hajdúböszörmény város közigazgatási területén a Kálvin tér 5914/1 hrsz. alatt, a valóságban az „Őseink" szobor előtti kiépített, felfestett és kitáblázott parkolóban található kijelölt taxiállomás.

Hulladékgazdálkodás

A Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Szolgáltató Kft. (HHG Kft.) (4220 Hajdúböszörmény Radnóti u. 1.) kapott engedély 2013. szeptember 27-én 2018. szeptember 13-ig hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésére a következő városok területén: Balmazújváros, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Hajdúnánás, Hajdúsámson, Polgár, Téglás, Bocskaikert, Folyás, Görbeháza, Hortobágy, Tiszagyulaháza, Újszentmargita és Újtikos közigazgatási területén. A Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. Hajdú-Bihar megye északi részén tevékenykedő hulladékgyűjtő és hasznosító vállalat, amely működési területén közel 120.000 lakost szolgál ki. A **HHG Kft.-**t 14 város önkormányzata, a Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Társulást alkotó önkormányzatok, és a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft. alapította 2012. évben.

Az alábbi táblázatból kiolvasható, hogy Hajdúböszörményben **az összes elszállított települési hulladék mennyisége** a vizsgált öt évben – az országos, vármegyei és járási tendenciának megfelelően – **folyamatosan növekedett,** 2022-ben meghaladta a 7300 tonnát. Ennek az összes települési hulladékmennyiségnek a 94%-a származik a lakosságtól. A **lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék mennyisége folyamatosan csökken**, 2022-ben 1115 tonna volt ez a mennyiség. A fajlagos éves hulladék mennyisége 2022-ben Hajdúböszörményben 231,4 kg/fő/év volt.

Időszak	Terület	Összes elszállított települési hulladék (tonna)	A lakosságtól elszállított települési hulladék (tonna)	A lakosságtól elkülönített gyűjtéssel elszállított települési hulladék (tonna)
2018. év	**Hajdú-Bihar vármegye**	147 936	109 799	10 953
	Hajdúböszörményi járás	7 656	6 651	2 329
	Hajdúböszörmény	**5 981**	**5 190**	**1 830**
2019. év	**Hajdú-Bihar vármegye**	152 878	113 658	11 636
	Hajdúböszörményi járás	7 837	6 753	2 124
	Hajdúböszörmény	**6 099**	**5 282**	**1 681**
2020. év	**Hajdú-Bihar vármegye**	158 936	120 547	13 434
	Hajdúböszörményi járás	8 612	7 435	1 876
	Hajdúböszörmény	**6 687**	**5 751**	**1 455**
2021. év	**Hajdú-Bihar vármegye**	162 489	121 515	14 139
	Hajdúböszörményi járás	9 286	7 571	1 949
	Hajdúböszörmény	**6 880**	**5 832**	**1 501**
2022. év	**Hajdú-Bihar vármegye**	159 784	126 512	14 216
	Hajdúböszörményi járás	9 506	8 964	1 491
	Hajdúböszörmény	**7 362**	**6 923**	**1 115**

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Az összes elszállított települési hulladékon belül a szelektíven gyűjtött hulladék aránya 2015 és 2020 között eltérően alakult a megyeihez képest: a megyei arány folyamatosan növekedett, azonban Hajdúböszörményben a 2017-ig tartó növekedés után csökkenés tapasztalható: 2020-ban 22%-ot tesz ki.

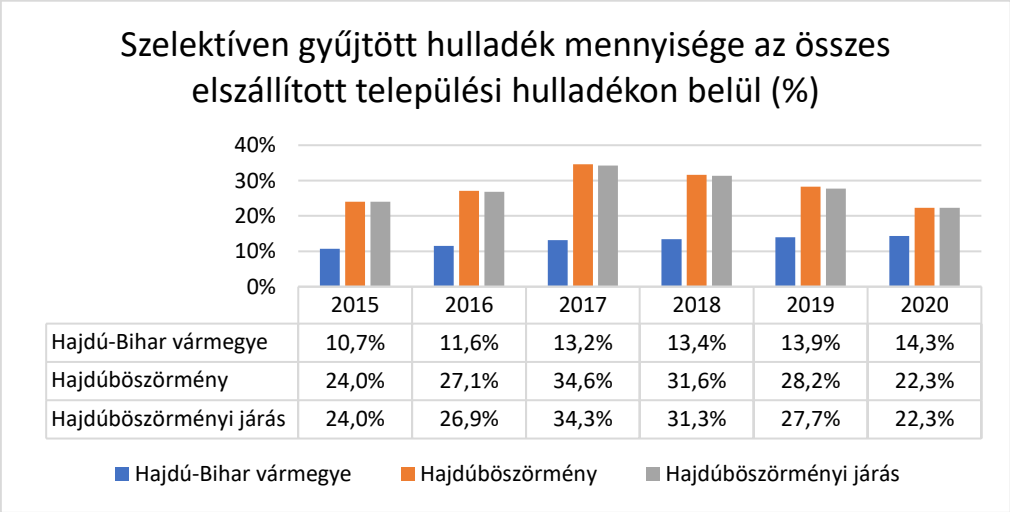

Forrás: KSH TeIR

2023. június 30. napján módosult a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény. A törvénymódosítás következményeként az **önkormányzat rendeletében kizárólag az elhagyott hulladék felszámolásához** szükséges helyi intézkedések körét (Ht. 35. § (1) bekezdés h) pont), **valamint a közterület tisztán tartására** vonatkozó részletes szabályokat (Ht. 88. § (4) bekezdés c) pont) állapíthatja meg. Mindezek alapján megtörtént a fenti tárgykört érintő önkormányzati rendeletek felülvizsgálata, mely

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Képviselő-testületének a közterületek használatának szabályairól szóló 25/2015. (VI. 26.) önkormányzati rendeletének (a továbbiakban: R1.), valamint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 42/2013. (XII. 20.) önkormányzati rendeletét (a továbbiakban: R2.) érinti. A **25/2015. (VI.26.)** a közterületek használatának szabályairól az **elhagyott hulladékkal kapcsolatos szabályokat tartalmazza**.

Hajdúböszörmény Város **közigazgatási területének tisztaságát belterületen** közterület tekintetében a **Közterület-felügyelet, külterületen a Mezőőri Szolgálat** folyamatosan ellenőrzi. Amennyiben a közterületen a hulladék ismeretlen személy által történő elhelyezését, elhagyását észleli, erről a tényről az elhagyott hulladék helyéről, jellegéről és mennyiségéről írásban kell értesíti a Polgármesteri Hivatalt. A lakosság az **észlelt elhagyott hulladék bejelentését** a Polgármesteri Hivatalban személyesen, írásban, elektronikus úton, továbbá a **HulladékRadar mobilalkalmazás** segítségével teheti meg. **Az elhagyott hulladékösszegyűjtését** az önkormányzat által a Járási Start Mintaprogram Szociális jellegű programelem keretében foglalkoztatott személyek végzik. Az **elhagyott hulladék kezelését a Hajdúsági Hulladékgazdálkodási Kft. végzi.**

2023. július 1-jével új hulladékgazdálkodási rendszer lépett életbe, melyben a magyarországi települési hulladék begyűjtését, kezelését és számlázását a **MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt** végzi. MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt., mint koncessziós társaság évente mintegy 5 millió tonna **lakossági és intézményi, vegyes és elkülönített hulladék gyűjtésének és kezelésének a megszervezéséért felel** 2023. július 1-jétől, **továbbá feladata az EPR rendszerek és a kötelező visszaváltási rendszer kiépítése és működtetése**.

A **MOHU koncesszorként**, kizárólagos joggal, az általa kiválasztott partnerekkel kötött szerződések révén **hulladékudvarokat működtet, melyek célja a szelektív hulladékgyűjtés támogatása**. Lakcímkártya felmutatásával bármely hulladékudvar szolgáltatásai országosan igénybe vehetőek.

A **köztisztasági feladatellátás július 1-je után is az önkormányzatok feladata lett**. 2023 július 1-je után a köztisztaságból származó **települési hulladéknak minősülő hulladék átvételére csak a MOHU vagy annak szerződött alvállalkozói jogosultak.** A köztisztaságból származó települési hulladék átvételének, kezelésének költségeit a MOHU Zrt. viseli, melyet az önkormányzatok az illetékes miniszter által megállapított szolgáltatási díj formájában térítenek meg a MOHU Zrt. részére. Az Önkormányzatok köztisztasági költségeinek fedezetére beszedett gyártói felelősségi díjjal a MOHU Zrt. negyedévente elszámol az önkormányzatokkal.
Az önkormányzatok továbbra is maguk szervezik mega a köztisztasági tevékenységüket (gyűjtés, szállítás), amelyből származó koncesszió hatálya alá tartozó települési hulladékot kizárólag a MOHU vagy szerződött alvállalkozói által üzemeltett létesítménybe adhatja át.

A MOHU Zrt. az átlátható és egységes partnerkezelés céljából létrehozta **elektronikus ügyintézési felületét,** a **Partnér Portált.** Az önkormányzatoknak ezen felületen szükséges regisztrálniuk a köztisztasági hulladékkal kapcsolatos szolgáltatásokra, valamint az intézményi hulladékszállításra vonatkozóan. Hajdúböszörményben a szükséges regisztrációt követően a fentieken túl az **autómentes napon a konténeres elektronikai hulladékgyűjtés is megtörtént**. Az illegális hulladék-lerakás a településen különösen a **szegregált területeken** jelent problémát.

1.12. TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1. Természeti adottságok

Hajdúböszörmény közigazgatási területe **természetföldrajzi** szempontból az Alföld nagytájon, azon belül két középtáj találkozásánál a Hajdúság, valamint a Nyírség középtájnál, azokon belül pedig négy kistájon fekszik. A település döntő része – a nyugati és középső része a *Hortobágy* és a *Hajdúhát* kistájon, délkeleti, Hajdúhadházhoz közel eső része a *Dél-Nyírség* kistájon, míg Tégláshoz közel eső északkeleti része a *Nyugati- vagy Löszös-Nyírség* kistájhoz tartozik. A kistájak elhelyezkedését az alábbi ábra mutatja.

22. ábra: Hajdúböszörmény elhelyezkedése

Hajdúböszörmény földrajzi tájainak elhelyezkedése	***Hajdúböszörmény domborzati adottságai***
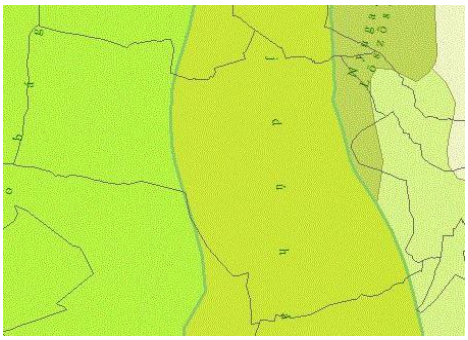	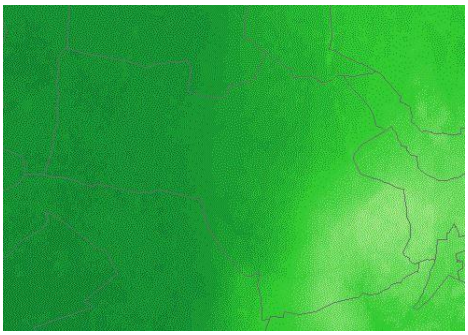
…… Hortobágy kistáj …… Hajdúhát kistáj …… Nyugati- vagy Löszös-Nyírség …… Dél-Nyírség	Forrás: www.gis.teir.hu, 2015.

Forrás: www.gis.teir.hu.

Domborzat

A Nyírség és a Hajdúság határában fekvő település **domborzatára** jellemző, hogy vertikálisan gyengén tagolt, de a lösszel fedett felszínt pleisztocén végi-holocén eróziós-deráziós (a folyóvíz munkavégző tevékenysége valamint a kőzettörmelék lefelé irányuló mozgása) folyamatok által létrejött völgyek tagolják.

Hajdúböszörmény **talajképző kőzeteit** a következő ábra szemlélteti. A település túlnyomó területén löszös üledéken képződött talajokat találunk. A keleti felén glaciális és alluviális alapkőzetek találhatók.

Hajdúböszörmény alatt húzódó talajképző kőzetek	***Hajdúböszörmény genetikai talajtípusai***
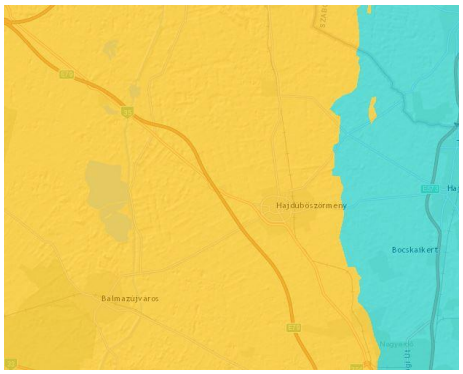	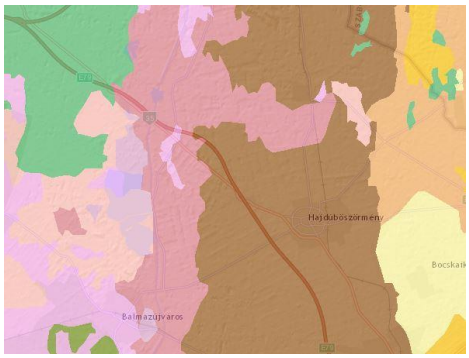
..... Löszös üledék ..... Glaciális és alluviális üledék	..... Réti talajok ..... Mélyben szolonyeces réti csernozjomok ..... Alföldi mészlepedékes csernozjom ..... Kovárványos barna erdőtalajok ..... Futóhomok
Forrás: MTA TAKI Agrotopográfiai adatbázis, 2015.	

A település különböző talajadottságokkal rendelkezik. Nyugati felén elsősorban csernozjom talajok találhatóak, a keleti Nyírségi területeken a homokos talaj a jellemző.

Éghajlat

Hajdúböszörmény éghajlata mérsékelten meleg, és száraz. A napsütéses órák száma kb. 2000 óra. Az évi középhőmérséklet 9,7-9,9 ºC, az évi csapadékmennyiség 530-550 mm. Körülbelül azonos gyakorisággal lehet számítani ÉK-i É-i és DNy-i szelekre, melyek átlagos sebessége 2,5-3,0 m/s.

Felszíni vizek

A település felszíni vizekben igen változatos képet mutat. A település természetes felszíni vízfolyásai a Vidi-ér, mely a terület legnagyobb és leghosszabb vízgyűjtővel rendelkező természetes vízfolyása, a Brassó-ér, mely a várostól délre található, és a tisztított szennyvíz befogadója is, valamint a Tocó. A közigazgatási határ nyugati részén (a Rétnek nevezett területen) kiterjedt csatorna-hálózattal találkozunk. Itt található a Keleti-főcsatorna, a Hortobágy (mely itt csatornaként funkcionál, szabályozott mederben halad), valamint a Kadarcs – Karácsonyfoki-csatorna. Ezeken kívül még több kisebb összekötő csatorna is található. Ez a terület évszázadokon át árterület volt. Természetes állóvizek közül néhány szikes tó (Hosszú és Kerek Kaján-szik), valamint a szikeseken található időszakos vízállások és laposok találhatók, melyek vízállása a tavaszi, téli csapadéktól függ. Mesterséges tavak közül halastavak és víztározók is találhatók, úgy, mint a Cégény úti víztározó, a Vidi-éri-halastó, a Kispródi-tároló, Kispródi-halastavak, Nagypródi-halastavak, és a Virágoskúti–halastavak.

Felszín alatti vizek

A felszín alatti vizek közül a talajvíz mélysége Hajdúböszörménytől délre 6 m alá mélyül, mennyisége jelentéktelen, nátriumban gazdag. A rétegvíz mennyiségét 1-1,5 l/s.km2-re re becsülik. Az artézi kutak száma nagy. Hajdúböszörmény rendelkezik hévízű kúttal is, melynek hőmérséklete 62 ºC. A hévízkút vizét 2003. decemberében gyógyvízzé minősítették.

Növényföldrajz

Növényföldrajzi szempontból az Alföld flóravidéke (Eupannonicum) Tiszántúli flórajárásba (Crisicum) tartozik. A Hortobágyi kistáj jelentősebb nyílt társulásai az ecsetpázsitos sziki rétek (Agrostio – Alopecuretum pratensis), az ecsetkásás sziki rétek (Agrostio-Alopecuretum geniculati), a szikes puszták (Achilleo – Festucetum pseudovinae). A Hajdúháti kistáj növénytársulásai a homokpusztagyepek (Festuco vaginatae, Corynephoretum). A település Hajdúháti kistájra eső részén leginkább mezőgazdasági területek találhatóak. Haszonnövényei a búza, őszi árpa, kukorica és a cukorrépa.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

Tájszerkezet

Hajdúböszörmény tájszerkezetét a település sajátos szerkezetéből adódó, sugarakban induló főútjai, valamint a Keleti-főcsatorna és az ebbe futó csatornák, erek hálózata határozzák meg. A vasútvonal és az M35 autópálya szintén markáns művi elemként tagolja a tájat.

A település jelentős méretű közigazgatási területtel rendelkezik (közel 370 km^2). A külterületen három önálló városrész (egyéb belterület) található úgy, mint Pród, Bodaszőlő és Hajdúvid. Pród és Bodaszőlő eredetileg szőlőskertek, mezőgazdasági területek voltak, míg Hajdúvid 1980-ig önálló település volt, majd egy tanácsi döntéssel Hajdúböszörményhez kapcsolták.

Hajdúböszörmény az alábbi **tájszerkezeti egységekre** osztható, elhelyezkedésüket lásd az alábbi ábrán:

- települési térség — a város belterülete, valamint Pród, Hajdúvid és Bodaszőlő
- síkvidéki mezőgazdasági térség, jellemzően szántóterületek
- természeti értékekben gazdag mezőgazdasági területek — a Keleti főcsatornától nyugatra
- zárványszerűen elhelyezkedő mezőgazdasági területek — természeti értékekben gazdag mg-i területekkel körülvéve
- erdőterület — a délkeleti határrészben
- kertes mezőgazdasági területek, szőlőskert területe (volt zártkerti területek)— a településtől keletre
- kertes terület nagyarányú lakófunkciójú telekkel — Nagy-Bocskai szőlőskert területe

23. ábra: Hajdúböszörmény tájszerkezeti egységei

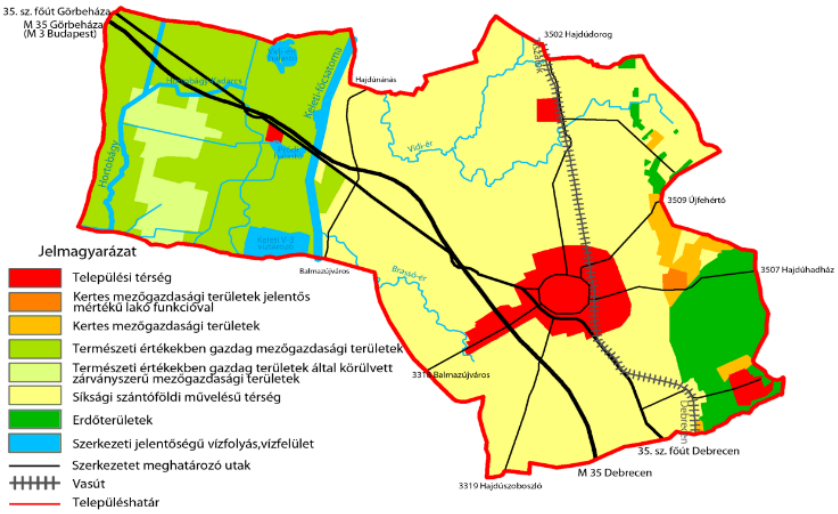

Forrás: TÁJOLÓ-TERV Kft. szerkesztés, 2015.

A belterületi területekhez viszonyítva nagy kiterjedésű kertes mezőgazdasági területek (volt zártkerti területek) találhatók a közigazgatási terület keleti részén, a Hajdúhadházra és Újfehértóra vezető út közötti részen. E területek tájhasználata a 2000-es évektől kezdődően sajátos módon változik, alakul át. A korábbi szőlő-, kerthasználatú területek hétvégi házai jelentős számban alakulnak át lakó funkciót biztosító épületekké, az ehhez szükséges infrastrukturális ellátottság nélkül. Ez a folyamat elsősorban a Hajdúhadházra vezető út menti részen, elsősorban Nagy-Bocskai szőlőskertben jellemző. Az ásott kutakban levő víz emberi fogyasztásra alkalmatlan. A kertes területeken megjelenő halmozottan hátrányos helyzetű lakónépesség nem Hajdúböszörményből települ ki, hanem az elmaradott falusi településekről érkezik. (forrás: Párhuzamos társadalmak—szegregációs és integrációs folyamatok Hajdúböszörményben, Egyetemi doktori (PhD) értekezés, Debreceni Egyetem, 2013)

A Hajdúböszörmény Város Önkormányzat rendeletet alkotott (Képviselő-testület 5/2010. (I.28.) önkormányzati rendelete A hajdúböszörményi szőlőskerti közösségekről) a városhoz tartozó „szőlőskertek" történelmi hagyományainak és eredeti funkciójának, a szőlőskertek használata, hasznosítása érdekében. A rendelet célja, hogy a város közigazgatási területén kialakult „szőlőskertekben" szabályozza **a helyi hagyományoknak megfelelő használatát**, elősegítse önszerveződő közösségek megalakítását, amelyek felvállalják a hagyományok ápolását, a kertségben ingatlan tulajdonnal rendelkező magánszemélyek részéről a **tradicionális ingatlanhasználatra, elősegítve a tájegységre jellemző kertségi szőlő-és gyümölcstermesztést**, valamint a magántulajdon, így a megtermelt javak védelmét.

Hajdúböszörmény közel 370 km²-es területének 96%-a külterület. A közigazgatási terület megoszlását az alábbi ábra mutatja:

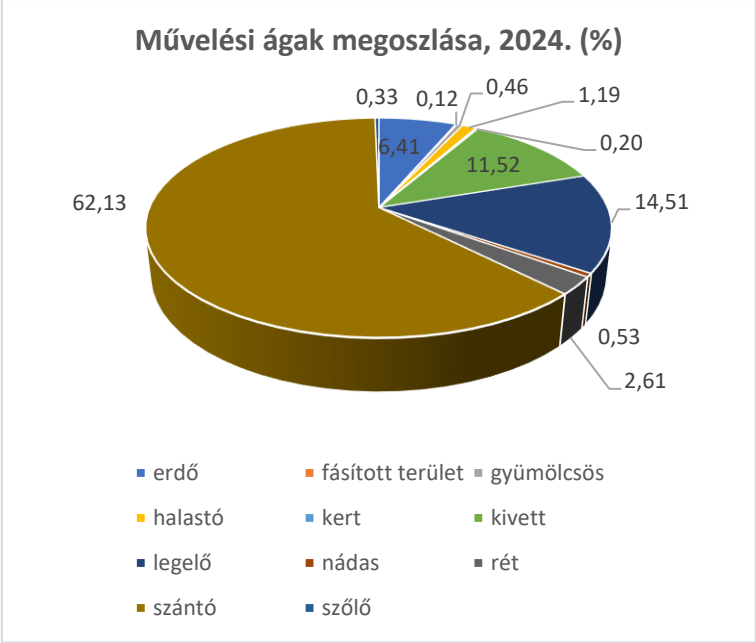

Forrás: Takarnet, 2024

A település **mezőgazdasági adottságai kiválóak**. A közigazgatási terület döntő hányada (62%) mezőgazdasági művelésű, szántóterület. A Hajdúsági részen elhelyezkedő szántóterületek nagy része kiváló minőségű. A kedvező termőhelyi adottság miatt, itt jóformán valamennyi kultúrnövény sikeresen termeszthető. Kiemelkedő arányban, a megyei átlagot is meghaladva termesztenek itt szántóföldi zöldségeket, hüvelyeseket és kukoricát. Hajdúböszörmény keleti, nyírségi részeinek homokos talajú

területein inkább szőlőskertek és gyümölcsösök találhatók. Ezek aránya a közigazgatási terület kb. 2%-a.

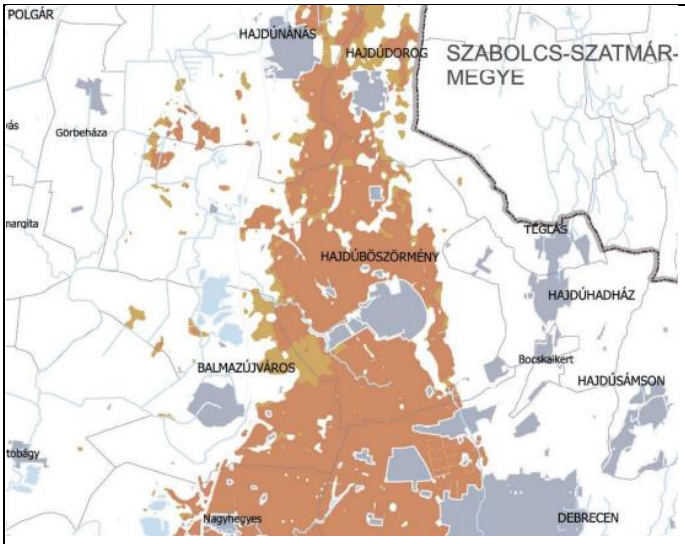

Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete

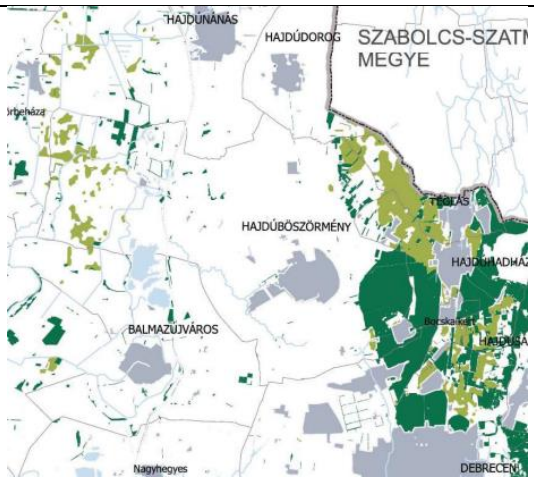

Erdők övezete

Forrás: HBMTrT 3/2 és 3/3 - részlet

A város délkeleti határnál – debreceni erdő folytatásaként— összefüggő erdőterület található. Ezen túl csak kisebb foltokban fordulnak elő erdőfoltok. Az erdőterületek aránya az országos átlag alatti (2012-ben 22,1%), mindössze 8%. Az erdősültség alacsony aránya a tájkarakter jellegzetessége.

A külterületen számos állattartó telep is található.

A területrendezési tervek lehatárolják a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületeket. Az OTrT és HBMTrT vonatkozó övezeti tervlapjai azonos területeket sorolnak kiváló termőhelyi adottságú erdőterületeknek.

Az erdőterületek, fásítások több funkciót látnak el egyidőben, melyek a településfejlesztési koncepció és településfejlesztési stratégia bizonyos célkitűzéseiben szerepet kaphatnak:

- Védelmi funkciók: többek között vízbázisok védelme, erózió és defláció elleni védelem, a mezőgazdasági rendszerekbe integrálva azokra jótékony hatást fejt ki (szélerő csökkenés, páratartalom növelés)
- Gazdasági funkció: a fa ipari nyersanyagként, illetve újratermelhető energiaforrásként szolgál, erdei melléktermékek (vadgyümölcs, gomba, méz, gyanta)
- Közjóléti funkciók: kikapcsolódási lehetőség, esztétikai érték, turisztikai vonzerő, stb.

Az erdők elsődleges rendeltetésük alapján történő besorolását az alábbi ábra mutatja. Szembetűbő, hogy a délkeleti öszefüggő erdőség, mely Natura 2000 terület, valamint része az országos ökológiai hálózat magterületének is, elsődleges rendeltetése alapján gazdasági rendeltetésű. A településen nagyrészt gazdasági rendeltetésű erdők találhatók, kis számban előfordulnak védelmi és közjóléti erdők is.

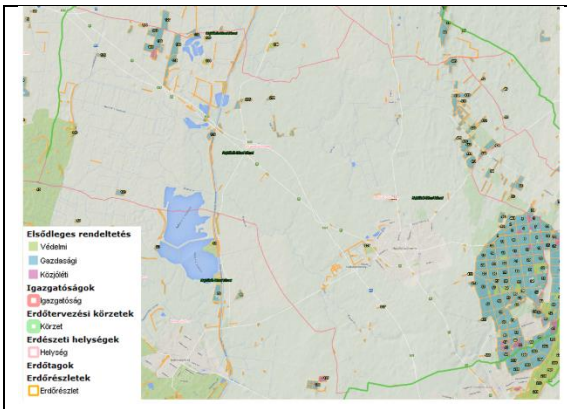

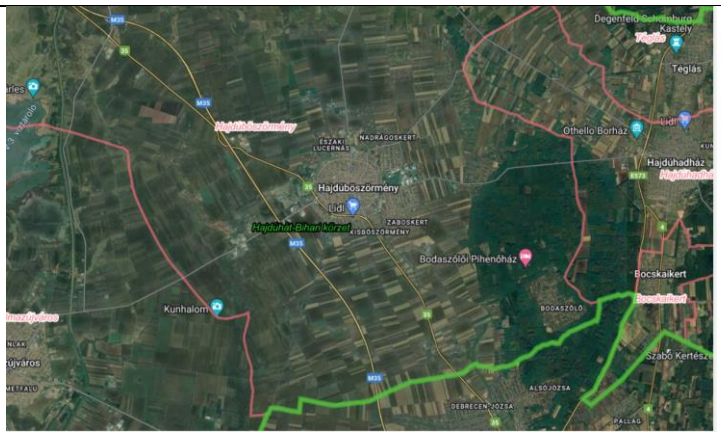

Forrás: Forrás: erdoterkep.mgszh.gov.hu, 2015., 2024.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 16/2008. (III. 18.) önkormányzati rendelete tartalmazza a Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ). E rendelet II. Fejezete tartalmazza a Területhez köthető előírásokat,a rendeltetési zónák előírásait.

Az **Erdő zónák** három típusa szerinti előírások az alábbiak:
(1) **Védelmi rendeltetésű erdőzóna (Ev)**
a., A zóna védőerdők és a természeti védelem alatt álló közcélú erdők területe.
b., A zóna területén épület újonnan nem helyezhető el.
(2) **Egészségügyi–szociális, turisztikai rendeltetésű erdőzóna (Ee)**
a., A zóna előírásai a szabályozási terven jelölt erdő területre vonatkoznak.
b., A zóna területén az erdő rendeltetésének megfelelő építmények csak a legalább 100.000 m2 területű telken helyezhetők el, a telek legfeljebb 2 %-os beépítettségével. Az erdő rendeltetésének megfelelő építményeken sétautakat, pihenőhelyeket, esőbeállókat, erdei kilátót, magaslest, illemhelyeket, az erdő védelmét és fenntartását szolgáló építményeket kell érteni.94
c., Közhasználat elől elzárt rész csak az erdő védelmét és fenntartását szolgáló épít- mények elhelyezése céljából alakítható ki. Területe nem haladhatja meg a beépített terület háromszorosát.
d., Az újonnan elhelyezhető építmények építménymagassága legfeljebb 4,5 m lehet.
(3) **Gazdasági rendeltetésű erdőzóna (Eg)**
a., A zónába az előző zónákba nem sorolható erdők tartoznak.
b., A zóna területén a 100.000 m2-t elérő nagyságú telken, a telek legfeljebb 0,5 %-os beépítettségével helyezhetők el az erdő rendeltetésének megfelelő építmények.
c., Az újonnan elhelyezhető építmények építménymagassága legfeljebb 7,5 m lehet.

1.12.3. Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A tájképvédelmi terület övezetére vonatkozó OTRT előírás az alábbi:
A tájképvédelmi terület övezetével érintett területre a tájképi egység, a hagyományos tájhasználat fennmaradása, valamint a tájba illesztés biztosítása érdekében - a településkép védelméről szóló törvény vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában - meg kell határozni:
a) a településrendezési eszközökben a területfelhasználás és az építés helyi rendjének egyedi szabályait,
b) a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerinti településképi rendeletben (a továbbiakban: településképi rendelet) a településképi követelményeket.
(3) A tájképvédelmi terület övezetében bányászati tevékenység folytatása a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával engedélyezhető.
(4) A tájképvédelmi terület övezetében a közlekedési, elektronikus hírközlési és energetikai infrastruktúra- hálózatokat, továbbá az erőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell megvalósítani.

A 3/2020.(VI.29.) sz. rendelettel fogadta el Hajdú-Bihar vármegye közgyűlése, Hajdú-Bihar vármegye területrendezési tervének módosítását. E tervben a Tájképvédelmi területek övezete az alábbiakban érinti Hajdúböszörmény közigazgatási területét. Eszerint nyugati területén jelentős nagyságban, keleti részén kisebb egybefüggő területen érintett.

Tájképvédelmi terület övezete

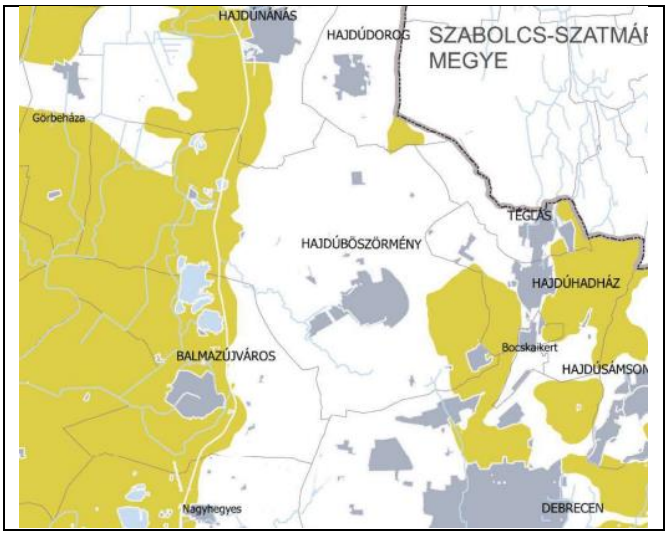

Forrás: HBMTrT 4/3 melléklet - részlet

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Hajdúböszörmény közigazgatási területén található mind országos, mind helyi védett természeti értékek, területek.

Országosan védett, illetve védelemre tervezett természeti értékek
Nemzeti Park területe
Hajdúböszörmény és térsége az Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozik. A közigazgatási határ Görbeházával határos dél-nyugati területe része a **Hortobágyi Nemzeti Park** területének. A Bagota-puszta Hajdúböszörményre átnyúló területei része a nemzeti parknak. A

nemzeti park IV/B zónája nyúlik át a közigazgatási területre, melynek természetvédelmi feladatait a HNP Igazgatósága látja el.

Ex lege védelem

Ex lege védelem alatt álló természeti területek, valamint értékek közül ***szikes tavak*** a Keleti-főcsatorna jobb partján, Nagypród területén találhatók. Az időszakos jellegű vízállások zoológiai és botanikai szempontból is értékes területek, a tavaszi madárvonulásnál, valamint több védett növényfaj élőhelyeként is fontosak. Hajdúböszörményi ex lege szikes tavak: Döglő ér, Kerek kaján, Hosszú kaján, Hosszú kajántól nyugatra, Vidi ér mente, Vidi zug halastótól keletre, valamint két névtelen (a Hosszú Kajántól nyugatra, valamint a Vidi zug halastótól keletre).

Hajdúböszörmény bővelkedik **ex lege** védett ***kunhalmokban***. A közigazgatási területen a megyei kunhalomkataszterben 21 db kunhalom volt ismert, de 2002-ig további kunhalmokat ismertek meg.

Hortobágyi Nemzeti Park területe a településen	***Ex lege szikes tavak és kunhalmok elhelyezkedése Hajdúböszörmény területén***
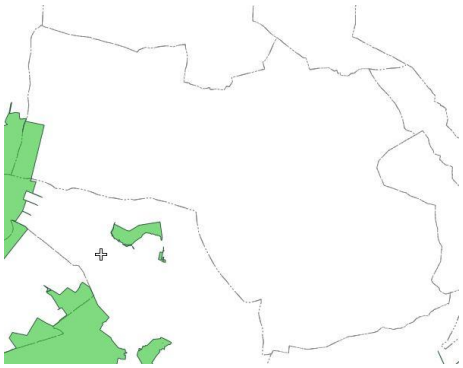	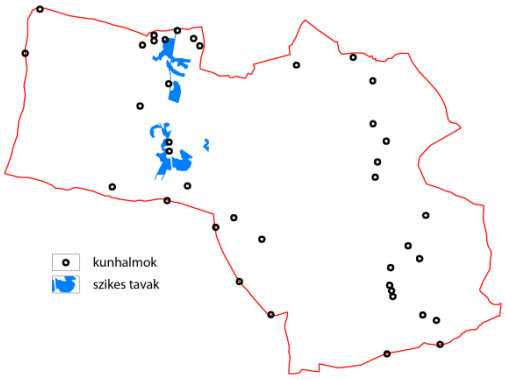
Forrás: www.okir.hu/tir/ 2015.	TÁJOLÓ-TERV Kft. szerkesztés Környezetvédelmi Program, 2015.) (Forrás: www.okir.hu/tir/, Települési

A kunhalmok vallanak a letűnt korok emberének természethez, tájhoz fűződő kapcsolatáról, tanúskodnak az egykori vízrajzi-, ökológiai viszonyokról, őrzik létrejöttük idejének kulturális hagyatékát, értékeit, régmúlt idők egy szeletét. Számtalan – kultúrtörténeti, néprajzi, régészeti, geomorfológiai, tájképi, botanikai – érték hordozói. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény országos jelentőségű védett természeti területekké nyilvánította a kunhalmokat, ám a mai napig nem készült el aktualizált, az egész országot átfedő táj- és természetvédelmi szempontú feltárásuk és értékelésük, valamint egy erre alapozott egységes természetvédelmi kezelés és tényleges védelmi stratégia.

Helyi védett természeti területek, —értékek, —emlékek

Helyi természetvédelmi védettség alatt állnak a 39/2019. (XII.19.) sz. rendeletben nevesített és az alábbi táblázatban szereplő ***természetvédelmi területek***.

Megnevezés	Nagy-sága	hrsz.	Védetté nyilvánítás célja	Védetté nyilvánítás ideje
Partos rét és Nagy Nyerges	78 ha	*több hrsz*	terület botanikai és zoológiai értékeinek védelme, hosszú távú fenntartásuk	2004
Disznós-háti gyep és erdő TT	20 ha	*több hrsz*	terület botanikai és zoológiai értékeinek megóvása, az ősgyep a környező területekről már eltűnt fajokat is tartalmaz	2004
Gyöngyvirágos-tölgyes erdőrészlet	1121 ha	086/14/a, 086/15,16 erdőgazdasági üzemtervi jele:35D,36C	utolsó maradékai a térség homoki kocsányos tölgyeseinek, becsült kora 80-100 év	Hajdú-Bihar megyei Tanács 4/1981. (I.13.) VB. határozata
Gyertyános-tölgyes erdőrészlet	1121 ha	086/14/a, 086/15,16 erdőgazdasági üzemtervi jele:32A	fokozottan védett magyar nőszirom *(Iris aphilla ssp. Hungarica*) telepei találhatóak	Hajdú-Bihar megyei Tanács 2/1986. (VI. 25.) Tr. számú tanácsrendelete
Gyöngyvirágos-tölgyes TT	24,34 ha	087/27/a, c erdőgazdasági üzemtervi jele:53H, 54F,G	változatos növényvilág és gazdag énekes madárvilág természetes életközösségének megőrzése	3/1996. (I.25.) számú önk. határozat
Tócóvölgy TT	24,46 ha	*több hrsz*	növényföldrajzi határterületet, élőlény-földrajzi szempontból sajátos keveredést hordoz	3/1996. (I.25.). számú önk. határozat
Zeleméri középkori templomrom	3181 m2	0210/2	műemléki környezet létrehozása és fenntartása	A Hajdú-Bihar megyei Tanács a 4/1981 (I.13.) VB határozata
Fürdőkerti Park (Fürdőkert)	4.4755 m2	6497	parkjellegű városképileg jelentős zöldterület megőrzése, állapotának javítása, meglevő élővilág életfeltételeinek biztosítása	3/2015. (I.29.) Önk. rendelet

Forrás: 39/2019. (XII.19.) sz. önkormányzati rendelet

A helyi védett természeti emlékeket a következő táblázat tartalmazza:

Megnevezés	Hrsz.	Védetté nyilvánítás kezdete
Dorogi úti hársfasor	1334	1984
Platán fasorok	6197 (Rákóczi F. utca), és 3310 (Újvárosi utca)	1975
Arad utca páros oldalában lévő kislevelű hársfasor (70 db)	1334	2001
Kálvin téri japánakácok (29db)	5914	2001
Külső-Hadházi utcai vadgesztenyék (13 db)	7821/3	2001
Bocskai tér 3. kocsányos tölgy	3715	2001
Bocskai téri park kocsányos tölgy	4288	2001
Bocskai téri park júdásfa	4288	2001
Bocskai téri park gesztenyefák (3 db)	4288	2001
Bocskai tér — szomorú japánakác	2/2	2001
Bocskai István Gimnázium —császárfa	1864	2001
Bocskai István Gimnázium Kollégium—selyemakác	2155	2001
Bocskai István Gimnázium Kollégium—császárfa	2155	2001
Kálvin tér református templom — kislevelű hárs	5913	2001
Rákóczi szőlőskert kocsányos tölgye	0139-2	2001

Forrás: Települési Környezetvédelmi Program 2010-2015, 2010.

Egyedi tájértékek

Hajdúböszörményen 168 db egyedi tájérték volt található a tajertektar.hu oldalon fellelhető adatok alapján. Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. A lakott területen belül legnagyobb arányban kultúrtörténeti értékek, azon belül is településsel kapcsolatos egyedi tájértékek találhatók (emlékművek, szobrok). Külterületen elsősorban gémeskutak és kunhalmok gazdagítják az egyedi tájértékek listáját, kisebb számban feszületeket is találhatunk. Az egyedi tájértékek jelenleg jogi védelem alatt nem álló táji értékek.

Magas Természeti Értékű Területek

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program zonális természetvédelmi célprogramjai olyan konkrétan lehatárolt, ún. Magas Természeti Értékű Területeken (továbbiakban: MTÉT) támogatják a gazdákat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában, ahol a mezőgazdasági hasznosítás folytatása különösen fontos feltétele az élővilág, a tájkép valamint az épített és történeti értékek hosszú távú megőrzésének. Ennek érdekében olyan gazdálkodási előírásokat, csomagokat fogalmaz meg, amelyek önkéntes vállalásáért és teljesítéséért területalapú, vissza nem térítendő kifizetés illeti meg a gazdálkodót. A MTÉT program célja olyan gazdálkodási gyakorlat kialakítása, amely figyelemmel van a természeti értékek megőrzésére, elősegíti a célfajok élőhelyeinek fejlesztését. A z

MTÉT területeket zónákra osztották fel (A,B,C) ami meghatározza, hogy a gazdálkodó mely célprogramok igénylésére jogosult. A zónarendszer segítségével a különböző célprogramok a védendő fajok által valóban használt területekre koncentrálhatóak.

Az MTÉT célja a Hortobágy egyedülálló madárvilágának megőrzése, különös tekintettel a mezőgazdasági területekhez szorosan kötődő túzokra, valamint a természetvédelmi és gazdálkodási érdekek összehangolása az időszakosan tömegesen megjelenő védett madáfajok (daru és különböző vadlúdfajok) esetében.

Hortobágyi MTÉT terület elhelyezkedése a településen

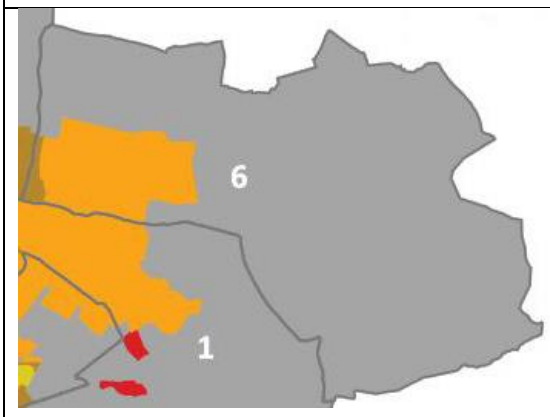

..... B zóna

..... C/1 zóna

JELMAGYARÁZAT

- szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely- fejlesztési előírásokkal
- szántóföldi növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal
- szántóföldi növénytermesztés madár és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal
- gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal
- gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal
- természetvédelmi célú gyeptelepítés

Forrás: Magas Természeti Értékű Területek Programja 2009

1.12.3.3. Nemzetközi védettség alatt álló természeti és táji értékek

Natura2000 területek

Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek (Natura 2000 területek) kijelölésére az Európai Uniós csatlakozás kötelezte az országot. A jelenleg hatályos 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet szerint Hajdúböszörmény közigazgatási területét az alábbi Natura2000 területek érintik:

24. táblázat: A Hajdúböszörményt érintő Natura2000 területek

Név	Típus	Védelem célja
Hortobágy *(HUHN10002)*	különleges madárvédelmi terület	a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és azok élőhelyei kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, fejlesztése, valamint a természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása
Tócó - völgy (HUHN20122)	különleges természetmegőrzési terület	a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező

Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033)	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület	természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, fejlesztése, valamint a természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása
Hortobágy (HUHN20002)		
Hortobágy bővítése (HUHN20002)	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek jelölt terület	

Hortobágy (HUHN10002) különleges madárvédelmi terület elhelyezkedése	***Természetmegőrzési Natura2000 területek elhelyezkedése***
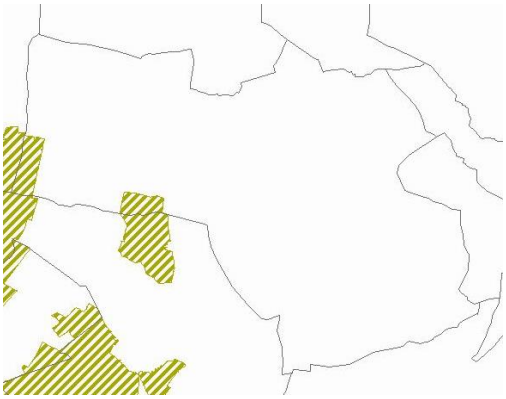	
Forrás: www.teir.hu	1. Tócó-völgy 2. Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek 3. Hortobágy

Forrás: www.teir.hu

A Tócó-völgy (HuHN20122) Natura 2000 terület közösségi jelentőségű élőhelyei

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
6440	Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei

Forrás: natura2000.eea.europa.eu

A Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek (HUHN20033) Natura 2000 terület közösségi jelentőségű élőhelyei

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris)
91I0	Euro-szibériai erdősztyepp tölgyes

Forrás: natura2000.eea.europa.eu

A Hortobágy és bővítésének (HUHN20002) Natura 2000 terület közösségi jelentőségű élőhelyei

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
1530	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
3150	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
6250	Síksági pannon löszgyepek
91I0	Euro-szibériai erdősztyepp tölgyes
3130	Oligo – mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és /vagy Isoeto – Nanojuncetea vegetációval

Forrás: natura2000.eea.europa.eu

Az UNESCO 1970-ben "Man and Biosphere" (MAB), azaz "Ember és bioszféra" címmel kutatási programot indított a természeti környezet megóvásáért. A program keretében ún. bioszféra rezervátumokat jelöltek ki, melyek fő célja a Föld nagy ökoszisztéma-típusait reprezentáló, kiemelkedően értékes területek meghatározása és védelme, továbbá a rajtuk tapasztalható emberi és természetes folyamatok megfigyelése volt. Magyarországon öt bioszféra-rezervátum található, melyek létesítését 1979 és 1981 között fogadta el az UNESCO MAB Titkársága. A bioszféra-rezervátumok által érintett területekről a 7/2007. (III. 22.) KvVM rendelet a magyarországi bioszféra-rezervátumokról rendelkezik. A rendelet alapján Hajdúböszörményt a **Hortobágyi Bioszféra-rezervátum** védőövezete (puffer zónája) és átmeneti övezete érinti.

Hortobágyi bioszféra rezervátum elhelyezkedése Hajdúböszörmény területén

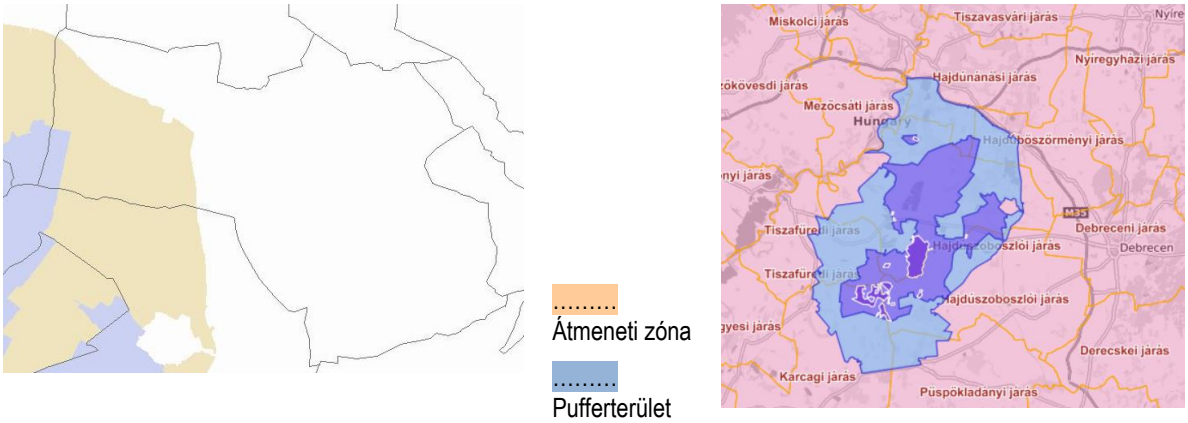

Forrás: TeIR és OKIR – bioszféra rezervátumok

A Bagota-puszta Hajdúböszörményre átnyúló területe része a Hortobágyi Nemzeti Park területének. A Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta 1999 óta UNESCO Világörökségi helyszín. A Hortobágy egy olyan, a pásztorközösségek által megművelt kultúrtáj, mely az ember és a természet kétezer éves, hagyományos és kíméletes földhasználaton alapuló, harmonikus együttműködésének kiemelkedő példája. Európa legnagyobb összefüggő, természetes füves pusztája, mely nem az erdők kiirtása eredményeként jött létre, hanem emberi tevékenység révén, és képes volt megőrizni biológiai sokféleségét.

1.12.3.4. Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat területét az Országos Területrendezési Terv (OTrT) határolja le. Az OTrT-ben lehatárolt országos ökológiai hálózat területe a kiemelt térségi és megyei területrendezési

tervekben kerül differenciálásra, **magterület**re, **ökológiai folyosó**ra és **pufferterület**re. A magterületbe „…olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életközösségeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.” (OTrT 2. § 16. pont). Az ökológiai folyosóba „…olyan többnyire lineáris kiterjedésű folyamatos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok), amelyek döntő részben természetes eredetűek és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására.” (OTrT 2. § 22. pont). A pufferterületbe „…olyan rendeltetésű területek, melyek megakadályozzák vagy mérséklik azoknak a tevékenységeknek a negatív hatásait, amelyek a magterületek, illetve az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek.” (OTrT 2. § 23. pont)

A Hajdú-Bihar Megye Területrendezési Terve (HBMTrT) Hajdúböszörmény közigazgatási területén az alábbi területeket sorolta a nemzeti ökológiai hálózat területei közé:

- magterület: A nemzeti parki terület, a Keleti-főcsatorna környéke, a keleti határ menti Natura 2000 területek: a Debreceni-hajdúböszörményi tölgyesek, és a Tocó-völgye területei, valamint a Partos rét és Nagy Nyerges TT területe (Hajdúvid mellett)
- ökológiai folyosó: A Keleti-főcsatornától nyugatra eső területen több kisebb foltot jelöl
- pufferterület: a nyugati közigazgatási határ és a Keleti-főcsatorna közötti területe

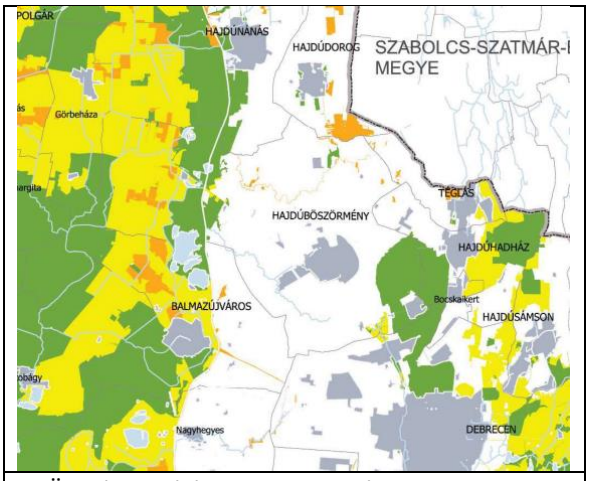

Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete

..... Magterület

..... Ökológiai folyosó

..... Pufferterület

Forrás: HBMTrT 3/1 – részlet

A Böszörményi Csordalegelő (0370/2, 0373/2, 0374, 0376, 0377, 0378, 0379 hrsz-ú ingatlanok) számos védett madár, kétéltű és hüllőfaj egyedeinek élő, táplálkozó, pihenő és szaporodó helye, helyi jelentőségű természetvédelmi oltalomra javasolt terület.

1.12.3.5. Tájhasználati konfliktusok és problémák

- Külterületen a szegregációs folyamatok miatti lakónépesség megjelenése a kertes területeken.
- Természetvédelmi oltalom alatt álló erdőterületek gazdasági rendeltetésűek.

- Ökológiai hálózat magterületei (Keleti-főcsatornától keletre, Partos rét és Nagy Nyerges területe, valamint a délkeleti magterületek) nincsenek pufferterülettel körbehatárolva, így nem tudják megakadályozni a környező tevékenységek negatív hatásait.
- Ökológiai folyosó területek nem alkotnak szerves egységet, hálózatot, hanem különálló foltokként jelennek meg.

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

Egy település „életében”, a zöldfelületnek, azaz a növényzettel fedett területek összességének meghatározó szerepe van. **A növényzet települési környezetre gyakorolt hatása sokrétű**, egyszerre **többféle funkciót is betölt**, úgymint: ökológiai-, funkcionális-, településszerkezeti- és esztétikai szerep. A zöldfelület, mint biológiailag aktív felület, jelentős ún. kondicionáló hatással bír a környezetére: kedvezően befolyásolja a klímát, a levegőminőséget, a vízháztartási viszonyokat, a felszíni és felszín alatti vizek minőségét, megakadályozza a talaj mennyiségi és minőségi romlását. E sokrétű szerepkörnek a zöldfelületek akkor tudnak optimálisan megfelelni, ha rendszerbe szervezettek.

Hajdúböszörmény Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterve 2016. szeptemberében készült. Jelen fejezetben szerepeltetett információk nagyban építenek e dokumentumra. A város jelen Megalapozó vizsgálat készítésekor még nem rendelkezik aktualizált Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akciótervvel (ZIFFA), annak elkészíttetéséről a város képviselőtestülete 2023 év végén döntött. A ZIFFA készítésével és aktualizálásával a cél egy olyan, középtávra szóló akcióterv létrehozása, amely a zöld infrastruktúra fejlesztéséhez egy hatékony, fenntartható jövőképet alkot, ugyanakkor a konkrét intézkedések szintjéig részletezi a szükséges beavatkozásokat. Felméri és nyilvántartásba veszi a létező, illetve a potenciális zöld infrastruktúra elemeket egy zöld infrastruktúra kataszterben.

1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei

Hajdúböszörmény zöldfelületi ellátottság tekintetében igen kedvezőtlen képet mutat. Sajnos a város nem rendelkezik elég lakóterületi szintű közparkkal, közkerttel, a meglevő közparkok, közpark funkciójú zöldfelületek elhelyezkedése a városban egyenetlen, a belterületi részeken hiányosak a fasorok. Jelentős zöldfelületként a Bocskai tér említhető. A város Zöld Infrastruktúra Fejlesztési- és Fenntartási Akcióterve az alábbi ábrát tartalmazza a zöldfelületi rendszer vonatkozásában.

Hajdúböszörmény természeti területei

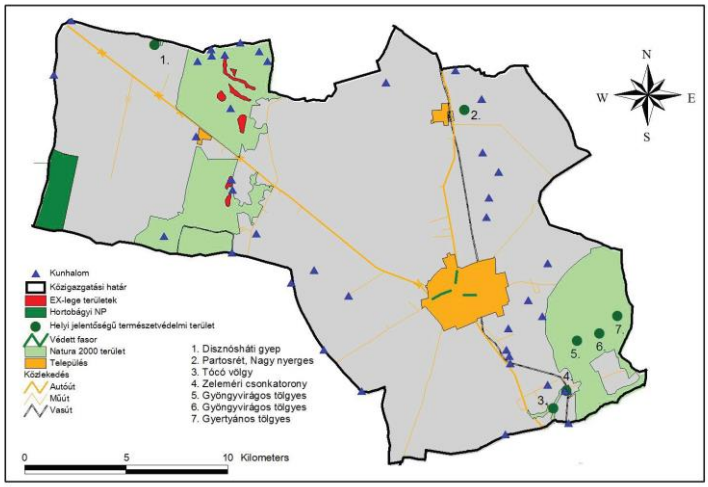

Forrás: ZIFFA, 2016

A ZIFFA több szempont szerint vizsgálja a város zöldfelületi elemeit:

- **Kiemelt jelentőségű, védendő fák** (Bocskai téren platánfa; Bocskai téren júdásfa; szomorú japánakácok; császárfák; Arad utcai nagylevelű hárssor; juharlevelű platánsor a II. Rákóczi és Újvárosi utcák mindkét oldalán)
- **Védett területek** (Zelemér középkori templom és környezete; Gyöngyvirágos-tölgyes (I); Gyöngyvirágos-tölgyes (II); Város-erdő gyertyános-tölgyese; Tócó-völgy; Nagy-nyerges természetvédelmi terület; Disznósháti-gyep)
- **Natura2000 területek**
- **Kék infrastruktúra elemek**

II. Rákóczi Ferenc utcai százéves platánsor
Forrás: Települési Környezetvédelmi Program

Hajdúböszörmény zöldfelületi ellátottság tekintetében igen kedvezőtlen képet mutat. A város nem rendelkezik elég lakóterületi szintű közparkkal, közkerttel, a meglevő közparkok, közpark funkciójú zöldfelületek elhelyezkedése a városban egyenetlen, a belterületi részeken hiányosak a fasorok, gyakorta fafaj megújításra volna szükség, illetve a jelenlegi állományok szakszerű kezelése. A Kálvin téri zöld felületek növelése tervezett, azonban a nyilvántartott Natura2000-res területeken kívül, illetve a Bocskai téren található zöld felületet leszámítva kevés jelentős terület említhető.

Településszerkezeti és kondicionáló szempontból lényeges zöldfelületi elemei a külterületen az **erdők**. Hajdúböszörmény erdőterületeinek aránya az országos átlag alatti. Nagyobb összefüggő erdőterületet a közigazgatási határ délkeleti részén található. Az erdősültség alacsony aránya azonban ebben a térségben a tájkarakter jellegzetessége. A város belterületén az alábbi **erdő jellegű területek** találhatók meg:

- Polgár utca – Muraközi tér (62 500 m2)
- Temető-tér- 35. sz. főút (36 000 m2)
- Külső újvárosi út – Formula GP (10 400 m2)
- Vajda János utca – Kampler Kálmán (69 300 m2)
- Külső Debreceni utca – 35. sz. főút (40 500 m2)
- Formula GP- GE szennyvíztároló (14 400 m2)
- Kórház tér – Horváth Mihály utca (22 800 m2)
- 35. sz. főút – kolozsvár utca (33 750 m2)
- Bánság-Fazekas Mihály utca (21 450 m2)
- Arad utca – Nagy András utca (17 850 m2)

- Külső hadházi utca (8 925 m2)
- GE mögötti terület (10 800 m2)
- Nagy István utca (45 000 m2)
- Nyugati ipari övezet (7 500 m2)
- Külső Dorogi utca – Petrol között (15 300 m2)
- Csónakázótó – Muraközi tér (7 800 m2)

A **közparkok** közösségi célú, közfunkciót ellátó, mesterségesen létrehozott és fenntartott zöldterületek, többfunkciós létesítmények, a szabadidő szabadban való eltöltését szolgáló, önálló és egymáshoz kapcsolódó kertek együttese. Városi szintű közpark (min. 15-20 ha, legkisebb oldalhatár min. 80m) létesítésére jellemzően 10.000 főnél nagyobb lakosszámú településeken, településrészeken van szükség a lakosság megfelelő ellátása érdekében.

Hajdúböszörmény sajátos gyűrűs szerkezete és sugaras útjai a központi területnek ad hangsúlyt. Itt, a négy sugárút metszéspontjában található Böszörmény legnagyobb, és egyben egyetlen városi szintű közparkja, a Bocskai tér. A felújított teret 2013. év végén adták át. Korszerű, többfunkciós tér elsősorban az ott található templomnak és középületeknek nyújt méltó környezetet. Pihenőparkként, rendezvénytérként funkcionál.

A Belvárosi településrész és a Kiskörúton kívüli területek jellemzően kisvárosias beépítésűek. Itt a **magánkertek zöldfelületei**n túl, a **lakótelepek zöldfelületei** növelik a város biológiailag aktív területeit. Bár ezek a területek a szerkezeti tervben nem zöldfelületként, közparkként szerepelnek, hanem lakóterületként, méretük és kiterjedésük jelentős, így a lakosság zöldfelületi igényeit részben/egészben ki tudják elégíteni (pl. Győrössy-kert, Tizenhárom vértanú utcai, Attila utcai, Karap F. utcai, Árpád u – Mester u – Munkácsy utcai lakótelep).

A nagykörúton kívül lévő településrészek, jellemzően kertvárosias lakóterületekkel, így a sok magánkert jelentős zöldfelületekkel rendelkeznek. A lakóterületi közparkok azonban ezen városrészekben teljesen hiányoznak.

A város zöldterületei, melyek karbantartásáról az önkormányzat gondoskodik a 25/2015. (VI.26.) rendelet alapján (2023.10.01-től hatályos), az alábbiak:

I. Közparkok
1. Ady tér
2. Árpád u-i lakótelep
3. Attila u-i lakótelep
4. Baross G. tér
5. Bocskai I. tér
6. Désány I. u-i lakótelep
7. Győrössy kerti lakótelep
8. Tizenhárom vértanú u-i lakótelep
9. Honvéd u. Losonczy Géza emlékpark
10. II. Világháborús emlékmű
11. József Attila u-i lakótelep
12. Kálvin tér
13. Karap F. u-i lakótelep
14. Mester u-i lakótelep
15. Munkácsy M. u-i lakótelep
16. Román sírkert
17. Ökörút szobor park,
18. Szent István tér
19. Weszprémy G. u-i lakótelep,

II. Egyéb zöldterületek
1. Alföld u. Habitat házak mögött

2. Arany J. u. 3.
3. Arany J. u. parkoló
4. Bajcsy u. 11.
5. Békás tó
6. Bolyai u. 7.
7. Corvin krt. 11.
8. Diószeghy u. 3-5.
9. Tatár I. u. lakatlan oldala
10. Erdély u. - Huszár u. sarok (játszótér)
11. Hajdúkerület utcai játszótér
12. Iskola u. - Kassa u. sarok önkormányzati ingatlan
13. Kassa u. 11.
14. Kassa u. 24.
15. Kerékpárutak mentén a kerékpárút és az úttest között az úttest széléig, valamint a kerékpárút belső oldalán 1,5 méter szélességben.
16. Kinizsi P. u. 48.
17. Király J. tér
18. Koppány u. 42-44. számmal szemközti telek
19. Korpona u. teljes szélessége
20. Kórház tér
21. Külső-Hadházi u. buszmegálló
22. Külső-Hadházi u. és Román sírkert előtti terület
23. Liszt F. u. 18.
24. Méliusz P. utca – buszmegálló sarok
25. MOL-kút környéke (Külső-debreceni utca – 35. sz. út – járda által határolt terület)
26. Nánási u. - Enyingi T. B. u. sarok
27. Övcsatornák 13.670 m
28. Petőfi S. u. orvosi rendelő
29. Petőfi S. u. teljes szélessége
30. Polgári u. (várostáblától a 35-ös főútig)
31. Polgári u. - Vasvári P. u. sarok
32. Polgári u. - Vörösmarty M. u. sarok
33. SPAR áruház környéke (Baltazár D. u. vége – 35. sz. út csomópont)
34. Szabadhajdú u. - Fazekas G. krt. sarkán levő park
35. Széchenyi I. u. zug
36. Szilágyi E. krt. - Városkert u. sarok
37. Tátra u. 6.
38. Temető parkoló
39. Téglási u. (a Mátyás király krt. és a Kölcsey F. u. között)
40. Téglási u. 62.
41. Téglási u. - Thököly I. u. sarok
42. Téglási u. - Szénássy M. u. sarok
43. Újfehértói u. 9.
44. Újvárosi u. - Szilassy J. u. sarok
45. Újvárosi u., 35-ös főúttól a Kemény J. krt.-ig befelé a jobb oldal
46. Városkert u. – Radnóti M. u. sarok
47. Városkert u. 38.
48. Debreceni u. – Vásár tér – Baltazár D. u. által határolt terület
49. Debreceni u. – Vásár tér páros oldal belső szervízút – Nagy István utca – Vásár tér közút által határolt terület
50. Városi Sportcsarnok előtti terület
51. Nagy István u. – Vásár tér közút – MÁV területe – Baross G. tér által határolt terület
52. Vízelvezető árkok esetében az úttest és az árok közötti terület (Madách I. u., Szabadhajdú u., Bethlen G. u. és Arad u.)
53. 35-ös sz. főút és Désány I. u. kereszteződés
54. 35-ös sz. főút - Szoboszlói u. sarok

Közterületi játszóterek az alábbiak:
1. Hajdúkerületi játszótér
3. Mester u. – Munkácsy Mihály utcai játszótér
4. József Attila utcai játszótér
5. Désány István utcai játszótér
6. Attila utcai lakótelepen található játszótér
7. Karap Ferenc utca lakótelepen található játszótér
8. Weszprémy Gáspár utcai lakótelepen található játszótér

9. Győrössy-kerti lakótelepen található játszótér
10. Tizenhárom Vértanú lakótelepen található játszóterek
11. Középkerti játszótér (Erdélyi u. – Huszár u. sarok)

A város, illetve civil szervezetei az elmúlt években jelentős játszótér-rekonstrukciót valósítottak meg, ezek közül néhány. Zárójelben a támogatás elnyerésének éve:

- Hajdúvidi játszótér (2019)
- Attila utcai játszótér (2019)
- Szoboszlói utcai játszótér (2019)
- Győrössy-kerti játszótér (2019)

A külterületen lévő egyéb belterület településrészek, úgy, mint **Bodaszőlő, Pród és Hajdúvid** jellemzően falusaias lakóterületi beépítésűek. Ezeken a területeken a nagyobb méretű lakókertek következtében, viszonylag **magas a zöldfelületek aránya**. Pród rendelkezik közparkkal, bár a kedvezőbb lenne, ha több cserje és fa lenne a gyepfelületek mellett. Hajdúviden közpark nincs, egy sportpálya biztosítja a lakosság rekreációs igényeinek kielégítését. Bodaszőlőn se közpark, se sportpálya nem található.

Zöldfelületi intézmények működéséhez elengedhetetlen a zöldfelület. Ide tartoznak pl. a strandok, kempingek is. A település északnyugati, Északi lucernás településrészén található a Bocskai gyógy- és **strandfürdő**, valamint **kemping** is.

Az intézményi zöldfelületek az intézmény funkciójából eredően, annak megfelelően kialakított funkcionális zöldfelületek (pl. **iskolakertek**, **kórház kertek**), korlátozottan közhasználatúak. Hajdúböszörményben két sportpálya található (Kinizsi utcában, valamint a Városi Sport és Rendezvényközpont sportpályája a Vásár tér utcában). A településen 7 temetőkert található (keleti és nyugati temető, római katolikus temető, görögkatolikus temető, izraelita temető, a hajdúvidi és a bodaszőlői temető). A **temetők** a hazai temetkezési és temetőkultúrára jellemző kialakításúak sírhantos, kőkeresztes síremlékekkel, melyek jellemzően kevés helyet hagynak a zöldfelület számára. A templomkertek és a kórházkertek szintén a település zöldfelületi rendszeréhez tartoznak. A nagykörúttól délkeletre található Ifjúsági Szabadidőközpont (**Fürdőkert**) jelentős méretű zöldfelülettel rendelkezik, melynek nagysága 6 hektár.

A zöldfelületi rendszer fontos részét képezik az összekötő elemek, úgy, mint vízfolyások és zöldfelületei, fasorok, **vonalas létesítmények menti fásítások**. A külterület igen gazdag vízfolyásokban, természetes, valamint mesterséges eredetű vizekben egyaránt (lásd 1.12 fejezet). A belterület északkeleti határában található a Csónakázó-tó. A fasorok sajnos hiányosak a településen. A beépítés jellege miatt sok helyen nem is lehetséges fasorok kialakítása. Három **védett fasor** található a településen:

- Dorogi úti hársfasor,
- Platán fasorok a II. Rákóczi F. utcában és az Újvárosi utcában.

A Rákóczi Ferenc utcai fasorból már csak a Corvin János körúton túli faegyedek vannak meg. A Kálvin tér és a Corvin János körút közötti fasor már nincs meg, helyükre új fasort telepítettek. A Dorogi úti fasor bár több helyen hiányos, azonban a fapótlás jellemzően hársfával történt. Egy-két esetben azonban sajnos a lakosok saját ízlésüknek megfelelő faegyedeket ültettek (pl tuja).

Az elmúlt években a Bocskai téren kívül még több zöldfelületet újult meg, úgy, mint a Városi Strandfürdő zöldfelületei, a Petőfi utcai, a Korpona utcai és a Honvéd utcai közterület, valamint az Árpád utcában fasortelepítés történt.

Új, modern zöldfelületi elemként jelenik meg a TOP-2.1.2. Zöld város kialakítására irányuló pályázat keretei közt a könyvtár múzeum felőli falánál kialakításra kerülő **zöldfal**.

1.13.1.1. Zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Településszerkezetet meghatározó jelentőségű a város közepén elhelyezkedő tér, közpark, a Bocskai tér. A nagykörúton belül jelentős ökológiai szerepet töltenek be a lakótelepek, és a magánkertek zöldfelületei. A nagykörúton kívül az északnyugati oldalon található fürdő, strand, kemping és csónakázó tó szintén jelentős biológiailag aktív zöldfelülettel bír. A nagykörúttól délkeletre szintén egy nagyobb összefüggő zöldfelület, az Ifjúsági Szabadidőközpont, valamint a Városi Sport és Rendezvényközpont zöldfelületei a meghatározóak.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületek ellátottságának értékelésekor különbséget teszünk a zöldfelületi- és a közpark-ellátottság között. Míg a zöldfelületi ellátottság magában foglalja a város összes fenntartott zöldfelületét (a közparkokon túlmenően az út menti zöldsávokat, gyepes árkokat stb.), addig a közpark-ellátottság a rekreációs igények kielégítésére is alkalmas, szabadon hozzáférhető területeket veszi figyelembe.

A TEIR 2022-es adatai alapján az összes zöldfelület kiterjedése a városban 293.593 m², ez alapján az egy lakosra eső zöldfelület nagysága Hajdúböszörményen 9,93 m².

Annak érdekében, hogy a települési zöldfelületek elláthassák összetett funkciójukat, mind mennyiségi, mind minőségi szempontból, az EU által ajánlott érték 21 m2/fő. Ez az érték azonban a zöldterület (közparkok) ellátottságra vonatkozik. 10 m2/fő alatti közpark ellátottság már nagyon alacsony mértékűnek minősíthető. Hajdúböszörményben az egy főre eső közpark ellátottság 3,82 m2.

Hajdúböszörmény zöldfelületi ellátottság tekintetében igen **kedvezőtlen** képet mutat. Sajnos a város nem rendelkezik elég lakóterületi szintű közparkkal, közkerttel, a meglevő közparkok, közpark funkciójú zöldfelületek elhelyezkedése a városban egyenetlen, a belterületi részeken hiányosak a fasorok.

Intenzívebb parkosítás lenne szükséges a növekvő idegenforgalom és az autópálya felőli forgalom megnövekedése okozta hatások mérséklése okán is.

Az egyes városrészekben nagyon különböző a közpark ellátottság mértéke. A Belvárosi területek közpark ellátottsága kiemelkedőnek tekinthető, 16 m^2 közpark jut egy főre. Ez az arány egyrészt köszönhető a Bocskai tér kiterjedt méretének, másrészt a Belvárosi városrész alacsony lakosszámának.

Belváros városrész zöldfelülete

Városrész	Városrészen belüli közparkok nagysága	Városrészen belüli lakónépesség (2011)	Egy főre jutó zöldfelület
Belváros	37.465 m^2	2.307 fő	16 m²/fő

A Kiskörúton kívüli területek „közpark” ellátottsága még elfogadhatónak számít, 6 m^2 jut egy főre. Ezen a területen a lakótelepek közötti zöldfelületek elégítik ki a lakosság rekreációs igényeit, funkciójukban viszont már gazdagabbak, mint a Belvárosi közparkok, többen játszótér, sportpálya is került kialakításra. Ezért e városrészben az ellátottság értékelésekor —összhangban a Polgármesteri Hivatal adatszolgáltatásával— nemcsak a közpark besorolású területek kerültek figyelembe vételre, hanem azon nem közpark besorolású lakóterületi zöldfelületek is, amelyek valamilyen mértékben közparki funkciót is betöltenek (pl.: játszókert van rajtuk stb.).

Kiskörúton kívül eső területek városrész zöldfelülete

Városrész	Városrészen belüli közparkok nagysága	Városrészen belüli lakónépesség (2011)	Egy főre jutó zöldfelület
Kiskörúton kívül eső területek	83.915 m^2	13.650 fő	6 m^2/fő

Az Északi Lucernás, a Vénkert, a Középkert, a Zaboskert és a Kis-Böszörmény városrészek teljesen ellátatlanok közparkokkal, közkertekkel.

A ZIFFA középtávon két ütemben tervezett **zöldfelületi hálózatfejlesztést**. A frekventált utak, utcák faállományának teljes rekonstrukciója előirányzott az alábbiak szerint:

I. ütemben az alábbi közterületek fejlesztése volt tervezett:

- Hadházi utca
- Újvárosi utca
- Külső-Újvárosi utca
- Polgári utca
- Bethlen Gábor utca

II. ütemben:

- nagykörút
- kiskörút (belváros)

A város zöldfelületi rendszerének vizsgálatakor említést kell tenni az ún. **Hajdúböszörményi Zöld Korona vízióról.** A projektötlet gazdája Ferencz Marcel Ybl Miklós díjas építész.

24. ábra: A Zöld korona vízió

Forrás: Hajdúböszörmény város Önkormányzata

Az alapkoncepció szerint a ZÖLD KORONA a várost körülölelő 3 km sugarú és 400-500 m vastag fagyűrű, amelynek a kerülete közel 20 km. A gyűrű véderdő, energiafa, pollenszűrő, talajvíz-elszívó, párásító és a madárvilágnak helyet adó terület lenne. A település és a védgyűrű között mesterséges tó állna, mely az ősi vízgazdálkodás, halászat helye, talajvíz csökkentő szerepe, idegenforgalmi vonzereje lenne. A

településkép egyedülálló, a véderdő fáit a ZÖLD KORONÁT a település Hajdúböszörmény lakosai ültetik névre szólóan, így a város identitása, térségi szerepe méltó módon foglal helyet városszerkezeti nevezetességét tiszteletben tartva, annak elrendezését tovább erősítve.

Zöldfelületet érintő további fejlesztések

I. projekt: A város (TOP-2.1.2-15) Hajdúböszörmény belvárosi akcióterületének környezettudatos városrehabilitációja című projektje keretében végzett zöldfelületet érintő beavatkozása az alábbi volt:

- Zöldfelület növényállományának rekonstrukciója valósult meg több helyszínen is:

- önkormányzati beruházás keretében a Kálvin téri zöldterület, park rekonstrukciója;
- önkormányzati beruházásként az Újvárosi utca és Hajdúkerület utca közötti zöldterület (kiskörúton belüli szakasz), park rekonstrukciója;
- egyházi beruházásként a Kálvin téri református templom körüli kert közösségi célú rekonstrukciója;

- Városi aktív rekreációs zöldterületek kialakítása:
  - Hajdúkerület utcán egy alulhasznosított önkormányzati épület elbontásával egy új játszótér és park kialakítása a város főtere mellett.

II. projekt: A TOP_PLUSZ-1.2.1-21-HB1 Élhető települések konstrukciója keretében nyertes pályázattal rendelkezik, ahol című projektében Kék- és zöldinfrastruktúra, valamint közösségi-sport funkcióhoz kapcsolódó fejlesztéseket tervez megvalósítani Hajdúböszörményben. Ennek keretében az alábbi zöldterületek megújítása tervezett:

- Győrössy kerti park zöldterület rendezése, körülötte lévő utak, járdák, csapadékvíz elvezetés, parkolók felújítása, új parkolók kialakítása.
- Baross téri régi emlékpark kisebb mértékű felújítása.
- Fürdőkerti zöldterület rendezése, új emlékpark kialakítása lakossági faültetéshez.
- Új extrémsportpálya környezetének rendezése.
- Csónakázó-tó rekultivációja.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái

- A szigetszerű zöldfelületi elemeket nem kötik össze maradéktalanul a zöldhálózati elemek.

- Kedvezőtlen a település zöldfelületi-ellátottsága. Ez azonban a sajátos településszerkezet miatt csak a városszélen kezelhető.
- Utak menti védőfásítás hiányos.
- Fejlesztési célú források szűkösek
- Társadalmi részvétele alapuló zöldterületi tervezés még nem kiforrott

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

Hajdúböszörmény egyedi térszerkezeti pozícióval, és településszerkezeti sajátosságokkal rendelkezik. A régió negyedik, **a vármegye második legnépesebb városa, térsége alacsony népsűrűségű**. Intenzívebb kapcsolatai a Debrecentől távol eső, a nagyváros által gyakorlatilag „leárnyékolt", a vármegyehatár mentén elhelyezkedő településekkel alakultak ki Hajdúnánás és Hajdúdorog irányában. A várostól nyugatra és északnyugatra a Hortobágy területe található, igen ritka településhálózattal. Népességszáma ellenére Hajdúböszörmény ma nem felel meg teljes mértékben a kisvárosoktól elvárt regionális szerepkörnek. A városhoz tartozik közigazgatásilag a belterülettől délkeletre Bodaszőlő, Hajdúvid, Pród belterületek.

1.14.1. A területfelhasználás vizsgálata

A település közigazgatási szempontból belterületre és külterületre tagolódik. Hajdúböszörmény sajátossága a központi belterületen kívül három kisebb belterület, Bodaszőlő, Hajdúvíd, Pród.

A település építési szempontból beépítésre szánt – általában belterület - és beépítésre nem szánt – jellemzően külterület, belterületi zöldterületek, közlekedési területek - területek, mely tagozódás a közigazgatási besorolástól esetenként eltérő.

Általában belterületen helyezkednek el a város beépítésre szánt területei, de külterületen is jelöl ki a rendezési terv beépítésre szánt területeket.

25. táblázat: Földrészletek nagysága statisztikai művelési áganként Hajdúböszörményben

	2023	Terület (ha)	Megoszlás (%)
Földrészlet statisztikai művelési áganként	**erdő**	6 534,4	6,41
	fásított terület	118,2	0,12
	gyümölcsös	464,4	0,46
	halastó	1 217,3	1,19
	kert	199,8	0,20
	kivett	11 733,9	11,52
	legelő	14 784,9	14,51
	nádas	536,0	0,53
	rét	2 658,6	2,61
	szántó	63 285,3	62,13
	szőlő	332,0	0,33

Forrás: takarnet, 2024

Külterület beépítésre nem szánt területfelhasználása általános és kertes mezőgazdasági, közjóléti erdő, vízgazdálkodási, honvédelmi, közlekedési területek, beépítésre szánt területei elsősorban különleges területek (hulladéklerakó, bánya, ipar, temető, sport).

Belterület beépíthető területei a lakó, vegyes, gazdasági kereskedelmi szolgáltató, különleges területek, beépítésre nem szánt területek a zöldterületek, közlekedési területek, közjóléti erdők, mezőgazdasági kertes területek.

1.14.1.1. Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

Böszörmény-falu alapítói a mai Téglagyár környékén telepedtek le az Árpádkor korai időszakában. A tatárjárás után elpusztult település újbóli megtelepedése a kedvező földrajzi elhelyezkedésnek köszönhető, az észak-dél, kelet-nyugat irányú útvonalak csomópontjánál. Egyik irány napjainkban európai közlekedési folyosó, az M35 gyorsforgalmi út. Ez az út valószínűleg a település legrégebbi szerkezeti eleme, ennek mentén, a mai református templom környezetében lehetett a valaha egyutcás falu. Erre merőleges tengellyel kialakult a keresztutca, majd az **ovális alaprajz**. További, a hajdúvárosokra jellemző, hármas védelmi övezetből álló településforma, és napi életterüket biztosító **kétbeltelkes struktúra a hajdúk idetelepedésével alakult ki**. A sík területen fejlődő település lakói a **kerek forma megőrzésére törekedtek**, és mivel ennek semmilyen természeti akadálya nem volt, a **központtól kifelé gyűrűsen bővült a város területe**. A település legbelső magja vár hiányában a templomerőd volt, a mai Bocskai téren, amely megközelítőleg a település mértani középpontjában elhelyezkedő városközpontot alkotja. XVIII. sz-tól a város fejlődése már szabályozott körülmények között folyt, a hátsó kertek függetlenedtek, a feltárást zugukkal, zsákutcákkal oldották meg. Ma a város szerkezetét a szabályosan futó sugarak és körutak zegzugos utcahálózattal feltárt cikkelyei jellemzik.

25. ábra: A város a katonai felmérések idején

Első katonai felmérés (1683-1687)

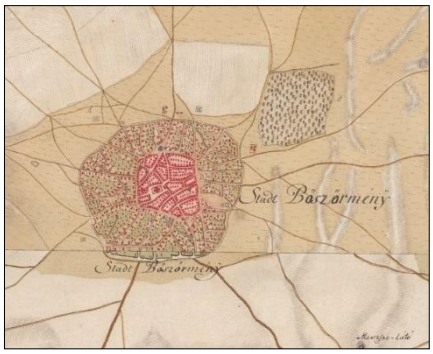

Második katonai felmérés (1806-1869)

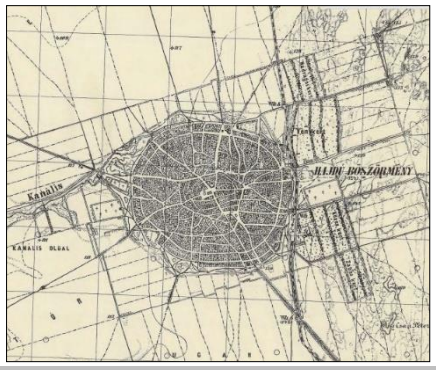

Harmadik katonai felmérés Magyar Királyság (1869-1887)

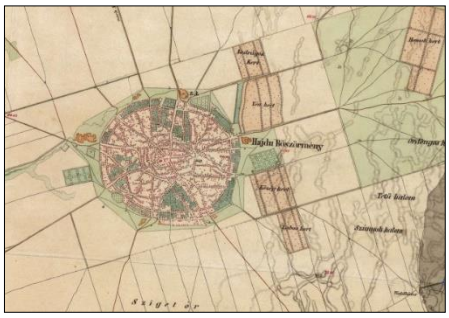

Település napjainkban

Forrás: Google Térkép műholdas felvétel

A kertészeti kultúra elterjedése hatására az ősi településmagot karéjozva a homokos talajú Nyírségen **az egykori belső legelők területén alakultak ki a szőlőskertek**: Vénkert, Nadrágoskert, Zaboskert, Középkert. Később mérnöki tervezéssel újabb telekosztások hozták létre az Északi-Lucernás és Déli-

Lucernás területeket. Az utóbbi küzd a legsúlyosabb szociális problémákkal a városon belül. Az egykori hajdútelepülés legkülsőbb vonalát túllépve, az ún. Nagykörúton kívül, szinte szimmetrikusan egy újabb körgyűrű épült a városhoz. A II. vh-t követően a város vertikálisan növekedett, a falusias beépítés többszintes beépítéssé változott a településmag közeli területeken.

A rendszerváltást követő szemléletváltozás hatására az egykori szőlőskertek területén fejlődött tovább a város alacsony kertes beépítéssel. Az ipar fejlődésének hatására létrejövő nagy helyigényű üzemeket az egykori szőlőskertek és a régi belsőség határa közötti szabadon maradt, valaha belső legelőként funkcionáló területen helyezték el, kialakítva a Keleti iparterületet. A város nyugati részén tervbe vett jelentősebb ipari övezet beépítése csak nagyon szerény mértékben valósult meg.

Városrészek

Előkészítő elemzések alapján az alábbi területileg összetartozó, nagyobb, funkciókban gazdagabb, komplex települési jegyeket magán hordozó közös élettér jellegű egységek, városrészek kerültek kijelölésre:

26. ábra: Hajdúböszörmény városrészei

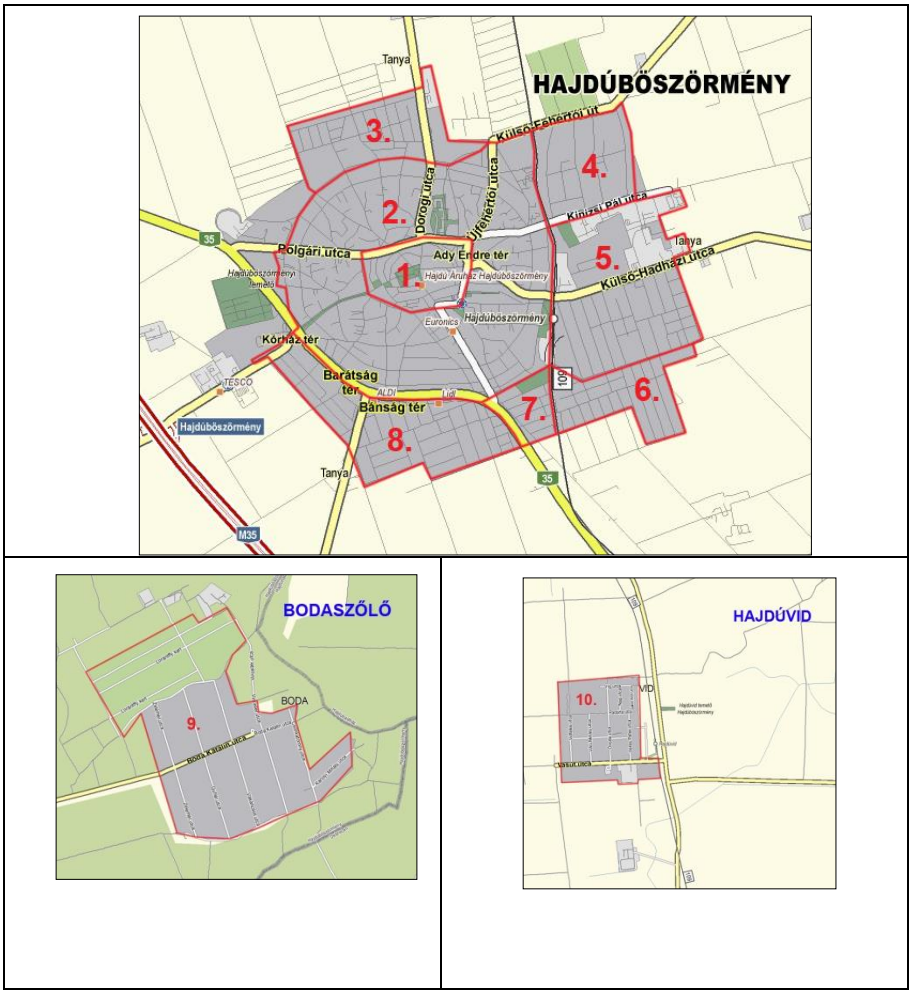

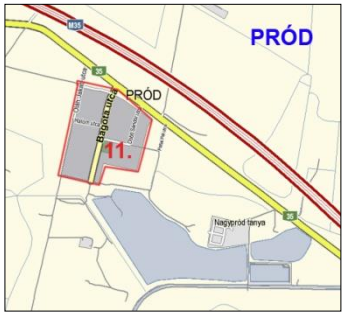

Forrás: ITS, 2015

1. Belváros

Polgári utca – Bethlen Gábor utca – Újfehértói utca – Ady tér – Korpona utca – Kálvin tér – Árpád utca – Vörösmarty Mihály utca

Leginkább városi funkciót hordozó terület – Bocskai tér központtal - mértanilag is a település centrumát foglalja el. 19. század második felétől tudatosan fejlesztették, a magánépületek helyére közcélú épületek kerültek (gimnázium, városháza, elemi iskola, református templom). A térről kiinduló legrégibb utcák zártsorú beépitést kaptak, megemelték a házak párkánymagasságát.

2. Kiskörúton kívül eső terület

Kiskörút és Temető tér – Muraköz tér – Uzsok tér– Petneházi D. u. – Szabolcs u. – Külső-Újfehértói u. – vasútvonal – Vásár tér –Bánság tér által közrezárt terület

A történelmi belvárost körgyűrű-szerűen körülvevő dominánsan lakófunkciójú terület. Az övezeten belül a lakóterületek funkciójukat és megjelenésüket tekintve igen hasonlóak, leszámítva a közbeékelődő lakótelepi városrészeket, a városcentrumtól északra a Győrössy-kerti lakótelep és a Kossuth Lajos és a Désány István utcák között elhelyezkedő tömbházak által alkotott lakótelep.

3. Északi-Lucernás

Belterületi határ – Szabolcs utca – Petneházi utca – Uzsok tér– Muraköz tér – belterületi határ

A Kiskörúton kívül eső területhez északról csatlakozó kis kiterjedésű kertség. Lakóterület, ahol az elsődleges cél az életminőség javítása. A városrész negyedén a Fürdő és bővítési területe van.

4, Vénkert

Vasútvonal – belterületi határ – Kinizsi Pál utca

Szintén kis területet elfoglaló lakóterület, déli részén több kereskedelmi egységgel, északi oldalán a „Nadrágoskert” falusias lakóterülettel, ahol a mezőgazdasági termeléssel foglalkozók lakásainak és telephelyeinek bővítése is biztosított.

5. Középkert

Kinizsi Pál tér – belterületi határ - Erdélyi utca – vasútvonal

Nagykiterjedésű városrész, melynek nagyobb déli része kertvárosias övezet, északi részét a Keleti Ipari Park foglalja el, jelentős munkahelyet biztosítva a helyi lakosságnak.

6. Zaboskert

Erdélyi utca – belterületi határ - vasútvonal

Lakóövezet, ahol még nagykiterjedésű beépítetlen tartalékai vannak a városnak.

7. Kis-Böszörmény

Vasár tér – 35. sz. közlekedési út – Kisböszörményi utca – vasútvonal

Két közlekedési zóna közé ékelődő lakóterület.

8. Déli-Lucernás

35. sz. közlekedési út – belterületi határ – Külső-Ujvárosi utca – Kórház tér

Legjelentősebb szociális problémákkal rendelkező városrész. Három szegregátum is található a területen, szomszédságában további igen kedvezőtlen helyzetben lévő lakóterületek találhatók.

Bodaszőlő
Az eredetileg szőlőskertként funkcionáló erdőközeli terület különálló városrész a központi belterülettől DK-re, ahol a gazdasági, üdülő funkció lassan folyamatosan lakófunkcióvá alakul.

Hajdúvid
Hajdúböszörmény–Tiszavasvári összekötő úttal és a Debrecen–Tiszalöki vasútvonallal kapcsolódik Hajdúböszörményhez. Tipikus „szocialista falu”. Számos intézményét gazdasági és demográfiai változások miatt beszüntették.

Pród
A legkisebb belterületű lakott hely a 35. számú főút mentén. A halászat és állattenyésztés hagyományai ma is fennmaradtak Pród és Bogota-puszta területén.

Nagybocskai Szőlőskert
A központi belterülettől nagyobb távolságra elhelyezkedő szőlőskertek nagyon laza településszerkezetűek. Kertes mezőgazdasági területnek vannak minősítve, ennek ellenére alacsonyabb státuszú lakosság lakja a területet. Lakhatás csak a Rákóczi szőlőskertben engedélyezett.

1.14.1.2. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A Képviselőtestület 16/2008. (III. 18.) sz. önkormányzati rendelete HÉSZ jelöli ki a területfelhasználás rendszerét. Eszerint (1) A rendelet hatálya alá eső területen építési használat szerint

a.) horizontális rendeltetési zónák:
I. a beépítésre szánt területen:
a) lakó (Ln; Lk; Lke; Lf)
b) vegyes (Vt; Vk)
c) gazdasági (Gk; Gip; Ge)
d) különleges (Ki; Kh; Kio-e ;Kio-ü; Kkö; Kül-k;l Kio-mü; Kio-tö)
e) üdülő (Űü;)
II. a beépítésre nem szánt területen:
közlekedési- és közmű (Kö)

közpark (Z)
erdő (Ev; Eg; Ee)
mezőgazdasági (Mke; Ma; Mk)
különleges szolgál (Kio-b temető, Ki-t kegyeleti parkok, nagy kiterjedésű sportolási célú terület; burkolt köztér; fásított köztér és sétány)
vízgazdálkodási (V) zónák
b.) vertikális rendeltetési zónák
kerültek kijelölésre, melyek építési övezeti, övezeti besorolását a szabályozási terv (külterület, belterület) határozza meg és határolja le.

Területfelhasználási kategóriák

Területfelhasználási kategóriák	**terület ha**	**TSZT jelkulcs**
Ismertetés		
Beépítésre szánt területek	2328,8 /	
Nagyvárosias lakóterület	18,3	Ln
A nagyvárosias lakóterület övezetbe a város több rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m épületmagasságot meghaladó lakóépületű lakóterületei, lakónegyedei tartoznak. Ezen lakóterületek beépítettsége tovább nem növelhető, zöldterületei nem csökkenthetők. Két karakterében eltérő terület egyike a szabadon álló beépítésű Győrössy-kert északon, a Baltazár D. u. és Désány I. u. közti tömbös beépítés délen csatlakozik a kis körúthoz. Ezen területfelhasználás típust nem kívánja bővíteni a település, csak minőségi fejlesztését tervezi.		
Kisvárosias lakóterület	248,5	Lk
A **kisvárosias lakóterület** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5m épületmagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgál, melynek területei a városközpont intenzíven beépített területe, a két körút közötti - az egykori belső várost övező védelmi rendszer utólagos beépülése következtében rendkívül sűrű és szabálytalan telekosztással kialakult – terület. A terület bővítése a beépítés sűrűségének növelésével történik, szintszám növeléssel, foghíjak pótlásával, tömbfeltárással, illetve kertvárosias lakóterületek kisvárosias felhasználásával.		
Kertvárosias lakóterület	734,4	Lke
Laza beépítésű, összefüggő nagykertes, több rendeltetési egységet magába foglaló, 7,5m épületmagasságot meg nem haladó lakóépületek elhelyezésére szolgáló terület. A város szélén, a nagykörúton kívül találhatók. Bővítésük iránya a belterület déli, keleti oldalán a tervezett elkerülő útig, és Pród településrész. Bővítés módja mezőgazdasági területek, Vénkert, Középkert területén falusias lakóterületek átsorolása kertvárosias lakóterületté.		
Falusias lakóterület terület	237,8	Lf
Legfeljebb 7,5m épületmagasságú lakóépületek, mező-, erdőgazdasági építmények, a helyi lakosságot szolgáló nem zavaró hatású kereskedelmi, szolgáltató építmények elhelyezésére szolgál. A város önálló településrészeinek – Hajdúvid, Bodaszőlő – lakóterületei. Elsődlegesen mezőgazdasági kertes területek felhasználásával alakul ki a falusias területfelhasználás. Új falusias lakóterületek kerültek kijelölésre Pród keleti oldalán, és Nadrágoskertben.		
Településközpont vegyes terület	68,7	Vt
Több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, lakó és olyan helyi települési szintű igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, szálláshely szolgáltató, egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épületek elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. Elhelyezkedésétől, beépítettségétől függően intenzív, általános és falusias településközpontok találhatók a településen. A területfelhasználás új, tervezett helyszínei az alközpontok, és a településrészek központjai.		
Központi vegyes terület	20,8	Vk
Elsősorban a központi igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató épületek, valamint a telekigényes oktatási-nevelési létesítmények elhelyezésére szolgál. Kisvárosias és általános központi típusai fordulnak elő a településen.		

Területfelhasználási kategóriák	terület ha	TSZT jelkulcs
Területe nő intézményi terület bővítése céljából a Radnóti utcai középfokú oktatási központ szomszédságában lévő mezőgazdasági terület felhasználásával.		
Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület	123,9	Gk
A kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület övezet kereskedelmi, szolgáltató, elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. Ezen területfelhasználáson belül helyezhetők el olyan szolgáltató-ellátó, vendéglátó és a lakóterületre nem zavaró hatású kézműipari létesítmények is, ahol nagyobb léptékű, igényesebb beruházásokat részesítenek előnyben, az értékes növényzet, fásított környezet megtartásával, egységes városkép kialakításával. (a 35. sz. út belterületi szakaszának déli oldalán került kijelölésre. Fejlesztési irányok: - Hajdúvidre vezető út két oldalán, az Északi-Lucernás területén, - a 35. sz. főút déli szakaszának külső oldalán, a Déli-Lucernás területén, - Kisböszörmény és a keleti elkerülőút-35. sz. főút csomópontja között, a főút két oldalán, - a Külső-Újvárosi út déli oldalán, az M35 gyorsforgalmi út és 35. sz. országos főút közötti szakaszon.		
Ipari gazdasági terület – zavaró hatású	35,1	Gip
Más beépítésre szánt területen nem elhelyezhető gazdasági célú ipari építmények zónája.		
Ipari gazdasági terület – egyéb	356,7	Ge
Nem zavaró hatású Ipari, energiaszolgáltatási és településgazdálkodási építmények elhelyezésére szolgáló terület Fejlesztésük részben a meglévő Keleti Ipari Park területén az elkerülő út nyomvonaláig, részben a Külső-Újvárosi út két oldalán (ipari és agrárpark), az M35 gyorsforgalmi út és 35. sz. országos főút közötti szakaszon történik I. ütemben, majd a gyorsforgalmi úttól nyugatra, a Balmazújvárosra vezető út két oldalán II. ütemben.		
Üdülőházas terület	1,9	Üü
Változó üdülői kör hosszabb üdülési célú igényeit kiszolgáló üdülőépületek, üdülőtáborok, kempingek létesítésére kijelölt terület.		
Különleges intézményi terület	463,2	K
A zöldterületi jelleget megőrizni tudó intézmények elhelyezésére szolgál. A 35. sz. főközlekedési út belterületi szakaszának déli oldalán került kijelölésre ott, ahol a meglévő értékes növényzet megőrzésével kereskedelmi-szolgáltató, rekreációs és sportolási lehetőségeket nyújtó intézmények elhelyezését teszi lehetővé a város fejlesztési terve a nagyobb léptékű, igényesebb beruházások számára. A parkosított környezet kialakítása, az értékes növényzet megtartása és az egységes városkép létrehozása alapvető követelmény. Pródon a hatályos tervvel kijelölt terület csökken.		
Különleges idegenforgalmi terület	19,5	Ki-sp, Ki-sz
Jelentős területigényű, zöldterületbe-ágyazottan kialakítható sportolási célú és szabadidő eltöltésére alkalmas intézmények elhelyezésére kijelölt területfelhasználás. A hatályos terv különleges idegenforgalmi területét a módosítás megváltoztatja: - a Csordalegelő melletti területet a védett területeket bemutató építmények elhelyezése céljából növeli, - a Fürdőkert, Strandfürdő fejlesztési lehetőségének biztosítása céljából a Városi Fürdő szomszédságában lévő szabad, részben roncsolt területeken, ahol a termálfürdőzés-gyógyfürdőzéshez kapcsolódó idegenforgalmi vonzástényezők létesítményeit és a fogadó infrastruktúra építményeit kell elhelyezni.		
Különleges mezőgazdasági üzemi terület		K-mg
Tereületfelhasználás majorok, állattartó telepek számára.		
Különleges hulladék elhelyezésére szolgáló terület	15,9	Khu

Területfelhasználási kategóriák	terület ha	TSZT jelkulcs
Különleges bányászati terület	60,6	Kbá
Beépítésre nem szánt területek 3460,5 / 36,2		
Közlekedési terület	97,4	KÖu
Az országos és helyi közutak, a kerékpárutak, a gépjármű várakozóhelyek (parkolók), a járdák és a gyalogutak, mindezek csomópontjai, vízelvezetési rendszere és környezetvédelmi létesítményei, a közforgalmú vasutak, továbbá a közművek és a hírközlés építményeinek elhelyezésére szolgál. Fejlesztési elemei: - M3 tervezett országos főút Hajdúvid-Hajdúböszörmény közötti első útszakasz kijelölése és megépítése, - északi és keleti elkerülő út megépítése, kapcsolatának kialakítása a 35. sz. főúthoz, - Hajdúvidre, Hajdúhadházra és Balmazújvárosba vezető utak korszerűsítése, - Bodaszőlőre vezető bekötőút korszerűsítésével párhuzamosan az új szakasz nyomvonalának kijelölése, - belső közlekedési hálózati elemek átstrukturálása, parkoló területek kialakítása		
Zöldterület (közpark)	15,7	Z
A területfelhasználás a közparkok területét – díszparkokat, pihenő- és játszóparkokat foglalja magába		
Erdőterület	2842,8	Ee, Eg, Ev
A felhasználásuk szerint a város erdőterületeinek megoszlása: egészségügyi-szociális, turisztikai erdő, gazdasági erdő, védelmi rendeltetésű erdő. A Hortobágy, a Hortobágy-Kadarcs és a Kadarcs-Karácsonyfoki főcsatornák által határolt területen és a 35. sz. főút déli oldalán az OTrT-ben kijelölt mezőgazdasági térség besorolásból és a természetvédelmi okokból a szántó művelési ágú részeken erdősítést jelöl ki a terv.		
Mezőgazdasági - kertes terület	690,3	Mke
A város külterületének kertgazdálkodásra szolgáló mezőgazdasági területei, ahol elsősorban kertgazdálkodást, túlnyomórészt szőlő, gyümölcs, zöldség vagy virágtermesztést folytatnak, esetenként hétvégi ház, lakóépület építésének lehetőségével, vagy tartalék lakóterületként fenntartva.		
Mezőgazdaság – korlátozott használatú terület	7590,7	Mk
A város külterületének döntően gyep, legelő művelési ágú mezőgazdasági területei, ahol főként a legeltetés, állattartás jelenti a fő gazdálkodási tevékenységet.		
Mezőgazdaság – általános terület	22485,6	Má
A város külterületének mezőgazdasági termelést (növénytermelést, állattenyésztést, továbbá termékfeldolgozást és tárolást) szolgáló része, ahol főként a szántóföldi művelés jelenti a fő gazdálkodási tevékenységet.		
Vízgazdálkodási terület	949,1	V
A **vízgazdálkodási területfelhasználásba** tartoznak a város vízgazdálkodással kapcsolatos összefüggő területei, a Keleti-főcsatorna medre és partja, az állóvizek medre és partja, a közcélú nyílt csatornák medre és partja, a vízbeszerzési területek és védőterületeik.		
Különleges intézményi terület – beépítésre nem szánt	1,1	Ki-t Ki-kep, Ki-t
Nagy zöldfelületű, beépítésre nem szánt területek szabadidő eltöltésére alkalmas sportolási, rekreációs területek, valamint temetők, kegyeleti parkok területei, melyek fejlesztése: - Pród belterületéhez a déli és keleti oldalon csatlakozó az országos ökológiai hálózat övezetébe tartozó szántóterületet, amelyet a szabadidő eltöltéshez, sporthoz és rendezvényekhez kapcsolódó létesítmények elhelyezésére lehet felhasználni nem beépítésre szánt területként. - A Csordalegelőtől délre elhelyezkedő területek, a védett terület bemutatása céljából. - az M35 gyorsforgalmi út és a Hajdúnánási út csomópontja térségében az utak és a Keleti Főcsatorna között fekvő területet, ahol a tó-tópart idegenforgalmi vonzástényezőhöz kapcsolódó létesítményeket és a fogadó infrastruktúra építményeit kell elhelyezni. A területnek az országos ökológiai hálózat övezetébe tartozó, gyep és tó művelési ágú északnyugati része beépítésre nem szánt területként használható fel.		
Összesen	3686,3	

Forrás: ITS

1.14.1.3. Funkciók vizsgálata

26. táblázat: Funkciók

funkció	alfunkció	intézmények megnevezése
Humán funkciók nevelés, oktatás	bölcsőde	Városi Bölcsőde
	óvoda	Napsugár Óvoda Csillagvár Óvoda Kincskereső Óvoda Jó Pásztor Református Óvoda DE Gyakorló Óvoda
	alapfokú iskola és szakoktatás	Baltazár Dezső Református Általános Iskola Bartók Béla Zenei Alapfokú Művészeti Iskola Bethlen Gábor Általános Iskola Bocskai István Általános Iskola Eötvös József Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Középkert Általános Iskola Zeleméry László Általános Iskola Dr. Molnár István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Óvoda, Általános és Készségfejlesztő Iskola, Kollégium
	középfokú iskola és szakoktatás felsőfokú oktatás	Bocskai István Gimnázium Veres Ferenc Szakképző Iskola Széchenyi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
Humán funkciók egészségügyi, szociális ellátás	egészségügyi ellátás	Járóbeteg szakellátó központ – ESZV Gyógyszertár
	szociális intézmények	Emmaus Idősek Otthona Fazekas Gábor Idősek Otthona Szociális Szolgáltatási Központ
Közösségi funkciók	könyvtár	Kertész László Városi Könyvtár
	színház, mozi	Városi Mozi
	múzeum	Hajdúsági Múzeum Maghy Zoltán Galéria Káplár Miklós Emlékház Hajdúböszörményi Tájházak
	közösségi ház	Sillye Gábor Művelődési Központ és Közösségi Ház
	egyház, templom	Bocskai téri Református Egyházközösség, Kálvin téri Református Egyházközösség,

funkció	alfunkció	intézmények megnevezése
		Keresztény Gyülekezet
Rekreáció	szabadidőpark	Fürdőkerti Rendezvény és Turisztikai Szabadidőpark
	uszoda, strand, sport	Bocskai Strand és Gyógyfürdő Városi Sport és Rendezvényközpont
Igazgatási funkciók	rendőrség	Hajdúböszörményi Rendőrkapitányság
	posta	Hajdúböszörményi kirendeltség
	katasztrófavédelem	katasztrófavédelmi kirendeltség
	okmányiroda	Járási Hivatal Kormányablak
	önkormányzati hivatal	Polgármesteri Hivatal
	kormányablak	Járási Hivatal Kormányablak
	igazságszolgáltatás	Járási Bíróság Járási Ügyészség
	adóhivatal	Kormányablakban NAV helyi kirendeltsége
Közlekedési funkciók	autóbusz állomás	
	vasútállomás	
	benzinkút	
Gazdasági funkciók	Ipartelep	
	piac	piac-csarnok
	pénzügyi, ingatlan szolgáltatók	
	irodaház	
	szálláshely	
	vendéglátó egységek	
	Kereskedelem, szolgáltatás	
Városi szolgáltatás	Hulladéklerakó	Dorogi úti hulladéklerakó

1.14.1.4. Alulhasznosított barnamezős területek

Hajdúböszörmény tekintetében nem releváns.

1.14.1.15. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) területek

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a város szegregálódó területeit, melyek a korábbi népszámlálási adatok alapján rajzolódtak ki. A szegregátumok részletes bemutatása a vonatkozó fejezetben történik meg. A 2001-es népszámlálási adatok alapján az Integrált Városfejlesztési Stratégiában szerepeltetve a városban több szegregálódó területet jelölt meg, melyet az alábbi ábrák mutatnak.

27. sz ábra: Szegregálódott területek Hajdúböszörményben a 2001-es népszámlálás adatai alapján

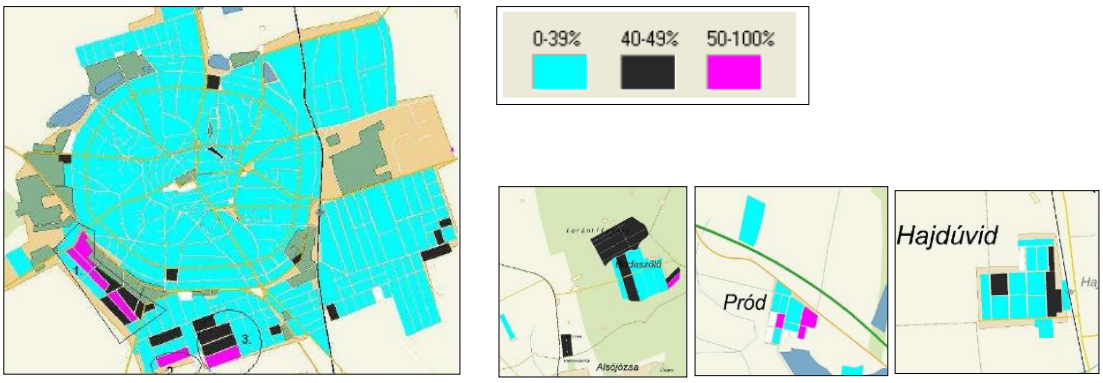

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

A 2011-es népszámlálási adatok alapján az alábbi szegregátumok voltak kimutathatók, ezek szerepeltek a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájában is. A településen lakóövezetekbe ágyazódva három, Bodaszőlőn kettő rosszabb státuszú, konfliktusokkal rendelkező terület „szegregátum” található, ahol a népesség társadalmi összetétele és a terület fizikai jellemzői is kedvezőtlenebbek.

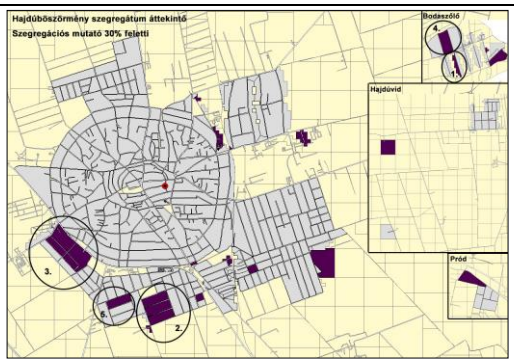	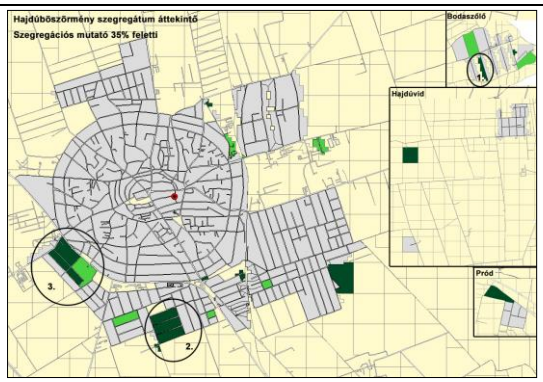
A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az adott területen 30% feletti és a területen élő népesség eléri az 50 főt.	A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az adott területen 35% feletti és a területen élő népesség eléri az 50 főt

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

A 2011-es népszámlálási adatok alapján az alábbi szegregátumok és jellemzői rajzolódtak ki:

1. sz. szegregátum: Bodaszőlő: Guhér utca nyugati oldala

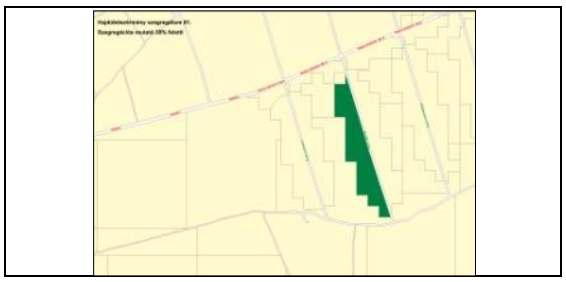

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

Bodaszőlőn található a külterületi karakterű résztelepülésen, ahol a fejlesztési szándék falusias lakóterület kialakítása. A magántulajdonú lakások ötöde komfort nélküli, vagy félkomfortos. Közösségi ellátás, szolgáltatás nincs a településen, iskolája van. Az aktív korúak csaknem fele munkanélküli. Táji

adottságai az erdőbe ágyazottsága miatt rendkívül kedvezőek. Kapcsolata a központi településrészhez a bekötőút korszerűsítésével javítható. A lakónépesség 85 fő; lakónépességen belül 0-14 évesek: 28,2%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 61,2%; lakónépességen belül 60-X évesek: 10,6%; a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 50,0%; tartós munkanélküliek aránya: 43,5%; lakásállomány: 24; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 20,8%

2. sz. szegregátum: Balassi Bálint u. – Martinovics I. u. – Bíró L.u. – névtelen u. sarkai – Esze T. u-tól nyugatra

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

A Déli-Lucernás belterületi határa mentén található a három tömb közvetlenül tervezett települési alközpont szomszédságában. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A lakásállomány harmada komfort nélküli, vagy félkomfortos. Az itt élők valamivel több mint 10%-a tartós munkanélküli. A lakónépesség 536 fő; lakónépességen belül 0-14 évesek: 28,4%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 59,9%; lakónépességen belül 60-X évesek: 11,8%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 61,4%; tartós munkanélküliek aránya: 13,5%; lakásállomány: 151; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 36,2%

3. sz. szegregátum: 35-ös főút – Barátság tér – Semmelweis I. u. Erkel F. u. – Külső-Újvárosi u. – Kórház tér

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

A Déli-Lucernás nyugati területén, a belterületi határ és 35. sz. főút belterületi szakasza között helyezkedik el. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A városközponthoz legközelebb fekvő szegregátum. A lakások közel fele komfort nélküli, vagy félkomfortos. A tartós munkanélküliek száma 10-20% közötti.

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók változóak a szegregációban (30%/35%): lakónépesség 463/362; lakónépességen belül 0-14 évesek: 23,8%/25,7%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 66,7%/64,9%; lakónépességen belül 60-X évesek: 9,5%/9,4%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 66,7%/67,7%; tartós munkanélküliek aránya: 15,6%/18,1%; lakásállomány: 116db/84db; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 47,7%/46,4%

4. sz. szegregátum: Zelemér u. – névtelen u. – Guhér u. – Boda Katalin u.

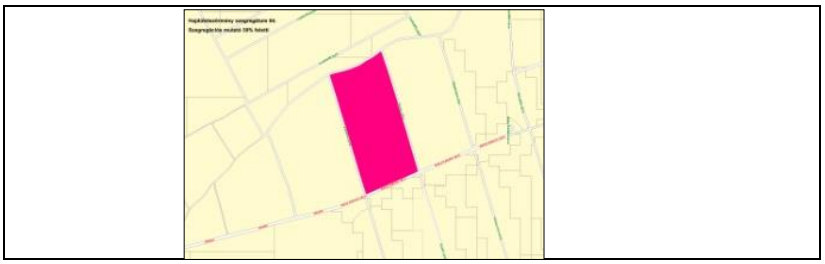

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

Bodaszőlőn található a külterületi karakterű résztelepülésen, ahol a fejlesztési szándék falusias lakóterület kialakítása. A magántulajdonú lakások ötöde komfort nélküli, vagy félkomfortos. Közösségi ellátás, szolgáltatás nincs a településen, iskolája van. Az aktív korúak csaknem fele munkanélküli. Táji adottságai az erdőbe ágyazottsága miatt rendkívül kedvezőek. Kapcsolata a központi településrészhez a bekötőút korszerűsítésével javítható.

A területen a szegregációs mutató értéke 30% feletti.
Lakónépesség 139; lakónépességen belül 0-14 évesek: 26,6%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 59,7%; lakónépességen belül 60-X évesek: 13,7%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 33,7%; tartós munkanélküliek aránya: 28,8%; lakásállomány: 56; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 42,3%

5. sz. szegregátum: Görgey A. u. – Móricz Zs. u. – Mászáros L. u. – Porcsalmy Gy. u.

Forrás: ITS Megalapozó vizsgálat – KSH

A Déli- Lucernás belterületi határa mentén a 2. szegregátum szomszédságában, a tervezett települési alközpont közelében található a szegregátum. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A lakásállomány harmada komfort nélküli, vagy félkomfortos. Az itt élők valamivel közel 20%-a tartós munkanélküli.

A területen a szegregációs mutató értéke 30% feletti.
Lakónépesség 131; lakónépességen belül 0-14 évesek: 26,0%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 56,5%; lakónépességen belül 60-X évesek: 17,6%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 40,5%; tartós munkanélküliek aránya: 17,5%; lakásállomány: 44; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 29,5%

Szőlőskert (külterület)

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók azonosak a szegregációban: lakónépesség 683; lakónépességen belül 0-14 évesek: 24,6%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 57,8%; lakónépességen belül 60-X évesek: 17,6%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 61,0%; tartós munkanélküliek aránya: 24,9%; lakásállomány: 330; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások:75,6%

1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

Hajdúböszörmény településszerkezetét, telekstruktúráját a földrajzi morfológia és a történeti tényezők együttesen alakították, létrehozva a település legértékesebb műemlékét a településszerkezetet.

A településszerkezet alapeleme az alföldi ember sajátságos életformájának termékeként megjelenő kettőstelek (ólas-kertes telek), melynek természeti akadályok nélküli sík térszínen történő többszöröződése hozta létre a központi tértől kifelé gyűrűsen bővülő kerek településformát. A központ vár hiányában a templomerőd volt. Ekörül a lakóházak rendszertelenül, igazi utcák nélkül egyre sűrűbben épültek, a gazdasági és védelmi funkciót ellátó „árokalj”-ig. A külső városrészekben is megmaradt a párhuzamos körutak által feltárt körkörös forma, melyet a központtal tölcsér-szerűen kiszélesedő sugárutak kötnek össze. A külterületen folytatódott a körkörös szerkezet, melyet három részre osztottak, belső legelőre, szántóra, külső legelőre. A kialakított alapstruktúra annyira modern, hogy az életmódváltozáshoz történő folyamatos alkalmazkodást is követni tudta, s a mai lakosok számára a hagyományokra épülő, azokhoz illeszkedő kellemes hangulatú, élhető várost teremtett.

A „templomerőd” kisebb térsége besűrűsödve a közintézmények számára kialakított telkekkel, zártsorú utcavonalon történő beépítéssel a kiskörúton belül városközponttá vált, településközpont vegyes és központi vegyes területhasználattal, központi szerepkörű intézmények illetőleg a településközpont vegyes terület lakásokkal vegyesen történő elhelyezésére. A népesség növekedésével a kiskörút és nagykörút közötti területen a kettős telkekből két telek lett, szabálytalan vonalú feltáró utcákkal, terecskékkel. Az egyedi telkes, sokszor szabálytalan alakú, a zugokban jellemzően aprótelkes (200-250 m^2-es) telekszerkezet alakult ki. A terület beépítésének sűrűsödése kisvárosias karaktert alakított ki, ahol a sugár irányú utak mentén a térségben megjelent a szolgáltatás. A sugárutak nagykörúton túl a szomszédos településekre vezető összekötő utak bevezető szakaszává váltak.

A kertészeti kultúra megjelenésével a belterület keleti oldalán már szabályozott rendszerben létrejöttek a szőlőskertek: Középkert, Vénkert, Kisböszörmény, Zaboskert, melyek később beépültek, lakott területté váltak. Nagyobb méretű telkekkel, kertvárosias jelleggel.

További letelepedés történt a Déli- és Északi Lucernás szabályos rendszerben kialakított kisebb méretű telkein. A vasút által a településtesttől elszakított Déli Lucernás területén telepedett le a város legszegényebb néprétege.

A történelmileg fejlődött, évszázadokon át alakult településszövetben a két körút között északon és délen idegen testként beékelődött két lakótelep szabadon álló és tömbös beépítéssel.

A körgyűrűs szerkezet további növekedésének két közlekedési nyomvonal, dél-nyugaton a 35. sz. főút, keleten a vasút szabott határt, ezektől kifelé hálós településszerkezet alakult ki.

A két közlekedési nyomvonal a város két gazdasági területét is feltárja a Keleti Ipari Parkot, és a nyugti gazdasági területet. Elsőként a Keleti Ipari Park alakult ki a vasút és az építendő elkerülő út között, mely területet a magántulajdon monopóliuma jellemzi. Itt az önkormányzat szerepe a szabályozási kérdésekre terjed ki, jogi feltételeit megteremti a vállalkozások betelepülésére. Jelenleg szabad területekkel még rendelkezik, de bővülési lehetőség is van, az elkerülő út nyomvonala, valamint a lezárt református temető használaton kívüli része között. A nyugati gazdasági terület később jött létre a Balmazújvárosra vezető 3318 sz. összekötő út két oldalán magán, önkormányzati és állami tulajdonú területeken. A beköltözés folyamatos. Déli részére gazdasági kereskedelmi funkció, északi részére egyéb ipari terület települ, a várostól távolabb eső részen turisztikai attrakció létrehozása, speciális sportolási lehetőségek biztosítása a cél. A területen a telkek alakítását elsődlegesen a betelepülő vállalkozások igényei szabják meg.

A központ belterületen kívül Hajdúböszörmény három településrésszel és egy kertségi területtel is rendelkezik. Ezek beépítése kertvárosias, falusias jellegű.
Pród a falusias életmód tovább élését biztosítja a halászatra, vadászatra épülő hagyományokkal, nagyobb telkeken. Hajdúvid tipikus szabályos szerkezetű „szocialista falu”, nem működő közintézményekkel. Bodaszőlőn a kerteket egyre sűrűbben lakják, a kertes használat falusias lakóterületté vált, de az erdő szomszédsága miatt üdülőterületté nyilvánítása megfontolandó.

A Településszerkezeti Terv telekstruktúra megőrzésére tett javaslatai:

- a területhasználat intenzitását (a kialakítható legkisebb telekterület, a megengedett beépítettség előírásával) a városközpontból kifelé csökkenő mértékűen kell előirányozni,
- a városépítészeti karakter és a város-sziluett harmonizálása terén számolni kell a városépítészeti hagyományt jelentő, a városközpontból kifelé haladó zártsorúsodással, magassági értelemben hangsúlyozni kell a városközpontot, kifelé csökkenő magasság előírásával,
- tekintettel az ökonomikus területgazdálkodásra, a lakásszám növelésre jellemzően a tömbbelsők feltárásával, intenzitásnöveléssel és a területfelhasználás átsorolásával kell számolni a központi belterületen,
- új lakóterületek kijelölésével az elkerülő út zónájában, a Nadrágoskertben, az Északi Lucernásnál, kertvárosias lakóterületként, Hajdúviden a belterületi mezőgazdasági területek felhasználásával, a belterület és vasút közötti területen falusias lakóterületként, Pródon a belterület új lakóterületein kertvárosias lakóterületként.

Részletes tulajdonjogi vizsgálat az ITS felülvizsgálati munkája keretében nem készült.

1.14.3. Önkormányzati tulajdonkataszter

Az önkormányzat gazdálkodásának hangsúlyos, meghatározó eleme az önkormányzati ingatlanvagyon. Az 1/2005. (I. 28.) önkormányzati rendelet „az önkormányzat vagyonáról és annak hasznosításáról" melléklete rögzíti az ingatlanvagyont. Az önkormányzat törzsvagyonába 2023. október 26-án a forgalomképtelen (közutak, műtárgyak, közkertek, közparkok, vizek, közcélú vízi létesítmények, valamint a rendeletben annak minősített ingatlanok) ingatlanok összesen 1.078 db és a korlátozottan forgalomképes (intézmények, középületek, az önkormányzati rendeletben meghatározott ingatlanok) ingatlanok összesen 98+6 db tartoznak. A város rendelkezik három forgalomképtelen törzsvagyonba tartozó, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ingatlannal (Zeleméry Csonkatorony Bodaszőlő, Polgármesteri Hivatal Bocskai tér 1., II. Világháborús Román Emlékmű) is.
A forgalomképtelen ingatlanok az önkormányzati feladatellátás részeként rögzített feladatok ellátását szolgálják, nem elidegeníthetők. Ezen ingatlanok esetében az önkormányzat rendelkezési joga korlátozott, azt csak a törvény és a helyi önkormányzati rendelet keretében meghatározottak szerint gyakorolhatja.
A törzsvagyon körébe nem tartozó önkormányzati ingatlanok a forgalomképes ingatlanok, melyekkel az önkormányzatok szabadon gazdálkodhatnak, azzal a feltétellel, hogy a tevékenység a kötelező közfeladatok teljesítését nem veszélyezteti.
Az 1/2005. (I. 28.) önkormányzati rendelet legutóbbi módosítására a Testület 2024. február 15-i ülésén került sor.

1.14.4. Az építmény állomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát és a környezetet tartalmazó részletes térkép az ITS módosítás megalapozó vizsgálati munkarészben nem kerül kidolgozásra. Annak elkészítése településrendezési eszközök megalapozása során történik.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

Az építmények jellemzőire, a beépítettség változására a várost teljességében vizsgálva vonhatók le általános tendenciák, következtetések:

- területhasználat intenzitása a városközpontból kifelé csökkenő mértékű,
- a városépítészeti karakter és a város-sziluett meghatározása szempontjából jellemző a városépítészeti hagyományt jelentő, a városközpontból kifelé haladó zártsorúasodás, a városközponttól kifelé csökkenő épületmagasság,

- a lakásépítési igényt elsődlegesen a jelenlegi beépítés sűrítésével, tömbfeltárásokkal, beépítetlen foghíjak beépítésével és a beépítés jellegének, övezettípusának átsorolásával (kertvárosias → kisvárosias, falusias → kertvárosias) kell kielégíteni.

A „nagykörúton" belül jellemző az előkert nélküli épület elhelyezés, zártsorú, vagy zártsorú jellegű, a zártsorúasodás irányába tartó beépítés. A főtéren és a város főútjai mentén teljes, a városközpont egyéb részein, valamint a két körút közötti lakóterületen jellemzően hézagosan zártsorú a beépítés.
Az épületek utcával párhuzamos gerincű, hagyományos hajlásszögű és héjazatú egyszerű tetőformájú magastetővel fedettek.
Nem illeszkednek a zártsorú jellegű polgárias karakterű utcaképhez az oldalhatáron álló, utcai oromfalas, kontyolt oromfalas, tetőteres beépítések, és a szabadonálló kockaházak.

- **Belváros**

Jelenlegi beépítése belvárosi és polgári karaktert ad a központnak, ahol zárványként egyéb karakterű területfelhasználásként jelenik meg a telepszerű építés. A területfelhasználás Településközpont vegyes és kisvárosias lakóterület, ahol a központi szerepkört ellátó intézményekkel együtt jelennek meg a lakások. A telkek szélesek, homlokvonaluk jellemzően teljesen beépült, csak a jelentősebb közintézmények szabadonállóak. Az épületek több emeletesek 8-15m közötti utcai homlokzatmagassággal, de a kivételesen megjelenő egyszintes épületek is nagy belmagasságúak.

- **Kiskörúton kívül eső terület**

A két körút között – a nem főút menti zónák kivételével - és a nagykörút külső oldali teleksorán a városi kertségi karakter a jellemző, kisebb foltokban megjelenő belvárosi és polgári karakterrel és nagyobb területű egyéb – lakótelepszerű - karakterrel. A területfelhasználása jellemzően kisvárosias lakóterület, településközpont vegyes és nagyvárosias tömbökkel.
A beépítés mód általában oldalhatáron álló, esetenként utcavonalon álló épületekkel, illetve arra beforduló épületszárnyakkal. A beépítés általában földszintes, újabb épült lakóházak emeletesek.
Utcai homlokzatmagasság 4-6m, esetenként 6-8m. A zártsorúsodás irányába mutat a zárt kerítések építése (polgárias megjelenés).
A felgyorsult építési igények következtében megjelenő telepszerű beépítések mind városépítészeti karakter, mind város-sziluett szempontjából idegen testek a polgári és városi kertségi karakterben.

- **Északi – Lucernás**

A városrész hagyományosan kertségi karakterű, nagykiterjedésű egyéb karakterű területekkel. Tervezett területfelhasználása kertvárosias lakóterület, az egyéb karakter funkciója gazdasági kereskedelmi terület és különleges idegenforgalmi terület.
Az kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m

- **Vénkert**

Hagyományos kertségi karakter, tervezett kertvárosias lakóterületfelhasználással, településközpont vegyes területe szolgáltatással.
A kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtér-beépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m

A terület külső részein külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

- **Középkert**

Déli részén hagyományos kertségi karakter, északi és keleti részén egyéb karakter jellemzi. A kertségi karakterű területen kertvárosias és településközpont vegyes területfelhasználást, egyéb karakterű területen ipari gazdasági, és különleges temető területfelhasználást jelöl ki a terv.
Az kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m
A terület külső részein külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

- **Zaboskert**

Hagyományosan kertségi karakterű terület kertvárosias és településközponti vegyes területfelhasználásúvá válik.
Az kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m
A terület külső részein külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

- **Kisböszörmény**

A területről elnevezett egyedi kisböszörmény karakterű területen a fejlesztési cél kertvárosias karakter kialakítása. Egyéb karakterű területein különleges sportterület és kereskedelmi gazdasági szolgáltató terület található.
Városias megjelenésű, előkert nélküli, oldalhatáron álló fésűs beépítés jellemzi, ahol az épületek oromfalai néznek az utcára. Építménymagasság 3,5-4m. Az utcakép zártsorú jellegű, a telekszélesség kétharmadának beépítése és az eresz-magaságnál 1-1,5m-rel alacsonyabb tömör kerítés miatt.

- **Déli-Lucernás**

Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél, egyéb területei gazdasági, ipari területek és erdők.
Külsőségi karakterű területen a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

- **Bodaszőlő**

Jelenleg egységesen külterületi karakterű, a fejlesztési cél falusias lakóterület kialakítása, a telekstruktúra eltérő területein tervezett településközpont vegyes területfelhasználással.

- **Hajdúvid**

Jellemzően külsőségi karakterű településrész, ahol zárványként megjelenik a hagyományos kertségi karakter és déli határában egyéb karakter. Fejlesztési cél a falusias lakóterületté alakulás, a hagyományos kertségi karakterű beépítés területén településközpont vegyes funkció létrehozása. Az egyéb karakter gazdasági kereskedelmi szolgáltató területfelhasználás.

- **Pród**

Hagyományosan kertségi karakterű település, melynek fejlesztési iránya a kertvárosias lakóterület felhasználás. Egyéb felhasználású területei településközpont vegyes és különleges idegenforgalmi rendeltetésűek.

1.14.5. 1. Településkarakter, helyi sajátosságok

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 35/2019. (XI. 28.) önkormányzati rendelete 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelete Hajdúböszörmény Város településképének védelméről a Város sajátos településképének védelme és alakítása céljából kijelölte a településképi szempontból meghatározó területeket.

Településkép szempontjából meghatározó karakterű területek az alábbiak:
a) Belváros településrész vegyes karakterrel,
b) Kiskörúton kívüli vegyes karakterű településrész,
c) A gyógyfürdő és a Külső dorogi út menti településrész,
d) Kisböszörmény településrész,
e) 35-ös főút menti gazdasági és lakóterületi településrész
f) Helyi védett érték területe,
g) Régészeti érdekű terület és a régészeti lelőhely területe,
h) Természetvédelemmel érintett területek: Világörökségi helyszín, NATURA 2000 terület, országos jelentőségű és a fokozottan védett természetvédelmi terület, „ex lege” védett–természeti emlék területek, védett láp, az országos ökológiai hálózat magterülete és az ökológiai folyosó területe,
i) Tájképvédelmi terület, egyedi tájérték területe,
j) Helyi jelentőségű természetvédelmi terület és a védett természeti érték,
k) Műemlék területe, a műemléki környezet területe

1.14.6. Az épített környezet értékei

„A kulturális örökség védelméről szóló” 2001. évi LXIV. törvény előírásának megfelelően Hajdúböszörmény Város is elkészítette a 4/2003. (II.20.) NKÖM rendelet szerinti tartalommal az „Örökségvédelmi hatástanulmány”-t. A tanulmány megállapításainak megfelelően a törvényen kívül a „Helyi Építési Szabályzat” és az épített és természeti értékek helyi védelméről szóló 42/2007. (XII.07.) önkormányzati rendelet szabályozta az egyes védett elemekkel kapcsolatos tevékenységeket.

1.14.6.1. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Régészeti területen olyan lelőhelyeket értünk, ahol nagyobb mennyiségben 1711 előttről származó kulturális javak körébe tartozó tárgyak maradtak meg, kerülnek elő. A régészeti örökség védelmével „A kulturális örökség védelméről szóló” 2001. évi LXIV. törvény II. Része foglalkozik.

Hajdúböszörmény történelmének változatosságáról tanúskodik a számos régészeti lelőhely.

Nyilvántartott azonosított régészeti lelőhelyek száma 89 db. Településrendezési szempontból meghatározó jelentőséggel bírnak a 20-26. és 83. sz. lelőhelyek (Árpád-kori Böszörmény falu) a

Téglagyár mögött, az 50. sz. lelőhely az Északi Lucernásnál (Rákos-dűlő). Ezek jelenléte az északi fejlesztési irányt gyakorlatilag lezárja, illetőleg korlátozza, nem teszi lehetővé az összefüggő területhasználatot. Nyilvántartott azonosítatlan lelőhelyek száma 17 db. A múlt században Hajdúböszörmény határából több olyan régészeti lelet került elő, amelyeknek pontos helye ismeretlen, azonosításukhoz további kutatások szükségesek.

Kiemelten védett régészeti lelőhellyel is rendelkezik Hajdúböszörmény a 0134/10, 0134/23, 0134/35, 0210/12-13, 0137/2, 0142 hrsz-ú ingatlanokon, ahol a régészeti védelem célja az itt található középkori faluhely maradványainak megőrzése, kutathatóságának biztosítása.

A település jellegzetes régészeti emlékei a „halmok". A Kelet-Európai-síkságról érkezett rézkori pásztorok, az ún. gödörsíros kurgánok népe – ahogy a halmok elterjedése ezt bizonyítja – Kr. e. 3000 táján teljes egészében birtokba vették a határ vízmentes részeit, csakúgy, mint évezredekkel később ugyanazon az útvonalon bevonuló avar, magyar majd kun utódaik. Halmok alá temetkeztek, nekik köszönhetjük tájunk e csodálatos kis "tanúhegyeit", melyet a nép kunhalmoknak nevez. Ezek a halmok ugyan egytől egyig temetkezési helyek, sírok, azonban mindig valamikori élőkről tanúskodnak, tehát településeiknek is itt kellett lenniük valahol. Hajdúböszörmény – Józsa határában található Csengei-halom, melyből értékes bronzleletek kerültek elő. A lelőhelyeket a Kulturális örökségvédelmi hatástanulmány I. kötete veszi számba, a Településszerkezeti Terv, Szabályozási Terv jelöli.

A város közigazgatási területén jegyzett ex-lege védett kunhalmok elhelyezkedését mutatja az OKIR adatbázisa alapján az alábbi ábra:

27. ábra: ex-lege védett kunhalmok elhelyezkedése

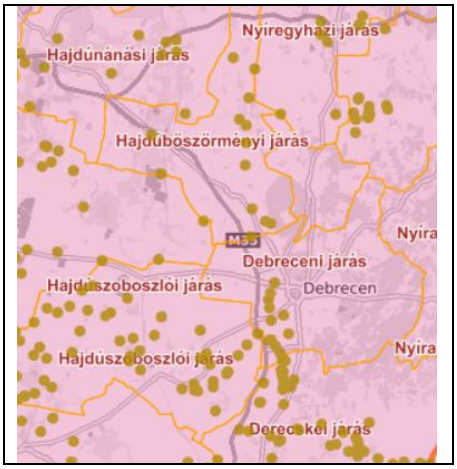

Forrás: OKIR

Régészeti védelem:

Régészeti védelem (2 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3718	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3718	Református templom	régészeti lelőhely	36515	2003

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3781	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	1888	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003

A **Csorda-legelő kelet** elnevezésű régészeti hely Felszíni településnyom-ként szerepel Hajdúböszörmény vonatkozásában a régészeti adatbázisban (36587 lelőhely).

A Perczel Mór utcában Téglagyár 2. néven szereplő lelőhelyen Böszörmény falunak tartott Árpád-kori település nyomát találták.

1.14.6.2. Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A helyi egyedi arculatot mutató építészeti jellemzőket az „Örökségvédelmi hatástanulmány” mutatja be. A tanulmány megállapításainak megfelelően a Településszerkezeti Terv alátámasztó munkarésze kijelöli a védett helyszíneket, az épített és természeti értékek helyi védelméről szóló 42/2007. (XII.07.) Önk. rendelet szabályozta az egyes védett elemekkel kapcsolatos tevékenységeket.
A város szerkezete az egyik klasszikus példája az egykori kétbeltelkes, vagy más néven ólastelkes települési szerkezetnek, amelynek jellemzője volt, hogy minden beltelekhez tartozott egy kert. A településforma kialakulásának időpontja nem tisztázott, már az ide betelepített hajdúk is örökölték ezt a struktúrát, azonban a hajdúvárosok mindegyikére jellemzővé vált a kettőstelek-birtoklás. A sík térszínen fejlődő település lakói a kerek forma megőrzésére törekedtek, és mivel ennek semmilyen természeti akadálya nem volt, a központtól kifelé gyűrűsen bővült a város területe. A település legbelső magja vár hiányában egy jellegzetes templomerőd volt, falmaradványai ma is megtalálhatók a Bocskai-téren, amelynek szűkebb környezete a most is megközelítőleg a település mértani középpontjában elhelyezkedő városközpontot alkotja.

A népesség növekedése a kétbeltelkes elrendeződés bomlásához vezetett, a beltelkek és a kertek függetlenedtek egymástól, és az utóbbiak a város szerves részévé váltak. A nagyméretű kertek feltárását zugokkal és zsákutcákkal oldották meg, amely a mai településszerkezetnek is egyik jellegzetességét adja.

Hajdúböszörmény területén településszerkezeti védelemre érdemes a nagykörúton belüli terület, ahol védendő városépítészeti elemek:

- a gyűrűs sugaras szerkezeti tengelyek,
- az utcahálózat szerkezete, törtvonalú vezetése, változó szélessége és ezen belül a zugos feltárás, a sugárutak belterületi határ felé bővülő keresztmetszete, és fásítása,
- az előkert nélküli épület elhelyezés,
- a beépítés utcával párhuzamos gerincű, hagyományos hajlásszögű és héjazatú, egyszerű tetőformájú magastetős, zártsorú, vagy hézagosan zártsorú beépítés,
- egyedi telkes, sokszor szabálytalan alakú, a zugokban jellemzően aprótelkes telekszerkezet.

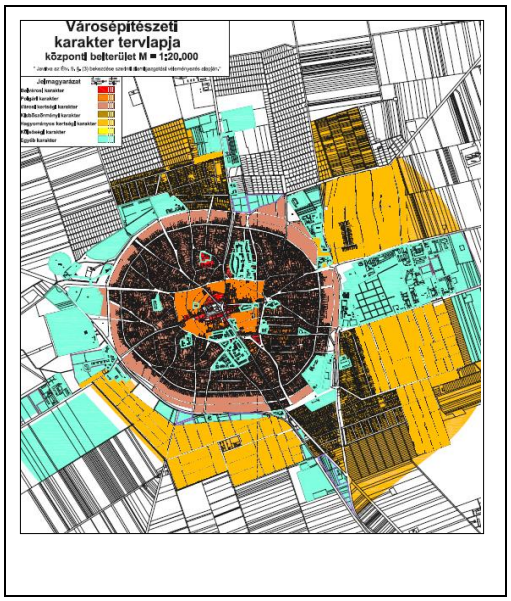

A város történetileg kialakult városépítészeti karakter-típusai és ezek térbeli rendje mind a településszerkezetnek, mind a kulturális örökségnek fontos összetevői. Értékes elemeinek feltárása és a szabályozásba való beemelése a város egyediségének fenntartását, a városépítészeti hagyományok kontinuitását szolgálják.

Elkülöníthető karaktertípusok:

- Belvárosi karakter, a főtérhez, és a városközponti sugárirányú utakhoz kapcsolódó zóna,
- Polgári karakter, a városközpont más, hagyományosan beépített tömbjei, a kiskörút külső oldalának és a két körút között a főbb sugárirányú utak zónája,
- Városi kertségi karakter, a két körút közötti belvárosi lakóterületek nem főút menti zónája, a nagykörút külső oldali teleksora,
- Kisböszörményi karakter, döntően kertvárosias lakóterületeken,
- Hagyományos kertségi karakter, új beépítésű, vagy kertvárosiasodó városrészekben,
- Külsőségi karakter, a régi várostest külső teleksora, tömbjei,
- Egyéb karakter, minden más beépítésre szánt, illetve beépített terület.

1.14.6.3. Világörökség és világörökségi várományos terület

Az OTrT és Hajdú-Bihar Megye Területrendezési Terve (HBMTrT) világörökségi és világörökségi várományos övezetbe sorolja a települést.

A világörökségről szóló 2011.évi LXXVII. Törvény az alábbiakat fogalmazza meg:

„3. § (1) A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéket, a várományos helyszín kiemelkedő értéket hordoz, amelyet – a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló jogszabályok alapján fennálló védettséggel összhangban – mindenki köteles megóvni.”

„3. § (3) A világörökségi és várományos területet az Egyezménnyel, továbbá a világörökségi területet a világörökségi kezelési tervekben foglaltakkal összhangban, azok egyetemes és nemzeti értékeit megőrizve kell használni, fenntartható módon fejleszteni, bemutatni, illetve szükség szerint helyreállítani.”

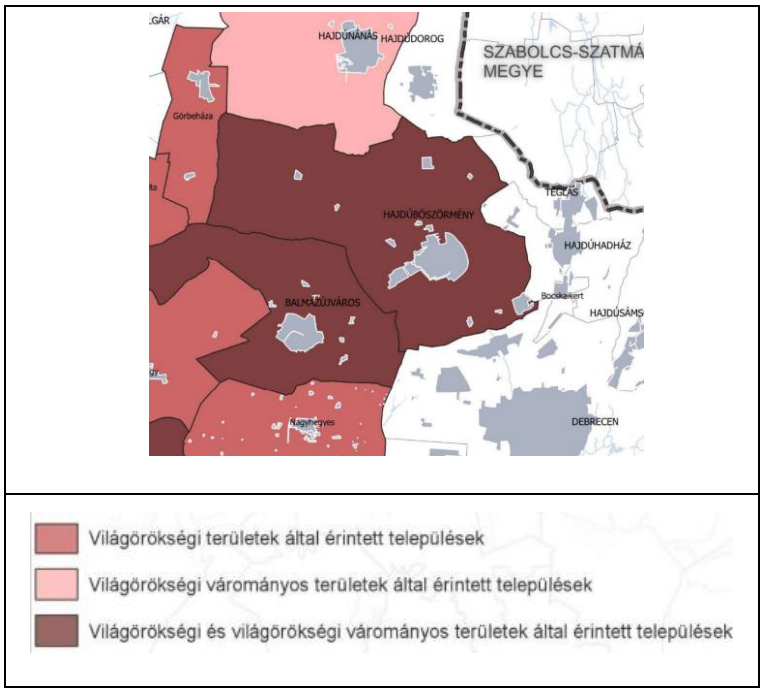

Forrás: HBMTrT 3/5

1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes

Hajdúböszörmény 12 műemlékkel rendelkezik. Műemlékei az alábbiak:

Egykori Hajdúkerületi Székház	Bocskai tér déli oldala hrsz.: 3718 (Kossuth u. 1.)
 	Barokk, 17-18- század Az Alföld egyik legjelentősebb építészeti emléke, a megye legrégebbi nem egyházi jellegű középülete. 1762 és 1871 között három fázisban épült. Főhomlokzata átalakítva a 19. század második felében. A harmadik építési szakaszra a Bocskai teret érintő térrendezés kapcsán került sor. A Hajdúkerület megszűnte után (1876.) sok funkciót látott el. Jelenleg a Hajdúsági Múzeumnak, a városi bíróságnak, a földhivatalnak ad otthont.

Régészeti védelem (2 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉV
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3718	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3718	Református templom	régészeti lelőhely	36515	2003

Református templom	Bocskai tér hrsz.: 3781
	Gótikus 15.század Átalakítva neogót stílusban 1881-ben. Erődfallal, sarok-bástyával körülvéve a város erőd-temploma volt. 1880 és 1882 között átépítve romantikus stílusúvá. Monu-mentális templom-belső jellemzi. Impozáns látványt nyújt az épület stílusához igazodó, a közelmúltban felújított orgona, amely a világhírű Angster-cég terméke, s egyben a Magyarországon található vidéki orgonák közül az egyik legnagyobb. A templombelsőben a szószék felett található az a városcímer, amely a korábbi templom kazettás mennyezetét díszítette.

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉV
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	3781	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003

Népi lakóház, Hajdúház	Hunyadi krt. 2. hrsz.: 2278
	-

Műemléki védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS É
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmén	2278	Ház, népi	műemlék	1819	5303	1958

Népi lakóház, Káplár-ház	Polgári u.59. (Hortobágyi u. 10.) hrsz.: 2637
	1853-ban épült népi műemlék. Jelenleg Káplár Miklós az eltűnő pásztoréletet, és a Hortobágy világát bemutató festményeinek ad helyet.

Műemléki védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS É
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmén	2637	Lakóház	műemlék	8625	5302	1975

Népi lakóház	Polgári u.92. hrsz.: 2899
	A házak a 18. század vége és 19. század közepe között épültek, melyek hűen reprezentálják a korabeli életmód és a népi építészet szerves összetartozását. A tájházakat az 1970-es években újították fel. Löki – porta: Az öt porta közül ebben lakott a legmódosabb család. Ezt nemcsak a hatalmas telek, hanem az utcai oldalán kétablakos tisztaszoba, a fatornác, a nagy alápincézett magtár – szín és a kétsoros elrendezés is mutatja.
Népi lakóház	Polgári u.94. hrsz.: 2898
	A tömb mélyén elhelyezkedő porta, mely nyeles telkén ér el a zugbéli bejáratához.
Népi lakóház	Polgári u.96. hrsz.: 2897

<table>
<tr><td> </td><td>A zug leghosszabb nádtetős lakóháza. át találjuk itt.</td></tr>
<tr><td>Népi lakóház</td><td>Polgári u.98. hrsz.: 2896</td></tr>
<tr><td>
A zug öblében, a kerítésfalban megjelenő egyablakos, kétosztatú, nádtetős házacska áll kis telken. Feltehetően zsellér ház lehetett.</td><td>
<table>
<tr><th>HELYRAJZI SZÁM</th><th>VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE</th><th>VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE</th><th>TÖRZSSZÁM</th><th>AZONOSÍTÓ</th><th>VÉDÉS ÉVE</th><th>KÉP</th></tr>
<tr><td>2896</td><td>Lakóház</td><td>műemlék</td><td>8626</td><td>5305</td><td>1975</td><td> </td></tr>
<tr><td>2896</td><td>Lakóház</td><td>műemlék</td><td>8627</td><td>5306</td><td>1975</td><td> </td></tr>
<tr><td>2896</td><td>Lakóház</td><td>műemlék</td><td>8628</td><td>5307</td><td>1975</td><td> </td></tr>
<tr><td>2896</td><td>Lakóház</td><td>műemlék</td><td>8714</td><td>5308</td><td>1976</td><td> </td></tr>
<tr><td>2896</td><td>Lakóház</td><td>műemlék</td><td>8629</td><td>5309</td><td>1975</td><td> </td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Népi lakóház</td><td>Polgári u.100. hrsz.: 2896</td></tr>
<tr><td>
A zug legrégebbi építészeti részleteket megőrző portája. Kétosztatú, nádtetős, tornác nélküli lakóházának a zug szárában jelenik meg egyablakos véghomlokzata.</td><td>

Forrás: oeny/veding</td></tr>
<tr><td>Templomrom Zelemér</td><td>hrsz.: 021/2</td></tr>
<tr><td> </td><td>Késő gótikus stílus 14. század
Hajdúböszörmény legrégibb műemléke a középkori templommaradvány, mely neolit kori mesterséges halmon, késő gótikus stílusban épült, s első említése 1332-ből származik. A kurgánon álló torony- és falmaradványok a 14. századi oklevelekben már említett és a középkorban elpusztult Zelemér falu egyetlen fennmaradt emlékei. Zelemér középkori templomának romja és az alatta lévő domb kunhalom – mint helyi jelentőségű természeti érték - 1981 óta védett.</td></tr>
<tr><td>Református Templom</td><td>Kálvin tér hrsz.: 5913</td></tr>
</table>

Eredetileg gótikus stílusban épült, erődfallal, sarokbástyával körülvéve a város erődtemploma volt. 1880-1882 között romantikus stílusúvá építették át.

HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
5913	református templom	műemlék	11492	17704	2011

Zsinagóga

Kassa u. 11/A. hrsz: 1888

1863-ban épült a helyi izraelita hitközség adományaiból. Környezetében egyszerű, földszintes lakóházak állnak. Az épületet 1905-ben bővítették. Valószínű, hogy belső terének festésére is ekkor került sor. Ekkor építették a bejárati homlokzatához a két lépcsőházat. Ezeket később lebontották. Homlokzata romantikus stíluselemekkel díszített.

Műemléki védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS ÉVE
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmén	1888	Zsinagóga	műemlék	11348	12177	2009

Régészeti védelem (1 db)

VÁRMEGYE	TELEPÜLÉS (TELEPÜLÉSRÉSZ)	HELYRAJZI SZÁM	VÉDETT ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK NEVE	VÉDETTSÉG JOGI JELLEGE	AZONOSÍTÓ	VÉDÉS É
Hajdú-Bihar	Hajdúböszörmény	1888	Hajdúváros	régészeti lelőhely	38366	2003

1.14.6.6. Helyi védelem

A 6/2020. (II.27.), 11/2020. (III.24.), 12/2021.(IV.29.), önkormányzati rendelettel módosított 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelete Hajdúböszörmény Város településképének védelméről című rendelet

szabályozza a helyi védelmet. Eszerint a helyi védelem feladata (1) a helyi védelmet igénylő építészeti örökség:
a) meghatározása, dokumentálása,
b) védetté nyilvánítása, nyilvántartása,
c) megőrzése, megőriztetése,
d) értékóvó fenntartása és fejlesztése.
(2) A védelem alatt álló építészeti örökség károsodásának megelőzése, illetve a károsodás csökkentésének vagy megszüntetésének elősegítése.

A 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelet 1. számú melléklete tartalmazza a **Helyi területi védelem** alá tartozó területeket (HT), melynek két típusát határozza meg a rendelet:

1. Helyi településszerkezeti védelem alá tartozó területek Hajdúböszörményben a külső gyűrű (Nagykörút) és azon belüli utcák, terek nyomvonal vezetése, telekszerkezete. A rendelet 1. számú melléklete szerint:

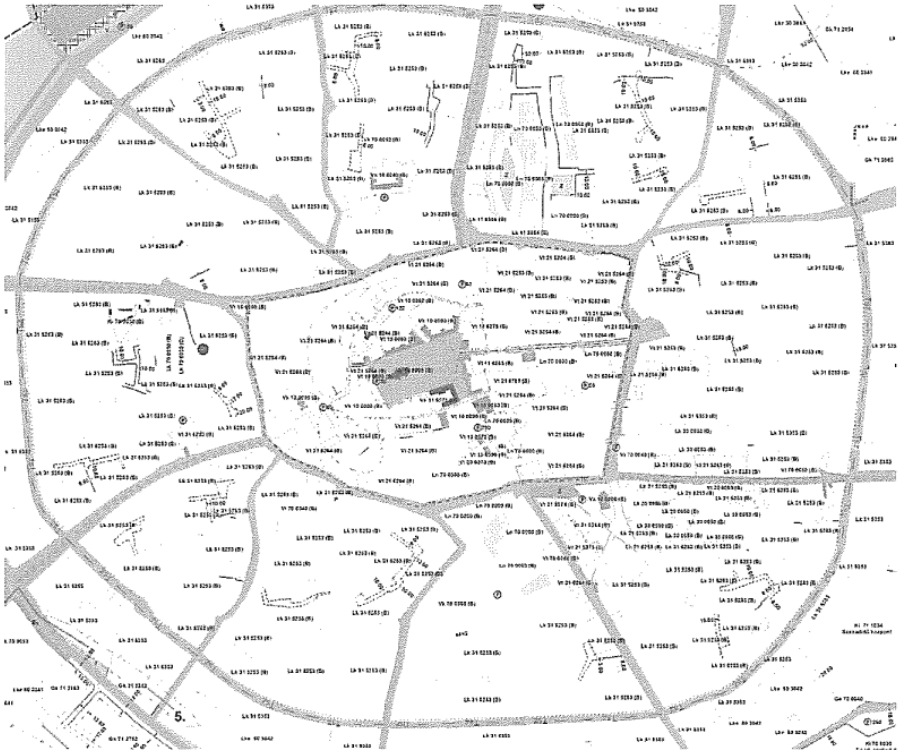

Forrás: 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelet 1. számú melléklete

2. Helyi településkarakter védelem:
a. Petőfi Sándor utca mindkét oldala a telepszerű beépítések kivételével
b. A II. Rákóczi Ferenc utca mindkét oldala
c. A Kálvin tér északi térfala
d. A Korpona utca térfalai a Kálvin tértől az Ady Endre térig bezárólag
e. A Kálvin tér déli térfala, valamint a Baltazár D. utca és a Méliusz Péter utcák által határolt telektömb térfalai.

A települési értékvédelmi és esztétikai előírások zónái

(1) Az országos védelem alatt álló, a Bocskai tér térségében kijelölt műemléki környezetben építési munkát végezni, rendeltetést módosítani csak az idevonatkozó jogszabályok alkalmazásával lehet.

(2) A Nagykörúton belüli terület helyi településszerkezeti védelem alatt áll. Ezen belül a kiskörúton belüli terület (beleértve a Bocskai teret is) műemléki jelentőségű terület.

(6) A zónán belül a „településkarakter védelem" alatt álló utcákban (területeken) a telkeket telekhatártól telekhatárig be kell építeni, előkert nélküli épület elhelyezéssel, kapuáthajtóval.

A 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelet 2. számú melléklete tartalmazza **a Helyi egyedi védelem** alá helyezett épületeket, melyek száma 106 db. E mellékletet jelen Megalapozó vizsgálat 1. számú melléklete tartalmazza a rendelet 2024. január 29-én aktuális állapota alapján.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 16/2008. (III. 18.) önkormányzati rendelete tartalmazza a Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ). E rendelet I. Fejezete tartalmazza a Területhez köthető előírásokat, köztük az **Értékvédelmi zónák előírásait** (települési értékvédelem, a táj- és a természetvédelem előírásai).

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Közlekedés

- Az élet- és környezetminőség javításának elsődleges feltétele a közlekedés okozta ártalmak csökkentése, melynek érdekében elindított tevékenységet folytatni kell. A környező településeket Hajdúböszörménnyel összekötő utak a belvárost övező nagykörúti gyűrűbe torkollnak, jelentős átmenő forgalmat, balesetet, zaj- és légszennyezést okozva.
- A belváros elkerülése céljából a terveken kijelölt a 35. sz. főút két pontjához csatlakozó északi-keleti elkerülő körgyűrűt ki kell építeni, melynek bezáró szakasza nyugaton éppen a 35.sz. főút.
- Az autópálya felőli forgalom, a növekvő idegenforgalom miatt javasolt az Újvárosi utca csapadékvíz-elvezető árkának lefedése és intenzívebb parkosítás megvalósítása.
- A külterületi gazdasági utak minőségének javításával azok a kerékpárút hálózatba bevonásra kerülhetnének.
- Korszerűsítésre várnak a Hajdúvid–Hajdúhadház, a Balmazújváros-Hajdúböszörmény és a Hajdúböszörmény–Hajdúhadház összekötő országos mellékutak.
- Korszerűsíteni kell a Bodaszőlői bekötőutat és biztosítani az új szakaszának területét.
- Bodaszőlő zsáktelepülés pozíciójának megszűntetése.

Bodaszőlőnek a 35-ös főúttal van kapcsolata egy 4,5 km hosszú bekötőút révén. A településrész elérhetőségét jelentősen javítaná, és gazdasági életének kis mértékű fellendülésével járna, ha az utat meghosszabbítanák egészen Bocskaikertig, közvetlen összeköttetést teremtve a 4. számú főúttal. Ennek kivitelezhetősége kérdéses a Natura2000 hálózat miatt, mert a hiányzó útszakasz az említett természetvédelmi területen keresztül haladna.
További lehetőség a zsáktelepülés megszüntetésére, ha a 4-es főút elkerülő szakasza a településhez közel épülne meg. A nyomvonal még nem tisztázott, de az egyik alternatíva szerint Bodaszőlőtől kb. 900 m-re haladna el, így egy rákötő úttal a fent részletezett előnyökkel járna az út megépítése.

Rendeltetés, funkció

- Az állatvásártér értékén jó fejlesztési potenciállal rendelkező alulhasznosított területen helyezkedik el a vasútállomás térségében, megközelítése terheli a belterületet. Közúton

egyszerűen megközelíthető külterületen, gazdasági területhez csatlakozóan célszerűbb az elhelyezése
  - mert feltárás szempontjából kedvezőbb pozícióba kerül,
  - pozitív változást idéz elő a jelenlegi lakókörnyezetbe,
  - értékes terület szabadul fel, gazdaságosabb hasznosításra.
- A piac számára a használók és üzemeltetők által is könnyen elérhető helyet kell kijelölni.
- A belső városmag funkcionális túlzsúfoltságának hatására az intézmények a körgyűrűbe települnek, elérhetőségük bonyolultabb.
- Nem kívánatos ipari telephelyek és a lakó területek konfliktusának oldása iparterületre történő telepítéssel.
- Külterületi városrészek, kertségek központhiányosak, alapellátásuk, közösségi tereik kiegészítésre, kiépítésre szorul.
- A turizmus fejlődéséhek akadálya a háttérintézmények hiánya miatt.
- Bodaszőlőn a szórványosan elhelyezkedő humán és kulturális intézmények helyett egységes, köztér köré szervezett alközpont kialakítása hiányzó funkciók (templom, tornatér) betelepítésével életminőséget javító fejlesztést jelentene a településrész számára.

Értékén alul hasznosított területek

- Hajdúvid működésen kívüli közintézményeinek revitalizálása szükséges.

Tájhasználat, környezetvédelem

- Elhagyott telephelyeket rehabilitálni, megszűnt bányaterületeket, hulladéktárolókat rekultiválni kell.
- Bodaszőlőn a volt szovjet üzemanyag tároló telep kármentesítése elsődleges feltétele a további hasznosításnak, és a talajszennyeződés terjedésének.
- Csapadékvíz, belvíz elvezetését meglévő árkok tisztításával, újak építésével kell megoldani, fontos figyelmet fordítani a vizek megtartására is.
- Öntözőcsatorna hálózatot tovább kell fejleszteni. K-V-3 víztározó maximális tárolt vízmennyiségének (öntözővíz) növelésére töltésmagasítás szükséges. A visszatartható édesvíz mennyiség növelésével mérséklődhetnek a vizek többletéből vagy hiányából fakadó kedvezőtlen hatások.
- Tanyák infrastruktúrájának hiányossága a falusi turizmus fejlődésének akadálya.
- A természeti értékek (szikes tavak, kunhalmok, régészeti területek) bemutathatóságának és védelmének konfliktusa, annak oldása a természeti turizmus kialakulásának feltétele.
- Északi Lucernás területén az építési szándék és a régészeti hely védelmének konfliktusa.

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Hajdúböszörmény városa a – Hajdú-Bihar vármegyén belül kisebb területűnek és átlagos népességűnek számító – Hajdúböszörményi járás központja. Fekvése a vármegyében északi, a vármegyeszékhelytől, Debrecentől mintegy 20 km-re északnyugatra található.

Az M3 autópálya az európai gazdasági magzóna és Ukrajna/Észak-Erdély közötti közúti tranzitfolyosó (TEN-T maghálózat) térségi szakaszának számít. Hajdú-Bihar vármegye léptékében Debrecen közelsége, autópályás elérése jelent fontos helyzeti előnyt. Hajdúböszörmény vasúti kapcsolattal rendelkezik, de nem tranzitfolyosóban.

Az M35 autópálya révén az elérési lehetőség Budapest és az ország nyugati területei felé, felől is kiváló. A város nem számít térségi jelentőségű közlekedési csomópontnak, de Debrecen – mint regionális közlekedési csomópont – közelsége meghatározó. A környező (leginkább mellékút szintű) sugaras úthálózat a város sokirányú kapcsolatrendszerének leképeződése.

Ingázás

Hajdúböszörmény közepes méretű járási központnak számít, ennek ellenére majdnem kétszer annyi a napi eljáró, mint a bejáró. Ez Debrecen közelségével magyarázható. Az alábbi táblázat mutatja a 2001-es és 2011-es népszámlálások eredményei alapján, hogy melyek a település főbb ingázási cél és induló kapcsolatai.

Érdekes, hogy még a bejárók között sem a járás közeli településeiből, hanem a Debrecenből érkezők vannak legtöbben. A napi eljárókat tekintve pedig a döntő többség, az emberek 80%-a közlekedik a vármegyeszékhelyre. A járás területén Debrecen szolgáltatási funkciói és munkahelyi kínálata erősen dominálnak, így tehát meghatározóak a délkelet - északnyugat irányú közlekedési igények.

27. táblázat: Foglalkoztatottak megoszlása a két utóbbi népszámlálás idején

	Foglalkoztatottak száma (fő)		**A más településre dolgozni járó foglalkoztatottak száma (fő)**		**A naponta bejáró foglalkoztatottak száma (fő)**	
	2022	**2011**	**2022**	**2011**	**2022**	**2011**
Hajdú-Bihar vármegye	241 340	198 106	82 656	49 801	68 356	38 283
Hajdúböszörményi járás	17 573	14 756	6 278	3 638	2 508	1 453
Hajdúböszörmény	13 816	11 671	4 607	2 475	2 028	1 216

Forrás: KSH TeIR

Ahogyan azt a táblázat is mutatja, a 2011-es népszámlálási évhez viszonyítva **2022-re** minden vizsgált területi szinten **jelentősen megnövekedett a más településre dolgozni járó foglalkoztatottak száma,** és **azoké is, akik más településről érkeznek munkavégzésre Hajdúböszörménybe**. Debrecenből a kiáramló munkavállalók harmadik legnagyobb része Hajdúböszörményt választja úti céljának Budapest és Hajdúszoboszló után. Míg 2011-ben a foglalkoztatottak ötöde, addig napjainkra harmada más településen vállal munkát. Ez a mobilitás jelentős forgalmat generál a város és környezete közlekedési útvonalain.

A következő diagramon jól látható, hogy a helyi forgalomban igen jelentős szerepe van az aktív közlekedési módoknak. A helyben közlekedők közül több mint 40% kerékpározik. Kitűnik, hogy a helyközi közlekedésben a vasút szerepe lényegében elenyésző, az autóbusz-közlekedés aránya viszont nagy. A KSH még nem tette közzé a 2022-es népszámlálás hasonló adatait, így a változás bemutatása e statisztikai adatok alapján nem lehetséges.

28. ábra: Az ingázók mód szerinti megoszlása Hajdúböszörményben

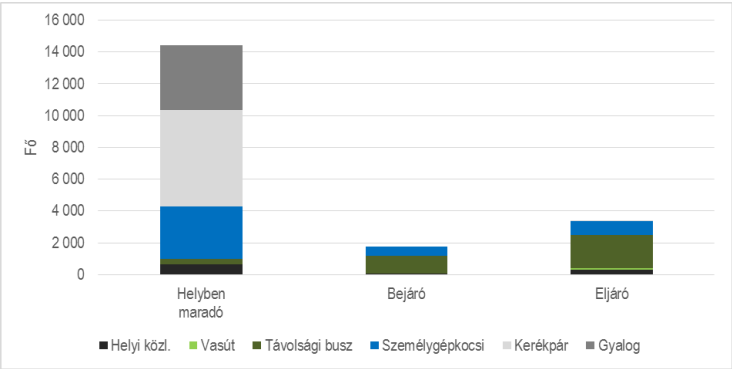

Forrás: Népszámlálás 2011, KSH.

Közúti kapcsolatok tekintetében az M35 autópálya csomópontja a városközpontból nyugati irányban nem egészen 4 km re érhető el. A főváros közúton 215 km autózással érhető el. A Romániába vezető nyírábrányi közúti határátkelő főúton 50 km, míg az Ukrajnába vezető záhonyi közúti határátkelő 110 km távolságban található.

Autóbuszos közösségi közlekedés szempontjából a hálózati lefedettség – néhány összekötő út kivételével – lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető. Az innen induló utasok Debrecen és Miskolc irányába rendelkeznek közvetlen járatokkal. A vasútállomás autóbusszal elérhető. A város közigazgatási területén belül 35 helyközi megálló található.

Hajdúböszörmény a 109 es számú Debrecen – Tiszavasvári – Tiszalök vasútvonal középállomása. E regionális vasúti pálya egyvágányú és kiszolgálása dízelvontatással történik. A vasútvonal menetrendi szerkezete ütemes jellegű.

Repülőtéri kapcsolat szempontjából a Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér 220 km, míg az Airport Debrecen 25 km távolságban érhető el.

1.15.2. Közúti közlekedés

A főúthálózati elemeken kívül a közúthálózati szempontból alközponti szerepű város a környező településekkel északi (Külső-Dorogi utca) irányban a 3502. j. Tiszavasvári – Hajdúböszörmény, északkeleti (Külső-Újfehértói utca) irányban a 3509. j. Hajdúböszörmény - Ófehértó, keleti (Külső - Hadházi utca) irányban a 3507. j. Hajdúböszörmény – Hajdúhadház, déli (Külső-Szoboszlói út) irányban a 3319. j. Hajdúböszörmény – 33. sz. főút, délnyugati (Külső-Újvárosi utca) a 3318. j. Balmazújváros - Hajdúböszörmény összekötő utakon áll még kapcsolatban. A város országos közúti kapcsolatát adja még a 35. sz. főúthoz a 3502. j. összekötő út (Polgári utca).

A nagytávú elképzelések szerint – az Országos Területrendezési Terv (OTrT) tartalma alapján – a jelenlegi 3502. jelű összekötőút főúttá lesz fejlesztve a Hajdúböszörmény - Hajdúdorog - Tiszavasvári útvonalon. A tervezett főút déli szakaszán lehet nagyobb forgalmat prognosztizálni, ezért az OTrT a nagytávú időhorizontban Hajdúböszörmény esetében elkerülő utat szerepeltet. Az elkerülő a 35. sz. főútból indulna ki és a várost északnyugatról kerülné el. További elkerülő úti szakaszokat – a vármegyei területrendezési tervnek és a helyi településszerkezeti tervnek megfelelően – alacsonyabb útkategória besorolással lehet megvalósítani. A kormány 2020-ig terjedő fejlesztési céljai közül a térséget elsősorban az M35 - M4 autópályák Nagyvárad irányú fejlesztése, a Debreceni Repülőtér bekötése, valamint a 471. sz. főút fejlesztése érintette.

29. ábra: Hajdúböszörmény városi közúthálózata

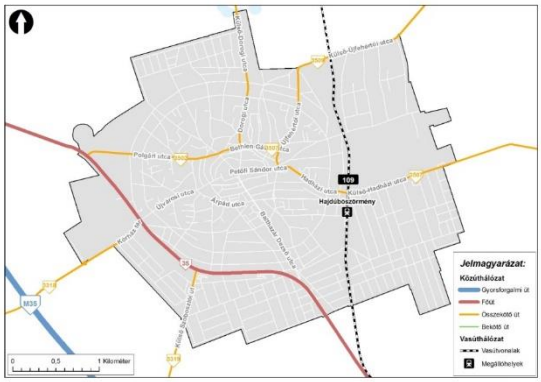

A városi hálózat fő elemei az országos közúthálózat települési átkelési szakaszaival jelentős részben egybe esnek, de fontos városi főutak, főbb gyűjtőutak – például a városközpontot bekapcsoló sugárirányú utak egy része – önkormányzati kezelésben vannak. Az úthálózat jellegzetes sugaras-gyűrűs szerkezete inkább csak a történelmi városrész főbb hálózati elemeire jellemző. Itt az utcahálózat nagyobbrészt szabálytalan, „tervezetlen” jelleget ölt. A nagyobb tömböket zsákutcákkal (zugokkal) feltáró utcahálózat a város történelmi jellegzetessége. A lakóutak a külső gyűrűn kívül szabályos alakzatban épültek, a fő- és gyűjtőutak mentén párhuzamos és merőleges elrendezéssel. Az egyes utcák keresztmetszeti kialakítása változatos képet mutat, a viszonylag szűk beépítés ugyanúgy előfordul, mint az igen széles utcaalakítás.

2012-2013. között EU-s támogatással újult meg a városközpont, ennek keretében megvalósult a Bocskai tér rekonstrukciója, gyalogos térré, fórummá való átépítése, valamint a Petőfi utca belső szakaszát bevásárló utcává alakították át. A városközpontot súlykorlátozás és „TEMPÓ 30” övezeti besorolás védi. A városközpontot emiatt nem terheli jelentős teherforgalom. Az átmenő személyforgalom azonban csúcsidőszakban érzékelhető és zavaró.

Nagyobb termelőegységek, üzemek és kereskedelmi egységek a város keleti oldalán, és az autópálya mentén nyugaton vannak. A tehergépkocsi-forgalom és a zajterhelés nem jelentős a város belső területein.

Hajdúböszörményben a KSH legfrissebb, 2021-es adatai alapján belterületi önkormányzati utak közül 105,7 km kiépített és 19,2 km kiépítetlen. A településen 13,67 km kerékpárút van. A nyilvántartás szerint a kiépített járdák hossza 189,9 km.

Forgalmi jellemzők

A városhoz vezető utak állapota nem kielégítő. Felújításra szorulnak a város helyi útjai is. Lényeges változást az M35 autópálya hálózatba lépése okozott. Jelentősebb útfelújításra került sor a 3502 j. összekötő úton.

A térség fő forgalmi áramlatai (elsősorban az M35 autópályán és a 4. sz. főúton) elkerülik a települést.

Az országos közúthálózaton a városból kiinduló irányok közül a forgalom Debrecen felé a legnagyobb. A tranzitáramlatok közül a Hajdúdorog - Debrecen irányú forgalom a legjelentősebb.

A város rövidebb központi belterületi főúti szakaszokon rendelkezik 4 sávos kialakítású útpályával (pl. Baltazár D. utca), a tervezett elkerülő utak figyelembevételével további kapacitásbővítési igény nem mutatkozik. A forgalom zavartalanabb lefolyása érdekében a csomóponti megoldások felülvizsgálata elsődleges.

Áruszállítás

A város és térsége teherszállítási jellemzőiről kevés számszerű információ áll rendelkezésre. Így például a helyi vasútállomást érintő tehervonatok mennyiségéről sincs számszerű adat. A vasúti áruszállítási tevékenység részben a város gazdasági életétől független. A helyi áruforgalom kezelésére, átrakására a vasútállomás felkészült: az állomáson egy rakodó- és egy rakodó-csonkavágány van, melyek mellett burkolt rakterület és oldalrakodó található. A vágányhálózathoz több iparvágány is csatlakozik. A helyi teherszállítást indukáló üzemek és kereskedelmi egységek túlnyomórészt közúti teherszállítással oldják meg beszerzési és árutovábbítási feladataikat, azonban ebből fakadóan nem mutatkozik kiugróan nagy, koncentrált teherfogalom a város érintett területein.

A **közlekedési balesetek**re vonatkozó statisztikai adatok alapján 2015 óta az alábbiak szerint alakult a helyzet Hajdúböszörményben: a 2019-es kimagasló számot követően az utóbbi években Hajdúböszörmény lakott területén 28-29 közlekedési baleset történt, melyek során évente 10-13 személy sérült súlyosan. A terkep.police.hu adatai alapján az alábbi helyszíneken történt közlekedési baleset 2023. novembere és decembere között.

30. ábra: Közlekedési balesetek száma és elhelyezkedése Hajdúböszörményben

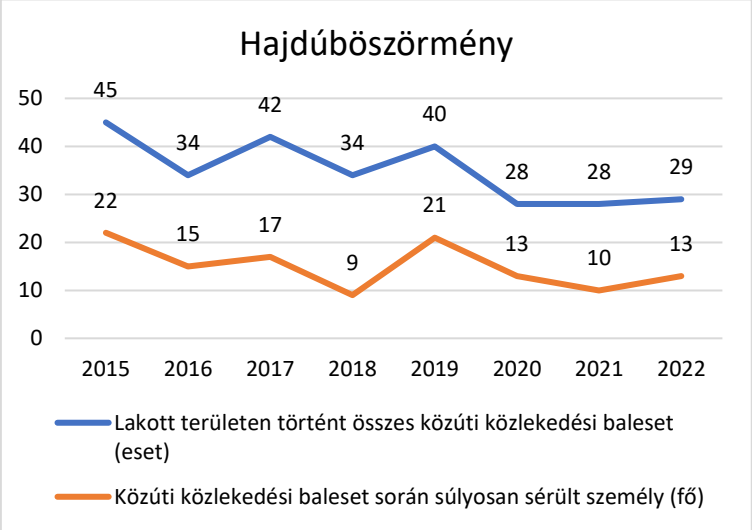

Forrás: KSH – TeIR

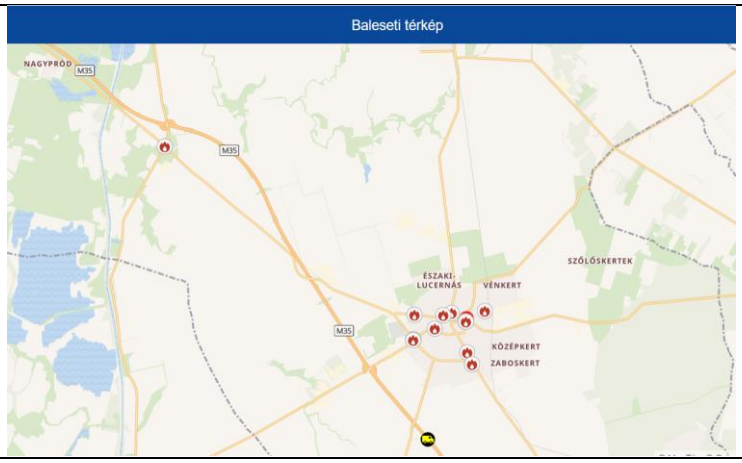

Forrás: terkep.police.hu, 2024

A **balesetek** bekövetkezésének napszaki megoszlását vizsgálva egyértelműen kitűnik, hogy a délutáni órák a legveszélyesebbek. Hajdúböszörmény város közigazgatási területén a 2023. évben 26 személysérüléssel járó közlekedési baleset történt, melyből 14 eset könnyű sérüléssel, míg 12 eset súlyos sérüléssel zárult. A baleseti helyszínek megoszlásának aránya nem változott az előző évhez képest, ezek **elszórtan** találhatóak, **baleseti gócpontok nem alakultak ki**. A bekövetkezett balesetek alapján továbbra is **veszélyeztett pont**ként kell tekinteni Hajdúböszörmény közigazgatási területén

- a 35-ös főút és az Újvárosi utca kereszteződésére (Kórház tér)
- a Hadházi utca és a Mátyás király körút kereszteződésére
- a Bánsági térre.

Ezekben a kereszteződésekben, illetve útszakaszon fokozott rendőri jelenléttel, visszatérő ellenőrzésekkel igyekeznek megelőzni a baleseteket.

A fokozottan veszélyes útkereszteződésben, mint pl. a Kórház tér, indokolt lenne a megállást helyét jelző útburkolati jel előtt, forgalomlassító küszöbök kihelyezése, mely fizikai akadályként hívja fel a járművezetők figyelmét a megállási kötelezettségre. Ezen útkereszteződésben további térfigyelő kamerák kihelyezése lenne indokolt, mely nagyban segítené a hatóság munkáját a bekövetkezett közlekedési balesetek felderítése, a szabályszegő magatartást tanúsító járművezetők felkutatása és gyorsított eljárás alá vonása érdekében.

Hajdú-Bihar vármegye közúthálózata 2023-ban az alábbi ábra szerint alakult:
Ahogyan az a lenti ábráról is leolvasható, a vármegyében 2007 óta megvalósított felújítási munkák közül jónéhány érintette Hajdúböszörményt. Az ábrán a piros színek jelzik a **felújított szakaszok**at. A tervezett, felújításra váró szakaszokat az ábra zöld színnel jelzi.

31. ábra: Hajdú-Bihar vármegye közúthálózata és a közelmúlt burkolatfelújítások szakaszai

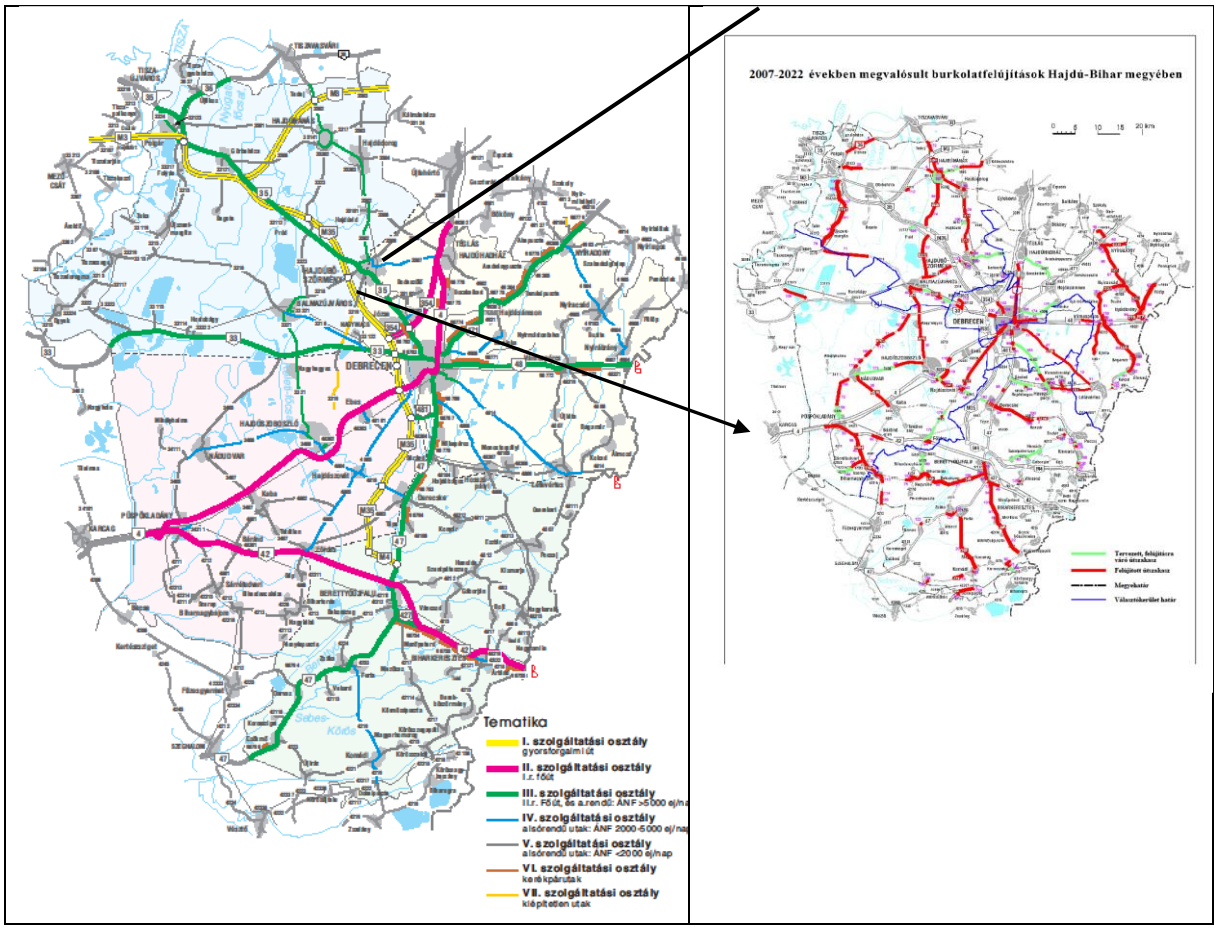

Forrás: Magyar Közút NZrt., 2023. november

Az Építési és Közlekedési Minisztérium 2023. novemberi tájékoztatása szerint a

- Hajdúböszörmény, **35. sz. főút** 63+793 km szelvényében lévő **3318. j. út és Újvárosi út csomópontjának átépítése** vonatkozásában: Az engedélyezési és kiviteli tervek elkészültek, az építési engedély kiadásra került. További előkészítési feladatok (területszerzési és területelőkészítési) ellátására, illetve kivitelezésre vonatkozóan döntéssel és forrással nem rendelkezik.

- Hajdúböszörmény, **35. sz. főút** 65+892 km szelvényében lévő **Baltazár Dezső utcai csomópont** átépítése vonatkozásában: Az engedélyezési és a kiviteli tervdokumentáció elkészült, illetve megszerzése kerültek a szükséges engedélyek. További előkészítési (területszerzés, területelőkészítés) feladatok elvégzésére, illetve kivitelezésre döntés és forrásbiztosítás szükséges.

Forrás: MK NZrt., 2023

A Magyar Közút NZrt. tájékoztatása alapján

- A 3507. sz. Hajdúböszörmény-Hajdúhadház ök. út felújítása **TOP-Plusz forrásból** tervezett Hajdúböszörmény, Újfehértói úttól Hajdúböszörmény Járáshatáráig 8,364 km hosszon.
- **Magyar Falu Útfelújítási Programban** megvalósuló saját teljesítésű nagyfelületű burkolatjavítási munkák érintették 2023-ban az alábbi külterületi szakaszokat:

Út száma	Út neve	Érintett vagy közeli település megnevezése	a kijelölt útszakasz kezdő-szelvénye	a kijelölt útszakasz vég-szelvénye	a kijelölt útszakasz hossza (km)
35305	Boda-Zelemér vasúti bekötő út	Bodaszőlő	0+000	0+195	0,195
35102	Bodaszőlő bekötő út	Bodaszőlő	0+000	3+930	3,945

Forrás: MK NZrt., 2023

- 2023-as évben **saját teljesítésű** nagyfelületű burkolatjavítási munkák (kopóréteg csere 2 méter szélességben szakaszosan) valósultak meg a 3502 j. Tiszavasvári – Hajdúböszörmény összekötőút 14+685 – 17+315 km szelvények között 2,63 km hosszan.

Közvetetten érinti Hajdúböszörményt az alábbi, tervezés alatt álló projekt is:

- M3 autópálya új csomóponti kapcsolatok kialakítása Görbeháza és Hajdúnánás elérhetőségének biztosítása érdekében (MotoGp pálya kiviteli tervek)

Jelentős útfejlesztés valósulhat meg Európai uniós társfinanszírozással a városban: Hajdúböszörményi **belterületi utak fejlesztése** (TOP PLUSZ-1.2.3-21-HB1-2022-00060) című projekt keretében az elkövetkező időszakban közel 700 millió forintból valósul meg 17 db út, illetve útszakasz építése, felújítása **több, mint 7 km hosszúságban**.

1.15.3. Közösségi közlekedés

Autóbuszos közösségi közlekedés

A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást 2019. szeptemberéig túlnyomó többségben a Hajdú Volán Zrt. látta el, a közszolgáltatói szerződésben foglalt feltételekkel. A Hajdú Volán Zrt. az Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zártkörűen működő Részvénytársaság (ÉMKK Zrt.) egyik alapítója. 2019 október 1-jével a közlekedési központok közszolgáltatási tevékenységét jogutódként a **Volánbusz Zrt. látja el**. A Volánbusz Zrt. tulajdonosa 2021 óta a MÁV Zrt.

Az alábbiakban Hajdúböszörmény és környezetének helyközi autóbusz hálózatát mutatjuk:

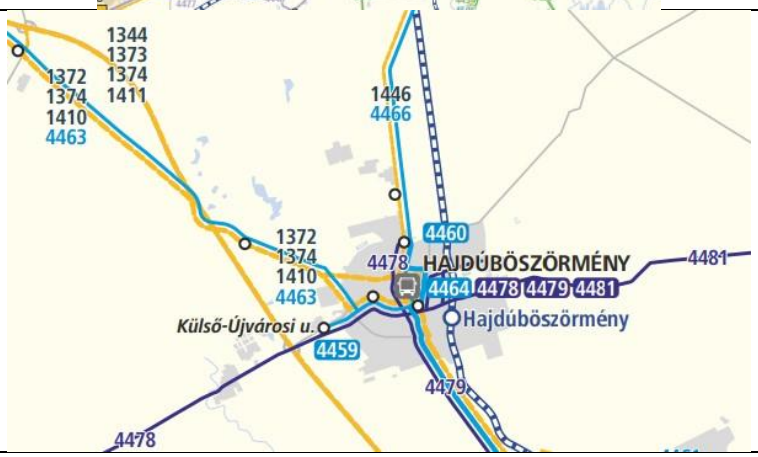

Forrás: Volánbusz vonalhálózati térkép, 2024

A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást a Volánbusz Közlekedési Zrt. látja el. A város közvetlen járatokkal rendelkezik Debrecen felé (68 busz; 10 vasúti közvetlen, menetidő 28-31 perc), Budapest vasút (1 átszállás menetidő 3 óra 27 perc és 4 óra 22 perc között változik, napi 19 járat) és buszjáratokkal (4 óra 48 és 5 óra 18 perc a menetidő 1-4 átszállás) is elérhető, de célszerűbb a vasúti közlekedést használni.

A 2012. december 20-án kelt, és azóta több alkalommal módosított közszolgálati szerződés alapján Hajdúböszörmény Város Önkormányzata, a **Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft**.-t bízta meg 2013 január 01. napjától kezdődően, a **menetrend szerinti, helyi közösségi közlekedés** ellátásával. A Városgazdálkodási Kft. 2023. január elsejétől helyi közösségi közlekedést szolgáló menetrendet tett közzé, illetve működtet, melynek útvonala az alábbi:

1 járat: Sajtüzem – Köztemető – Strandfürdő – Sajtüzem
1-2 összevont járat: Sajtüzem – NAGÉV – Köztemető – Sajtüzem – NAGÉV – Piac
2 járat: NAGÉV – Köztemető – Strandfürdő - NAGÉV

Vasúti közösségi közlekedés

Hajdúböszörmény városát összesen három szolgálati hely, Hajdúböszörmény vasútállomás és két külterületi megállóhely (Zelemér és Hajdúvid) érinti, melyek a 109-es számú, Tócóvölgy (Debrecen) – Tiszavasvári – Tiszalök vasútvonalon fekszenek.

A MÁV Zrt. 109-es számú vonala a 108-as számú, Debrecen – Füzesabony vasútvonal Debrecen város területén található Tócóvölgy vasútállomásából ágazik ki és észak irányban, jelentős városokat feltárva Tiszalök állomáson csatlakozik a 11- es számú, Ohat - Pusztakócs – Görögszállás vasúti mellékvonalhoz. A regionális vasúti pálya besorolású vonal 61,9 km hosszú, egyvágányú, dízel vontatású, 210 kN tengelyterhelésű, 60 km/h sebességre engedélyezett, szerepe a hajdúvárosok (Hajdúböszörmény, Hajdúnánás stb.) és Debrecen közötti regionális kapcsolat biztosításában van.

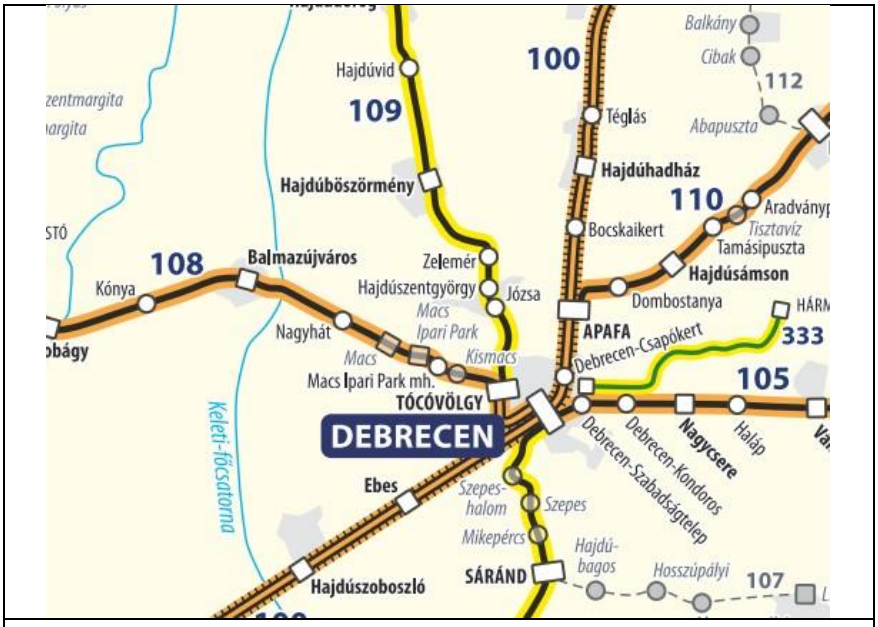

Forrás: Magyarország vasúthálózati térképe - részlet

A MÁV 109-es Debrecen - Tiszalök vonalán 2024-ben a menetidő Hajdúböszörmény és Debrecen között 39 perc, Debrecen és Zelemér között 22 perc, Debrecen és Hajdúvid között 49 perc körüli.

Hajdúböszörmény állomás

A három fő- és néhány mellékvágánnyal rendelkező szolgálati hely Debrecentől 23,1 km re (Tócóvölgytől 18,1 km re) fekszik. Településföldrajzi elhelyezkedése közepes, a város keleti részén, a központtól 1,2 1,5 km re található. Megközelíteni a Kálvin tér – II. Rákóczi Ferenc u. – Baross Gábor tér útvonalon lehet.

A helyi áruforgalom részére egy rakodó- és egy rakodó-csonkavágány szolgál, melyek mellett burkolt rakterület és oldalrakodó található. A vágányhálózathoz több iparvágány is csatlakozik.

Utasforgalmi létesítmények
A személyvonati vágány között 3 db, változó hosszúságú (95/205/110 m), sk+15 cm magas, alacsony- és keskenyperon található, melyet a felvételi épület felől szintben lehet megközelíteni. A peronok sem az alapvető utasigényeket, sem az akadálymentesítést nem biztosítják.

A közepes állapotú felvételi épült az állomás keleti részén található.

Az épület város felé történő kapcsolata elfogadható, a burkolat jó állapotú, de rendezetlen, kijelölt parkoló nincs, kerékpártároló az épület oldalában, autóbuszmegálló az épület előtt található.

A vasútvonal innovatív fejlesztése javasolt. Hajdúböszörmény esetében célszerűnek látszik megvizsgálni a tram-train (a villamos és a nagyvasút összekötésével létrejövő közlekedési eszköz) közlekedés bevezetését, melyhez a település nagysága, Debrecentől való távolsága és a Debrecenben meglévő villamoshálózat jó alapot képez.

Zelemér megállóhely
Az utasforgalmi hely Hajdúböszörménytől 7 km-re délre, Debrecentől 16,5 km-re, külterületen, az azonos nevű, néhány házból álló településrész szomszédságában fekszik. Megközelíteni a 35102. j. bekötőútból kiágazó 35305. j. állomáshoz vezető úton lehet.

Az utasforgalmi helyen, a vágány mellett egy 215 m hosszú, sínkoronaszintű, burkolatlan peron található, mely sem az alapvető utasigényeket, sem az esélyegyenlőséget nem biztosítja. A peron mellett használaton kívüli, rossz állapotú felvételi épület található. A hozzájáró út burkolata rossz, az előtér kiépítetlen, sem parkoló, sem kerékpártároló, sem autóbuszmegálló nem található. A megállóhely szükségessége felülvizsgálandó.

Hajdúvid megállóhely
Az utasforgalmi hely Hajdúböszörménytől 9 km-re északra, az azonos nevű településrész mellett található, közvetlen közúti megközelítése nincs, a lakott terület felől a peronhoz gyalogút vezet. A vágány település felőli oldalán 150 m hosszú, sínkoronaszintű peron található, amely a mai igények kielégítésére nem alkalmas. A megállóhelynek sem előtere, sem parkolási létesítményei nincsenek. A megállóhely korszerűsítése javasolt, emelt peronnal, akadálymentes gyalogúttal, kerékpártárolóval, parkolóval.

A 109-es sz. Debrecen-Tiszalök vasútvonal fejlesztési igénye
A jelenlegi menetrend szerint két óránként Debrecen – Tiszalök személyvonatok közlekednek naponta. A reggeli időszakban órás ütemű vonatközlekedés van, megfelelő csatlakozásokkal Budapest fele.

A Tócóvölgy - Hajdúnánás szakaszon jelenleg sebességkorlátozás van érvényben, ennek megszüntetésére pénzügyi források bevonása szükséges. A vonal ugyan jelentős lakónépességű településeket köt össze Debrecennel, ám jelenlegi településszéli vonalvezetése miatt kihasználtsága viszonylag alacsony. Tiszavasváriban és **Hajdúböszörményben a település súlypontjában új megállóhely** építésével középtávon is növekedhetne a forgalom, távlatban pedig Hajdúböszörmény és Debrecen 1-es villamosvonala közötti **TramTrain-fejlesztés**sel lehetne új alapokra helyezni a vasútvonal forgalmát.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A kerékpárosok aránya, jelenléte meghatározó a város közlekedésében, ezt többek között az mutatja, hogy a helyben közlekedők több mint 40%-a kerékpározik. A településen részlegesen kiépített kerékpáros úthálózat van, ez 13,67 km (2021) kiépített kerékpárútból, illetve kerékpársávból tevődik össze.

Az OTrT Országos kerékpárút-törzshálózat elemei közt szerepelteti a (41.) Hajdúvárosok–Szabolcs kerékpárútvonalat, melyben Hajdúböszörmény érintett:

- Bekecs – Szerencs – Tarcal – (4.A kerékpárút Tarcal és Tokaj közötti szakasza) – Tokaj – Gávavencsellő – Nagyhalász – Nyíregyháza – Hajdúnánás – Hajdúdorog – Hajdúböszörmény – Debrecen

A 35. sz. főút Debrecen felöli bevezető szakaszán önálló kerékpárút van, az átkelési szakasz további részei mellett elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárút, valamint önálló kerékpárút. A Baltazár D. - Kossuth L. u. vonalban – vegyesen elválasztás nélküli, ill. elválasztott – gyalog- és kerékpárút vezet el a

centrumig. A belvárosban TEMPÓ 30-as zóna is segíti a kerékpárosokat. A Külső-Dorogi úton a városhatár térségében a Béke Agrárszövetkezetig vezet elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárút.

A párhuzamos kisforgalmú gyűjtő- és lakóutak jól használhatók a helyi kerékpározáshoz. A belvárosban a kerékpárosok számára nincs elegendő kerékpártámasz és tároló, a vasútállomásnál kerékpártároló nincsen.

A nagytávú országos kerékpáros törzsúthálózat Debrecen és Hortobágy közötti szakasza – a jelenlegi jelölés szerint – a Baltazár D. - Kossuth L. u. - Dorogi út útvonalban keresztezni fogja a várost. A településszerkezeti terv szerint a tervezett kerékpáros útvonalak hét sugárirányú vonalon jutnak el a városközpontig, ahol kapcsolódnak egymáshoz. Belterületen kívül minden országos közút mellé kerékpárút van betervezve, kivéve a 3319 j. utat.

Az önkormányzat a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Nonprofit Kft.-vel szerződést kötött a Hajdúböszörmény közigazgatási területén lévő kerékpárutak síktalanítására.

A város rendelkezik Kerékpárforgalmi Hálózati Tervvel. A városi kerékpárforgalmi hálózatot érintő fejlesztések a 2014-2020-as időszakban az alábbiak voltak:

- A Fürdőkerti Rendezvény és Turisztikai Szabadidőpark komplex turisztikai fejlesztése (TOP-1.2.1-15-HB1-2016-00027) című projekthez kapcsolódóan elkészült a **Baltazár utca és Fürdőkert közötti kerékpárút** kivitelezése.
- A Fenntartható települési közlekedésfejlesztés Hajdúböszörményben (TOP-3.1.1-15-HB1-2019-00018) projekt keretében megvalósult a 35. sz főközlekedési út melletti – a Bartók Béla-Vajda János utcák közötti szakaszon – a kerékpárút felújítása. A projekt fő eleme a **Bocskai tér-Iskola utca-Arad utcai kerékpárút létesítése**. A Bocskai téren, illetve az Iskola utcán **kerékpáros övezet** kialakítása, míg az **Arad utcán a nyílt csapadékelvezető árok felett** – annak zárttá tétele után-**új kerékpárút építése** valósult meg az Uzsok térig.

2021-es évtől mintegy 200 millió Ft értékben valósultak meg kerékpárút előkészítési feladatok Hajdú-Bihar vármegyében, amelynek keretében az alábbi, hálózati szempontból **hiányzó szakaszok**ra Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata **engedélyes és kiviteli terv**eket készíttetett, így ezen szakaszok megvalósulása tervezett, melyekre a városnak nyertes TOP Plusz pályázata van:

1) Hajdúböszörmény-Hajdúvid-Hajdúdorog között kerékpározható közút építése: 14,7 km

2) Hajdúböszörmény-Debrecen (Józsa) között kerékpárút építése (35. sz. főúttal párhuzamosan) 8,4 km szakaszokra.

Közlekedésbiztonság

- A városban kialakított kerékpárút átvezetéseknél, a kerékpárosok észlelhetőségét, biztonságos közlekedését nagyban segítené a kerékpárút nyomvonalát jelző fényvisszaverő csíkok kihelyezése.

- Megoldást jelentene továbbá baleset megelőzési szempontból a reggeli és délutáni órákban jelentős kerékpár forgalmat bonyolító Hadházi, Külső-Hadházi utcán kerékpárút létesítése is.

Gyalogos közlekedés

A településen minden járda kiépített, ezek hossza 189,9 km. A nyilvántartás szerint kiépítetlen járda nincsen, de az utcák egy részében helyenként csak egyoldali járda van. A járdák helyenként elhanyagoltak. A központban a gyalogosok biztonságát forgalomcsillapítás (TEMPÓ 30) segíti. A közelmúltban a városközpontban jelentős sétáló-pihenő övezet, kikapcsolódást biztosító elkülönített gyalogos zóna létesült. A gyalogosok tájékozódását segítő jelzések elhelyezésére (pl. fontos utcák, intézmények turisztikai célú táblázása) van példa, de a tájékoztatás hiányosnak tekinthető.

1.15.5. Parkolás

A város parkolóhelyekkel jól ellátott. A főbb úti célok közelében (üzletek, intézmények) megfelelő számú parkoló áll rendelkezésre, kevés kivételtől eltekintve rövid keresés után található szabad parkoló. Az új építésű szolgáltató létesítmények környezetében megépültek a parkolók. A központtól távolabb a parkolásra alkalmas sávot (több kivételtől eltekintve) többnyire a zúzottköves, illetve földpadka jelenti. A város központjában is többnyire megoldott a parkolás, azonban az üzletek előtt több helyen nincs biztosítva.

Kijelölt, összefüggő parkolóhelyek a városban az alábbiak:

Kossuth Lajos utca
Petőfi Sándor utca
Bethlen Gábor utca
Szent István tér
Kálvin tér
Korpona utca
Ady Endre tér
Dorogi utca
Iskola utca
Újvárosi utca
Hajdúkerület utca
Mester utca
Munkácsy Mihály utca
Arany János utca
Jókai Mór utca
Szoboszlói utca
Désány István utca
Téglási utca
Radnóti Miklós utca
Vásár tér, továbbá a lakótömbök belső parkolói.

Hajdúböszörmény város közigazgatási területén a Kálvin tér 5914/1 hrsz. alatt, a valóságban az „Őseink” szobor előtti kiépített, felfestett és kitáblázott parkolóban található kijelölt taxiállomás.

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

Hajdúböszörmény területén a Hajdúkerületi és Bihari Viziközmű szolgáltató Zrt. (HBVSZ) 2021. december 31-ig végezte **a vízellátási és csatornázási feladatokat**. A HBVSZ szolgáltatói engedélyét a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) 2021. december 31-ével visszavonta. A visszavonás után a MEKH új közérdekű üzemeltetőt, az Északmagyarországi Regionális Vízművek ZRt-t nevezett ki, így **2022. január elsejétől** Hajdúböszörmény (Bodaszőlő, Vid és Pród) víziközmű szolgáltatását mind a közműves ivóvízellátással, mind a szennyvízelvezetéssel összefüggő feladatokat az **Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. látja el.** A szolgáltatás megkezdésével egyidőben **a korábbi üzemigazgatóság területén** az ÉRV. Zrt. a saját struktúrájába beillesztve **hozta létre a Hajdúkerületi Szolgáltatási Üzemet.** A Hajdúkerületi Szolgáltatási Üzem Hajdúböszörmény központtal végzi működését Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Téglás, Bocskaikert, Hajdúszoboszló, Hajdúdorog, Berettyóújfalú és Földes településeken, mind ivóvíz-szolgáltatás, mind szennyvízelvezetés és –tisztás területén. Hajdúböszörményi ügyfélszolgálati pont is üzemel.

1.16.1. Víziközművek

A hazai víziközmű ellátás, szolgáltatás aktuális és jövőbeni feladatokat jelentő súlypontjai az üzemelő és távlati vízbázisok biztonságba helyezése, az ivóvízellátás vízminőségi problémáinak rendezése, a szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás fejlett európai országokhoz viszonyított elmaradásának megfelelő ütemben történő felszámolása a vízbázisvédelem szempontjaira is figyelemmel és a megújult szabályozásoknak megfelelő víziközmű szolgáltatási struktúra, díjrendszer kialakulása.

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény alapján a víziközmű-szolgáltatás hosszú távú biztosíthatósága érdekében víziközmű-rendszerenként tizenöt éves időtávra gördülő fejlesztési tervet kell készíteni az ellátásért felelősnek. A terv célja, hogy a víziközmű-szolgáltatási ágazat közművagyonának műszaki állapota megfelelő színvonalú legyen ahhoz, hogy a víziközmű-szolgáltatás folyamatosan és költséghatékonyan biztosítható legyen. A város víziközmű rendszerére vonatkozó gördülő fejlesztési tervet (2021-2035) a képviselőtestület a 152/2020 (IX.24.) önkormányzati rendelettel fogadta el.

Vízbázis:
A város vízigényét teljes egészében rétegvíz biztosítja, összesen 7 db rétegvíz kút, melyek a várostól nyugatra 6-7 km távolságra, a Vidi határban vannak. A víztermelő kutak talpmélysége 136 és 158 m között változik. A vízadó rétegek 90 és 150 m között helyezkednek el. A vízműtelep Hajdúböszörményben található, aminek a napi kapacitása 7000 m³/nap.

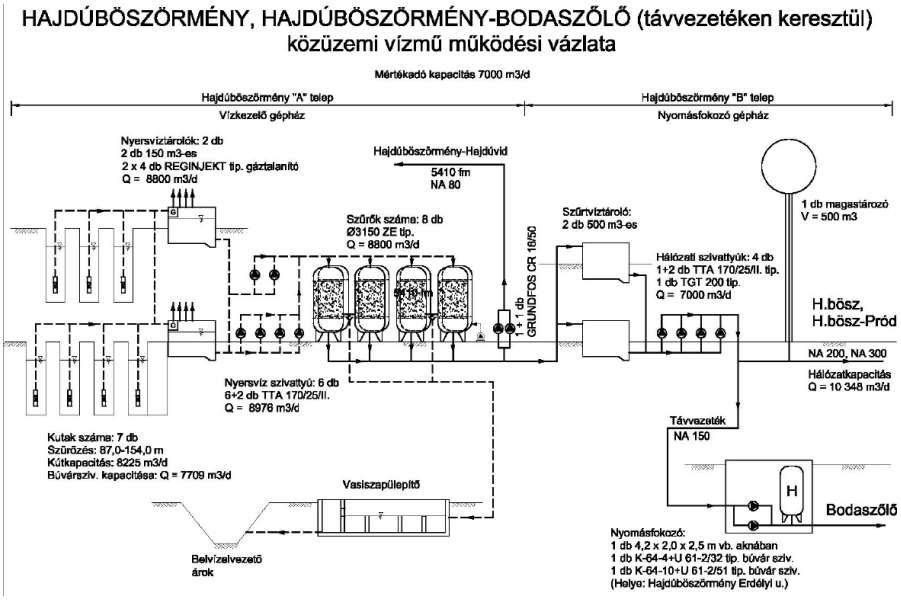

Forrás: Települési Környezetvédelmi Program

A vízmű a következő telephelyekkel rendelkezik:

- Központi telephely és a városi víztorony, Hajdúböszörmény, Nagy I.u.38.sz.
- Víztisztító mű, ún. ”A” telep, Hajdúvid határában. Helyrajzi szám: 01189/2
- Hálózati szivattyútelep, ún. ”B” telep, Hajdúböszörmény, Uzsok tér 1. sz. Hrsz.:2549
- Nyomásfokozó szivattyútelep, Erdélyi út.119.sz. Hrsz.: 0163/1.
- Bodaszőlői vízmű telep. Helyrajzi szám: 0143/95.

A 123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet értelmében az ivóvízminőségű, az ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló igénybe vett, vagy távlati hasznosítást szolgáló közcélú vízbázisok esetén, ahol a védőidomnak van felszíni metszete, akkor védőidomot, védőövezetet kell kijelölni. Minden más

esetben a védőidom, védőterület kijelölhető. Hajdúböszörmény külterületén, Debrecen határában található védett vízbázis.

32. ábra: Vízkészletvédelem

A vízmű védőterületének felszíni vetülete	Vízkészletvédelmi szempontból kockázatos területek
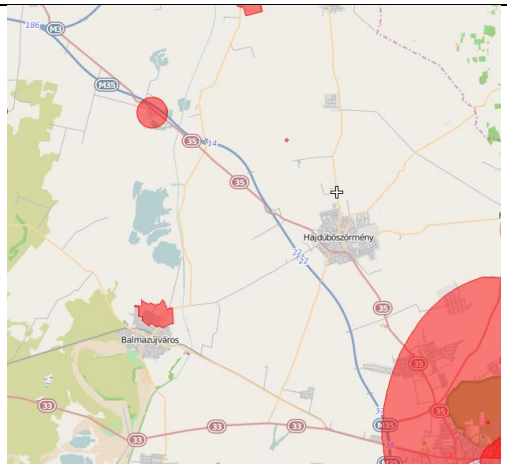	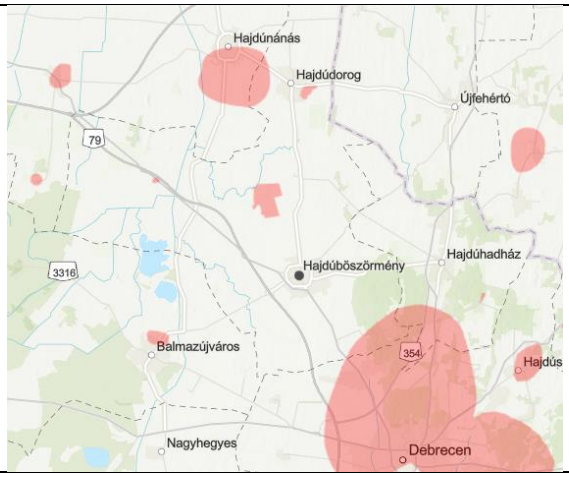
	https://geoportal.vizugy.hu/vizkeszletvedelem/

Hajdúböszörmény ivóvízellátása felszín alatti vizekből történik. A mélyfúrású kutakból búvárszivattyúval kitermelt ivóvizet kezelni kell. A víztisztítási technológia gáztalanítást, vas- és mangántalanítást, valamint a fertőtlenítést foglalja magában.

A vízkezelés az ún. „A” telepen történik, majd tisztítás után az ivóvíz, távvezetéken a „B” telepi tározóba és innen a hajdúböszörményi városi hálózatba kerül. Bodaszőlő településrész vízellátása a városi hálózatból, nyomásfokozó szivattyúk és távvezeték révén valósul meg. Hajdúvid településrész vízellátása, közvetlenül az „A” telepről történik szintén távvezetéken keresztül. A hálózati nyomás, illetve mennyiségi kiegyenlítés céljából, a város átellenes részén, egy 500m³-es vasbeton szerkezetű víztorony van. A második víztorony Hajdúviden található, 25 m³ hasznos térfogatú, míg a harmadik víztorony Bodaszőlőn van, 50 m³ hasznos térfogattal.

Az elmúlt időszakban, a településen **évről évre emelkedett a közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma**. A bekötött lakások száma 2001-ben 10.720 db, 2005-ben 11.221 db, 2013-ban 11.990, 2017-ben 12.105 db, 2021-ben pedig 12.418 db volt. 2001-ben a lakások 93,2%-át, 2005-ben 93,7%-át, 2013-ban 96,9%-át, 2017-ben 97,1%-át, **2021-ben** pedig már **99,2%-át bekapcsolták az ivóvízvezeték-hálózatba**.

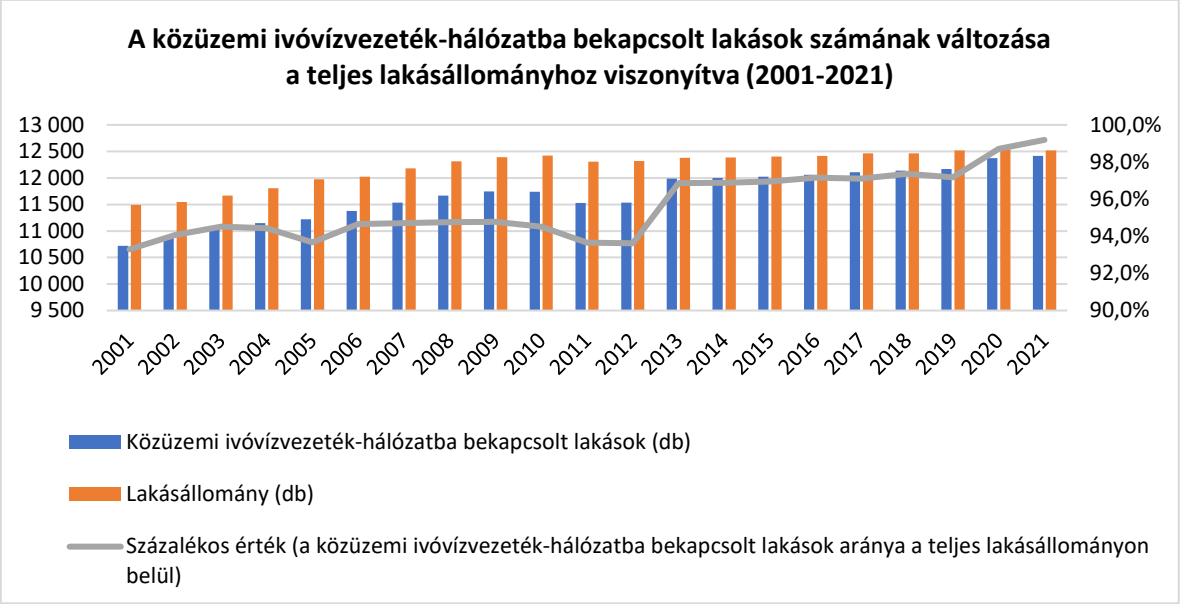

Forrás: KSH - TeIR

Termálvízhasználat

Hajdúböszörményben az 1950-es években végeztek kutatófúrásokat, a kőolaj helyett talált vízre alapozva pedig a 60-as években nyitották meg a városi termálfürdőt. A hajdúböszörményi termálvizet 2004-ben minősítették gyógyvízzé – amit 2014-ben megerősítettek. A fürdő mellett 2005 óta egy termálkemping is működik. 2006-ben pedig új fedett főépületet adtak át.

A téliesített fürdő első kútja az 1951. évi Hb1. jelű meddő CH-fúrásból 1957-ben kiképezett I. sz. K-242.(8-13) jelű, szabad túlfolyással 140 l/p, szivattyúval max. 33 l/p hozamú és 62ºC-os vízhőmérsékletű hévízkút, amelyet 2000-ig termeltettek folyamatosan, azóta tartalékkút, -de 2003. június-szeptember hónapokban ismét termelt 105.840 m3-t (idényátlagban 867,5 m3/d). Az 1959-ben fúrt II. sz. K-243.(8-14) jelű, eredetileg 2050 l/p szabad túlfolyású és 49ºC-os hőmérsékletű kút még 1983-ban nem javítható módon meghibásodott, de nem számolták fel, csak észlelőkút céljából lezárták, - viszont azóta sem alakították ki az észlelési lehetőségét. 1971-ben létesítették a III. sz. K-270.(8-135) jelű kutat max. 730 l/p szivattyús hozammal és 48ºC-os kifolyóvíz-hőmérséklettel. 2000-ben ezt a kutat is tartalékkúttá nyilvánították és lezárták, de 2000. május-szeptember hónapokban ez is termelt 60.400 m3-t (idényátlagban 395 m3/d). Végül 1999-ben fúrták a IV. sz. K-351.(8-202) jelű legújabb kutat max. 1100 l/p hozammal és **51,8ºC-os kifolyóvíz**-hőmérséklettel, amely **2003-ban gyógyvíz minősítést is nyert**. Ez a kút termel folyamatosan, 2003-ban átlagosan 45,63 m3/d hozammal. Az 52 Celsius fokos Bocskai Gyógyvíz nátrium-kloridos, brómos, jódos, fluoridos gyógyvíz, amelynek összes oldottásványianyag-tartalma literenként 4605 mg. A gyógyvízre épülő gyógyászati kezelések 2005. július 1-től kezdődtek meg. A Bocskai Gyógyvíz jodidos, bromidos, fluoridos, nátriumkloridos összetétele alkalmas reumatikus, ízületi bántalmak, nőgyógyászati és pajzsmirigy problémák kezelésére.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés, csapadékvíz-elvezetés; felszíni vízrendezés

2022. január elsejétől Hajdúböszörmény (Bodaszőlő, Vid és Pród) víziközmű szolgáltatását mind a közműves ivóvízellátással, mind a szennyvízelvezetéssel összefüggő feladatokat az **Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. látja el. Az ÉRV Zrt. a Hajdúkerületi Szolgáltatási Üzeme révén** működteti a csatornázási szolgáltatást. A településhez tartozó szennyvíztisztító telep kapacitása 6000 m³/nap, vízjogi engedéllyel rendelkező szennyvíz csatornahálózat hossza: 139.808.

Szennyvízgyűjtő hálózat

A szennyvízgyűjtő hálózatba kapcsolt lakások száma folyamatosan emelkedik. A bekötött lakások száma 2001-ben 2.871 db, 2005-ben 5.429 db, 2013-ban 11.146 db, 2017-ben 9.757 db, 2021-ben pedig 9.871 db volt. A város szennyvízgyűjtő-hálózatába 2001-ben a lakások 25%-át, 2005-ben 45,3%-át, 2013-ban pedig 90%-át bekapcsolták. A 2017-es és 2021-es adatok alapján a város lakásállományának 78,8%-a van a szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolva. A város szennyvizét feldolgozó tisztítótelep kapacitása 6000 m3/nap, 64 000 LE. Az alkalmazott tisztítási technológia biológiai.

33. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának változása

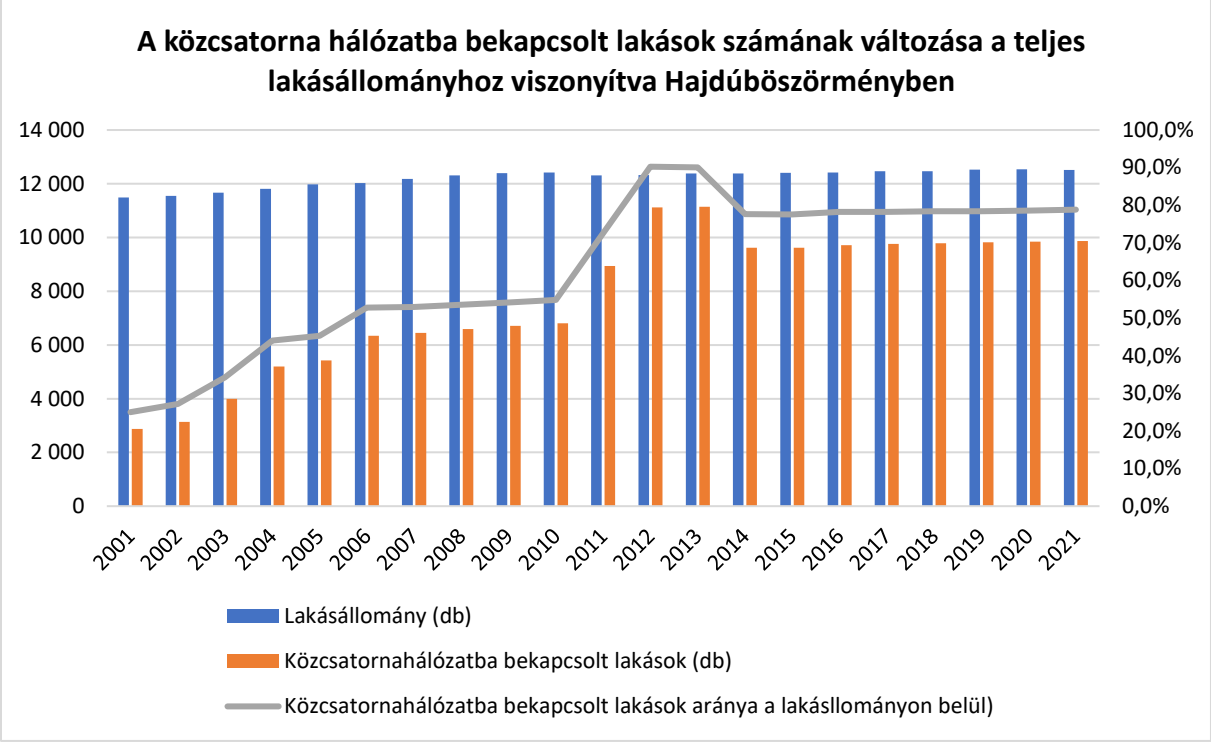

Forrás: KSH - TeIR

A csatornahálózaton összegyűjtött szennyvizek tisztítás után általában felszíni víz befogadóba kerülnek. A tisztított szennyvizek biológiailag bontható szervesanyagot, növényi tápanyagokat és kisebb mennyiségben előforduló egyéb anyagokat (nehezen bontható szerves vegyületeket, sókat, fémeket, esetenként toxikus vagy hormonháztartást befolyásoló anyagok) is tartalmaznak. A szerves- és tápanyagok vonatkozásában a felszíni vizek közvetlen terhelését legnagyobb arányban a kommunális szennyvízbevezetések okozzák. A vízi ökoszisztémák ezeket az anyagokat általában a terhelés nagyságától és a befogadó vízhozama által biztosított hígulás mértékétől függően képesek tolerálni.

A kommunális szennyvizek kibocsátása a Hajdúböszörményi Szennyvíztisztító Telepen történt tisztítást követően a Brassó ér Északi ág befogadóba történik. 12 átemelő van a rendszeren:

Átemelő száma	Átemelő elhelyezkedése
1/1.	Polgári úti végátemelő
1/2.	Polgári úti végátemelő
2.	Nagy András út
3.	Hajdúvid Pacsirta utca
4.	Bodaszőlő, Guthér utca
5.	Bodaszőlő, Ady Endre utca
6.	Bodaszőlő, Boda K. utca

7.	Bodaszőlő, Vákáncsos utca
8.	Zsemberi tanya
8/1.	Zsemberi tanya injektor
9.	Tesco
10.	Bodaszőlő, Csonkatorony út
11.	Bodaszőlő, Zelemér út
12.	Bodaszőlő, Guthér út

Forrás: Közműves szennyvízelvezetési és tisztítási gördülő fejlesztési terve (2021-2035)

A város 2021-2035 időtartamra vonatkozó közműves szennyvízelvezetési és tisztítási gördülő fejlesztési tervét a képviselőtestület a 152/2020 (IX.24.) önkormányzati rendelettel fogadta el.

A belterületi vízrendezés kifejezetten önkormányzati feladat. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdése tartalmazza a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatokat, melynek 11. pontja szerint az önkormányzat feladata a helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás.

A települések belterületén elvégzendő vízrendezési munkákat befolyásolják a települést jellemző körülmények, mint például a település szerkezete, vízhálózata, hidrológiai jellemzők, lejtési viszonyok, talajtani adottságok stb. A település szerkezete, beépítettsége nagyban meghatározza a vízrendezési művek vonalvezetését, a nyílt vagy zárt rendszerű árkok, csatornák kialakítását. A sűrűn lakott, burkolattal ellátott helyeken a zárt rendszerek szükségesek (bár számos hátrányt hordoznak), míg a laza - falusias vagy zöldövezetes településeken a nyílt, tájba illő vízelvezető árkok kialakítása javasolt.

Az új belvízelvezető rendszer a következő területeket érintette: Bethlen Gábor utca, Szabadhajdú utca, Madách Imre utca. Déli-Lucernás városrész: Görgey Artúr utca, Esze Tamás utca, Balassi Bálint utca, Bartók Béla utca, Tóth Árpád utca, Juhász Gyula utca. Középkerti városrész: Külső-Hadházi út mentén. Vénkerti városrész: Perczel Mór utcai telkek végei és a vasúti vágány közötti szakaszon. Külső-Hadházi út és a Kinizsi Pál utca között a HBM Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat telephelye, illetve a vasúti pálya mentén.

A város számos csatorna megújítását, számos utca csapadékvízelvezetését kívánja megoldani, illetve **vízrendezéshez, vízgazdálkodáshoz kapcsolódó beruházás**t tervez megvalósítani a közeljövőben:

- Győrössy kerti park zöldterület rendezése, körülötte lévő utak, járdák, csapadékvíz elvezetés, parkolók felújítása, új parkolók kialakítása.
- Arad utcai árok átkötése a Csónakázó tóba.
- Ady tér átkötés létesítése a Korpona utcai Madách utcai csapadékvíz hálózatok között.
- Olajütő utcai, Nagy András utcai, és Kert utcai csapadékvíz elvezető árkok felújítása, új szakaszok létesítése.
- Gombos András utca csapadékvíz elvezetésének kiépítése.
- Csónakázó-tó rekultivációja.

Hajdúböszörményben **a szennyvízelvezetés és -tisztítás elválasztott rendszerben működik**. Ez a rendszer, kapacitásából és technológiájából adódóan kizárólag háztartási és előtisztított ipari szennyvíz befogadására, elvezetésére és megtisztítására alkalmas. A csapadékvíz összegyűjtése és elvezetése csak a szennyvízhálózattól teljesen elkülönítve valósítható meg.

Szennyvízelvezetési problémák:

• Nagyobb esőzések idején a rendszer nem bírja el a megnövekedett terhelést. A szennyvízelvezető-hálózatba jutó nagy mennyiségű csapadékvíz a közcsatorna-hálózat egyes szakaszainak telítődését okozza, a keverékvíz (szennyvíz és csapadékvíz) kifolyik a hálózatból, és elárasztha a közterületeket.

• Az alacsonyabban fekvő területek (alagsorok, pincék, szuterének, mélygarázsok stb.) elöntése sok esetben jelentős vagyoni károkkal jár, mindamellett a fertőzésveszély komoly kockázatával is számolni kell.

• A szennyvíztisztító-telepre érkező keverékvíz hidraulikailag túlterheli azt, kimossa a tisztításhoz használt baktériumokat, így károsítja a szennyvíztelep tisztítási mechanizmusát és technológiáját, ezáltal veszélyezteti a telep hatékonyságát. Ugyanakkor, ha a szennyvíztelep kapacitását meghaladó mértékű keverékvíz jut a telepre, és annak megfelelő minőségű megtisztítása már nem végezhető el, akkor a telep nem megfelelő minőségű tisztított vizet bocsát ki, amely a környezetbe kerülve szennyezi és károsítja a természeti értékeinket, vizeinket.

1.16.2. Energia

1.16.2.1. Energiagazdálkodás, energiaellátás

Energiaellátás két módon történik:

Földgáz: A telephelyen elkülönítve található a földgáz fogadóállomás, mely korrektorral szerelt NA 200 méretű mérőt tartalmaz. A fogadótól jut el a földgáz a kazánházba a kazánokhoz, illetve a gázmotorhoz.

Elektromos energia: A városi elektromos légvezeték hálózatról történik a lecsatlakozás.

A **földgáz beszerzése** tekintetében a 2023/2024 gázévre vonatkozó ajánlatot a testület 2023. szeptember 5-ei rendkívüli ülésén tárgyalta és elfogadta az **MVM Next Energiakereskedelmi Zrt**. ajánlatát.

A magyar gazdaság energiaimport-igénye nyomán az országot különösen hátrányosan érintette a 2022 nyáron kicsúcsosodott energiaválság. A földgáz és a villamos energia megsokszorozódott importára a fizetési mérleg romlását okozta, és a forint is számottevően gyengült a főbb devizákkal szemben a tavalyi év során. A külső tényezőket figyelembe véve, a világpiaci nyersanyag- és energiaárak normalizálódása, a gazdaságok alkalmazkodóképessége következtében a globális inflációs nyomás enyhülése várható, továbbá a világkereskedelem is élénkülhet. Az új közbeszerzési kiírással kiválasztott szerződés biztosítja a város energiaellátását a 2023/2024 gázévre. A **villamosenergia** közbeszerzéssel kiválasztott szerződése 2023. december 31-ig van hatályban. Várhatóan a 2024. évi villamosenergia beszerzési árak a földgáz beszerzési árakhoz hasonlóan csökkeni fognak a 2023. évi szinthez képest.

Amíg a háború tart és a szankciók életben vannak, addig továbbra is fontos kiemelten takarékos gazdálkodást folytatni. Az igénybe vett, elhasznált energia mennyiségének csökkentésével mérsékelhető a megnövekedett közüzemi számlák nagysága, viszont további stratégiai intézkedésre is szükség van az igénybe vett szolgáltatások csökkentésével.

Hajdúböszörményben az **OPUS TITÁSZ Zrt**. az elektromos energiaellátást biztosítja. A gázellátást az **OPUS TIGÁZ Zrt.** biztosítja.

Hajdúböszörményben 2016 óta a villamosenergia fogyasztók száma 250-nel nőtt, és a fogyasztók döntő részét (92,5%-át) a háztartások jelentik. Ahogyan az a KSH adataiból kirajzolódik, a városban annak

ellenére, hogy a háztartási villamosenergia-fogyasztók száma a vizsgált öt év alatt alig növekedett, a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége közel hárommillió kWh-val nőtt.

Időszak	Háztartási villamos-energia fogyasztók száma (db)	A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	A kisfeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat hossza (km)
2016	14 032	33 225	15 050	78 743	207,1
2017	14 018	33 235	15 092	79 593	207,1
2018	14 035	33 591	15 102	81 578	207,3
2019	14 036	33 731	15 158	81 371	207,9
2020	14 099	35 218	15 228	80 431	210,4
2021	14 103	37 397	15 244	83 550	211,2
2022	14 172	36 118	15 308	79 403	212

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A KSH adatok arról tanúskodnak, hogy a városban hét év alatt 8,3 km-rel nőtt a gázcsőhálózat hossza, illetve 377-tel nőtt a gázfogyasztók száma 2016 óta, mely fogyasztói kör döntő részét (92,7%-át) a **háztartási gázfogyasztók** adják. A városban a távfűtésbe bekapcsolt lakások száma stagnál, 2010, melyek mindegyike bekapcsolt a melegvízhálózatba is. Ezen lakosság részére növekvő mennyiségben (2016-hoz képest 214% 2022-ben) szolgáltat a hőszolgáltató hőmennyiséget.

	Háztartási gáz-fogyasztók száma (db)	Az összes gázcső-hálózat hossza (km)	Összes gáz-fogyasztók száma (db)	A háztartási gáz-fogyasztókból a fűtési fogyasztók száma (db)	Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)	Távhőellátásra felhasznált hőmennyiség a lakosság részére (Gigajoule)	Melegvíz-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)
2016	8 396	182,90	8 980	8 126	210	3 619	210
2017	8 436	183,10	9 044	8 160	209	3 450	209
2018	8 491	183,50	9 102	8 211	209	2 386	209
2019	8 510	184,60	9 156	8 220	209	2 680	209
2020	8 593	186,50	9 232	8 312	209	3 208	209
2021	8 707	190,10	9 327	8 349	209	4 431	209
2022	8 672	191,20	9 357	8 592	210	4 487	210

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Szélenergia

Hajdúböszörményben a szélsebesség eléri a 3 m/s időszakosan, de tartóssága elégtelen. Szélerőművet működtetni a területen nem gazdaságos.

Szoláris energia

Magyarországon a napsugárzás légkör feletti 1352 W/m2 intenzitásából - a felhőzet következtében beálló veszteségeket követően - 137 W/m2 fajlagos teljesítménnyel lehet számolni. Az éves átlaghoz képest igen nagy az évszakonkénti ingadozás.

Vízenergia

A síkvidék és vízfolyások híján vízenergiával számolni irreleváns.

Geotermikus energia
A település több termálvíz kúttal rendelkezik, így a geotermikus energia rendelkezésre áll.

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a korábbi években is nagy hangsúlyt fektetett az intézményhálózatban található épületek megújítására, egyben energetikai korszerűsítésére. Ezekhez a költséges, nagy volumenű beruházások megvalósításához elsősorban pályázati támogatások révén volt lehetősége az önkormányzatnak pénzügyi forrást találnia. 2010 óta az Önkormányzat kiemelten keresi az energiafelhasználás csökkentésére irányuló lehetőségeket, ezen belül a geotermikus energia hasznosítás lehetőségét is, melynek érdekében szakemberből álló delegáció látogatott Kistelekre, ahol a geotermikus energiát hasznosítják középületek fűtésére.

Mióta ez a folyamat elindult – az utóbbi 10-12 évben – azóta történhetett meg az energetikai elemeket is tartalmazó **korszerűsítése** például

- a Bethlen Gábor Általános Iskolának,
- a városi szakrendelő épületének,
- a városi könyvtárnak,
- a Fazekas Gábor Idősek Otthonának,
- a Kincskereső Óvodának,
- az Eötvös József Általános Iskolának,
- a Weszprémy utcai óvodának,
- a Városi Sportcsarnoknak,
- a Polgármesteri Hivatalnak,
- a Szociális Szolgáltatási Központnak,
- a Hét vezér utcai óvodának, és
- a Sillye Gábor Művelődési Központnak.

Az ebben az időszakban épült új intézményi épületeknél is nagy hangsúlyt fektetett arra az önkormányzat, hogy ezen **új épületek energetikai szempontból is korszerűek** legyenek, fenntartásuk kedvező legyen. Ilyen elvek mentén valósult meg például

- a Bodaszőlői óvoda bővítése,
- a városi piac és
- gyermek háziorvosi rendelők építése,
- a Petőfi utcai új Kormányablak épületszárnyának a kialakítása,
- a Fürdőkerti Szabadidőpark új épületei,
- a Petőfi utcai új rendelőépület.

Ezen fejlesztések közül több épület esetében **napelem** is felszerelésre került, mely megújuló energiát biztosíthat az intézmények működéséhez. Fontos továbbá kiemelni, hogy pár éve Hajdúböszörmény közvilágítási elemei is kicserélésre kerültek korszerű LED lámpatestekre, mely jelentős villamos energiai megtakarítással jár a városnak.

Befejeződött a Dobó utcai új Bölcsőde épület építése, amely megfelel a mai, szigorú energetikai előírások, pályázat van a Kölcsey utcai óvoda felújítására és a Pálnagy Zsigmond utca régi rendelő épületének a kiváltásra egy új energiatakarékos épület megépítésével.

Megállapítható, hogy az utóbbi 10-15 évben az önkormányzati épületek energiahatékony beruházások nagyságrendje mintegy 65-70%. Ezek változó, hőszigetelés, fűtéskorszerűsítés, napelem, vagy ezek kombinációival valósulnak meg.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata folyamatosan keresi az energetikai korszerűsítésre vonatkozó pályázati lehetőségeket és a már benyújtott, elbírálás alatt lévő pályázatoknál is tervezésre került pl. napelem, nyílászáró csere, homlokzat és födémszigetelés, fűtéskorszerűsítés, LED lámpák felszerelése.

A Bocskai Strand és Gyógyfürdő energetikai fejlesztése keretében a cél a gáz fűtés kiváltása termálhőre és a fosszilis energiahordozótól való függés csökkentése.

A Fürdőkerti komplexumban végrehajtott beruházásoknak köszönhetően korszerű és energiahatékony egységek épültek (napelemmel): az Ökoturisztikai központ és az Oxenweg kézműves ház.

1.16.3. Elektronikus hírközlés

Az elektronikus hírközlési szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely jeleknek (bármely értelmezhető formában előállított jel, jelzés, írás, kép, hang) elektronikus hírközlő hálózaton történő átvitelét, továbbítását biztosítja. A szolgáltatást, az elektronikus hálózatok üzemeltetését végző, azt létrehozó, vagy arra szervezett, vagy arra létrehozott szolgáltatók biztosítják. Az elektronikus hírközlés szolgáltatása alanyi jogú.

A **Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH)** látja el Magyarországon a hírközlés szabályozási és felügyeleti, illetve a médiafelügyeleti feladatait, célja minden területen ugyanaz: a fejlődés és a piaci verseny kibontakoztatása; valamint a fogyasztók, felhasználók érdekeinek hatékony képviselete Magyarország biztonságos digitális jövője érdekében. Budapesten kívül öt vidéki iroda üzemel:

- Debreceni Igazgatóság
- Miskolci Igazgatóság
- Pécsi Igazgatóság
- Soproni Igazgatóság
- Szegedi Igazgatóság

A KSH Tájékoztatási adatbázisa által a kommunikáció témakörében nyilvántartott adatok alapján Hajdúböszörményben az internetelőfizetések száma 2016 óta jelentősen nőtt, 2022-re megközelítette a 7 600-at. **Optikai hálózaton történő előfizetések száma közel duplájára nőtt**, miközben az egyéb kapcsolatokon (pl. LAN, modem) keresztül elérhető internetelőfizetések száma jelentősen visszaesett.

Időszak	Internet-előfizetések száma (db)	Internet-előfizetések optikai hálózaton (db)	Internet-előfizetések egyéb kapcsolaton keresztül (LAN, bérelt vonal, modemes, vezeték nélküli (mobilinternet nélkül), stb.) (db)	Helyhez kötött televíziószolgáltatás előfizetéseinek száma (db)
2016. év	6 580	1 445	1 126	

2017. év	6 716	1 873	990	
2018. év	7 002	1 908	910	
2019. év	6 884	2 129	786	
2020. év	7 450	2 283	718	9 101
2021. év	7 124	2 377	673	9 109
2022. év	7 593	2 640	846	8 949

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Hajdúböszörmény városának van egy ingyenesen letölthető **mobil applikációja** mely bárki számára ingyenesen elérhető. A településre érkezőket GPS segítségével vezeti a nevezetességekhez, ahol fel is olvassa a látnivalóiról szóló tájékoztatást. Éttermek, szálláshelyek szintén elérhetőek, hogy az itt létet, minél könnyebbé tegye a látogatók számára. Nemcsak a turisták, hanem a helyi lakosok is elektronikus naptárjaikba írhatják a városi rendezvényeket, melyekről a tájékoztató folyamatosan érkezik számukra, az esemény előtt pedig még emlékeztetőt is kap a mobilalkalmazás felhasználója. A helyi hírek napi rendszerességgel érkeznek a felhasználók készülékeire.

A lakosság jelentős hányada használja az internet adta lehetőségeket, azonban számosan, főként az idősek, hátrányos helyzetűek nehezebben férnek hozzá a digitális tartalmakhoz. Ezen célcsoportok **digitális hátrányainak leküzdésére** több civil szervezet, egyesület (pl. Hajdúk Vidékfejlesztési Egyesülete, Keleti Főcsatorna Egyesület) is indított a városban Európai uniós támogatásból (GINOP-3.3.3.-17 „Online kormányzati, közigazgatási és e-egészségügyi szolgáltatások terjedésének és a digitális jólét megteremtésének elősegítése országos/ helyi civil és szakmai szervezetek támogatásával" megvalósuló programot.

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM

Hajdúböszörmény nem rendelkezik friss környezetvédelmi programmal, az első települési környezetvédelmi programja 2003-ban készült, melynek felülvizsgálatára 2006-ban került sor. A **település meglévő környezetvédelmet célszó programja** 2010-ben készült és a 2010-2015 közötti időszakra vonatkozott. A Program intézkedési terve tizenhat témakörben (légszennyezés, zaj-és rezgésvédelem, zöldfelület-gazdálkodás, települési környezet tisztasága, ivóvízellátás, települési csapadékvíz-gazdálkodás, kommunális szennyvízkezelés, települési hulladékgazdálkodás, energiagazdálkodás, közlekedésszervezés, havária-környezeti kármentesítés, talaj-és termőföld védelem, vizek-vízbázisok védelme, természetvédelem, települési szintű klímavédelem, környezeti nevelés - szemléletformálás) fogalmazott meg teendőket.

A város környezetvédelmi feladatainak elősegítése érdekében **Környezetvédelmi Alapot hozott létre**, melyről 27/2004. (IV. 30.) Önk. rendelete határozott. Ennek megfelelően az önkormányzati környezetvédelmi alap az alábbi feladatokra használható fel:
a./ a környezetvédelmi szempontból károsodott környezet javítása, helyreállítása érdekében
b./ levegőtisztaság-védelmi célokra
c./ vízminőség-védelemre
d./ talajvédelem céljaira
e./ környezeti nevelés, oktatás, tájékoztatás céljaira
f./ környezetvédelmi felmérések, elemzések, tanulmányok finanszírozására
g./ a helyi természeti erőforrások és értékek megőrzésére, fenntartására
h./ környezetszennyezést megelőző és csökkentő beruházások támogatására

i./ monitoring rendszer üzemeltetése
j./ környezetvédelmi célú rendezvények, szakmai programok költségeire
k./ környezet- és természetvédelmi célú pályázatokhoz forrás biztosítására
l./ egészségre káros közterületen növő gyomok írtására
m./ emberi egészség védelme, az életminőség javítása
n./ zaj- és rezgésvédelem
o./ közterület tisztaság elősegítése, illegálisan kialakított hulladéklerakó helyek megszüntetése
p./ zöldfelület védelme és tisztántartása.

1.17.1. Talaj

Hajdúböszörmény talajképző kőzeteit és genetikai talajtípusait a következő ábra szemlélteti:

Hajdúböszörmény alatt húzódó talajképző kőzetek	***Hajdúböszörmény genetikai talajtípusai***
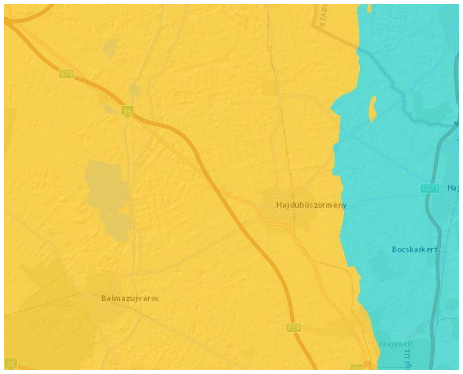	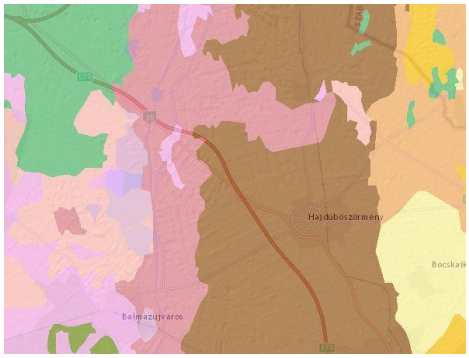
..... Löszös üledék ..... Glaciális és alluviális üledék	..... Réti talajok ..... Mélyben szolonyeces réti csernozjomok ..... Alföldi mészlepedékes csernozjom ..... Kovárványos barna erdőtalajok ..... Futóhomok
Forrás: MTA TAKI Agrotopográfiai adatbázis	

A település túlnyomó területén löszös üledéken képződött talajokat találunk. A keleti felén glaciális és alluviális alapkőzetek találhatók. A városban a talajtakaró döntő része löszön képződött, túlnyomó része jó mezőgazdasági hasznosítást tesz lehetővé, leginkább az alföldi mészlepedékes csernozjom. Emellett réti csernozjomok, szolonyeces réti csernozjomok, mély fekvésű részeken réti szolonyecek találhatók.

1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek

Felszíni vizek

A település felszíni vizekben igen változatos képet mutat. A település természetes felszíni vízfolyásai a Vidi-ér, mely a terület legnagyobb és leghosszabb vízgyűjtővel rendelkező természetes vízfolyása, a Brassó-ér, mely a várostól délre található, és a tisztított szennyvíz befogadója is, valamint a Tocó. A közigazgatási határ nyugati részén (a Rétnek nevezett területen) kiterjedt csatorna-hálózattal találkozunk. Itt található a Keleti-főcsatorna, a Hortobágy (mely itt csatornaként funkcionál, szabályozott mederben halad), valamint a Kadarcs – Karácsonyfoki-csatorna. Ezeken kívül még több kisebb összekötő csatorna is található. Ez a terület évszázadokon át árterület volt. Természetes állóvizek közül néhány szikes tó (Hosszú és Kerek Kaján-szik), valamint a szikeseken található időszakos vízállások

és laposok találhatók, melyek vízállása a tavaszi, téli csapadéktól függ. Mesterséges tavak közül halastavak és víztározók is találhatók, úgy, mint a Cégény úti víztározó, a Vidi-éri-halastó, a Kispródi-tároló, Kispródi-halastavak, Nagypródi-halastavak, és a Virágoskúti–halastavak.

Hajdúböszörmény és környékének területe a Tisza vízfolyás vízgyűjtőjéhez tartozik.

A település és környezetének területe sík jellegű, de változatos talaj és terepviszonyok jellemzik. A Brassó ér É-i ága vízgyűjtőterületének mélyártéri részét kis területen belül is igen változatos terep és domborzati adottságok jellemzik, több tófenékkel.

A sík viszonyok miatt a közeli csatornák beágyazása nem túl mély.

Az 1.12.1.3 fejezetben levő ábrán jól látható, hogy a város északnyugati területei vízbő, vizenyős területekkel határosak, ahol több állandó tó is van. A tavak vizét a magas talajvízszint mellett a Brassó ér É-i ága vezeti. Az ág a belterületre is leágazik.

Hajdúböszörmény területe része a Keleti főcsatorna menti belvízrendszernek. A Keleti főcsatorna menti belvízrendszer öblözetei:

a) Kadarcs - Karácsonyfoki
b) Kösely
c) Bazsi
d) Fürj-éri

A belvízöblözetek közös jellemzője, hogy a Keleti főcsatorna érinti, vagy kettéválasztja. A főcsatornák mentén a terep átlagos esése 60 cm/km.

a./ Kadarcs-Karácsonyfoki öblözet
A KFCS-től keletre eső Brassó-ér, Vidi-ér vízgyűjtőn a csatornák átlagos esése 1 %o körüli, és a terep esése nagyjából kelet-nyugati irányú. A KFCS-től nyugatra elhelyezkedő vízgyűjtőn a csatornák esése alacsony, nem éri el a 10 cm/km-t, és észak-déli irányú. A terület legalacsonyabb része 88 mBf, míg a magasan fekvő 123 mBf-iek.

Az öblözet gravitációsan mentesíthető a Hortobágy felé. Az öblözet KFCS-től nyugatra eső része kötött talajú, szikes foltokkal tarkított terület, a KFCS-től keletre eső része nagyrészt kitűnő vízgazdálkodású vályog talaj. Az öblözet szántó művelésű terület a dél-nyugati, Hortobágy pusztához tartozó szikes legelők kivételével.

Felszín alatti vizek
A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Hajdúböszörmény az **érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik**.

A felszín alatti vizek közül a talajvíz mélysége Hajdúböszörménytől délre 6 m alá mélyül, mennyisége jelentéktelen, nátriumban gazdag. A rétegvíz mennyiségét 1-1,5 l/s.km2-re re becsülik. Az artézi kutak száma nagy. Hajdúböszörmény rendelkezik hévízű kúttal is, melynek hőmérséklete 62 ºC. A hévízkút vizét 2003. decemberében gyógyvízzé minősítették.

34. ábra: Talajvízszint terep alatt

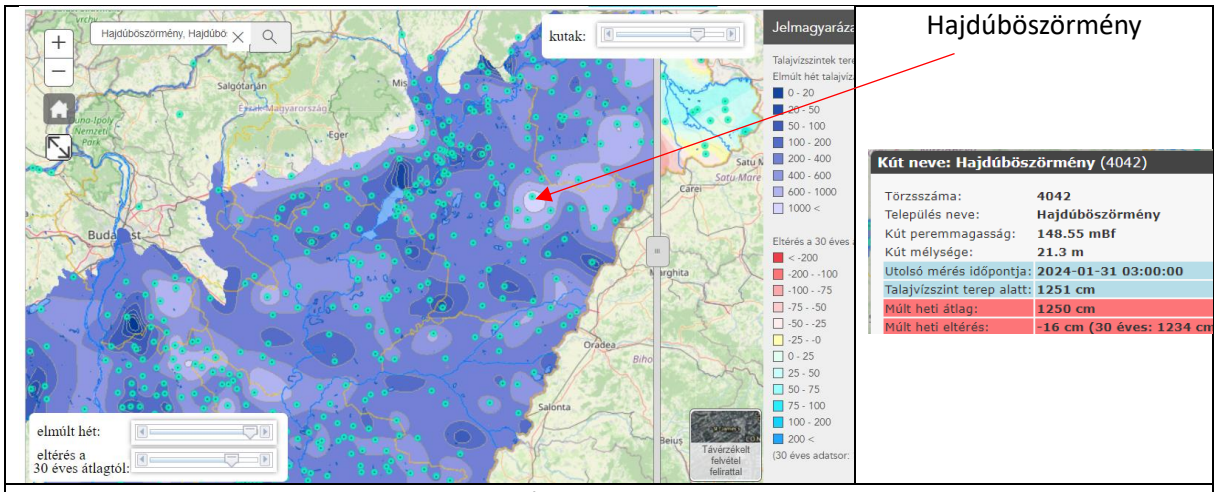

Forrás: www.vizugy.hu

Hajdúböszörmény területén található vízbázisokat az 1.16.1. fejezet mutatja. A vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóellátást szolgáló vízlétesítmények védelméről szóló 123/1997, (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú melléklete tartalmazza a vonatkozó területhasználati korlátozásokat.

A felszín alatti vizek vonatkozásában a legnagyobb problémát a talajvíz szennyezése, szennyezettsége jelenti. Ennek oka elsősorban a „közműolló" tágra nyílása: azaz a települési vízellátás gyakorlatilag teljeskörű, míg a csatornázottság meg sem közelíti még a vízellátásba bekapcsolt lakások számának felét sem.

A házi szennyvízgyűjtő aknák (derítők) ma már elvileg vízzáró kivitelben készülnek, azonban a számos régen épült, téglával kirakott akna nem biztosítja a vízzáróság követelményét. További problémát jelent, hogy a lakosság egy része nem szívesen csatlakozik a már esetleg meglévő csatornahálózatra sem, hiszen a fogyasztott víz mennyisége alapján kell fizetniük a szennyvízdíjat, a szennyvíz keletkezésével nem járó tevékenységek után is.

A szennyezett talajvíz mélyebb rétegekbe való lejutását, az esetleges ivóvízellátás céljára használatos rétegvizekkel való keveredését segíti a fúrt kutak létesítése. Ezen fúrások során megsértik a vízzáró rétegeket, ami lehetőséget teremt a szennyezés további terjedésére. Különösen hangsúlyos probléma ez az egyébként sérülékeny vízbázisú- és a települési vízművek kijelölt vízbázisai védőidomának területén, illetve környezetében.

1.17.2. Levegőtisztaság és védelme

Hajdúböszörmény **levegőminőségét alapvetően a közlekedési eredetű és a fűtési eredetű légszennyező anyagok határozzák meg**, valamint az őszi időszakban a lehullott avar égetése jelent nagyobb mértékű levegőszennyezést. Az ipari szennyezőknél technológiai korszerűsítés történt, illetve az elavult technológiájú kibocsátók bezárásra kerültek, valamint egyes gazdálkodók esetében jelentősebb mértékű termelés csökkenés is tapasztalható volt. A helyi, kommunális eredetű levegőszennyezés a földgázhasználat növekedésével párhuzamosan fokozatosan csökken.

Amennyiben levegőminőségére vonatkozó mérési adatok nem állnak rendelkezésre, a levegő minőségét más módon, becsléssel kell meghatároznunk. A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II.14.) Kormány rendelet 7.§ (5) bekezdése alapján az ország területét a légszennyezettség alapján zónákba kell sorolni. A zónába sorolás kritériumait a 14/2001. (V.9.) KöM-

EüM-FVM együttes rendelet tartalmazza, akárcsak a különböző zónatípusokhoz (A-F csoport) tartozó határértékeket. Magát a zónába sorolást (A-F csoport) a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. A hivatkozott rendeletek alapján Hajdúböszörmény és környezete a „Az ország többi területe, kivéve az alább kijelölt városokat" sorolandó, ahol a SO2, a NOx, a CO az F zónacsoportba, a szilárd anyag az E zónacsoportba tartozik. A 14/2001. rendelet 4. sz. melléklete alapján a fenti kategóriák az alábbi tartalommal bírnak:

E csoport: azon terület, ahol a légszennyezettség egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

F csoport: azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

A bemutatott adatok alapján Hajdúböszörmény területének levegőminősége nitrogénoxidokkal, kén-dioxiddal és szén-monoxiddal gyengén szennyezettnek minősül, szálló porral közepesen szennyezett. A minősítés nem mérésen, hanem a zónabesoroláson alapul.

A város Települési Környezetvédelmi Programja (2010-2015) az alábbi feladatokat írja elő a levegőszennyezettség témakörében:

- A jogszabályban előírt levegőtisztaság-védelmi feladatok teljesítése, elsősorban a kis tüzelőberendezésekkel kapcsolatosan
- Önkormányzati beruházásoknál, fejlesztéseknél a kevesebb kibocsátással bíró, környezetbarát technológiák (fűtés) alkalmazása, preferálása
- A település belterületén az avar és kerti hulladék égetésének ellenőrzése
- A lakóterületeket érő ipari és mezőgazdasági üzemi eredetű szagemisszió mérséklése érdekében hatósági intézkedések (védőtávolságok előírása, telephelyengedélyek felülvizsgálata, légszennyező telephelyek pontos nyilvántartása)
- Telephely-engedélyezés során a megelőzés elvét szem előtt tartva csakis korszerű, minimális légszennyezéssel járó technológiák engedélyezése
- A település forgalmasabb pontján egy folyamatos levegő-szennyezettség mérő berendezés elhelyezése
- A rendelkezésre álló adatok, a TIKTVF tájékoztatása alapján a lakosság tájékoztatása a levegőminőségi adatokról
- Zöldfelületek növelése

Tekintettel arra, hogy az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózathoz nem tartozik Hajdúböszörményben mérési pont, illetve a legközelebbi mérési pontok is távol helyezkednek el a településtől (Debrecenben találhatóak kizárólag mérési pontok), nem áll rendelkezésre közvetlen, folyamatos mérésből származó adat. Ezáltal kizárólag az OKIR LAIR adatai és az időszakosan elvégzett mérések adnak támpontot a város levegőminőségére vonatkozóan.

Az eltelt időszakban Hajdúböszörmény vonatkozásában egyrészt az OKIR Levegőtisztaságvédelmi Információs Rendszermodulja (LAIR) levegőtisztaság-védelmi adatszolgáltatási kötelezettségekből származó adatai érhetőek el, melyek az adatszolgáltatásra kötelezettektől származnak. Konkrét, közvetlen mérések alapján származó adatokhoz juthatunk a 2010. évtől a Muraköz téren a környezetvédelmi hatóság által végzett mérésekből, amely során a szálló por (PM10) tekintetében áll rendelkezése adat 2015-ig. A környezetvédelmi hatósági mérésekből származó adatok az alábbiak 2010 és 2015 közt:

28. ábra: Szálló por (PM10) frakció éves periódusok statisztikai paraméterei 24 órás átlagok alapján

PM_{10} (mérő-pont száma)	Hajdúböszörmény										
	Átlag µg/m³	Max µg/m³	Perc. 99.9%	Perc. 98%	Perc. 50%	Elmé-leti db	Gya-korlati db	Adat-rend. %	24 órás h.é. túllép. db	24 órás h.é. túllép. %	Minősítés
2010	33,12	122,60	122,34	116,01	24,45	56	56	100	10	17,86	Megfelelő
2011	52,66	137,3	137,08	133,16	38,10	56	56	100	21	37,50	Szennyezett
2012	28,9	87,5	86,2	63,38	23,6	56	53	94,6	9	17,0	Jó
2013	32,45	89,40	89,15	83,49	28,70	55	55	100	5	9,09	Megfelelő
2014	31,59	103,40	102,68	89,65	23,00	57	57	100	12	21,05	Jó
2015	39,05	158,60	156,01	111,21	26,70	59	59	100	17	28,81	Megfelelő

Nemzetközi adatszolgáltatásba bejelentett mérőhelyek közt megtalálható Hajdúböszörmény városa. A mért komponensek közt a https://legszennyezettseg.met.hu/levegominoseg/nemzetkozi-adatszolgaltatasba információi alapján a PM10 (10 mikrométernél kisebb átmérőjű részecskék), és a BaP (Benzo[a]pirén) tartozik. A mérőállomások adatainak keresésekor azonban a hivatkozott honlap nem tud információval szolgálni **sem a manuális-, sem az automata mérőhálózat** vonatkozásában Hajdúböszörmény levegőminőségére.

Az önkormányzat hivatalához beérkező, levegőminőségre vonatkozó lakossági panaszok alapján három problématípus jelenik meg:

- Lakóingatlanokon végzett hulladékégetések (A problémát alapvetően az avar és kertihulladék kültéri égetése, valamint a fűtési szezonban a fűtőberendezésekben a települési szilárd hulladék illegális elégetése jelenti.)
- Állattartásból származó bűzforrások (Az állattartásból származó bűz alapvetően két okra vezethető vissza. Az egyik ok az, hogy vannak olyan állattartók, akik nagyobb mennyiségű állatot tartanak, amelyek eleve predesztinálják a bűz megjelenését. Ezen túlmenően a nyári időszak az, amely a kisebb állatartók esetén, a nyári melegben generál bűzből eredő problémákat.)
- A nyári időszakban a kiporzásból származó porterhelés (A település jelentős részén már szilárd burkolattal vannak ellátva az utak. A szilárd burkolatú utak esetében, főként a nyári időszakban, amikor alapvetően szárazak az utak, viszont a por mennyisége az útburkolaton jelentős lehet a burkolaton levő por kiporzása.)

1.17.4. Zaj-és rezgésterhelés

A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza az üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területeken. E rendelet az alábbiakat írja elő:

Ssz.	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre* (dB)	
		nappal 06-22 óra	éjjel 22-06 óra
1.	Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek	45	35
2.	Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül	50	40

Ssz.	Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre* (dB)	
	az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület		
3.	Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület	55	45
4.	Gazdasági terület	60	50

HAJDÚBÖSZÖRMÉNY VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK 28/2010. (IX.24.), 40/2012. (V.30.) Önk. rendelettel módosított 41/2009. (X.29.) Önk. rendelete szabályozza a **zaj- és rezgésvédelem helyi szabályai**t. A rendelet zaj- és rezgésvédelmi szempontból szabályozza a közterületi rendezvényeket és a magánszemélyek háztartási igényeit kielégítő tevékenységeket. Szigorúbb kiegészítő szabályokat állapít meg a vendéglátó egységek kerthelyiségeiben és teraszain hangosító berendezés üzemeltetése, és mobil zajforrás működtetése esetében. A békés lakókörnyezet biztosítása érdekében a rendelet ésszerű keretek közé szorítja a magánszemélyek háztartási igényeit kielégítő kertépítéssel és zöldfelület-fenntartással kapcsolatos és egyéb zajt keltő tevékenységek tevékenységeknek a folytatását is és a szabályozás megsértését szankcionálja.

A város Települési Környezetvédelmi Programja (2010-2015) az alábbi feladatokat írja elő a zaj-és rezgés elleni védelem témakörében:

- A jelentősebb zajforrások és a források nagyságának meghatározása, akkreditált labor által végzett mérések alapján.
- A határértéket túllépők zajforrások elleni fellépés, szankcionálás.
- Az M35-ös út zajterhelésének felmérése, szükségszerinti intézkedések meghozatala.

A településen elhanyagolható mértékű zajterhelés jellemző, amely a lakott területektől távolabb eső, 700-750 méterre levő 35-ös főút forgalmából ered, valamint a városi forgalomból. Azonban Hajdúböszörmény városában több olyan üzemi létesítmény található a település lakóterületi környezetében, ahol a környezetvédelmi hatóság az elmúlt években terhelési határérték feletti zajkibocsátást mért. Javasolt a jelentős környezetterheléssel üzemelő telephelyek, tevékenységek feltárása. A város 2016 szeptemberében elkészült **ZÖLD INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSI ÉS FENNTARTÁSI AKCIÓTERVe** (ZIFFA) megállapítja, pozitív elemként emeli ki azt, hogy a gépjárművek zajterhelése az M35 autópálya átadása óta sokkal kisebb mértékben van jelen a város életében, hiszen az átmenő forgalom jelentős része erre az autópályára helyeződött át.

A 35.sz. út déli oldalán (a 35. számú főút – Kórház tér – Móra Ferenc utca – Mikszáth Kálmán utca – Erkel Ferenc utca – Semmelweis Ignác utca – Fazekas Mihály utca – Külső-Szoboszlói út által határolt területrészen) tervezett kertvárosi lakóterületi fejlesztés (lakópark kialakítása) nyomán a 35. sz. főút irányában a **zajvédő fal** megépítése mindenképpen szükséges, mely településképben való megjelenése a szokásostól eltérő – zöldbe ágyazott és mélységébe is kisé eltolt felületeket igényel.

1.17.5. Sugárzásvédelem

A településen nagyfeszültségű távvezeték és mobiltelefon torony lakott területen a település északi részén található.

Hajdúböszörmény Paks, Mochovce 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az ÉÓZ az a terület, amelyen belül egyesesetekben szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása.

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére hazánkban egy országos sugárzásfigyelő rendszer épült ki. A rendszer legfontosabb része a több mint 130 mérőállomásból álló hálózat. Ezek a szabad téren álló állomások olyan műszerekkel vannak felszerelve, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét.

Hajdúböszörmény területén sugárzásmérő pont nem található.

1.17.6. Hulladékkezelés

2023. június 30. napján módosult a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény. A törvénymódosítás következményeként az önkormányzat rendeletében kizárólag az elhagyott hulladék felszámolásához szükséges helyi intézkedések körét (Ht. 35. § (1) bekezdés h) pont), valamint a közterület tisztán tartására vonatkozó részletes szabályokat (Ht. 88. § (4) bekezdés c) pont) állapíthatja meg.

2023. július 1-jével új hulladékgazdálkodási rendszer lépett életbe, melyben a magyarországi települési hulladék begyűjtését, kezelését és számlázását a **MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt** végzi. MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt., mint koncessziós társaság évente mintegy 5 millió tonna lakossági és intézményi, vegyes és elkülönített hulladék gyűjtésének és kezelésének a megszervezéséért felel 2023. július 1-jétől, továbbá feladata az EPR rendszerek és a kötelező visszaváltási rendszer kiépítése és működtetése. A MOHU koncesszorként, kizárólagos joggal, az általa kiválasztott partnerekkel kötött szerződések révén hulladékudvarokat működtet, melyek célja a szelektív hulladékgyűjtés támogatása. Lakcímkártya felmutatásával bármely hulladékudvar szolgáltatásai országosan igénybe vehetőek.

Hajdúböszörmény hulladékkezelésére vonatkozó részletes információkat jelen dokumentum 1.11. Hulladékgazdálkodás fejezete tartalmazza.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

Hajdúböszörmény esetében a vizuális környezetszennyezést egyrészt a helyenként előforduló rendezetlen lakóingatlanok jelentik. Elhanyagolt, romos állapotú épületekből a belvárosban több is található, melyek megszűntetése, felújítása a városkép javításához elengedhetetlen.

Zavarók emellett a lakóterületek közé (elsősorban a peremterületeken) ékelődő alulhasznosított területek, illetve a belvíz-elvezető csatornák helyenként rendezetlen, elhanyagolt szakaszai.

Iparterületek a város belterületén, de az M35 autópályához közel, illetve a Város K-i részén a Külső Hadházi út mentén találhatóak.

A város bevezető szakaszán főutak mentén folyamatosan képződő illegális hulladéklerakások találhatóak. Az illegális hulladék felszámolásáról a város gondoskodik. Az illegális hulladék-lerakás a településen különösen a szegregált területeken jelent problémát.

A településszerkezet legmeghatározóbb kérdése a zártkertek helyzete. A zártkertek sok esetben megműveletlenek, az itt található épületek használaton kívüliek. Ez egyrészt zavarja a zártkertekben élők komfortérzetét, másrészt elősegíti a szegregátumok kialakulását, amely növeli a településen belüli társadalmi feszültségeket. Ezen próbál javítani az önkormányzat felvásárlással, és termelésbe visszairányítással. Ezeken a zártkerti területeken meg kell valósítani a hagyományos műveléskultúrák újraindítását, mintagazdaságok létrehozását.

1.17.8. Árvízvédelem

Hajdúböszörmény a Keleti főcsatornától 6-8km-re, a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság működési területén található. A TIVIZIG feladata a vízgazdálkodási célok megvalósulásának biztosítása az államigazgatási eszközrendszer segítségével.

Hajdúböszörmény árvízi szempontból nem veszélyeztetett.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Nem kellő nagyságú az egy főre eső városi zöldfelület, a zöldfelületi összekapcsoltság kis mértékű, a zöldfelületek állapota nem minden esetben megfelelő, így szerepüket sem tudják teljes mértékben betölteni. A **város zöldfelületi rendszerét érintő intenzív megújítás** szükséges, illetve a város ZIFFA dokumentumának megújítása.

A **megnövekedett forgalom** és a közlekedésből származó zavaró hatások jelentősek, napjainkban különösen az M35 autópálya felől érkező forgalom esetében érzékelhető.

Kerékpáros forgalom feltételeinek javítása, hálózatának és közlekedésbiztonságának növelése szükséges infrastrukturális beruházások és szemléletformáló akciók révén a fenntarthatóság jegyében.

Belvízrendezési feladatok végrehajtása várat magára. Csapadékvízelvezető árkok fedése szükséges.

A levegővédelemmel kapcsolatban javasolt intézkedések:

- Állattartás korlátozásának adminisztratív teendőinek kidolgozása.

- A biomassza energetikai hasznosítása, valamint a lakossági szilárd tüzeléssel kapcsolatban figyelembe veendő, hogy a PM10 szállópor frakcióra vonatkozó riasztási események döntő többségében a lakossági szilárd tüzelés által okozott levegőterhelés a felelős.

1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM

A települések katasztrófavédelmi besorolásáról szóló 44/2021. (XII.16.) BM rendelet 2024. január elsején hatályos állapota szerint, annak melléklete szerint Hajdúböszörmény a Hajdú-Bihar Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatósághoz, annak is Hajdúnánás székhelyű katasztrófavédelmi kirendeltségéhez tartozik. **Katasztrófavédelmi besorolása II**. A Katasztrófavédelmi besorolás az az eljárás, melynek során az ország területén található valamennyi települést, az adott település vonatkozásában elvégzett kockázatbecslés eredményei alapján, a meghatározott veszélyeztetettségi szintnek megfelelően katasztrófavédelmi osztályokba sorolják. A II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken az alábbi elvárások szerepelnek a jogszabály mellékletében:

Riasztás	a lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása feltételeinek biztosítása
Lakosságvédelmi módszer	a kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően, elsősorban elzárkózás
Felkészítés	a) a lakosság 3 évente történő aktív tájékoztatása, b) a lakosság passzív tájékoztatása nyomtatott és elektronikusan elérhető információs anyagok biztosításával, c) a lakosság felkészítése a riasztás módszerének és jelének felismerésére, valamint az annak megfelelő magatartási szabályokra

Védekezés	a) különleges felszerelések és kiképzett szakértők (önkéntes mentőszervezetek) bevonásának tervezése és begyakoroltatása, b) a kockázatbecslésnek megfelelően egyes polgári védelmi egységek megalakítása, c) a karitatív és más önkéntes, humanitárius feladatot ellátó szervek bevonásának tervezése
Induló katasztrófavédelmi készlet	teljes induló katasztrófavédelmi készlet megléte

Forrás: 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet 2. sz. melléklete

1.18.1. Építésföldtani korlátok

1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok

Hajdúböszörmény területén alábányászott területek, barlangok és pincék nincsenek.

1.18.1.2. Csúszás-és süllyedésveszélyes területek

A város területén a domborzati viszonyokból és a tájhasználatból adódóan csúszás- és süllyedésveszélyes terület nincs.

1.18.1.3. Földrengésveszélyes területek

Magyarországon évente átlagosan 100-120 kisebb földrengés van, mely a lakosság részéről nem érzékelhető. Kb. évente négy-öt olyan földrengés keletkezik, mely az epicentrum környékén már jól érzékelhető, de jelentős károkat nem okoz. Jelentős károkat okozó földrengés 15-20 évente keletkezhet.

Az EU tagországaként Magyarországon is érvényben van az Unió egységes földrengés szabványa az Eurocode-8 (MSZ EN 1998-1). Ez a szabvány egységes tervezési metodikát ír elő az Unió egész területén. Röviden úgy lehetne a követelményeket összefoglalni, hogy minden építményt úgy kell tervezni, hogy az élettartama (általában 50 év) alatt 10% valószínűséggel előforduló földrengést komolyabb szerkezeti károsodás, összeomlás nélkül kibírjon. Az egyes országok eltérő földrengéses viszonyai miatt minden ország saját Nemzeti Mellékletében adja meg a helyi szeizmikus zónákat, a tervezéshez szükséges alapadatokat.

35. ábra: Magyarország szeizmikus zónatérképe

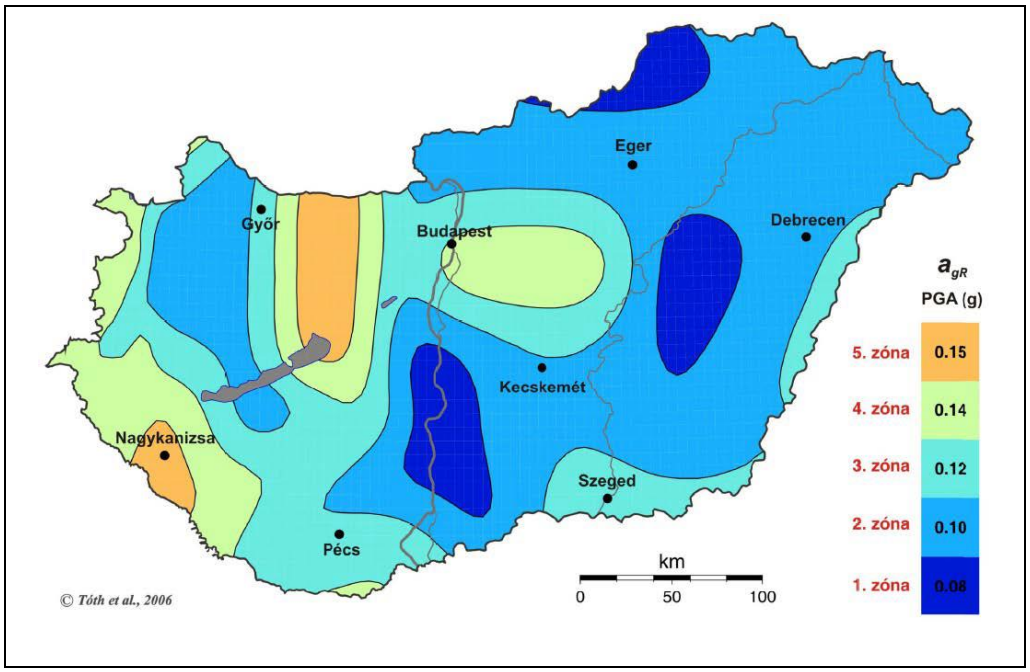

Jelmagyarázat: Földrengések következtében 50 év alatt, 10%-os meghaladási valószínűséggel, az alapkőzeten várható vízszintes gyorsulás g (gravitációs gyorsulás) egységben.

36. ábra: Magyarországi földrengések 2020

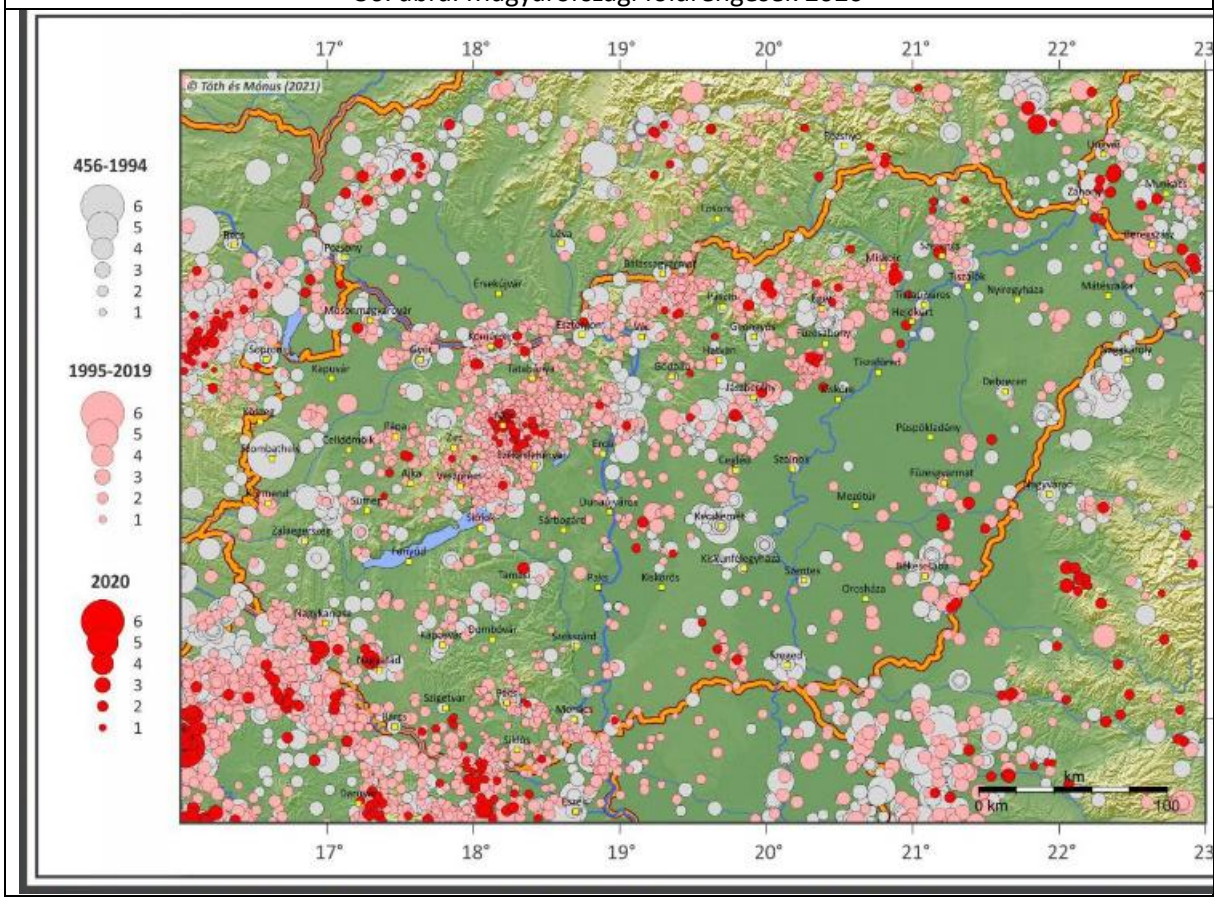

Forrás: www.foldrenges.hu

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

A jelenlegi szabályozás alapján a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását a legveszélyeztetettebb településrész határozza meg. „A települések **ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon** történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint Hajdúböszörmény nem szerepel a nyilvántartott települések között, azaz **nem tartozik a veszélyeztetett települések közé**.

Fokozottan érzékeny vízminőség-védelmi területek	Rendszeresen belvízjárta területek övezete

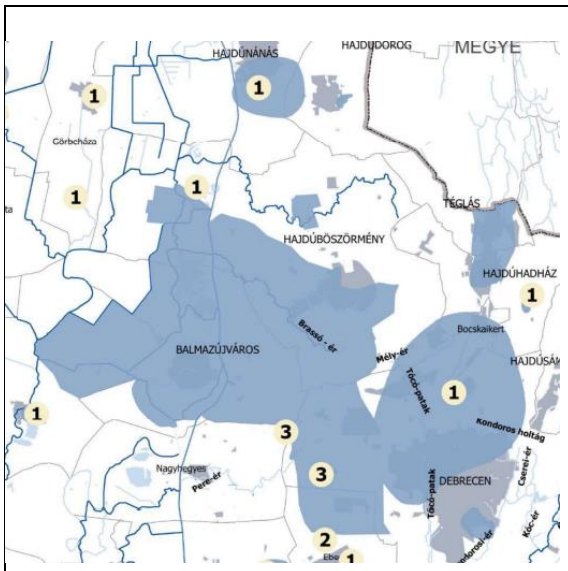

HBMTrT 3/6 - részlet

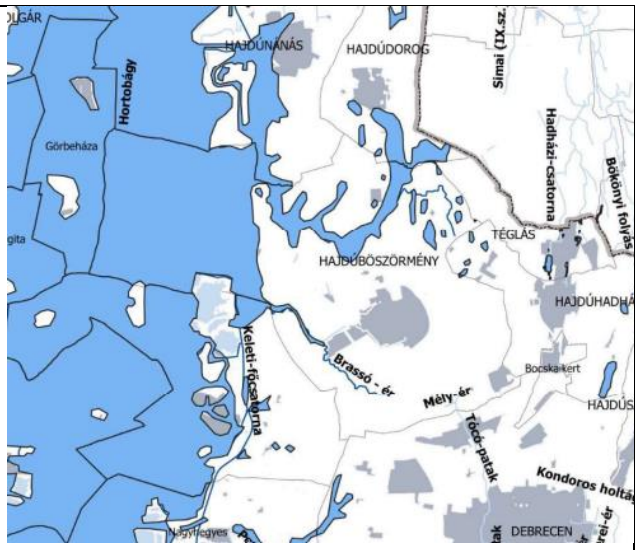

HBMTrT 3/10 - részlet

1.18.2.3. Mély fekvésű területek

Hajdúböszörményben **mély fekvésű területek nincsenek**.

1.18.2.4. Árvíz-és belvízvédelem

Az esetlegesen jelentkező belvíz okozta problémák elhárítására, megelőzésére a város számos Európai uniós finanszírozású beruházást valósított már meg, illetve tervez megvalósítani.

A város a vízgazdálkodás terén fellépő problémákat igyekszik orvosolni, illetve megelőzni, amihez Európai uniós források bevonásával jelentős beruházásokat valósított meg. 2017-ben 200 millió forintos (TOP-2.1.3-15-HB1) támogatásból valósíthatta meg Hajdúböszörmény a **belterületi csapadékvíz elvezetési rendszer**ének fejlesztését.

További, kékinfrastruktúrát is érintő beruházást tervez megvalósítani a város, közel egy milliárd forintnyi támogatás révén a **Kék- és zöldinfrastruktúra**, valamint közösségi-sport funkcióhoz kapcsolódó fejlesztés Hajdúböszörmény településen című (TOP_PLUSZ-1.2.1-21-HB1 Élhető települések) projekt keretében.

1.18.3. Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok

Kedvezőtlen morfológiai adottság (pl. lejtés, falszakadás) Hajdúböszörmény területén nincs.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

Hajdúböszörményben mélységi, magassági korlátozások nincsenek.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

Hajdúböszörményben tevékenységből eredő korlátozások nincsenek.

A városban több olyan üzem is működik, melyek az általuk folytatott tevékenység alapján veszélyes üzemnek minősülnek.

Veszélyes ipari üzemek, melyek küszöbérték alatti üzemnek minősülnek:

Primagáz Hungária Kft.
TOLL 96 Kft.
FARMMIX-INVEST Kft. (Vegyi áru nagykereskedelme)
GE Hungary Kft.

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

Hajdúböszörményben érvényes hatósági engedéllyel rendelkező bányászati területek nincsenek.

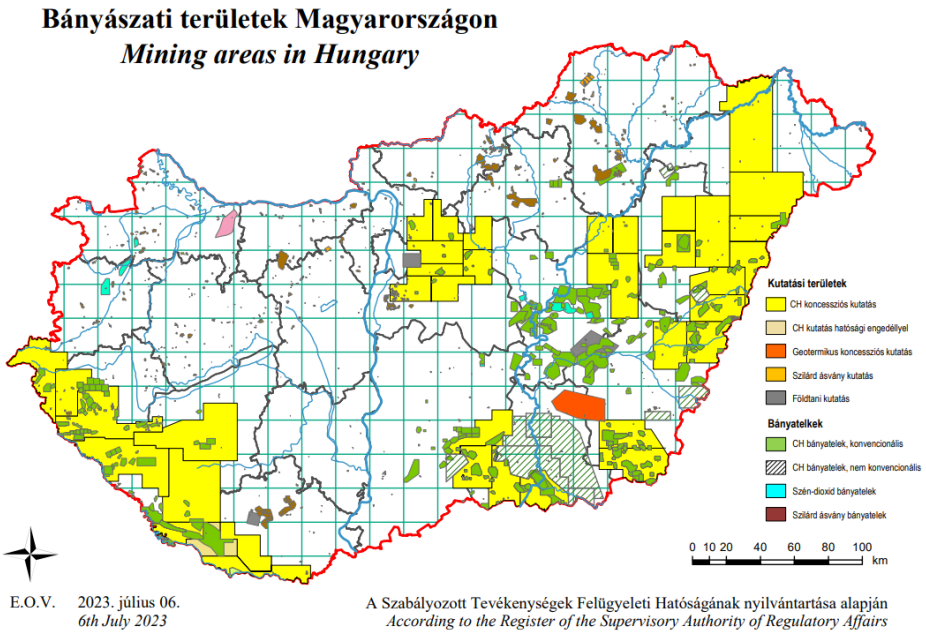

Forrás: SZTFH

1.20. VÁROSI KLÍMA

Az általános éghajlati viszonyok leírását az 1.12.1.2 fejezet tartalmazza.

A városban sajátos klimatikus viszonyok alakulnak ki (**városklíma**), amelyek hőhullámok idején különösen megterhelőek lehetnek. Az egyes városok klímája között jelentős eltérés lehet, mely eredhet az épületek, építmények, burkolatok fizikai jelenlétéből, vagyis az összetett beépítési struktúrából, a burkolatokon használt vízzáró anyagok (aszfalt, beton) miatt megváltozott lefolyási viszonyokból, az alacsony növényborítottságból, a sokféle emberi tevékenység általi (közlekedés, fűtés, ipar) kibocsátásból (hő, vízgőz, szennyező anyagok, stb.). Ezek a tényezők együttesen jelentősen módosítják a városok klimatikus viszonyait a szabad térszínekéhez képest. Ennek legszembetűnőbb megnyilvánulásai például:

- a város légterében kialakult hőtöbblet (ún. városi hősziget),
- a megváltozott átszellőzési viszonyok,
- a levegőminőségi problémák.

A változás mértéke általában a város méretével arányosan nő. A globális felmelegedés egyik következményeként **várhatóan emelkedik a hőhullámok száma és intenzitása** is, ami a sajátos városi jelenségekkel összeadódva a városlakók számára egyre kedvezőtlenebb életkörülményeket jelent - elsősorban a nyári időszakban. A hőség hatásainak leginkább kitett lakossági csoportok az idősek, a krónikus egészségügyi problémákkal küzdők, a kisgyerekek, a várandós nők, illetve a szabadban dolgozók. A fentieknek megfelelően szükségszerű, hogy a településszerkezeti, a szabályozási és

beépítési tervekben, a zöldterületi rendszer tervezésben és a közút- és közműtervezés során nagyobb hangsúlyt kapjanak a klimatikus szempontok.

Hajdúböszörmény szerepel a Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Tervének **Klímaváltozással fokozottan érintett település**ek övezetében: „erősen aszályos”.

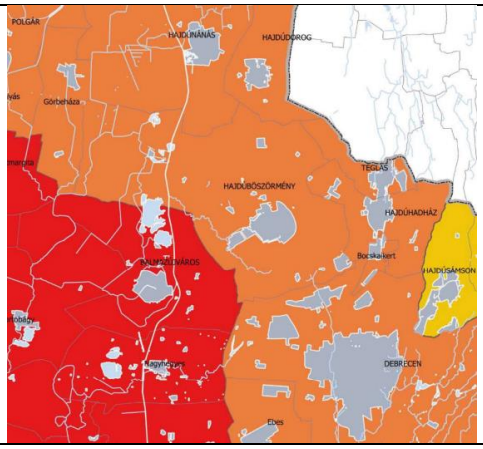

Klímaváltozással fokozottan érintett települések övezete (narancsszín: erősen aszályos)

Forrás: HBMTrT – 3/14 melléklet - részlet

A Klímaváltozással fokozottan érintett települések övezetéhez a Pálfai-féle (PAI) aszályindex aktuális talajállapot-analízise szerint erősen, vagy nagyon erősen aszályos területek tartoznak, ahol a vízmegtartó vízgazdálkodás és a víztakarékos mezőgazdálkodás elterjesztése kimagaslóan fontos cél.

A város szem előtt tartva a környezeti fenntarthatóságot, kiemelt figyelmet fordít infrastrukturális beruházásai közt is a klimatikus viszonyoknak megfelelő, klímabarát intézkedések, szempontok figyelembevételére. **Számos Európai uniós finanszírozású projektje keretében valósított és valósít meg a jövőben is olyan beavatkozásokat, szemléletformáló programokat, melyek javítják a városi klímát, melyek közvetlenül, vagy közvetve segítik a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást.** Ilyenek többek közt:

- TOP-2.1.2-15-HB1-2016-00001 Zöld város kialakítása: Hajdúböszörmény belvárosi akcióterületének környezettudatos városrehabilitációja
- TOP-2.1.3-16-HB1 Hajdúböszörmény település környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése
- TOP-3.1.1-15-HB1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés Hajdúböszörményben
- TOP-3.2.1-15-HB1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése
- TOP-4.3.1-16-HB1 Leromlott városi területek rehabilitációja
- TOP-7.1.1.-16-HB1 CLLD Zöld kör programsorozat
- TOP_PLUSZ-1.2.1-21-HB1 Élhető települések: Kék- és zöldinfrastruktúra, valamint közösségi-sport funkcióhoz kapcsolódó fejlesztés Hajdúböszörmény településen
- TOP_PLUSZ-1.2.1-21-HB1 Élhető települések: Kerékpárút fejlesztések I-II.
- TOP_PLUSZ-2.1.1-21-HB1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, stb.

INTERREG Ready4Heat projekt: „Felkészülés a hőségre”

A város partnerségével zajló Interreg program célja, hogy rövid és hosszútávú stratégiákkal, megoldásokkal segítse a várost a hőhullámokra való felkészülésben, és mindez átvehető mintaként szolgáljon más települések számára is. A globális felmelegedés ugyanis egyre gyakoribb és intenzívebb hőhullámokkal jár. A nyarak hosszabbak, melegebbek, s jóval több egészségügyi kockázattal járnak.

Ehhez a közép-európai városoknak (is) alkalmazkodniuk kell, ugyanakkor soknak még nincs hatékony cselekvési terve a lakosság hőség elleni védelmére. A nemzetközi Ready4Heat projekt célja, hogy segítse a városokat rövid, közép- és hosszú távú – hőséggel kapcsolatos – intézkedések megfogalmazásában, máshol bevált gyakorlatok bevezetésében. A projekt során végzett tevékenységek a németországi Worms város és az Európai Klímaszövetség korábbi közös projektjének eredményein és mintáján alapszik.

A főbb projektcélok közt szerepel egy **önkormányzati hőség-stratégia és cselekvési terv kidolgozása** a hőhullámok enyhítését célzó rövid, közép- és hosszú távú intézkedésekkel; az összegyűjtött megoldások szakpolitikai integrációjának elősegítése; **szemléletformálás**; a projektben résztvevő minta városok ellenállóbbá tétele kísérleti intézkedések bevezetésével, illetve egy **hőségrisztással kapcsolatos rendszer kialakítása** a hirtelen hőhullámokra való azonnali reagálás érdekében. A projekteredmények a tervek szerint más városok számára is modellként szolgálhatnak.

A hajdúböszörményi kísérleti intézkedés keretében az önkormányzat városszerte 20 helyszínen, 47 darab – egyenként legalább 4 m² felületű, **növényekkel beültetett – zöld szigete**t fog kialakítani olyan pontokon, ahol a városi hőszigethatás fokozottan érvényesül. A kísérleti intézkedés célja, hogy **javítsa a helyi mikroklímát, csökkentse a hőszigethatást és hűsítő pontokat kínáljon** a lakosság számára. A zöld szigetek nemcsak árnyas pihenőhelyet kínálnak az arra járók számára, de a beültetett növények (gömbkoronás fák, évelő, egynyári és futónövények) párologtatásuk és árnyékuk révén **javítják a hőérzetet**, hozzájárulnak a városi biodiverzitás, valamint a zöldfelületek számának növeléséhez.

Hőségriasztás intézkedések: A városi klíma javítására nagy szükség van, hiszen a **klímaváltozás érezteti hatásait, mely azonnali beavatkozásokat igényel**. A Nemzeti Népegészségügyi Központ az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzési adatait figyelembe véve több alkalommal adott ki III. fokú hőségriasztást, melynek kapcsán az alábbi intézkedések bevezetése valósult meg a városban:

- A közterületeken a reggeli és esti órákban megkezdődött az útburkolat locsolása. Kiemelt helyszínek: Győrössy kert, Tizenhárom vértanú utca, Désány István utca, Kossuth Lajos utca, Petőfi utca, Árpád utca, Korpona utca.
- A lakosság számára a Polgármesteri Hivatal épületében légkondicionált terem biztosítása, valamint ivóvíz a hivatal portáján rendelkezésre áll munkaidőben.
- Párakapuk felállítása a Bocskai téren
- Vörös Kód speciális eljárásrend életbe lépésekor: a bentlakásos szociális intézmények a regionális diszpécser szolgálat jelzésére befogadják az utcán élőket, akik elhelyezése a hajléktalanellátó intézményekben nem megoldható.

2. Helyzetelemző munkarész

2.1. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák

Hajdúböszörmény Magyarország 33. legnagyobb, míg Hajdú-Bihar vármegye –- Debrecen megyei jogú város után – második legnagyobb lakónépességű települése. A város fejlődéséhez szükséges adottságok, versenyképességi tényezők optimálisak. Egyrészt Hajdúböszörmény kedvezőnek mondható közlekedés-földrajzi, geopolitikai kapcsolatokkal rendelkezik, azonban Debrecen agglomerációs övezetébe tartozva a vármegyeszékhely Hajdúböszörmény térszervező funkcióját gyengíti meg, a településre és annak vonzáskörzetében lévő településekre egyaránt jellemző, hogy Debrecen felé gravitálnak.

Másrészt Hajdúböszörmény egyértelműen a lakosságszámát alapvetően szinten tartani képes kevés település egyike a természetes fogyás és az elvándorlásokból adódó népesség csökkenés ellenére.

A népesség nemek szerinti megoszlását tekintve a nők magasabb aránya elsősorban arra vezethető vissza, hogy a fejlettebb társadalmakban és régiókban a nők születéskor várható magasabb élettartama miatt a nemek szerinti megoszlás a nők irányába tolódik el.

A népesség korcsoportok szerinti megoszlását tekintve („A népesség korcsoportos megoszlása 2011; 2022" ábrák) elöregedés figyelhető meg, amely tény alapvetően két folyamatra vezethető vissza: egyrészt visszaesett a születések száma (alapvetően ezzel magyarázható a természetes fogyás jelensége), másrészt emelkedett a születéskor várható átlagos élettartam. Az elöregedő népességgel párhuzamosan az eltartott népesség aránya nőtt a városban.

A város lakónépességének etnikai összetétele gyakorlatilag homogénnek tekinthető. A népesség nemzetiségek szerinti megoszlását tekintve („Hajdúböszörmény nemzetiségei 2001,2011.,2022" és Roma nemzetiségűek száma táblázatok) 2001 óta növekedett több nemzetiség aránya is. A folyamat bizonyos esetekben a magasabb születési arányszámra vezethető vissza, (ez jellemző például a cigány etnikumra, akiknek a valós aránya ugyanakkor valószínűleg magasabb, mint a népszámlálások alkalmával mért arányuk). A két utolsó népszámlálás közt azonban – az országos és vármegyei trendekkel megegyezően – jelentősen csökkent a városban élő roma nemzetiségűek száma és aránya a rendelkezésre álló, önbevalláson alapuló statisztikai adatok alapján.

Annak ellenére, hogy a két legutóbbi népszámlálás közt jelentősen javult Hajdúböszörmény lakosságának képzettsége, a város a vámegyei, illetve az országos arányokhoz viszonyítva még mindig szignifikáns lemaradással küzd lakosai iskolai végzettségét tekintve, ami megmutatkozik a strukturális munkanélküliség (megfelelő végzettségű munkavállalók hiánya) jelenlétében is. A vármegyei járásközpontok átlagos munkanélküliségi rátájánál jobb Hajdúböszörmény mutatója, azonban önmagában tekintve komoly problémák vannak a település foglalkoztatottsági mutatóival.

A strukturális munkanélküliség problémáin a közmunkaprogram és idényjellegű mezőgazdasági munka enyhített, a magasabban kvalifikált munkavállalók tekintetében a foglalkoztatási célból ingázók arányának növekedése azonban jelzi, hogy a magasabb presztízsű foglalkoztatottság nem megfelelő arányú a településen. A tapasztalatok alapján leginkább a másodlagos munkaerőpiacnak lehetnek aktív elemei a közfoglalkoztatottak. Számuk a járásközpont városban – a vármegyei tendenciának megfelelően – jelentősen csökkent 2020 óta. A település foglalkoztatási helyzetének fontos földrajzi

meghatározója, hogy két vármegyeszékhely, Debrecen és Nyíregyháza közvetlen vonzáskörzetében helyezkedik el.

A lakosság vallási megoszlását alapvetően történelmi tényezők határozzák meg. Egyrészt a vármegyeszékhely Debrecen hosszú ideje a kálvinista vallás egyik európai fővárosának tekinthető, és ennek szellemében nem meglepő a református vallást követők magas aránya Hajdúböszörményben sem. A római katolikus vallás híveinek második helye a vallás általános magyarországi fontosságával magyarázható, míg a görögkatolikus egyház földrajzi elterjedtsége elsősorban Északkelet-Magyarországra koncentrálódik, egyházmegyéjük központja a szomszédos város, Hajdúdorog.

Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő

Hajdúböszörmény városa a hajdúvárosok legnagyobbika, a hajdúk fővárosa, jelentős történelmi múlttal és a lakosságra jellemző hajdúvárosi öntudattal. Pozitív társadalmi jelenség, hogy erősödött a városi lakosság identitástudata, lokálpatriotizmusa, nőtt a helyi lakosság körében a társadalmi felelősségvállalás és a civil aktivitás. A helyi hagyományok őrzése, tradíciók ápolása felértékelődött, amely elsősorban a lokalizmus – mint a globalizmusra adott válaszreakció – szerepének megerősödésével van összefüggésben.

A városban működő Művelődési Központ és Közösségi Ház, illetve a Városi Könyvtár megfelelő kulturális ellátottságot biztosít a lakosságnak, a Hajdúsági Múzeum és a Káplár Miklós-emlékház kielégítő látogatottsággal bír. A településen 1889. óta van újság, néha több is megjelent egyidőben, a „Szabadhajdú” hetilap komoly tradicionális múltra tekint vissza. A Város közművelődés tekintetében nagy figyelmet fordít a külterületek, a külső településrészek (Bodaszőlő, Nagypród, Hajdúvid, Északi-lucernás, Déli-lucernás, Középkert, Vénkert) aktív bevonására is. Az intézményesített közművelődési hálózat, a civil szervezetek és a lakosság eredményesen működik együtt a közösségi életben.

Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés

A 2007-2013, a 2014-2020 közötti, majd azt követő fejlesztéspolitikai szempontból meghatározó Európai Uniós költségvetési időszakokban jelentős mértékben fejlődtek a város infrastruktúrái, kiépültek a hiányzó infrastrukturális kapacitások. Az infrastruktúra fejlesztésében kiemelt szerep jutott a települési környezet infrastruktúra korszerűsítésének, kiemelten a szennyvíztisztító telep, funkcióbővítő és szociális város-rehabilitációs és egyéb humán közszolgáltatások infrastrukturális fejlesztésének.

A város területén minőségi, önkormányzati tulajdonban lévő településüzemeltetési szolgáltatások érhetőek el. A legtöbb közüzemi szolgáltatás szintén látványos fejlődésen esett át a 2007 óta. A megújuló energiafelhasználás szintje növekedett a városi intézmények fenntartásában és a vállalkozói környezet esetében, azonban ennek folytatása továbbra is szükséges.

Az Önkormányzat vagyongazdálkodását és városüzemeltetési feladatokat Hajdúböszörmény Város Önkormányzata egyszemélyes tulajdonában álló gazdasági társaság, a Hajdúböszörményi Vagyonkezelő Zrt., valamint annak tagvállalatai végzik. A településfejlesztési tevékenység tekintetében kiemelhető a tagvállalatok közül a Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Kft. munkássága.

Gazdaság szerkezet és dinamika

Hajdúböszörmény gazdaságában igen jelentős súllyal van jelen a mezőgazdaság. A városban regisztrált vállalkozások több mint fele végez ilyen jellegű tevékenységet, ezzel párhuzamosan problémát jelent, hogy jelentős a lemaradás a szolgáltatási szektor részesedésében, jelenléti arányában.

A város gazdasági szerkezetére jellemző, hogy elenyésző a 9 főnél többet foglalkoztató vállalkozás, valamint a település gazdasági teljesítménye elmarad mind a megyeszékhely, mind az országos átlagtól.

Hajdúböszörmény Város esetében problémát jelent, hogy jelentős a lemaradás a szolgáltatási szektor részesedésében, jelenléti arányában.

A településen található Ipari Parkok, illetve azokban rejlő további fejlesztési lehetőségek megerősíthetik a szekunder szektor jelenlétét is.

Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya

Az egyik legfontosabb változás, ami az önkormányzatok életét befolyásolta, hogy a jelentős feladatátrendezés és forráskivonás mellett a helyi önkormányzati hitelek törlesztését átvállalta a központi költségvetés.

Hajdúböszörmény Városa a 2007-2013. programozási ciklusban jelentős nagyságú önerő biztosítása mellett a gazdasági válság időszakában is törekedett a fejlesztések fenntartására. Másrészt a gazdasági válsággal összefüggésben emelkedett a döntő mértékben a segélyeket magukban foglaló társadalom és szociálpolitikai juttatások aránya. Az Önkormányzat, mint országos szinten is az egyik legnagyobb közfoglalkoztató, foglalkoztatási mutatója jelentős, a város településfejlesztésben érintett szervezetei megfelelően kezelték a beruházások lebonyolítását, menedzselését. A 2014-2020-as, majd az azt követő fejlesztési ciklusokban is törekszik a város a pénzügyi stabilitásra.

Táji és természeti adottságok

Hajdúböszörmény a Hortobágy és a Nyírség határán fekszik. A Keleti-főcsatornától nyugatra fekvő településrész a Hortobágy kistájhoz, a középső a Hajdúhát kistájhoz, a keleti keskeny sávja pedig a Nyírség kistájhoz tartozik. A település felszíni vizekben igen gazdag a több csatorna (Keleti, Hortobágy, Kadarcs-Karácsonyfoki) mellett számos ér, valamint természetes- és mesterséges tavak is gazdagítják a tájat.

A külterület döntő hányada mezőgazdasági művelésű, szántóterület. A Hajdúsági részen elhelyezkedő szántóterületek nagy része kiváló minőségű, jóformán valamennyi kultúrnövény sikeresen termeszthető. Hajdúböszörmény keleti, nyírségi részeinek homokos talajú területein inkább szőlőskertek és gyümölcsösök találhatók. A Keleti-főcsatornától nyugatra levő hotobágyi rész mezőgazdasági területein változatosabb a tájhasználat, jelentős kiterjedésű rét, legelő területek, szikes tavak találhatók a szántók mellett. A belterületi területekhez viszonyítva nagy kiterjedésű kertes mezőgazdasági területek (volt zártkerti területek) találhatók a közigazgatási terület keleti részén, a Hajdúhadházra és Újfehértóra vezető út közötti részen. E területek tájhasználata a 2000-es évektől kezdődően sajátos módon változik, alakul át. A korábbi szőlő-, kerthasználatú területek hétvégi házai jelentős számban alakulnak át lakó funkciót biztosító épületekké, az ehhez szükséges infrastrukturális ellátottság nélkül (különösen a Nagy-Bocskai szőlőskertben).

Erdőterületek csak kis arányban találhatók. A délkeleti közigazgatási határnál – a debreceni erdő folytatásaként— összefüggő erdőterület található. Ezen túl csak kisebb foltokban fordulnak elő erdőfoltok. Az állami tulajdonú erdőket a Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Zrt. kezeli. Az erdőgazdaság 4 hajdúsági erdészete közül a Hajdúhadházi Erdészet gazdálkodik Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúsámson és Téglás körzetében. Hajdúböszörmény területén több nemzeti és nemzetközi oltalom alatt álló táji-, és természeti területek, természeti értékek, találhatók.

1994-ben alapított Hajdúböszörményi Erdőbirtokossági Társulat több mint 610 hektáron gazdálkodik. A kezelt erdőállományok zöme akácos és tölgyes. A Társulat erdőállományának közel kilencven százaléka a Natura 2000-es ökológiai hálózat részét képezi, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását, és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. A város erdőgazdálkodása több évszázadra nyúlik vissza, melyet mindig a közösségi erdőhasználat jellemzett.

A közigazgatási határ nyugati részére átnyúlik a Hortobágyi Nemzeti Park területe. A nemzeti parki területek egyben világörökségi területek is. A több ex lege védett szikes tó és kunhalom mellett számos helyi jelentőségű természetvédelmi terület, és természeti emlék található. A település délnyugati mezőgazdasági területe része a Magas Természeti Értékű Területeknek.

Hajdúböszörmény területén több Natura2000 terület is megtalálható: a Hortobágy különleges madárvédelmi és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, a Tócó-völgy különleges természetmegőrzési-, és a Debrecen-hajdúböszörményi tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. A Keleti-főcsatornától nyugatra eső területek egy része a Hortobágyi UNESCO Bioszféra rezervátum területe.

A településen az Országos Ökológiai Hálózat magterületéhez a nemzeti parki területek, a Keleti-főcsatorna környéke, a Tócó-völgye területe, a Partos rét és Nagy Nyerges TT területe, valamint a délkeleti erdőterületek tartoznak. Tájképvédelem szempontjából kiemelten kezelendő területek a Keleti-főcsatorna környéke, valamint az erdősült délkeleti területek (OTrT).

Zöldfelületek

Hajdúböszörmény zöldfelületi ellátottság tekintetében igen kedvezőtlen képet mutat. Sajnos a város nem rendelkezik elég lakóterületi szintű közparkkal, közkerttel, a meglevő közparkok, közpark funkciójú zöldfelületek elhelyezkedése a városban egyenetlen, a belterületi részeken hiányosak a fasorok. Az EU által ajánlott értékhez képest a településen nagyon alacsony mértékűnek minősíthető az egy főre eső közpark ellátottság.

Hajdúböszörmény sajátos gyűrűs szerkezete és sugaras útjai a központi területnek ad hangsúlyt. Itt, a négy sugárút metszéspontjában található Böszörmény legnagyobb, és egyben egyetlen városi szintű közparkja, a Bocskai tér.

Több városrész teljesen ellátatlan közparkok tekintetében.

Épített környezet, épített örökség

A városközpont fejlődése az elmúlt évtizedben rendkívül látványos volt. A belváros infrastruktúrája sokat modernizálódott, a közterek állapota sokat javult, csakúgy, mint az épített környezet állapota. Elsőként az Új Széchenyi Terv Észak-Alföldi Operatív Programjának „Funkcióbővítő integrált települési fejlesztések (ÉAOP-5.1.1/D-09)" pályázati felhívásának köszönhetően megújult Hajdúböszörmény belvárosa. A munkálatok során megvalósult a Bocskai tér rekonstrukciója, a Petőfi utca fejlesztése, új városi piac és üzletközpont épül, rendezvénytermet, oktatótermet, gazdasági szolgáltató házat alakítanak ki, vendéglátóhely újult meg, felújították a Görögkatolikus Templomot és a Rendőrkapitányság épületét, korszerűsítették a könyvtárat, ahol gyermekmegőrző és civil információs iroda is létesült. A TOP-2.1.2-15-HB1 Zöld városfejlesztést célzó kiírásán nyertes Hajdúböszörmény belvárosi akcióterületének környezettudatos városrehabilitációja keretében további fejlesztések valósultak meg: a zöldfelület növényállományának rekonstrukciója valósul meg több helyszínen is: - a

Kálvin téri zöldterület, park rekonstrukciója; az Újvárosi utca és Hajdúkerület utca közötti zöldterület (kiskörúton belüli szakasz), park rekonstrukciója; egyházi beruházásként a Kálvin téri református templom körüli kert közösségi célú rekonstrukciója valósult meg. Városi aktív rekreációs zöldterületek kialakítása is megtörtént: a Hajdúkerület utcán egy alulhasznosított önkormányzati épület elbontásával egy új játszótér és park kialakítása valósult meg a város főtere mellett.

Közlekedési hálózat és minősége

A város az európai gazdasági-közlekedési térszerkezet léptékéből nézve fontos tranzitfolyosók közelében van. Az M35 és M3 autópálya közelsége kedvező adottság. Hajdú-Bihar vármegye léptékében Debrecen közelsége, autópályás elérése jelent fontos helyzeti előnyt. Hajdúböszörmény vasúti kapcsolattal rendelkezik, de nem tranzitfolyosóban. A város külső közlekedési hálózata jó.

A városhoz vezető utak állapota nem kielégítő. Felújításra szorulnak a város helyi útjai is. Az úthálózat jellegzetes sugaras-gyűrűs szerkezete inkább csak a történelmi városrész főbb hálózati elemeire jellemző. Itt az utcahálózat nagyobbrészt szabálytalan, „tervezetlen” jelleget ölt. A nagyobb tömböket zsákutcákkal (zugokkal) feltáró utcahálózat a város történelmi jellegzetessége. A város útjai, úthálózata az elmúlt évtizedben keveset változtak. Lényeges változást körülbelül egy évtizede az M35 autópálya hálózatba lépése okozott.

Közművek és elektronikus hírközlés

2021-ben a lakások 99,2%-át bekapcsolták az ivóvízvezeték-hálózatba. 2021-es adatok alapján a város lakásállományának 78,8%-a van a szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolva.

A hajdúböszörményi termálvizet 2004-ben minősítették gyógyvízzé – amit 2014-ben megerősítettek.

Az internetelőfizetések száma 2016 óta jelentősen nőtt, 2022-re megközelítette a 7 600-at. Optikai hálózaton történő előfizetések száma közel duplájára nőtt, miközben az egyéb kapcsolatokon (pl. LAN, modem) keresztül elérhető internetelőfizetések száma jelentősen visszaesett.

Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság

A településen a talajtakaró döntő része löszön képződött, túlnyomó része jó mezőgazdasági hasznosítást tesz lehetővé, leginkább az alföldi mészlepedékes csernozjom.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Hajdúböszörmény az érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik.

A felszín alatti vizek vonatkozásában a legnagyobb problémát a talajvíz szennyezése, szennyezettsége jelenti. Ennek oka elsősorban a „közműolló” tágra nyílása: azaz a települési vízellátás gyakorlatilag teljeskörű, míg a csatornázottság alig közelíti még az ivóvízellátásba bekapcsolt lakások számát.

Hajdúböszörmény vonzáskörzete

Hajdúböszörmény helyzetét és fejlesztési lehetőségeit alapvetően befolyásolja a szomszédjában elhelyezkedő Debrecen, amelynek térszervező ereje a vármegye határain is túllép. A nagyváros egyre bővülő agglomerációs zónája a szomszédos kisebb településekre is kiterjed, amelyeket egy bolygóvárosi körgyűrű foglal egységbe. Ennek a rendszernek Hajdúböszörmény is részét képezi. A vármegyeszékhely,

Debrecen közelsége így Hajdúböszörmény térszervező funkcióját gyengíti meg, a település és annak vonzáskörzetében lévő településekre egyaránt jellemző, hogy Debrecen felé gravitálnak.

Hajdúböszörmény járási székhelyként közigazgatási szerepkörrel bír a járásban. Árnyalja e funkciójának erősségét, hogy a járásban mindösszesen kettő település van, Hajdúböszörmény és Hajdúdorog. Hajdúdorog városi jogállású, komolyabb funkcióhiányról estében nem beszélhetünk, így Hajdúböszörmény vonzáskörzete irányába kisebb mértékű.

A járás határain túlra mutató térségi szerepkörről három funkció, egyes közigazgatási funkciók - a közigazgatási szerepkör túlnyúlása a kevésbé ellátott Polgári kistérség települései, illetve Hajdúhadház irányában -, a felsőoktatás és a kultúra rendelkezik, vármegyei szintű feladatok ellátásáról azonban nem beszélhetünk.

3. Helyzetértékelő munkarész

3.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK

3.1.1. A folyamatok értékelése

A település társadalma

A település társadalma vonatkozásában alapvetően negatívnak tekinthető, hogy csökkenő a város lakosságszáma, hasonlóan a vármegye, a régió és az ország lakosságszámának alakulásához, bár a vármegyében a Debreceni és a Hajdúhadházi járások kivételével mindenhol gyorsabb ütemű a lakosság fogyása.

Hajdúböszörmény városa a lakosságszámát egyértelműen szinten tartani képes kevés település egyikeként alapvetően kiegyensúlyozott demográfiai tendenciákkal rendelkezik. A település természetes szaporulata / fogyása azonban a népességcsökkenés alapja, melyet a jellemzően a magasabb presztízsű foglalkoztatottak csoportjába tartozóak Debrecen felé gravitálása kedvezőtlenül befolyásol.

A népesség korösszetételét tükröző mutatókban Hajdúböszörmény pozíciói nem jók, a későbbiekben további arányban várható a népesség öregedése, és ez az eltartottak számának a növekedését eredményezi, amely az adott területtel foglalkozó szociális ellátó-rendszer megerősítését és diverzifikálását teszi szükségessé. Ez azt jelenti, hogy a jelenleginél élesebb különbséget kell tenni a még aktív idősek számára biztosított ellátások, illetve a már ápolásra szoruló emberek ellátást biztosító szolgáltatások között. Hajdúböszörmény térségi szerepének erősítését szolgálná az egészségügyi ellátás minőségi fejlesztése.

A népesség képzettségi viszonyait tekintve Hajdúböszörmény pozíciói nem jók. Az alacsonyabb képzettséggel foglalkozó mutatók (az általános iskola 1-7 évfolyamát végezte el; az általános iskola 8. évfolyamát elvégezte) esetében a város helyzete nem tekinthető kedvezőtlenebbnek, mint a vármegyei arányok, azonban a felsőfokú végzettség vonatkozásában szignifikáns lemaradás tapasztalható.

A népesség foglalkoztatási viszonyait értékelve pozitív és negatív trendek is megfigyelhetőek.

A KSH adataiból kirajzolódik, hogy a járás regisztrált álláskeresőinek száma a 2018 óta 1.300 fő körül állandósult, majd a covid járvány hatásaként jelentősen megemelkedett a regisztrációba került személyek száma. 2021 óta csökken a Hajdúböszörményi járásban regisztrált álláskeresők száma. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2023. januári településsoros adatai szerint összesen 899 fő regisztrált álláskeresőt tartottak nyilván. Közülük 149 fő tartósan, azaz egy évnél régebb óta regisztrált álláskereső.

A munkanélküliség relatív mutatója 4,63%, ami kedvezőbb ugyan a vármegyei 5,71%-os értéknél, azonban az országos értéknél 1,2 %-kal magasabb.

Míg 2018-ig jelentős problémát jelentett a fiatalok munkaerő-piaci belépése a településen, a pályakezdő munkanélküliek és a 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya is meghaladta az az országos, illetve a vármegyei átlagot. A pályakezdő nyilvántartott álláskeresők közti arányában azonban lényeges javulás következett be: míg 2018-ban a regisztrált álláskeresők közel 10%-a volt pályakezdő, addig 2022-re ez az érték feleződött. A tendencia megfelel a vármegyeinek. Ebben nyilván nagy szerepe van azoknak az Európai uniós forrásból társfinanszírozott lehetőségeknek is, melyek kifejezetten a regisztrált álláskeresők és fiatalok munkaerőpiacra való bevezetését támogatták, célozták.

Az egy éven túl is regisztrációban lévők, azaz a tartós munkanélküliek aránya azonban az elmúlt öt év során 20%-ról 30%-ra emelkedett. Az emelkedés országos tendencia, azonban a hajdúböszörményi emelkedés az országosnál magasabb. Ők azok, akik főként alacsony iskolai végzettségük, elavult tudásuk, munkatapasztalat nélküliségük és többnyire számos szubjektív tényező okán nem tudnak kilépni a munkaerőpiacra. Számukra a munkaerő-piaci szolgáltatások komplex rendszere nyújthat segítséget.

Hajdúböszörmény városa országos szinten is az egyik legnagyobb közfoglalkoztatójának számít, azonban a közfoglalkoztatás nem cél, hanem eszköz arra, hogy a munkára képes, de munkaerőpiacon hátrányban lévő, tartósan munkanélküli személyeket fokozatosan vissza lehessen vezetni az elsődleges munkaerőpiacra. A közfoglalkoztatottak számuk – a vármegyei tendenciának megfelelően – jelentősen csökkent 2020 óta.

A jövedelmi viszonyok tekintetében Hajdúböszörmény a régiós átlaghoz illeszkedő értéket mutat. A száz lakosra jutó SZJA adófizetők száma 2011 óta a vizsgált területi szintek mindegyikén növekedett: Hajdúböszörményben 20 %-os növekedés történt, mely meghaladta mind az országos (15%), mind a vármegyei (17%-os) növekedés mértékét. Az egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem két és félszeresére nőtt 2021-re, mely növekedés megfelel a vármegyeinek és picivel meghaladja az országos növekedés mértékét. 2021-ben az egy főre jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem összege a vármegyei érték alatt marad.

Hajdúböszörmény a hajdúvárosok legnagyobbika, „a hajdúk fővárosa", jelentős történelmi múlttal és a lakosságra jellemző hajdúvárosi öntudattal. A hajdúvárosokra jellemző erős szellemi és kulturális hagyományokra, a büszke „hajdú" identitástudatra épülő városmarketing kedvező hatású lehet a település népességmegtartó erejére.

A városban jelentős nemzetiségként a roma kisebbség van jelen. Az alacsony képzettségűek magas aránya a strukturális munkanélküliség arányát növeli, amely a szegregációs folyamatokat erősíti. A szegregációs folyamat leginkább a város roma lakosságát érinti. A szegregációs folyamat az önkormányzat számára jelentős költséget jelent a kiosztott segélyek formájában, amelyet beruházásokra is fordíthatnának. A település közúthálózat leromlása a szegregációs folyamatokat és az alacsony vállalkozói beruházási kedvet is erősíti, amely miatt még erősebbé válhatnak a szegregációs folyamatok. A szegregáció oldása érdekében több európai uniós forrásból finanszírozott infrastrukturális beruházás és soft jellegű fejlesztés valósult és valósul meg a városban.

A települési alközpontok [különálló (Hajdúvid Pród, Bodaszőlő) belterületei nagy távolságra helyezkednek el a központi belterülettől] infrastrukturális és társadalmi fejlesztésével, a funkcióhiányos településrészek funkcióval való ellátásával a településrészek népességmegtartó ereje nő.

A település humán infrastruktúrája

A bölcsődei ellátás helyben biztosítása jelzi az önkormányzat azon törekvését, hogy lehetővé tegye a szülők munkahelyre, munkaerőpiacra történő visszatérését. A Városi Bölcsőde egyetlen intézményként fogadja a városban a 3 év alatti gyerekeket. Működtetett férőhelyeinek száma 2021-től 77-re nőtt. A magas kihasználtságot jól mutatja, hogy 2017 óta soha nem csökkent 95% alá a kihasználtság. Az óvodai nevelés tekintetében az önkormányzati intézmények mellett megjelenő egyházi és egyetemi fenntartású óvodák színesítik és kiegészítik az önkormányzati óvodai feladatellátást. Az óvodai nevelés tizenegy feladatellátási helyen valósul meg 1.245 férőhellyel.

A járásszékhely településen az alapfokú oktatás 10 feladatellátási helyen valósul meg. Az általános iskolai köznevelés esetében sajnálatos ténynek tekinthető a tanulók számának a csökkenése, amely a település demográfiai folyamataiból következik. Az alapfokú képzés mellett számos képzőművészeti képzést is tartanak a település általános iskoláiban, amelyeket nagy érdeklődés övez.

A településen három középszintű oktatási intézménye a két szakképző iskola és egy gimnázium adja a középfokú oktatás színterét. Ezek révén az általános gimnáziumi oktatás mellett elérhető a szolgáltatás jellegű képzések [Veress Ferenc Szakképző Iskola], valamint az agrár (Széchényi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium) szakképzés is.

Míg az általános iskolák esetében a más településről bejáró tanulók aránya elhanyagolható, addig középiskolák tekintetében már jó látszik Hajdúböszörmény vonzereje.

A városban található felsőoktatási intézmény igen jelentős szerepet játszik a város életében, meghatározó oka Hajdúböszörmény vonzerejének növelésében. A Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Karának vonzáskörzete a vármegyehatárokon is túlmutat. A Karon a képzés széles vertikuma megtalálható: az öt oktatott alapszak (BA) – óvodapedagógus, szociálpedagógia, andragógia, csecsemő és kisgyermeknevelő, társadalmi tanulmányok – mellett az emberi erőforrás tanácsadó MA szakot, számos szakirányú továbbképzési szakot és felsőoktatási szakképzést akkreditáltatott.

A lakosság egészségének megőrzéséhez az Egészségügyi Szolgáltató és Vagyonkezelő Nonprofit Kft. által biztosított szakrendelői szolgáltatás, helyi gyógyszertárak járulnak hozzá. Az egészségügyi alapellátás keretében 13 felnőtt háziorvosi körzet, 5 gyermekorvosi körzet, 7 fogorvosi rendelő és a védőnői ellátás szolgálja mind a járás, mind a város lakosságát. A Kálvin téri rendelőintézetben a betegek egy helyen tudják igénybe venni a járóbeteg szakorvosi ellátásokat: a tüdőgyógyászat, a bőrgyógyászat és a pszichiátriai szakrendelés, traumatológia, belgyógyászat, ortopédia, röntgendiagnosztika, ideggyógyászat, nőgyógyászat, szemészet, fül-orr-gége, reumatológia, urológia és kardiológia elérhető helyben. A szolgáltatások köre a nappali kórházi ellátással (ún. egynapos kórház) bővült, mellyel a reumatológia és a gyermekgyógyászat érintett.

A város szociális hálózata a három évnél fiatalabb gyermekek, a fogyatékkal élők és az idős korúak teljes körének ellátását végzi. Hajdúböszörmény Város Önkormányzata a szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások feladatainak ellátását a Szociális Szolgáltatási Központ által biztosítja. Az Idősek és Demens Személyek Nappali Ellátása a Hajdúböszörmény, II. Rákóczi Ferenc úti telephelyen biztosított. A Fazekas Gábor Idősek Otthona 132 férőhelyes, ápolást, gondozást nyújtó szociális otthon, mely az ország egész területéről fogadja az idős embereket. A Hajdúböszörményben található idősek nappali ellátását végző intézmények kapacitása egyre magasabb, majdnem 150%-os értékű, amely jelentős feladatok elé állítja a közeljövőben az intézményeket.

A kultúra esetében a város önkormányzata alapvetően arra törekedett, hogy egy olyan rendszert alakítson ki, amely mind a helyi lakosság, mind pedig a Hajdúböszörménybe látogató turisták számára biztosítja a színvonalas kikapcsolódás lehetőségét. A múzeumi látogatók számának korábbi csökkenő

tendenciája megfordulva növekedő tendenciát mutat, a történelmi városmag infrastrukturális fejlesztésével egységesebb, és vonzóbb településkép alakult ki, így a város image-ének erősödésével a múzeumi látogatók száma is tovább növekedhet. A városban működő Művelődési Központ és Közösségi Ház, illetve a Városi Könyvtár megfelelő kulturális ellátottságot biztosít.

A település gazdasága

Hajdúböszörmény gazdasági teljesítménye elmarad az országos, valamint Debrecen, mint vármegyeszékhely fajlagos mutatóinak értékétől (egy főre jutó bruttó hozzáadott érték). Ennek ellenére a gazdasági válság negatív hatásait gyorsan minimalizálni tudta. Ezt a legszemléletesebb mutatja, hogy az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték nagysága folyamatosan emelkedik.

A mezőgazdasági dominanciájú gazdaság diverzifikációjának jegyében feldolgozóipari kapacitások növelése (zöldségtároló építése, az önkormányzati befektetés-ösztönzés felülvizsgálata) zajlott, az ipari szektor, valamint kiemelten a tercier szektor alulreprezentáltsága továbbra is a város gazdaságának egyoldalúságát mutatja.

Hajdúböszörményben a szálláshelyek száma az országos és Hajdú-Bihar vármegye járásközpont átlagaitól messze elmarad, mint az egy szállásférőhelyre jutó vendégéjszakák száma is.

Az önkormányzati közmunkaprogram nemcsak a település foglalkoztatottsági mutatóinál jelenik meg pozitív tényezőként, hanem Hajdúböszörmény városában a feldolgozóipar és egyéb kismértékű ipari tevékenység jelenlétét is erősíti.

A település gazdaságára mezőgazdasági túlsúly a jellemző, amely összhangban van az alacsony képzettségűek számával, valamint az idénymunka túlsúlyával az alacsony képzettségűek munkaerő-piaci lehetőségei tekintetében.

A csökkenő ipar aránya a szakképzett emberek hiányából is adódik, amelynek oka, hogy a fiatalság tanulmányaik után nem a településen találnak számukra megfelelő munkát, így csökken az ipari vállalkozások alapításának hajlandósága, a meglévő ipari park ellenére. A városban a szolgáltató szektor egyre nagyobb területet követel magának, amelyet jól jelzi, hogy szakboltokkal jól ellátott.

A magasabb hozzáadott értéket termelő vállalkozások betelepülésének egyik akadályozó tényezője, hogy a jobban képzett szakemberek – és demográfiai szempontból aggályos folyamatként jellemzően a képzettebb fiatalok – elvándorolnak a településről, így a kvalifikált munkaerő hiánya miatt nem kielégítő volumenű az iparűzési adó a fenntartási és fejlesztési feladatokra. Hajdúböszörmény viszonylag sok féle vonzerővel (környezeti, kulturális, gyógy-, szabadidő, ifjúsági) rendelkező településként az idelátogatók számának növelésével növekvő idegenforgalmi bevételeket eredményez. A főtér felújításával (és sétáló övezet kialakításával) megfelelő színvonalú fogadó tere alakult ki a városnak. A bevételek növekedése a szálláshelyek és a településen található gyógyfürdő fejlesztését is indokolttá teszi, hogy még több vendéget tudjanak fogadni.

Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

A város költségvetését jelentős részben külső tényezők (gazdasági válság, a kormányzat önkormányzatokhoz való viszonya) határozták meg, ugyanakkor elmondható és pozitívumként értékelhető, hogy az önkormányzat folyamatosan törekedett a fejlesztési/beruházási tevékenységének fenntartására még a gazdasági válság időszakában is. A gazdaságfejlesztés területét értékelve elmondható, hogy az elkészült, majd aktualizált gazdaságfejlesztési program helyesen ismerte fel a város legfontosabb adottságait, és arra támaszkodó kitörési pontokat határozott meg. A helyi gazdaság megerősítésével, valamint a turisztikai ágazat fejlesztésével az önkormányzat adó jellegű bevételei

növekednek, amelyek költségvetésének stabilitását eredményezik, valamint fejlesztési mozgásterét növelik.

Közlekedés

A város az európai gazdasági-közlekedési térszerkezet léptékéből nézve fontos tranzitfolyosók közelében van. Az M35 és M3 autópálya közelsége kedvező adottság. A város elérhetőségét igen jelentősen javította az M35-ös autópálya, amely közvetlenül a város mellett halad el. Személygépjárművel hat irányból is megközelíthető a város a szomszédos települések irányából. A főváros az M35-ös és az M3-as számú autópályán keresztül körülbelül két óra alatt érhető el Hajdúböszörményből. Az autópálya lehajtó ága közel 1 kilométerre található a város határától. Közúton Debrecen 15, míg Nyíregyháza körülbelül 35 km-re fekszik a településtől.

A térség fő forgalmi áramlatai (elsősorban az M35 autópályán és a 4. sz. főúton) elkerülik a települést, de a nagyobb forgalmú utak forgalma terheli Hajdúböszörményt.

A város parkolóhelyekkel jól ellátott. A főbb úti célok közelében (üzletek, intézmények) megfelelő számú parkoló áll rendelkezésre.

A helyi forgalomban igen jelentős szerepe van az aktív közlekedési módoknak. A helyben közlekedők közül több mint 40% kerékpározik.

A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást 2019. szeptemberéig túlnyomó többségben a Hajdú Volán Zrt. látta el, a közszolgáltatói szerződésben foglalt feltételekkel. 2019 október elsejével a közlekedési központok közszolgáltatási tevékenységét jogutódként a Volánbusz Zrt. látja el. Hajdúböszörmény és környéke Volán hálózati lefedettsége néhány összekötő út kivételével lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető.

A gyalogos-zóna fokozatos kiterjesztése, valamint a közlekedés modernizációja eredményeként a város főterén, a Bocskai-téren kialakult egy olyan belváros, amely a helyi lakosság igényeinek kielégítése mellett a turizmus fejlesztésében is fontos szerepet tölt be.

Épített környezet

Az épített környezet kezdődő leromlása – amely kiemelten a szegregált területeken érződik a legerőteljesebben – a jövőben további szegregációs területek kialakulását eredményezheti, illetve csökkentheti a város turisztikai vonzerejét, amely bevétel kiesést okoz. Az úthálózat romlása a város megközelítését rontja, amely az idelátogatók számát, illetve a betelepülni vágyó vállalkozások számát csökkenti. A közmű - infrastruktúra leromlása, gondolva itt a csapadékvíz, belvíz elvezető rendszerek megromlott állapotára, eredményezheti a jövőben a növekvő belvíz károsultak számát. Az önkormányzat megfelelő pályázati tevékenységével, illetve az infrastruktúrába való beruházással ezt a kitettséget jelentősen csökkentheti.

Táji – és természeti adottságok, zöldfelületek

A település belterületén megjelenő zöldfelületi elemekben városfejlesztési szempontból a jelenleg kihasználtnál több potenciál rejlik. Több zöldfelületi elem átgondolt, bizonyos fokú funkcióbővítésével, a növényzet megfelelő ápolásával és fenntartásával, az egyes, jelenleg szigetszerű zöldfelületi elemek összekötésével vonzóbb környezetet teremtene mind a településen élők, mind pedig az ide látogató turisták számára.

A jelenlegi zöld felület további fejlesztése nélkül romolhat a lakosság komfort érzete, növelheti az elvándorlások számát. A megfelelően kialakított zöld környezet egy élhető várost jelenít meg, amely turisztikai szempontból, mivel kiemelt jelentőséget kell fordítani rá, nem elhanyagolható.

Hajdúböszörmény táji és természeti adottságainak magasabb szintre emeléséhez szükséges komplex szemléletű tájgazdálkodás segítségével minőségi javítás valósítható meg, feloldva a település bel- és külterületén egyaránt fellelhető különböző fokú tájhasználati konfliktusokat.

3.1.2. A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

Hajdúböszörmény város helyzetfeltárásának, helyzetelemzéseinek eredményeit, a főbb következtetéseket egy klasszikus SWOT elemzés keretében összegezzük, amelyek egyértelműen bemutatják a város fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezőket. A belső és külső tényezők összefoglaló értékelését az alábbi SWOT - elemzés tartalmazza.

Belső tényezők (SW) vonatkozási területe: a város és szűkebb térsége.

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
▪ Az érettségi nélküli középfokú végzettséget szerzettek, az érettségizettek, és a felsőfokú végzettségűek arányának növekedése ▪ A vármegyei foglalkoztatási mutatóktól szignifikánsabban jobb mutatókkal bír a település ▪ Hajdúböszörmény városa országos szinten is az egyik legnagyobb közfoglalkoztatójának számít, bár a közfoglalkoztatottak száma csökken ▪ Magasan városiasodott térségben való elhelyezkedés, a vidéki városok átlagát meghaladó urbanizáltsági szint ▪ A település népességmegtartó ereje jónak mondható	▪ Lakosság elöregedő ▪ Bár jelentősen javult, nem kedvező a fiatalok munkaerő-piaci belépése a településen, a pályakezdő munkanélküliek és a 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya is meghaladja a vármegyei átlagot ▪ Magas a foglalkoztatás céljából más településekre ingázók aránya ▪ Munkaerő-piaci hátránnyal rendelkezők (alacsony iskolai végzettségűek) magas aránya a regisztrált munkanélküliek körében ▪ A településen élők jövedelmi szintje alacsony ▪ Magas az aktív korúak körében rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya ▪ Félkomfortos és komfort nélküli háztartások aránya magas ▪ Az országos átlagnál magasabb munkanélküliség, kedvezőtlen strukturális összetétel (elsősorban a képzettséget tekintve) mellett ▪ A mérsékelt népességcsökkenés kedvezőtlen strukturális átalakulással (képzettségi, foglalkoztatottsági viszonyok) jár ▪ Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya magas és növekvő tendenciát mutat, „strukturális munkanélküliség”

Erősségek	Gyengeségek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
▪ Jelentős civil aktivitás, nagyszámú civil szervezet ▪ Magasan városiasodott térségben való elhelyezkedés, a vidéki városok átlagát meghaladó urbanizáltsági szint ▪ Erős és büszke „hajdú” identitástudat ▪ Erős szellemi és kulturális hagyományok ▪ Igény a kultúra ápolása iránt ▪ Erős közművelődési intézményrendszer ▪ Nemzetközi hírű művészeti telep működtetése ▪ Jelentős és értékes népművészeti és kézműves tradíciók ▪ Helyi közösségi fejlesztési stratégia megléte, közösségi, kulturális projektek finanszírozása	▪ Jelentős különbség az őslakosok és a betelepülők között a településhez való kötődésben ▪ Jelentős a jövedelmi és életszínvonalbeli szakadék az egyes társadalmi rétegek között, jelentkezik a területi szegregáció ▪ Tapasztalható a szegregációval nem érintett területeken és a szegregátumokban élők közötti feszültség ▪ A nagy területi kiterjedés és a sajátos városszerkezet miatt a társadalmi problémák gócpontjai térben elkülönülve jelentkeznek ▪ A kultúra ápolására, közművelődésre fordítható források szűkössége ▪ Az egyes különálló településrészek alközpontjainak fejlesztése nem egy időben történik a városközponti fejlesztésekkel (beleértendők Pród, Bodaszőlő, Hajdúvid településrészek is)
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
▪ Felsőoktatási szerepkör jelenléte ▪ Jól kiépített, magas színvonalú alap- és középfokú oktatási infrastruktúra, kiemelkedő színvonalú mezőgazdasági szakoktatás ▪ Elektronikus ügyintézés elérhető ▪ Járóbeteg szakellátás erős, térségi szintű a város egészségügyi szolgáltatása ▪ A városüzemeltetés megfelelően szervezett, önkormányzati tulajdonban lévő szervezetek biztosítják ▪ Humán infrastruktúra erős, magas színvonalú ▪ középiskolák tekintetében jól látszik Hajdúböszörmény vonzereje	▪ A városrészek, a peremterületek és külterületi lakott helyek közötti infrastrukturális és szociális különbségek jelentős mértéke (települési alközpontok funkcióhiánya) ▪ Idősek nappali intézményeinek kapacitás-kihasználtsága egyre magasabb, kapacitás-hiány
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
▪ Infrastrukturálisan részben jól ellátott, de még infrastrukturális fejlesztésre szoruló, kapacitásnövelési lehetőséggel bíró ipari parkok megléte (Keleti - Ipari Park és Nyugati Ipari Park terület bővítésével és fejlesztésével sikeres befektetés-ösztönzési és vállalkozásfejlesztési politika alapjai) ▪ Viszonylag fejlett ipari bázis ▪ Agráriumhoz kötődő ipari tevékenységek és azok tradicionális erőssége ▪ Nagyszámú, olcsó és viszonylag jól képzett munkaerő ▪ Multinacionális cégek jelenléte ▪ Felvevőpiacok közelsége	▪ A működő tőke relatíve alacsony aránya, a vegyesvállalatok mérsékelt száma ▪ Exportképes, magas feldolgozottságú és minőségű agrár és ipari termékek alacsony aránya ▪ Nagy élőmunka igényű feldolgozó üzemek hiánya ▪ A magas fejlettségű technikát alkalmazó ipari üzemek alacsony száma ▪ A szolgáltató szektor, az üzleti szolgáltatások alacsony gazdasági, társadalmi jelenléte ▪ Kerékpárutak hiánya ▪ A látogatók rövid tartózkodási ideje ▪ Marketing tevékenység gyenge intenzitású

Erősségek	Gyengeségek
▪ Hajdúvárosok országos ismertsége ▪ Viszonylag sokféle vonzerő (kulturális, gyógy-, szabadidő-, ifjúsági) ▪ Több országos, hagyománnyal bíró rendezvény ▪ Az M35-as autópálya – gyors megközelíthetőség ▪ Jó ár/érték arány a szolgáltatásokban ▪ Gyógyvíz, fürdő jelenléte ▪ Jó állapotban lévő épített örökség ▪ Növekedésre képes KKV szektor	▪ Városkép nem mindenütt vonzó ▪ Turisztikai desztináció menedzsment hiánya, nincs a turizmusfejlesztésért felelős városi szervezet ▪ Minőségi, magasabb kategóriájú szállás és vendéglátóhelyek hiánya, vendéglátás színvonala, kultúrája fejlesztésre szorul ▪ A gazdasági társaságok túlnyomó többsége az 1-9 főt foglalkoztató vállalkozások közé tartozik, elenyésző a nagyobb foglalkoztatóként jelen lévő vállalkozások aránya ▪ Átlagnál alacsonyabb arányban válnak a kisvállalkozások középvállalati szintűvé
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
▪ A város Önkormányzatának költségvetése stabil ▪ Kiépített önkormányzati intézményrendszer ▪ Az önkormányzat pályázati eredményessége jelentős	▪ Egyes önkormányzati intézmények működtetése az önerő, valamint az állami támogatás hiánya miatt kevésbé költséghatékony
6. Táji és természeti adottságok	
▪ Jelentős értéket képviselő természeti értékek jelenléte (országos védett természeti területek (Hortobágyi Nemzeti Park), ex lege értékek (szikes tavak, kunhalmok), gazdag élővilág, NATURA 2000 területek; UNESCO Bioszféra rezervátum területek; Világörökségi területek; Magas Természeti Értékű Területek – gazdálkodás segítése ▪ Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek ▪ Gyógyvíz és termálvíz készlet ▪ Kiváló agro - ökológia potenciál ▪ Kevés környezetkárosító tevékenység ▪ Meglévő (jó minőségű) tenyészállati génállomány ▪ Kiváló vadász területek, vadállomány ▪ Meglévő mezőgazdasági, erdészeti és gazdálkodói szakértelem ▪ A sajátos településszerkezet jelentősen csökkenti a városi életvitelből adódó egészségi kockázatokat ▪ A természeti környezet állapota jónak mondható, a környezeti terhelés összességében nem magas ▪ Regionális hulladéklerakó telep megléte	▪ Külterületen a szegregációs folyamatok miatti lakónépesség megjelenése a kertes területeken ▪ Természetvédelmi oltalom alatt álló erdőterületek gazdasági rendeltetésűek ▪ Ökológiai hálózat magterületei nincsenek pufferterülettel körbehatárolva ▪ Ökológiai folyosó területei nem alkotnak szerves egységet ▪ Belvízveszélyes területek ▪ Alacsony a tudásigényes termelés részesedése ▪ A külső városrészekben kiterjedt lefolyástalan, belvízveszélyes területek találhatók ▪ A komplex szemléletű tájgazdálkodás térségi hiánya ▪ A szövetkezési formák alacsony szintje
7. Zöldfelületek	
▪ A településrészeken rendelkezésre állnak a zöldterületi fejlesztési lehetőségek	▪ Kevés a közhasználatú zöldterületek kiterjedése és aránya ▪ Hiányos utcafásítások ▪ Kedvezőtlen zöldfelületi ellátottság

Erősségek	Gyengeségek
▪ A szabadidő eltöltésre kijelölt rekreációs területek általában zöldfelületekkel, vízterületekkel kapcsolatosak ▪ A magánterületi zöldfelületek mennyisége nagy a jellemzően mezővárosias jelleghez hasonlítható beépítettség miatt	▪ Meglévő zöldterületek funkcióhiánya ▪ Szigetszerű zöldfelületi elemeket nem kötik össze maradéktalanul zöldhálózati elemek
8. Épített környezet, épített örökség	
▪ Főtér és a főteret övező műemlékek jó állapota ▪ A sajátos településszerkezet jelentősen csökkenti a városi életvitelből adódó egészségi kockázatokat ▪ A természeti környezet állapota jónak mondható, a környezeti terhelés összességében nem magas ▪ Nagy lakófunkciójú tartalékterületekkel rendelkezik, fogadóképes az ipari fejlesztések miatt betelepülők számára. ▪ A településszerkezet harmonikus alakítására az utcahálózat sugaras-gyűrűs szerkezete egyedülálló lehetőséget kínál ▪ A belterület összességében jelentős tartalékokkal – tömbbelső feltárás - rendelkezik, a beépítettség intenzitásnövelése, kertségek beépítése – rendelkezik ▪ Lakó és gazdasági funkció nincs egymásra zavaró hatással ▪ A városrészek intézményi ellátását biztosító alközpontok kialakultak, illetve kialakulásukra a hely biztosított ▪ A gyógyvíz kincsére alapozott idegenforgalmi fejlesztés a város fejlődésének egyik kitörési pontja lehet ▪ Örökségi kincse a régészeti elemeken, műemlékeken kívül maga a városszerkezet, a gyűrűs-sugaras utcahálózatával, a történelmileg kialakult zugokkal, zsákutcákkal, a polgári mezővárosi karaktert idéző zártsorú beépítéssel ▪ Egyedi arculatát kialakító megmaradt sajátos halmazos telekstruktúra, a város különböző pontjain számos műemlék, helyi védettséggel bíró objektum, az építészeti értékek gazdag választékát megteremtve vonzó idegenforgalmi célponttá teheti a várost ▪ Az Ipari Parkok könnyen elérhető, egyszerűen feltárható területeken alakultak és alakulnak ki ▪ A termálvizet hasznosító fejlesztések és a szabadidő eltöltésére, sportolásra alkalmas intézményi területek	▪ Megőrzése jelentős anyagi ráfordítást igényel ▪ A gyógyvízre épülő kialakult idegenforgalmi terület bővítése az azt körülvevő lakóterületek, illetőleg a művelésből nehezen kivonható jó termőföldek, valamint a közeli szennyvíztisztító mű miatt korlátozott ▪ Különálló (Hajdúvid, Pród, Bodaszőlő) belterületei nagy távolságra helyezkednek el a központi belterülettől ▪ A város-sziluett, és a városépítészeti karakter elemek nem illeszkednek, a lakótelepek területhasználati és magassági léptéke nem alkalmazkodik a polgári karakterhez, heterogén, nem a városközpontot hangsúlyozó beépítés alakult ki ▪ A közlekedési szerkezet sugaras szervezése miatt a belvárost átmenő forgalom terheli ▪ A város beépítésre szánt területének növelését Ny-ra és D-re a jó termőföld korlátozza, É-ra a régészeti lelőhelyek zárják ▪ Kevés a közhasználatú zöldterület (közpark)

Erősségek	Gyengeségek
komplexitása is hozzájárulhat az idegenforgalmi célponttá váláshoz ▪ Új idegenforgalmi ágazatok - természetjáró és ökoturizmus, víziturizmus épülhetnek a kunhalmok, lovastanyák, külterületi tanyák, a gazdasági utak bevonásával kialakult kerékpárút hálózat, Keleti-főcsatorna és tavak, vízfolyások meglévő elemeire	
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
▪ M3 autópálya közelsége, M35 autópálya közvetlen közelében helyezkedik el ▪ A város szélén haladó 35. számú főút biztosítja a térségi összeköttetést ▪ Debreceni reptér légi összeköttetést biztosít	▪ Ritka településhálózat, nagy területi kiterjedés ▪ Nehézkes a vasúti megközelítés ▪ Kerékpárút hálózat fejlesztésre szorul ▪ Tehermentesítő elkerülő út hiánya ▪ Szomszédos településekkel összekötő utak fejlesztésre szorulnak
▪ **10. Közművek és elektronikus hírközlés**	
▪ Energia infrastruktúra ▪ Szennyvízelvezető hálózat folyamatos bővülése ▪ A vonalas és helyi infrastrukturális hálózat jó színvonalú kiépítettsége, megfelelő lakossági infrastrukturális ellátottság ▪ A közcsatorna-hálózatba bekötött lakások aránya nagyot nőtt az elmúlt időszak beruházásainak köszönhetően	▪ Közmű-és közüzemi ellátásban meglevő, egyes területi egységekre vonatkozó hiányok és minőségi problémák
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
▪ Légszennyezettség szempontjából a kevésbé terhelt területek közé tartozik ▪ A szelektív hulladékgyűjtést jól működik, erre fogékony a lakosság ▪ Jelentős infrastrukturális beruházások valósultak meg az önkormányzati intézményeken az energetika, klímahatékonyság terén	▪ A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Hajdúböszörmény az érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik ▪ A felszín alatti vizek vonatkozásában a legnagyobb problémát a talajvíz szennyezése, szennyezettsége jelenti

Külső tényezők (OT) vonatkozási területe – minden, ami a város és szűkebb térségén kívül van egészen a globális szintig.

Lehetőségek	Veszélyek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
▪ A településre vándorlók száma részben ellensúlyozhatja a természetes fogyási folyamatokat, vándorlási célpont szerep fenntartása ▪ A település járási központi szerepkörének erősödése hatására a népességmegtartó erő és a vándorlási célpont szerep fokozódása	▪ A képzett, főként diplomás csoportok tartós elvándorlása ▪ Szignifikáns lemaradás a lakosok iskolai végzettségében (érettségizettek és magasabb végzettséggel rendelkezők aránya az országos átlaghoz képest alacsony) ▪ Szegregációs folyamatok további erősödése a külterületi kertes

Lehetőségek	Veszélyek
	mezőgazdasági területen, így a kertes mezőgazdasági területek infrastrukturálisan ellátatlan, vagy igen kismértékben ellátott lakófunkciójú épületek elszaporodása, alacsony ellátottsági szintű lakóterületek kialakulása ▪ Debrecen vonzóereje
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
▪ Civil szféra fejlődésének támogatása, ösztönzése ▪ Közösségépítő városi rendezvények, akciók szervezése ▪ Városmarketing tevékenység erősítése, fejlesztése ▪ A lakosság intenzívebb bevonása a város fejlesztésébe ▪ Hagyományőrzés és – ápolás, kulturális rendezvények, kézműves és népművészeti tradíciók őrzése és bemutatása	▪ A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok arányának növekedése, szociális válsághelyzet és szegregáció kialakulása egyes társadalmi csoportok és településrészek viszonylatában ▪ Társadalmi megbékélés és összefogás helyett a társadalom eltávolodása: a többségi társadalom nem kellően befogadó, a társadalmi integráció lehetőségének blokkolása, a szegénység újratermelődése a szegregátumokban ▪ A hagyományok esetleges feladása ▪ A környezetkultúra (városkép, településkép) elsivárosodásának lehetősége
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
▪ Biotermékek előállítása és feldolgozása ▪ Modern mezőgazdasági termelő, feldolgozó és értékesítő üzemi/szervezeti keretek létrehozása, az integrációs kapcsolat erősítése ▪ Jelentős agrárpotenciálja révén a város erőteljesebb bekapcsolódása a felzárkózó és integrálódó vidéki kistérségi (LEADER) programokba ▪ Közeli két vármegyeszékhely felvevő piacot jelent ▪ Logisztikai ágazat fejlesztése ▪ Intenzív városmarketing megvalósításához források bevonása ▪ A belterület jelentős fejlesztési tartalékokkal rendelkezik ▪ A vállalkozásbarát városfejlesztési politika további erősítése az önkormányzat részéről ▪ Ipari parkok kihasználtságának növelése, ipari parki területek bővítése ▪ Alternatív energiához, környezeti iparhoz kapcsolódó vállalkozások indítása ▪ Geotermikus és egyéb megújuló energiaforrások kihasználása ▪ Kapcsolódás a Debreceni fejlesztési pólushoz ▪ Kistérségi munkamegosztás kidolgozása ▪ Gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztés	▪ Késlekedés az autópálya fejlesztések gazdasági hasznainak kiaknázásában ▪ Új befektetők „átugorják” a térséget és keletebbre (Romániában, Ukrajnában) telepszenek meg ▪ A közösségi forrásokat igénylő turisztikai fejlesztések nem valósulnak meg időben ▪ A belső együttműködés hiánya lassítja a térség fejlődését ▪ Debrecen szolgáltatási kínálata elsorvasztja a helyi szolgáltatói szektort ▪ Befektetések alacsony szintje, tőkehiány, ami a versenyképesség javulását megakadályozza ▪ A helyben termelt termékek lemaradása az EU piacokon folyó minőségi versenyben, a helyi termelők kiszorulása a hazai és európai piacokról ▪ A gazdasági helyzet stagnálása, munkanélküliség növekedése a város tágabb környezetében ▪ Egyes vállalkozói rétegek, kényszervállalkozók versenyképtelensége ▪ A szakképzett munkaerő a korlátozott munkalehetőségek és a kedvezőtlen jövedelmi viszonyok miatti intenzívebb elvándorlása

Lehetőségek	Veszélyek
▪ Hajdúszoboszló- Debrecen- Hortobágy háromszög együttműködés lehetősége ▪ csatlakozási lehetőség regionális kerékpárutakhoz ▪ Testvérvárosi kapcsolatok erősítése a turizmus élénkítésére ▪ Csatlakozás az Észak-alföldi Termál Klaszterhez ▪ Lovas turizmus pozíciójának erősítése	▪ Magas munkanélküliség mellett erősödő elszegényedés, a belső piaci kereslet gyengülése ▪ Az erősödő birtokkoncentráció miatt sok egyéni gazdaság, vállalkozás mehet tönkre, ami erősen ronthatja az életszínvonalat ▪ A szomszédos turisztikai csomópontok árnyékában lassabban térülnek meg a turisztikai beruházások ▪ A gyógyturizmus kínálata nagy a térségben
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
▪ Az – intézményfenntartóiból gazdaságfejlesztői és területfejlesztési szerepkörrel törvényi szabályozással felruházott – önkormányzat decentralizált gazdaságfejlesztés fontos helyi szereplőjévé válik ▪ Településrendezési szerződésekben rejlő lehetőségek kihasználása ▪ A megyei és helyi szintű partnerségek, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések a szubszidiaritás elve mentén erősödnek ▪ Országos fejlesztéspolitikai tervezéssel összhangban folyó területi tervezés komplementer és szinergikus fejlesztéseket tesz lehetővé a helyi önkormányzatok számára ▪ Célzott foglalkoztatási és képzési programok megvalósítására tervezett források állnak a helyi önkormányzat rendelkezésére	▪ Csökkenő adóbevételek ▪ Növekvő nyomás a szociális finanszírozási rendszeren ▪ Önerő hiány
6. Táji és természeti adottságok	
▪ Fásítások a külterületen, mezővédő erdősávok ▪ Csónakázó-tó körüli zöldfelület fejlesztése ▪ Agrárpotenciál jobb kihasználása, minőségi mezőgazdasági termények előállítása ▪ Debreceni Egyetem innovációs potenciáljának kiaknázása ▪ A tájpotenciálokra (kiváló termőföld, mezőgazda szakértelem, munkaerő, termálvíz) alapozott kertészeti kultúrák megteremtése, a holland, az olasz és a spanyol európai kertészeti árutermelés és élelmiszerfeldolgozás méltó vetélytársává válás ▪ A rendszeresen belvizes területek kivonása a termelésből és azok ökológiai kiegyenlítő felületté alakításával összhangban a természeti és az erdő- és vadgazdálkodás, nádalás és méhészet hagyományainak megerősítése	▪ A külterület értelmetlen felélése túlhajszolt ingatlanfejlesztésekkel ▪ A mezőgazdaság teljes ellehetetlenülése a gazdasági szabályozók és a külső piaci kényszer által ▪ Nagyarányú termőföld felvásárlás (az utolsó vagyontárgy felélése) spekulációs célokkal ▪ Szélsőséges éghajlati jelenségek, az országos átlagnál szárazabb, kontinentális éghajlat, erős aszály veszély

Lehetőségek	Veszélyek
7. Zöldfelületek	
▪ A település arculatát szinte gyökereiben maghatározó zöldfelületek minőségi javításával a településről alkotott mentális kép javítható	▪ Belvízjárta magánterületi kertek jelenléte
8. Épített környezet (épített örökség is)	
▪ A kivételes értékekkel bíró településszerkezet megőrzése, a városközpont és a településrészek városképi és infrastrukturális jellegű fenntartható fejlődésének biztosítása ▪ A kihasználatlan zöldterületek – záportározók - rendezése és revitalizációja új rekreációs célú közösségi funkciók területei lehetnek ▪ Közvetlen kapcsolata van az M3-as autópályával / az M35-ös autópálya segítségével/ ▪ Urbanizált térségben, nagyváros közelségében fekszik ▪ A negatív városépítészeti megoldások elkerülésével (lakótelepek, intézmények idegen testjei a tömbbelsőkben) ▪ Arányos, a városépítészeti karaktert szem előtt tartó városépítéssel (a városközpont településszerkezeti pozícióját hangsúlyozó, de a város léptékét figyelembe vevő intenzitásnövelésével, kifelé csökkenő beépítési intenzitással) ▪ A két körút közötti kertségi területeken az értéken való területhasználattal, a tömbbelső tartalékainak kihasználásával, ▪ A városközpontban és a főbb sugárirányú utak mentén (mint városépítészeti-történeti folyamat) a zártsorú beépítés alkalmazásával harmonikus városfejlesztés folytatható ▪ Az utcahálózat gyűrű irányú elemeinek közlekedésszerkezeti szerepet adva, a belső közlekedési szerkezet korszerűsítése ▪ Az átmenő külső forgalom a nagykörúton belüli várostestből kihelyezhető, a főtér gyalogos térré alakítható, a városközponti parkolási hiány mérsékelhető ▪ Ökogazdálkodás és ökoturizmus fejlesztése, a belterületi állattartás külterületre történő áttelepítési lehetőségének megteremtése ▪ A természeti, táji örökségek potenciális adottságai az ökoturizmus, a kerékpáros és lovagló turizmus kialakulásának. ▪ Integrált szociális rehabilitáció az infrastruktúra kiegészítésével, szociális bérlakások építésével, közösségi funkciók építményeinek és szabad tereinek	Az alapellátó közösségi létesítmények építésének elmaradása a településrészek felzárkózását ellehetetleníti Az épített értékek felújításának elmaradása végleges megszűnésükhöz vezethet Gyorsforgalmi úttal csak egy irányban (M3) van viszonylag kedvező kapcsolata, vasúti közlekedési kapcsolata nem közvetlen az országos főhálózattal ▪ Kedvezőtlen a közeli nagyváros fejlesztés-elszívó hatása ▪ A város viszonylag homogén „város-ellátottságú” térségben fekszik, ezen belül a Debrecen körüli városgyűrű egyik települése, így a hagyományos értelemben vett városi vonzáskörzettel nem rendelkezik. Szomszédai jórészt szintén saját magukat ellátó városok, szintén gyakorlatilag vonzáskörzet nélkül. Ez a fejlődés egyik alapját jelentő központi szerepkör elérésének, illetőleg kialakulásának esélyeit gyengíti ▪ A szomszédos települések hasonló nagyságú és azonos szolgáltatást nyújtó fejlesztései egymás hatásfokát csökkentik, szétforgácsolódik az erre a célra fordítható forrás ▪ Elhúzódik a belső közlekedési szerkezet korszerűsítése, az országos mellékutak belvárosból (a nagykörúton belüli területről) való kihelyezése, a városközponti parkolás megoldása, a gyalogos zóna növelése ▪ Az M35-ös gyorsforgalmi út térségében gazdasági területként, a csónakázó tó térségében északnyugati irányban idegenforgalmi célra nem sikerül új területeket kijelölni, illetőleg igénybe venni a termőföld védelme miatt ▪ Tájsebek rekultivációjának elmaradása szemétlerakóhelyeket teremt

Lehetőségek	Veszélyek
létrehozásával a szegregálódott területek fejlesztése ▪ Korszerű térségi szerepkörű hulladékkezelő és feldolgozó telephely kialakítása ▪ Ingatlanállomány energiahatékonyságának javítása, szociális bérlakás építés rendszerének kialakítása a városmegújítás és fenntarthatóság fontos eszköze ▪ A fenntartható fejlődés szempontjából nélkülözhetetlen a megújuló energiaforrások – geotermikus energia, biomassza, szélenergia, napenergia – hasznosítása ▪ A tájsebek tematikus rehabilitációja szabadidő eltöltésre alkalmas funkciók telepítésével (extrém sportok, horgászat) ▪ Közmű ellátottság, műszaki infrastruktúra környezetbarát távfűtés rendelkezésre áll, kapacitás-tartalékai vannak, kapacitása helyben bővíthető ▪ Nagy kapacitású energia vezetékek érintik a várost, energiaigényes ipar is telepíthető ▪ A szennyvízkezelés megoldása folyamatban van	
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
▪ Közösségi közlekedés fejlesztése, kerékpáros közlekedés elősegítése ▪ A kerékpárút hálózat kiépítése a munkahelyek és a turisztikai célterületek könnyebb elérhetőségét biztosítja.	▪ A vasúti szárnyvonal fennmaradása bizonytalan
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
▪ Regionális (kistérségi) vízközmű rendszerek ▪ Szennyvízcsatorna-rákötésre vonatkozó jogi szabályozási lehetőséggel ösztönzés a rákötésre	▪ A csatornahálózatra való rákötéshez szükséges lakossági önrész előteremtése a lakosságnak nagy terhet jelenthet
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
▪ Megújuló energiaforrások felhasználásának támogatása ▪ Környezetvédő technológiák, módszerek rendelkezésre állása ▪ Környezetterhelő anyagok (pl. szennyvíziszapok) hasznosítása ▪ Környezettudatos, környezetvédő gondolkodás elterjedése ▪ Vállalkozások számára környezetirányítási rendszerek rendelkezésre állása ▪ A tájsebek tematikus rehabilitációja szabadidő eltöltésre alkalmas funkciók telepítésével (extrém sportok, horgászat) ▪ Ingatlanállomány nergiahatékonyságának javítása	▪ A környezetvédelmi és a gazdálkodási érdekek ellentéte, szigorú jogszabályi előírások ▪ A mezőgazdasági tevékenység (mérgek), tisztítatlan szennyvizek az élővizek minőségét veszélyeztetik ▪ A szikkasztott szennyvizek talajvíz-szennyezők ▪ Fatüzelés arányának növekedése ▪ Hulladékgazdálkodási szolgáltatási díjak jelentősen emelkednek ▪ A pályázatokhoz szükséges önrész hiánya ▪ Elmarad az innovációigényes technológiák elterjedése saját forrás hiánya miatt ▪ Nem alakul ki megfelelő együttműködés az érintett partnerek között

Lehetőségek	Veszélyek
	▪ Tájsebek rekultivációjának elmaradása további szemétlerakó helyeket teremt

3.1.3. A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

Változás (szabályozási terv, mikor)	Célzott fejlesztés
alaprendelet: 16/2008 (III.18.) Önk. rendelet Hajdúböszörmény helyi építési szabályzatáról módosító rendeletek: ▪ 7/2010. (I.28.) Önk. rendelet ▪ 13/2010. (III.25.) Önk. rendelet ▪ 19/2010. (IV.29.) Önk. rendelet ▪ 48/2012. (VI.28.) Önk. rendelet ▪ 66/2012. (XII.20.) Önk. rendelet ▪ 33/2013. (XI.04.) Önk. rendelet ▪ 30/2014. (IX. 26.) Önk. rendelet ▪ 5/2015. (II.13.) Önk. rendelet ▪ 18/2015.(V.14.) Önk. rendelet ▪ 42/2015. (XII.18.) Önk. rendelet ▪ 24/2016. (V.27.) Önk. rendelet ▪ 41/2017. (XII.15.) Önk. rendelet ▪ 24/2018. (XI.29.), Önk. rendelet ▪ 11/2019. (II.28.) Önk. rendelet ▪ 22/2019. (VI.28.) Önk. rendelet ▪ 34/2019. (XI.28.) Önk. rendelet ▪ a 35/2019. (XI.28.) Önk. rendelet ▪ a 26/2020. (IX.24.) Önk. rendelet ▪ a 32/2020. (X.28.) Önk. rendelet ▪ a 4/2021. (I.28.) Önk. rendelet ▪ 18/2021. (VI.14.) Önk. rendelet ▪ 31/2021. (XII.16.) Önk. rendelet ▪ 6/2022. (I.27.) Önk. rendelet ▪ 16/2022. (IV.28.) Önk. rendelet ▪ 22/2022. (V.26.) Önk. rendelet ▪ 27/2022. (VI.30.) Önk. rendelet ▪ 28/2022. (VI.30.) Önk. rendelet ▪ 29/2022. (VIII.09.) Önk. rendelet ▪ 30/2022. (VIII.09.) Önk. rendelet	▪ a Dél-Nyugati ipari-gazdasági terület egyesítése a már kialakult, de elszigetelt gazdasági területekkel ▪ a keleti elkerülő út észszerűbb nyomvonalának megállapítása, „harmadik körúttá” fejlesztése ▪ Nadrágoskert és Pród átsorolása falusias lakóterületté ▪ a városon átmenő forgalom minden irányból történő elterelése, ezzel a történelmi értékű városszerkezet fokozottabb védelme ▪ a keleti városrész szervesebb kapcsolata a történelmi városrésszel ▪ Fürdőkert melletti területek átsorolása intézményi zónába (Csordalegelő védett területének bemutatására) ▪ Bodaszőlő területén meglévő útnak a keleti irányú tovább vezetését indokolatlannak tartó vélemények akceptálása ▪ Bodaszőlő térségében a jó közmű- és a kisebb korrekciókkal javítható közlekedési infrastruktúrára alapozva kisebb ipari-gazdasági terület kijelölése, a meglévő természeti és az épített környezet megtartásával ▪ Hajdúvid belterületéhez csatlakozva, a belterület D-i oldalán kis gazdasági terület ▪ a szennyvíztisztítótól délre eső erdő terület átminősítés különleges területre ▪ a Keleti-főcsatorna melletti különleges terület jelentős csökkentése ▪ Pród melletti különleges terület csökken

	▪ M35 autópálya mellett meglevő ipari területéhez gazdasági ipari terület kialakítása – új beépítésre szánt terület kijelölése – Beruházási célterületen (0370/2 hrsz)

Az önkormányzati és fejlesztői változtatási igényeket a településrendezési tervek követték, megvalósulásuknak nem volt szabályozási akadálya.

A településrendezési feladatok megfelelő színvonalú ellátása megtörtént a fenntartható fejlődés, az aktuális, illetve változó fejlesztési célok megvalósíthatósága érdekében, a szabályozási tervek szükségszerűen módosultak. 2012 évben került sor a szabályozási terv átfogó módosítására, amely folyamatosan minden évben módosult, szolgálva a várospolitikai, gazdaságfejlesztési célokat, lakossági problémák megoldását, munkahelyteremtő beruházások megvalósíthatóságát (pl.: aszfaltkeverő üzem területének szabályozása annak létesíthetősége érdekében 2012-ben; 14 terület szabályozási módosítása egy ütemben lakossági és közérdekből 2013-ban). Az egységes szerkezeti terv szerint megvalósult elemeit a vizsgálat 1.6.2.1 fejezete részletesen ismerteti.

Az önkormányzat képviselő testülete legutóbb 2024. január 10-i ülésén döntött a szabályozási és szerkezeti tervmódosításról az M35 Ipari park bővítése, fejlesztése érdekében szükséges rendezési teendők megvalósíthatósága érdekében. A testület döntése értelmében új beépítésre szánt terület kijelölésére kerül sor, figyelembe véve a Kormánynak a Hajdúböszörmény 0370/2 hrsz-re vonatkozó döntését, miszerint ezt a földrészletet beruházási célterületté nyilvánítja. A település közigazgatási területén ugyanis nincs a tervezett rendeltetésnek megfelelő beépítésre szánt területen beépítésre alkalmas földrészlet, vagy megfelelő barnamezős terület.

3.2. PROBLÉMATÉRKÉP/ÉRTÉKTÉRKÉP

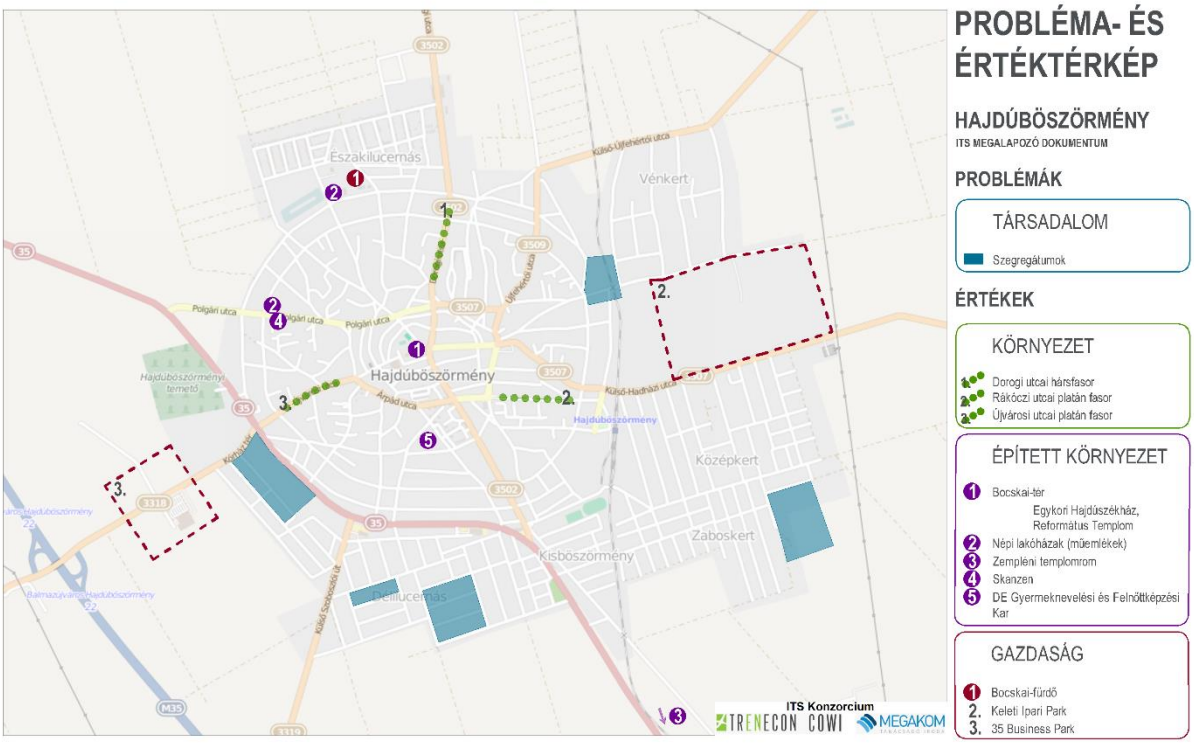

3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, tárképi ábrázolása, rövid bemutatása

Hajdúböszörmény városrészei hézag- és átfedés-mentesen fedik le a város közigazgatási területét. A városrészekre osztás a szerkezeti terven, valamint a városrészek jelenlegi és tervezett funkcióin alapul (városközpont, lakóterületek, ipari területek megléte, illetve azok kialakítási szándéka). A városrészek kijelölése a korábbi IVS-ben kijelölt városrészek figyelembevételével történt, azonban a lehatárolás pontosításra került az azóta bekövetkezett szerkezeti változások, valamint a kialakítani tervezett funkciók figyelembevételével.

Hajdúböszörmény városában az alábbi városrészek kerültek kijelölésre:

37. ábra: Hajdúböszörmény városrészei

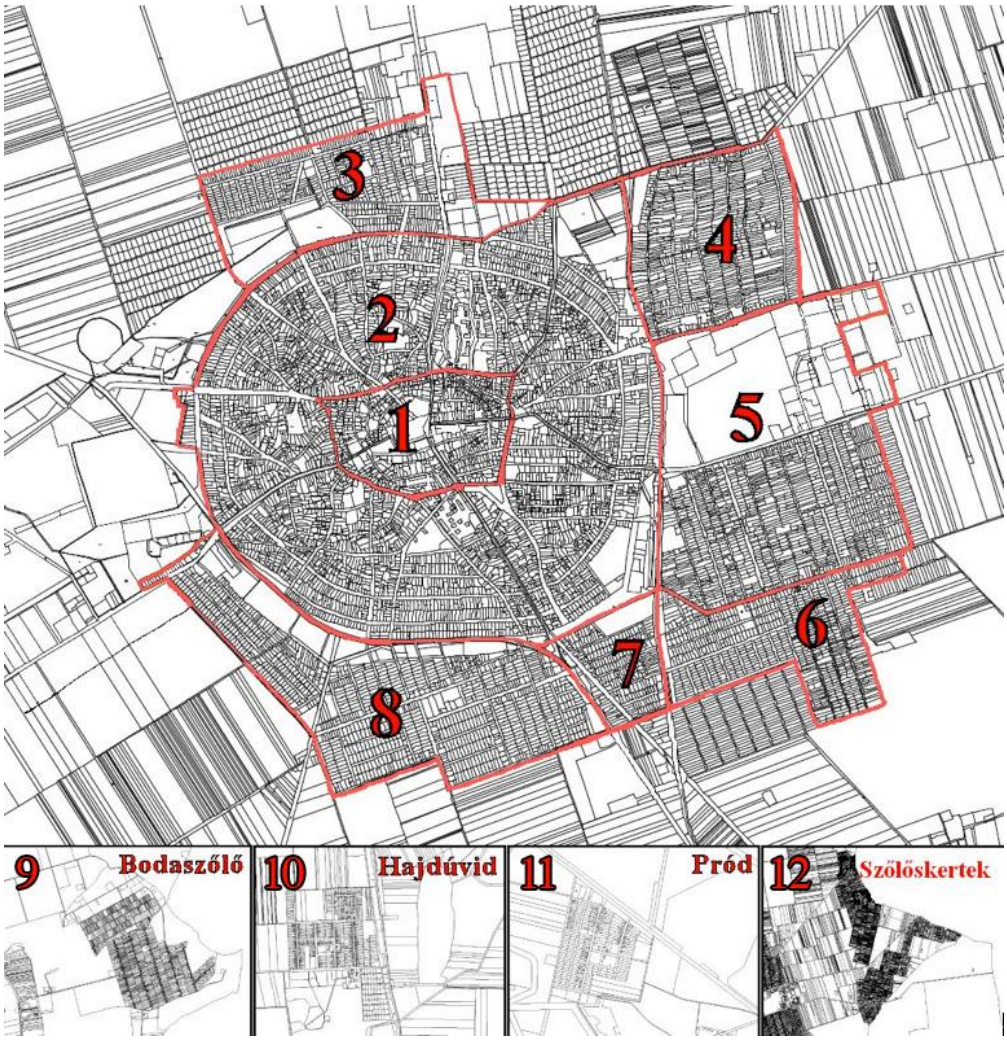

Forrás: IVS

Jelen – ITS módosításhoz készülő – Megalapozó vizsgálat készítésekor a friss adattartalom beépítése érdekében adatkéréssel fordultunk a KSH-hoz Hajdúböszörmény városrészeire vonatkozóan. A 2024. január 15-i megkeresésre a KSH Komplex Szolgáltatások Osztálya jelezte, hogy a városnál alacsonyabb szintre (városrészekre, szegregátumokra, akcióterületekre) vonatkozó adatokat nem tud szolgáltatni, azokat előreláthatólag 2024. második felében tudja előállítani, így a városrészek bemutatásakor legfrissebbként csupán a 2011-es népszámlálási adatok állnak rendelkezésre, ahogyan az ITS készítésekor is.

Hajdúböszörmény Városában a 2011. évi népszámlálás adatai alapján a legnépesebb városrész a „kiskörúton kívüli területek” városrész.

38. ábra: Hajdúböszörmény lakónépesség számának megoszlása városrészenként, 2011

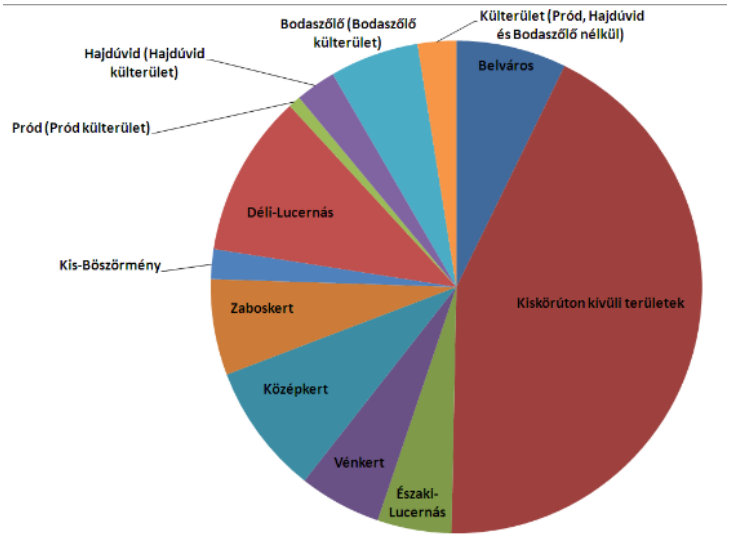

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés, ITS

A lakónépesség eloszlásához hasonlóan a lakásállomány tekintetében is a „Kiskörúton kívüli területek" városrész rendelkezik a legnagyobb lakásállománnyal.

39. ábra: Hajdúböszörmény lakásállományának megoszlása városrészenként, 2011.

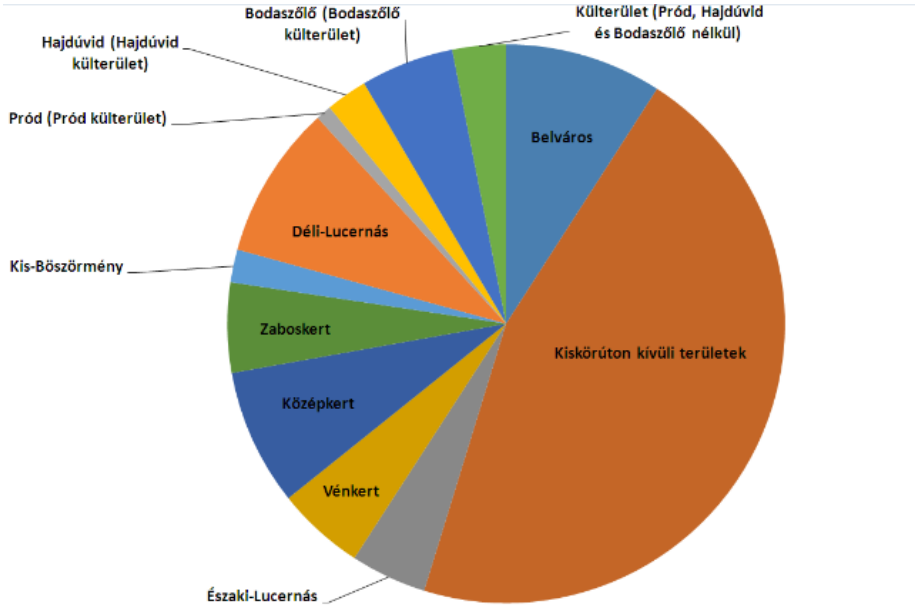

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés, ITS

1. Belváros

A Belváros városrész lehatárolása: Polgári utca – Bethlen Gábor utca – Újfehértói utca – Ady tér – Korpona utca – Kálvin tér – Árpád utca – Vörösmarty Mihály utca

Az elsőszámú városrész mindenképp a Belváros, amely leginkább hordozza magában városi funkciókat, mértanilag is a település központjában helyezkedik el. Ennek a közepén a Bocskai tér helyezkedik el, amelyet a 19. század második felétől tudatosan fejlesztettek, a magánépületek helyére közcélú épületek kerültek (gimnázium, városháza, elemi iskola, református templom). A térről kiinduló legrégibb utcák zártsorú beépítést kaptak, s megemelték a házak párkánymagasságát, amely elérte az átlagos egyemeletes házakét. A Belváros határait a Polgári utca – Bethlen Gábor utca – Újfehértói utca – Ady tér – Korpona utca – Kálvin tér – Árpád utca – Vörösmarty Mihály utca útvonal jelöli ki, amelyet a városban Kiskörútnak neveznek.

40. ábra: Belváros városrész

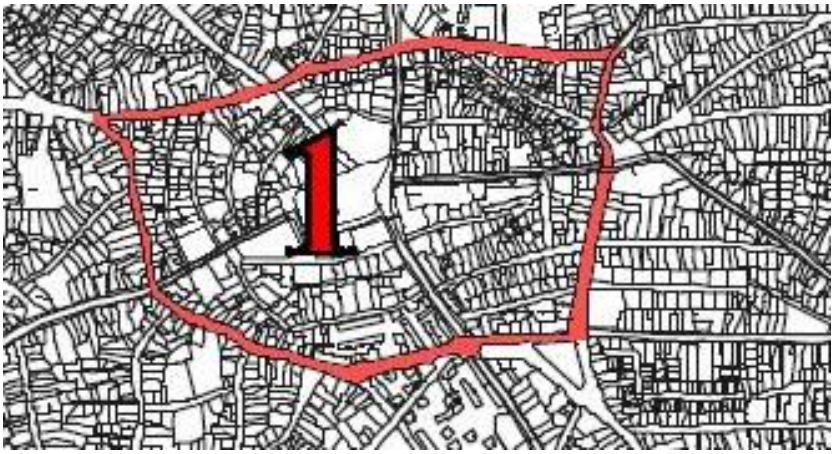

Forrás: IVS

A város központi funkcióinak jelentős része a Belvárosban tömörül, a város egésze szempontjából ebben a városrészben másodlagosnak tekinthető lakófunkció.

A 2011. évi népszámlálás alapján a Belváros városrészben 2.307 fő lakónépesség él, 1120 darab lakás található a területen, melyek közül mindösszesen 5,3% -a alacsony komfort fokozatú.

Hajdúböszörmény Városában a „Belváros” városrészben a legmagasabb a lakónépesség arányában a felsőfokú végzettségűek aránya, a 25 éves és idősebbek arányában 24,6%. A településen a „Belváros” és a „kiskörúton kívül eső terület” városrészben koncentrálódik a magasan képzett lakosság.

29. táblázat: Belváros főbb mutatói

Mutató megnevezése	Belváros
Lakónépesség száma	2307
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	60,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	23,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	10,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	24,6
Lakásállomány (db)	1120

Mutató megnevezése	Belváros
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	5,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	37,4
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	33,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	52,1
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	11,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	5,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	3,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	9,6

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

30. táblázat: Belváros városrész SWOT analízise

Belváros városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ A Főtéren elhelyezkedő épületegyüttes országos jelentőségű műemléki érték ▪ Humán szolgáltatások koncentrált jelenléte ▪ A népesség iskolai végzettsége jelentősen meghaladja a városi átlagot ▪ A lakások komfortfokozata átlag feletti	▪ Gazdasági szolgáltatások relatíve alacsony részesedése ▪ Az átmenő forgalom jelentős környezeti terhet ró a városközpontra ▪ Elöregedett kommunális infrastruktúra
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Kereskedelmi, minőségi szálláshely és vendéglátói funkciók bővítésével a városrész központi szerepkörének erősítése ▪ Településszerkezeti és műemléki adottságok turisztikai hasznosítása ▪ Új elemek megjelenése biztosítja a település turisztikai vonzerejének növekedését ▪ Új közösségi terek kialakítása	▪ A városközpont szerkezetváltozása nélkül a funkcióbővítés nehezen valósítható meg ▪ Infrastrukturális fejlesztések elmaradása állandósuló problémákat okozhat ▪ A belváros közlekedési és parkolási gondjainak erősödése

2. Kiskörúton kívül eső terület

A „Kiskörúton kívül eső terület” városrész lehatárolása: Kiskörút és Temető tér – Muraköz tér – Uzsok tér– Petneházi D. u. – Szabolcs u. – Külső-Ujfehértói u. – vasútvonal – Vásár tér –Bánság tér által közrezárt terület

A történelmi belvárost körgyűrű-szerűen körülvevő dominánsan lakófunkciójú terület.

A város másodlagos központja alakult ki a kedvező forgalmi pozícióban lévő Kálvin tér körzetében, amely szintén a városi funkciók hordozója, azonban domináns szerep mindenképp a Főtér és környékét illeti meg. A történelmi belváros határára esik, de alapvetően azon kívül helyezkedik el, a városközpontot körgyűrűszerűen körülvevő családi házas övezet belső peremén. Ezen az övezeten belül nehéz külön városrészek elkülönítése, a lakóterületek funkciójukat és megjelenésüket tekintve igen hasonlóak, leszámítva a közbeékelődő lakótelepi városrészeket. A funkcionális értelemben vett városmag csápszerűen ezt az övezetet is érintheti, mivel a kedvezőbb fekvésű településrészek pl. üzletekkel igen jól ellátottak. Ezt az övezetet a két lakótelepnek a beékelődése bontja meg igen markánsan, amelyek közül az egyik a városcentrumtól északra (Győrössy-kerti lakótelep), a másik délre helyezkedik el. A Győrössy-kert lakótömbjeinek szomszédságában található Király Jenő-tér, illetve a Bethlen Gábor utcának a Dorogi és a 13 vértanú utcák által határolt szakasza a különböző jellegű szaküzletek és egy cukrászda révén szolgáltatási funkciókat tömörít. A Kossuth Lajos és a Désány István utcák között elhelyezkedő tömbházak kevésbé alkotnak kompakt egységet, mint a Győrössy-kert esetében, így azok fejlesztése is sokoldalúbb tevékenységet igényel. A lakótelepek – ahogy az ország bármelyik részén – felfoghatók a szociális problémák gyűjtőhelyeként is, ugyanakkor központi funkciókat is betöltenek az egyes városrészeken belül.

Ebben a városrészben jelenik meg a településszerkezet alapeleme az alföldi ember sajátságos életformájának termékeként megjelenő kettőstelek (ólas-kertes telek), melynek természeti akadályok nélküli sík térszínen történő többszöröződése hozta létre a központi tértől kifelé gyűrűsen bővülő kerek településformát. A párhuzamos körutakat a központtal tölcsérszerűen kiszélesedő sugárutak kötik össze. A népesség növekedésével a kiskörút és nagykörút közötti területen a kettős telkekből két telek lett, szabálytalan vonalú feltáró utcákkal, terecskékkel, szabálytalan alakú, a zugokban jellemzően aprótelkes telekszerkezet alakult ki.
A történelmileg fejlődött, évszázadokon át alakult településszövetbe a két körút között északon és délen idegen testként beékelődött két lakótelep.

A két körút között és a nagykörút külső oldali teleksorán a városi kertségi karakter, a főút menti zónákon a belvárosi és polgári karakter, két nagyobb összefüggő területen az egyéb – lakótelepszerű – karakter a jellemző. A területfelhasználása jellemzően kisvárosias lakóterület, településközpont vegyes és nagyvárosias tömbökkel.
A beépítés mód általában oldalhatáron álló, esetenként utcavonalon álló épületekkel, illetve arra merőlegesen beforduló épületszárnyakkal. A beépítés általában földszintes, újabb épült lakóházak emeletesek.
Utcai homlokzatmagasság 4-6m, esetenként 6-8m. A zártsorúsodás irányába mutat a zárt kerítések építése. Ebbe a tendenciába nem illeszkedik az oldalhatáron álló beépítés.

A felgyorsult építési igények következtében megjelenő telepszerű beépítések mind városépítészeti karakter, mind város-sziluett szempontjából idegen testek a polgári és városi kertségi karakterben.

41.ábra: Kiskörúton kívüli terület városrész

Forrás: IVS

A városnak ezt a városközpontot körgyűrű-szerűen körülvevő, dominánsan lakófunkciókat ellátó részét Kiskörúton kívül eső területnek nevezik, részben arra is utalva, hogy azon belül néhány tipikus városrészt (pl. lakótelepek) leszámítva több lakóterületnek nincs is széles körben használt elnevezése. A Belváros körül gyűrűformát alkotó városrészt belső és külső határai határozzák meg. A belső határvonal természetesen megegyezik az ún. Kiskörúttal, míg a külső határvonalát helyenként kertségek, helyenként már a város külterülete jelenti a következő közterületek mentén: Temető tér – Muraköz tér – Uzsok tér – Petneházi Dávid utca – Szabolcs utca – Külső-Újfehértói utca – vasútvonal – Vásár tér – Bánság tér.

A Kiskörúton kívüli területek a város legnagyobb városrészét foglalják magukban, ennek megfelelően a funkciói is sokszínűek, a lakófunkciók mellett a gazdasági és közszolgáltatások is nagy számban vannak jelen, de termelő tevékenység is folyik ebben az övezetben.

A „Kiskörúton kívüli területek" városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 13.650 fő lakónépesség él. A lakásállomány 5.610 darab lakásból áll, melyből 10,0% tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

A „Kiskörúton kívüli terület" városrészben lakók körében 16,6% a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában.

31. táblázat: Kiskörúton kívüli terület városrész mutatói

Mutató megnevezése	**Kiskörúton kívüli területek**
Lakónépesség száma	13650
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,7
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	24,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	14,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	16,6
Lakásállomány (db)	5610
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	10,0

Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	39,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	55,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	38,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	39,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	56,1
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	12,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	7,5
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,1

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

32. táblázat: Kiskörúton kívüli terület városrész SWOT analízise

Kiskörúton kívüli terület városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Funkciógazdag településrész ▪ A lakosság iskolai végzettsége meghaladja a városi átlagot	▪ Elöregedő népességstruktúra ▪ Gazdasági, társadalmi és infrastrukturális szempontból rendkívül diverzifikált városrész
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Átmenő forgalom racionalizálása ▪ Környezetterhelő gazdasági tevékenységek kitelepítése az ipari parkba ▪ Közösségi terek modernizálása. ▪ Lakótelepek presztízsének növelése rehabilitációs fejlesztésekkel	▪ Demográfiai mutatók további romlása a városrész területén ▪ A lakótelepi fejlesztések elmaradása a szegregációs folyamatok felerősödéséhez vezethet

3. Északi – Lucernás

Az „Északi – Lucernás” városrész lehatárolása:
Belterületi határ – Szabolcs utca – Petneházi utca – Uzsok tér– Muraköz tér – belterületi határ

A Kiskörúton kívül eső területhez északról csatlakozó kis kiterjedésű kertség.

A város sajátos településszerkezetű központi részét karéjként övező kertségek a Középkertet leszámítva elsősorban lakóterületként jöhetnek szóba, amelyekben az életkörülmények javítása, az életminőség emelése lehet elsődleges szempont, a mindennapi szükségleteket kielégítő szolgáltatások biztosítása mellett.

Északi irányból számba véve a kertvárosi területeket az Északi- Lucernás kerül elsőként sorra, amelynek mind népesedési, mind szociális adatsorai igen kedvező képet mutatnak a városrészről. Az egyébként is kis kiterjedésű városrész mintegy negyedét a Fürdő és fejlesztési területe foglalja el.

Tervezett területfelhasználása kertvárosias lakóterület, az egyéb karakter funkciója gazdasági kereskedelmi terület és különleges idegenforgalmi terület.
Az kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m.

42. ábra: Északi - Lucernás városrész

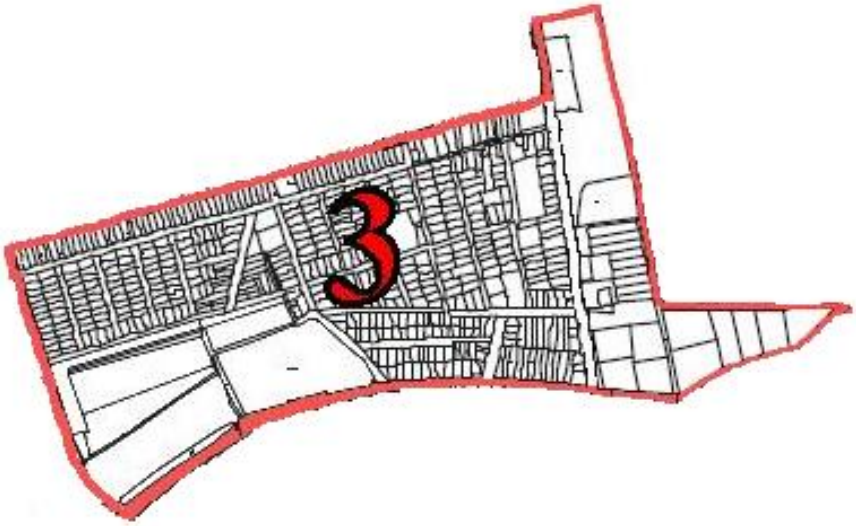

Forrás: IVS

Az „Észak – Lucernás” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 1.549 fő lakónépesség él. A lakásállomány 537 darab lakásból áll, melynek 7,8%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

Az „Északi – Lucernás” városrészben lakók körében alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya, a 25 éves és idősebb korosztály arányában 8,4%.

33. táblázat: Északi - Lucernás városrész mutatói

Mutató megnevezése	Északi - Lucernás
Lakónépesség száma	1549
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	69,1
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	15,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	17,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	8,4
Lakásállomány (db)	537
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	7,8

Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	43,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	52,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	55,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	54,6
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	13,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,8
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	4,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	3,6

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

34. táblázat: Északi - Lucernás városrész SWOT analízise

Északi - Lucernás városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra ▪ Magas foglalkoztatottsági ráta ▪ Gyógyfürdő jelenléte	▪ Magasan kvalifikált népesség alacsony részesedése ▪ Oktatási intézmények hiánya a városrészben
▪ **Lehetőségek**	▪ **Veszélyek**
▪ Gyógyturisztikai beruházások megvalósítása ▪ A városrész infrastrukturális ellátottságának növelése	▪ Turisztikai fejlesztések elmaradása negatív hatással lehet a teljes városrész jövőjére

4. Vénkert

A „Vénkert” városrész lehatárolása:
Vasútvonal – belterületi határ – Kinizsi Pál utca

Kis területet elfoglaló lakóterület.

A kertészeti kultúra megjelenésével a belterület keleti oldalán már szabályozott rendszerben létrejöttek a szőlőskertek: Középkert, Vénkert, Kisböszörmény, Zaboskert, melyek később beépültek, lakott területté váltak, nagyobb méretű telkekkel, kertvárosias jelleggel.
A körgyűrűs szerkezet további növekedésének a vasútvonal szabott határt, ettől kifelé hálós településszerkezet alakult ki.

A kis területet elfoglaló lakóterület, melynek a Középkerthez csatlakozó déli részén több kereskedelmi egység, északi oldalán a „Nadrágoskert” falusias lakóterülete található. Ezen a területen a mezőgazdasági termeléssel foglalkozók lakásainak és telephelyeinek bővítése is biztosított.

Hagyományos kertségi karakter jellemzi, kertvárosias lakóterületfelhasználással, településközpont vegyes területén szolgáltatással.
Az kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m
A terület külső részein – Nadrágoskert – külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

43. ábra: Vénkert városrész

Forrás: IVS

A „Vénkert” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 1.717 fő lakónépesség él. A lakásállomány 626 darab lakásból áll, melyből 16,6%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé. A „Vénkert” városrészben lakók körében alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya, a 25 éves és idősebbek arányában 5,2%.

35. táblázat: Vénkert városrész mutatói

Mutató megnevezése	Vénkert
Lakónépesség száma	1717
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,2
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	19,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	23,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	5,2
Lakásállomány (db)	626
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	16,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	41,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,8

Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	54,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	34,6
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	59,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	56,1
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	13,8
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	7,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	13,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	7,9

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

36. táblázat: Vénkert városrész SWOT analízise

Vénkert városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Foglalkoztatottság magas szintje a 15-64 éves helyi lakosság körében	▪ A városrész lakóinak átlagos iskolai végzettsége jelentősen elmarad a városban egészében tapasztalhatótól ▪ A városrész távol helyezkedik el a szolgáltató centrumoktól
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Kommunális infrastruktúra fejlesztése ▪ Ipari és kereskedelmi beruházások megvalósítása a szomszédos ipari park területén	▪ Szolgáltató beruházások hiányában hosszabb távon jelentősen csökkenhet a városrész presztízse

5. Középkert

A „Középkert” városrész lehatárolása:

Kinizsi Pál tér – belterületi határ - Erdélyi utca – vasútvonal

Nagykiterjedésű városrész, melynek nagyobb déli része kertvárosias övezet, északi részét a Keleti Ipari Park foglalja el. A Középkert a fent említetteknél sokkal nagyobb kiterjedésű városrész, amelynek nagyobbik déli része kertvárosi övezet, míg északi részét döntő mértékben a Hajdúböszörményi Keleti Ipari Park foglalja el, jelentős számú munkahelyet biztosítva a helyi lakosság számára. A lakosság korstruktúrája megközelítően azonos a városban tapasztalhatóval. Az egykori település keleti oldalán a kertészeti kultúra megjelenésével szabályozott rendszerben létrejövő szőlőskertek területét foglalja el a nagykiterjedésű városrész. Nagyobb déli része kertvárosias övezet, amelyet a körgyűrűs szerkezetet a vasútvonalon túl felváltó hálós településszerkezet jellemez. Északi részét – a vasút és a tervezett elkerülő út között – a településen elsőként kialakított Keleti Ipari Park foglalja el, jelentős munkahelyet biztosítva a helyi lakosságnak. Az ingatlanviszonyokat a magántulajdon monopóliuma jellemzi. Itt az önkormányzat szerepe a szabályozási kérdésekre terjed ki, a jogi feltételeket megteremti a vállalkozások betelepülésére. Jelenleg szabad területekkel még rendelkezik, de bővülési lehetőség is

van, az elkerülő út nyomvonala, valamint a lezárt református temető használaton kívüli része között. Déli részén hagyományos kertségi karakter, északi és keleti részén egyéb karakter jellemzi. A kertségi karakterű területen kertvárosias és településközpont vegyes területfelhasználást, egyéb karakterű területen ipari gazdasági, és különleges temető területfelhasználást jelöl ki a terv. A kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m. A terület külső részein külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

44. ábra: Középkert városrész

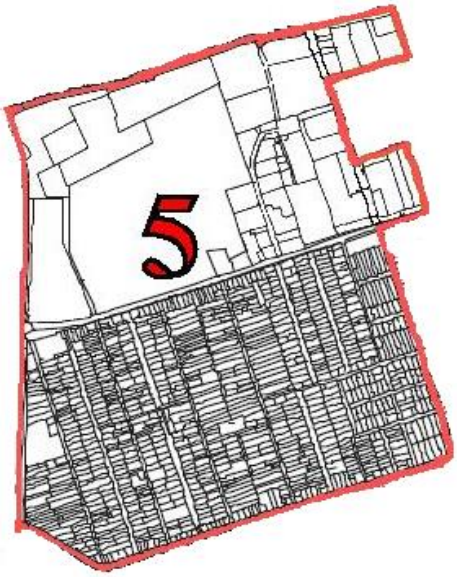

Forrás: IVS

A „Középkert” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 2.730 fő lakónépesség él. A lakásállomány 976 darab lakásból áll, melynek 14,0%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

A „Középkert” városrészben lakók körében alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya, a 25 éves és idősebbek arányában 8,2%.

37. táblázat: Középkert városrész mutatói

Mutató megnevezése	Középkert
Lakónépesség száma	2730
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,8
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	20,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	22,8

Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	8,2
Lakásállomány (db)	976
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	14,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	40,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	11,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	55,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	36,6
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	54,1
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	54,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	14,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	8,5
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	11,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	8,5

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

38. táblázat: Középkert városrész SWOT analízise

Középkert városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ A városrész területén helyezkednek el a legjelentősebb gazdasági szervezetek ▪ Pezsgő kulturális élet jellemzi a városrészt (Hajdúsági Kenyérünnep stb.)	▪ Egyes infrastrukturális elemek leromlott állapota ▪ Az átlagosnál nagyobb környezetterhelés jellemző a városrészben
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Rendelkezésre álló beépíthető telkek ▪ Új munkahelyek létrehozása a szekunder szektorban	▪ A városrész alapvetően kettős funkciójából adódó feloldhatatlan ellentétek alakulnak ki

6. Zaboskert

A „Zaboskert” városrész lehatárolása: Erdélyi utca – belterületi határ - vasútvonal

Lakóövezet, ahol még nagykiterjedésű beépítetlen tartalékai vannak a városnak.

A Középkerttől délre a Zaboskert helyezkedik el, amelynek demográfiai mutatói hasonlóan kedvezőek az Északi- Lucernáséhoz.

A kertészeti kultúra megjelenésével szabályozott rendszerben létrejövő szőlőskertek területét harmadikként elfoglaló városrész. A jellemzően nagytelkes kertvárosias lakóterület nagykiterjedésű beépítetlen tartalékokkal rendelkezik.

Hagyományosan kertségi karakterű terület tervezett területfelhasználása kertvárosias és településközponti vegyes.

A kertvárosias lakóterületen a beépítési mód vegyes, oldalhatáron álló vagy szabadon álló. Az épületek jellemzően földszintesek tetőtérbeépítéssel, esetenként emeletesek. Épületmagasság 4-6m, elszórtan 7-7,5m.

A terület külső részein külsőségi karakter jelenik meg, a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. . Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

45. ábra: Zaboskert városrész

Forrás: IVS

A „Zaboskert” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 1.994 fő a lakónépesség száma. A lakásállomány 635 darab lakásból áll, melyből 11,3% az alacsony komfortfokozatú lakások aránya.

„Zaboskert” városrészben lakók körében igen alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya, a 25 éves és idősebbek arányában mindösszesen 6,6%.

39. táblázat: Zaboskert városrész mutatói

Mutató megnevezése	**Zaboskert**
Lakónépesség száma	1994
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	20,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	64,3

Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	15,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	22,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	6,6
Lakásállomány (db)	635
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	11,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	11,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	54,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	29,4
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	54,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	54,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	17,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	9,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	4,8

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

40. táblázat: Zaboskert városrész SWOT analízise

Zaboskert városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Népesség kedvező korösszetétele ▪ Alacsony a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	▪ A népesség átlagos iskolai végzettsége alacsony
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Kertvárosi szerepkör erősítése	▪ Hiányzó kommunális fejlesztések pótlásának elmaradása

7. Kis-Böszörmény

A „Kis – Böszörmény” városrész lehatárolása: Vasár tér – 35. sz. közlekedési út – Kisböszörményi utca – vasútvonal

Két közlekedési zóna közé ékelődő lakóterület.

A vasútvonal és a 35. számú főútvonal által körülhatárolt kicsiny településrész az ún. Kis- Böszörmény, amelynek a korszerkezete a kedvezőbb az átlagosnál. A városrész korábban sem tartozott a gazdagabbak közé, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya magas.

Az egykori kertészeti kultúra területén megjelenő negyedik városrész, mely két közlekedési zóna közé ékelődő lakóterület.

A területről elnevezett egyedi kisböszörmény karakterű területen a fejlesztési cél kertvárosias karakter kialakítása. Egyéb karakterű területein különleges sportterület és kereskedelmi gazdasági szolgáltató terület található.

Városias megjelenésű, előkert nélküli, oldalhatáron álló fésűs beépítés jellemzi, ahol az épületek oromfalai néznek az utcára. Építménymagasság 3,5-4m. Az utcakép zártsorú jellegű, a telekszélesség kétharmadának beépítése és az eresz-magaságnál 1-1,5m-rel alacsonyabb tömör kerítés miatt.

46. ábra: Kis - Böszörmény városrész

Forrás: IVS

A „Kis- Böszörmény” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján 619 fő a lakónépesség. A lakásállomány 240 darab lakás, amelyből 13,8% az alacsony komfortfokozatú lakások aránya.

A felsőfokú végzettségűek aránya alacsony „Kis – Böszörmény” városrészben, a 25 éves és idősebbek arányában 10,3%.

41. táblázat: Kis - Böszörmény városrész mutatói

Mutató megnevezése	Kis - Böszörmény
Lakónépesség száma	619
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,5
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	16,6

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	22,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	10,3
Lakásállomány (db)	240
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	13,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	54,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	35,1
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	59,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	53,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	15,2
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	9,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	10,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	13,3

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

42. táblázat: Kis - Böszörmény városrész SWOT analízise

Kis - Böszörmény városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra ▪ Foglalkoztatott nélküli háztartások ▪ Legmagasabba elhelyezkedő terület – nincsenek belvízproblémák	▪ Alacsony komfortfokozatú lakások magas aránya
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ A belvízmentesség felértékeli a városrész ingatlanait, ezáltal növekszik a presztízse ▪ A növekvő presztízs kedvező hatást gyakorol a városrész társadalmi összetételére	▪ A kommunális infrastruktúra hiányosságai lassítják/gátolják a társadalmi fluktuációt

8. Déli-Lucernás

A „Déli – Lucernás” városrész lehatárolása:
35. sz. közlekedési út – belterületi határ – Külső-Ujvárosi utca – Kórház tér

Legjelentősebb szociális problémákkal rendelkező városrész. Több szegregátum is található a területen.

A település történelme során a kertészeti kultúra további terjedésének, második ütemben történő térnyerésének – már kisebb telkeken – második helyszíne a 35. sz. főút által az egységes településszövettől elszakított Déli-Lucernás városrész, mely hálós településszerkezetű.

Legjelentősebb szociális problémákkal rendelkező városrész, a város legszegényebb néprétege telepedett le itt. Három szegregátum is található a területen, szomszédságában további igen kedvezőtlen helyzetben lévő lakóterületek találhatók.

A városrész jelentős területét foglalja el a másodikként kialakult nyugati gazdasági terület a Balmazújvárosra vezető 3318 sz. összekötő út két oldalán magán, önkormányzati és állami tulajdonú területeken. A beköltözés folyamatos. Déli részére gazdasági kereskedelmi funkció, északi részére egyéb ipari terület települ, a várostól távolabb eső részen turisztikai attrakció létrehozása, speciális sportolási lehetőségek biztosítása a cél. A területen a telkek alakítását elsődlegesen a betelepülő vállalkozások igényei szabják meg.

Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél, egyéb területei gazdasági, ipari területek és erdők.

Külsőségi karakterű területen a beépítési mód oldalhatáron álló, fésűs jellegű, földszintes, előkertes. Az építménymagasság 3,5-4,5m, a lakóépület kevésbé igényes, a háztáji gazdálkodást, gépek tárolását szolgálja.

47. ábra: Déli - Lucernás városrész

Forrás: IVS

A „Déli – Lucernás” városrészben a 2011. évi népszámlálás alapján a lakónépesség 3.384 fő. A lakásállomány 1.107 darab lakás, melyből 25,0% az alacsony komfortfokozatú lakások aránya.

A felsőfokú végzettségűek aránya igen alacsony, a 25 éves és idősebbek arányában mindösszesen 4,4%.

43. táblázat: Déli - Lucernás városrész mutatói

Mutató megnevezése	Déli - Lucernás
Lakónépesség száma	3384
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	19,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	61,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	18,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	40,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	4,4
Lakásállomány (db)	1107
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	25,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	48,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	24,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	41,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	61,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	59,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	19,8
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	10,4
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	23,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	11,7

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

44. táblázat: Déli - Lucernás városrész SWOT analízise

Déli - Lucernás városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra ▪ Nagy tömegben rendelkezésre álló potenciális munkaerő	▪ Kifejezetten magas a maximum 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya ▪ A 35. számú főút a városrészt elválasztja a város központi területétől ▪ A lakások közel fele alacsony komfortfokozatú.

	▪ A város központi belterületén elhelyezkedő szegregátumok mindegyike a Déli- Lucernás területén helyezkedik el
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ A Nyugati Ipari Park betelepülése gyorsan elérhető munkahelyeket teremt az itt élők számára ▪ A kommunális infrastruktúra fejlesztése a városrész felértékelődése érdekében ▪ Szegregált városrészek integrálása összehangolt szociálpolitikai lépések segítségével	▪ A szegénységi és munkanélküliségi csapda további terjedése ▪ A lakókörnyezet további degradációja ▪ Társadalmi feszültségek felerősödése

Pród

A legkisebb belterületű lakott hely a 35. számú főút mentén.

A halászat és állattenyésztés hagyományai ma is fennmaradtak Pród és Bogota-puszta területén. A területstruktúra – nagyobb telkek - a falusias életmód hagyományainak továbbélését biztosítja.

Hagyományosan kertségi karakterű település, melynek fejlesztési iránya a kertvárosias lakóterület felhasználás. Egyéb felhasználású területei településközpont vegyes és különleges idegenforgalmi rendeltetésűek.

48. ábra: Pród városrész

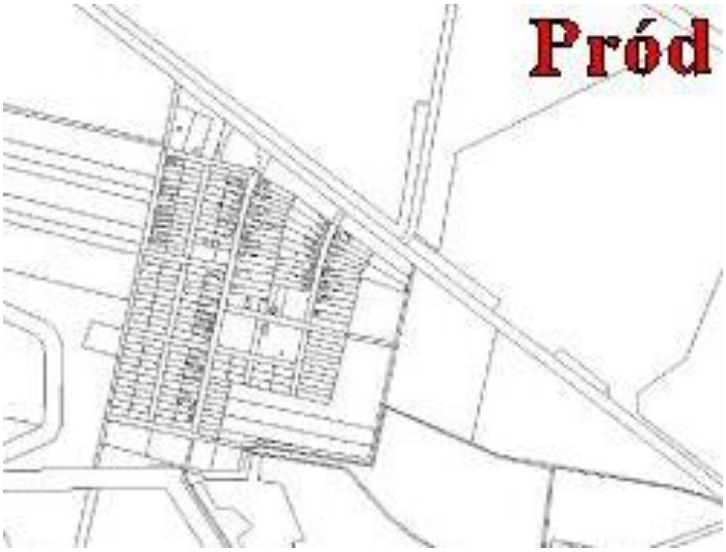

Forrás: IVS

Pród lakónépessége a 2011. évi népszámlálás alapján 256 fő. A lakásállomány 114 darab lakás, amelyből 58,8% alacsony komfortfokozatú lakásnak minősül.

A városrészben a felsőfokú végzettségűek aránya igen alacsony, a 25 éves és idősebbek arányában mindösszesen 2,2%.

45. táblázat: Pród városrész mutatói

Mutató megnevezése	Pród (Pród külterület)
Lakónépesség száma	256
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	16,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	56,6
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	26,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	36,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	2,2
Lakásállomány (db)	114
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	58,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	44,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	19,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	50,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	49,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	30,6
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	56,6
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	23,4
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	9,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	59,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	24,8

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

46. táblázat: Pród városrész SWOT analízise

Pród városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ A településrész a Hortobágyi Nemzeti Park közelében helyezkedik el, számottevő természeti értékekkel a szomszédságában	▪ 15 kilométerre fekszik a központi belterülettől ▪ Öregedő korstruktúra ▪ Alacsony a népesség átlagos iskolai végzettsége

	▪ Több mint 80% az alacsony komfortfokozatú lakások aránya ▪ Alacsony foglalkoztatottsági szint
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Infrastrukturális ellátottság javítása ▪ Falusi turizmus térnyerése ▪ Helyi munkalehetőség biztosítása mezőgazdasági termékek feldolgozása területén	▪ A településrész további leértékelődése, szegregációs folyamatok felgyorsulása

Hajdúvid

Hajdúvid a Hajdúböszörmény–Tiszavasvári összekötő úttal és a Debrecen–Tiszalöki vasútvonallal kapcsolódik Hajdúböszörményhez. Tipikus szocialista falu, a település helyét 1950-ben jelölték ki, egy lakásépítő iroda tervezte és építette. A leginkább mezőgazdasággal foglalkozó lakosság az elmúlt évtizedekben több intézményt kapott, amelyek egy részének működését beszüntették gazdasági és demográfiai változások miatt.

Jellemzően külsőségi karakterű településrész, ahol zárványként megjelenik a hagyományos kertségi karakter és déli határában egyéb karakter. Fejlesztési cél a falusias lakóterületté alakulás, a hagyományos kertségi karakterű beépítés területén településközpont vegyes funkció létrehozása. Az egyéb karakter gazdasági kereskedelmi szolgáltató területfelhasználás.

49. ábra: Hajdúvid városrész

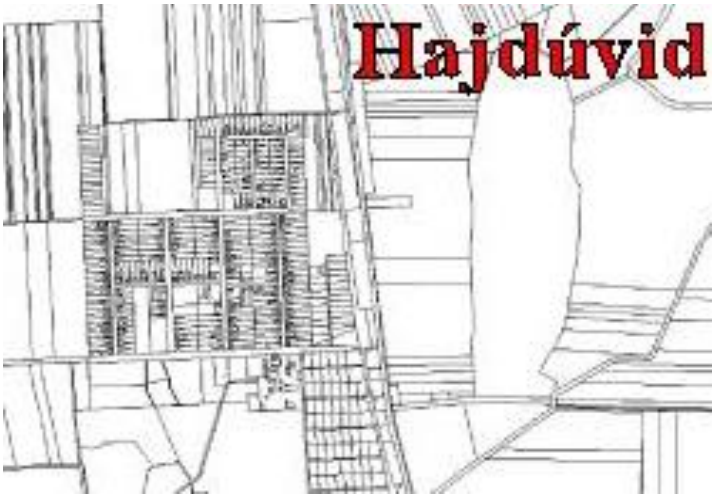

Forrás: IVS

Hajdúvid lakónépessége a 2011. évi népszámlálás alapján 843 fő. A lakásállomány 298 darab lakás, amelynek 16,1%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

47. táblázat: Hajdúvid városrész mutatói

Mutató megnevezése	Hajdúvid (Hajdúvid külterület)
Lakónépesség száma	843
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	20,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	62,2
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	17,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	28,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	3,6
Lakásállomány (db)	298
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	16,1
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	42,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	13,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	53,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	35,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	67,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	55,8
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	18,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,7
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	14,2
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	14,6

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

48. táblázat: Hajdúvid városrész SWOT analízise

Hajdúvid városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra	▪ Alacsony a népesség átlagos iskolai végzettsége
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Libakopasztó üzem újraindítása, amely meghatározó volt a településrész foglalkoztatásában	▪ A helyi munkaelehetőségek tartós hiánya miatt tovább szélesedhetnek a társadalmi problémák

Bodaszőlő

Az eredetileg szőlőskertként funkcionáló erdőközeli terület különálló városrész a központi belterülettől DK-re, ahol a gazdasági, üdülő funkció lassan folyamatosan lakófunkcióvá alakul.

Bodaszőlő zsáktelepülés. Az eredetileg szőlőskertként funkcionáló erdőközeli terület a központi belterülettől délkeletre található különálló városrész, ahol a kerteket egyre sűrűbben lakják, a gazdasági, üdülő funkció lassan folyamatosan lakófunkcióvá alakul. A mezőgazdasági kertes használat folyamatosan falusias lakófunkciójúvá válik, de az erdő szomszédsága miatt üdülőterületté nyilvánítása megfontolandó.

Bodaszőlőn a külterületi karakterű résztelepülésen két szegregátum, illetve szegregálódó terület található. A magántulajdonú lakások ötöde komfort nélküli, vagy félkomfortos. Közösségi ellátás, szolgáltatás nincs a településen, iskolája van. Az aktív korúak csaknem fele munkanélküli. A teljes településrészen a fejlesztési szándék falusias lakóterület kialakítása.

Jelenleg egységesen külterületi karakterű, a fejlesztési cél falusias lakóterület kialakítása, a telekstruktúra eltérő területei alkalmasak településközpont kialakításra.

50. ábra: Bodaszőlő városrész

Forrás: IVS

A kiterjedt közigazgatási határon belül további négy külön városrész egység található. Közülük Bodaszőlő a legnépesebb (a 2011. évi népszámlálás alapján a lakónépessége1857 fő), amely a központi belterülettől DK-re elterülő település, eredetileg szintén szőlőskert volt. Lakossága folyamatos növekedést mutat, a kertségekbe való kiköltözés révén a korábbi gazdasági vagy üdülő épületek lassan lakóházakká alakulnak át. A lakásállomány 659 darab lakásból áll, melynek 29,9%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

49. táblázat: Bodaszőlő városrész mutatói

Mutató megnevezése	Bodaszőlő (Bodaszőlő külterület)
Lakónépesség száma	1857
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	22,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	62,4
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	14,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	32,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	4,8
Lakásállomány (db)	659
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	29,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	58,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	23,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	38,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	50,9
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	56,4
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	60,6
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	33,9
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	23,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	28,6
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	25,0

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

50. táblázat: Bodaszőlő városrész SWOT analízise

Bodaszőlő városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra	▪ Alacsony státuszú társadalmi csoportok jelenléte
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ Infrastrukturális fejlesztések	▪ Alacsony státuszú társadalmi csoportok további betelepülése

▪ Helyben meglevő munkaerővel igényes gazdaságfejlesztő beruházás megvalósítása	

Külterület (Pród, Hajdúvid és Bodaszőlő nélkül)

A központi belterülettől keletre elhelyezkedő külterületi, beépítésre nem szánt településrész. Laza településszerkezet jellemzi, ahol a hétvégi-házas jellegű, infrastruktúrával, szolgáltatásokkal ellátatlan területekre folyamatosan nő a beköltözők aránya. A terület a szegregálódás veszélyét hordozza.

Több kertből áll: Nagy-Bocskai-, Kis-Bocskai-, Báthory-, Batthyány-, Kossuth-, Petőfi-, Homok-, Rákóczi kertek. A felsoroltak közül csak az utolsóban engedélyezett a lakásépítés.

51. ábra: Külterület városrész

Forrás: IVS

A „Külterület” városrész lakónépessége a 2011. évi népszámlálás alapján 807 fő. A lakásállomány 385 darab lakásból áll, melyből 76,6%-a tartozik az alacsony komfortfokozatú lakások közé.

51. táblázat: Külterület városrész mutatói

Mutató megnevezése	**Külterület (Pród, Hajdúvid és Bodaszőlő nélkül)**
Lakónépesség száma	807
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	23,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	58,4
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	18,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	57,3

Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	0,9
Lakásállomány (db)	385
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	76,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	67,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	42,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	30,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	62,9
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	66,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	69,3
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	34,3
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	21,8
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	72,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	54,6

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás (BM adatszolgáltatás)

52. táblázat: Szőlőskertek városrész SWOT analízise

Szőlőskertek városrész	
Erősségek	**Gyengeségek**
▪ Fiatalos korstruktúra ▪ Turisztikai szempontból is hasznosítható természetvédelmi területek találhatók a város külterületén	▪ Alapvető infrastrukturális hiányosságok ▪ A maximum általános iskolai végzettséggel rendelkező lakosság igen magas aránya ▪ A jelenleg lakhatási célra használt ingatlanok 90%-a az alacsony komfort fokozatú kategóriába sorolódik ▪ Az aktív korú népesség 70%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel
Lehetőségek	**Veszélyek**
▪ A város központi belterületére való beköltözés ösztönzése ▪ Korábban meglévő, jelenleg kihasznosítatlan termelési kapacitások újbóli használatba vétele	▪ További hátrányos helyzetű csoportok betelepülése a lakhatás céljára nem alkalmas ingatlanokba

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

Hajdúböszörmény Város Önkormányzata annak érdekében, hogy a városban található szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területeket felmérhesse, illetve friss adatokra, információkra alapozva fejlesztéseket, beavatkozásokat tervezhessen, jelen megalapozó vizsgálat készítése során adatkéréssel fordult a Központi Statisztikai Hivatalhoz a jogszabályban rögzített szegregációszűrés céljával. A Hivatal 2024. január 15-i megkeresésére a KSH Komplex Szolgáltatások Osztálya jelezte, hogy a szegregátumokra, szegregációval veszélyeztetett területekre vonatkozó friss, 2022-es népszámláláshoz kapcsolódó adatokat nem tud szolgáltatni, azokat előreláthatólag 2024 második felében tudja előállítani. Emiatt jelen fejezetben az ITS-hez korábban elkészült, 2011-es népszámlálási adatokra épülő elemzés átemelésére került sor.

Az ITS készítéséhez szükséges KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a településen lakóövezetekbe ágyazódva három, Bodaszőlőn kettő, rosszabb státuszú, konfliktusokkal rendelkező terület „szegregátum” található, ahol a népesség társadalmi összetétele és a terület fizikai jellemzői is kedvezőtlenebbek.

52. ábra: 30% feletti szegregációs mutatókkal bíró szegregátumok

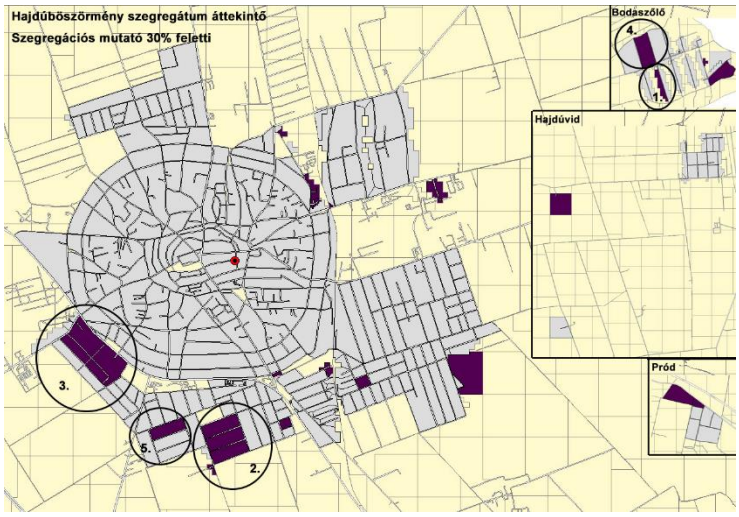

Forrás: KSH

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az adott területen 30% feletti és a területen élő népesség eléri az 50 főt.

53. ábra: 35% feletti szegregációs mutatókkal bíró szegregátumok

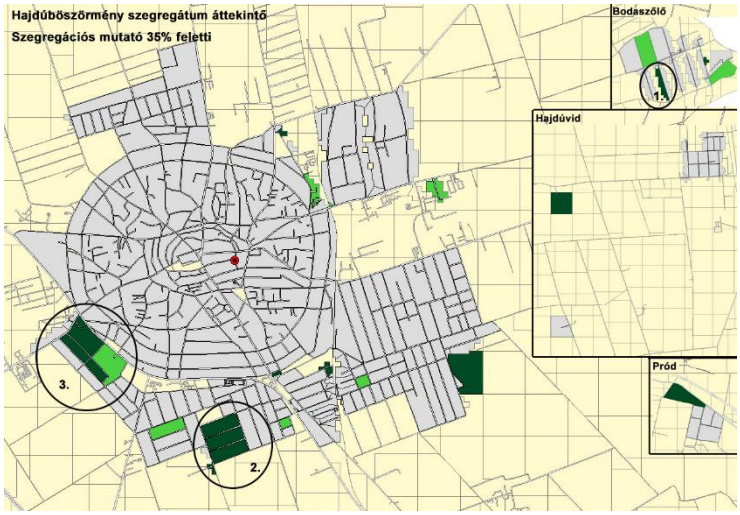

Forrás: KSH

A szegregációs mutató (legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül) értéke az adott területen 35% feletti és a területen élő népesség eléri az 50 főt.

1. sz. szegregátum: Guhér utca nyugati oldala

Bodaszőlőn található a külterületi karakterű résztelepülésen, ahol a fejlesztési szándék falusias lakóterület kialakítása. A magántulajdonú lakások ötöde komfort nélküli, vagy félkomfortos. Közösségi ellátás, szolgáltatás nincs a településen, iskolája van. Az aktív korúak csaknem fele munkanélküli. Táji adottságai az erdőbe ágyazottsága miatt rendkívül kedvezőek. Kapcsolata a központi településrészhez a bekötőút korszerűsítésével javítható.

54. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 01. (szegregációs mutató 30% feletti)

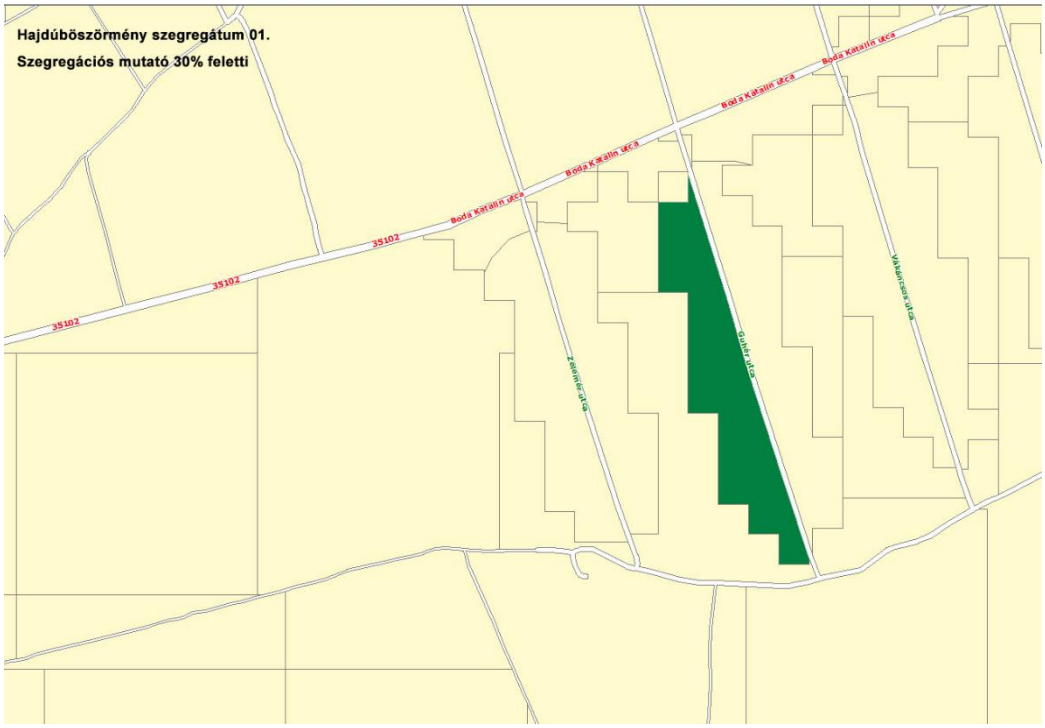

Forrás: KSH

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók azonosak a szegregációban: lakónépesség 85; lakónépességen belül 0-14 évesek: 28,2%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 61,2%; lakónépességen belül 60-X évesek: 10,6%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 50,0%; tartós munkanélküliek aránya: 43,5%; lakásállomány: 24; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 20,8%

2. sz. szegregátum: Balassi Bálint u. – Martinovics I. u. – Bíró L.u. – névtelen u. sarkai – Esze T. u-tól nyugatra

A Déli- Lucernás belterületi határa mentén található a három tömb közvetlenül tervezett települési alközpont szomszédságában. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A lakásállomány harmada komfort nélküli, vagy félkomfortos.
Az itt élők valamivel több mint 10%-a tartós munkanélküli.

55. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 02. (szegregációs mutató 30% feletti)

Forrás: KSH

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók azonosak a szegregációban: lakónépesség 536; lakónépességen belül 0-14 évesek: 28,4%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 59,9%; lakónépességen belül 60-X évesek: 11,8%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 61,4%; tartós munkanélküliek aránya: 13,5%; lakásállomány: 151; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 36,2%

3. sz. szegregátum: 35-ös főút – Barátság tér – Semmelweis I. u. Erkel F. u. – Külső-Újvárosi u. – Kórház tér

A Déli-Lucernás nyugati területén, a belterületi határ és 35. sz. főút belterületi szakasza között helyezkedik el. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A városközponthoz legközelebb fekvő szegregátum. A lakások közel fele komfort nélküli vagy félkomfortos. A tartós munkanélküliek száma 10-20% közötti.

56. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 03. (szegregációs mutató 30% feletti)

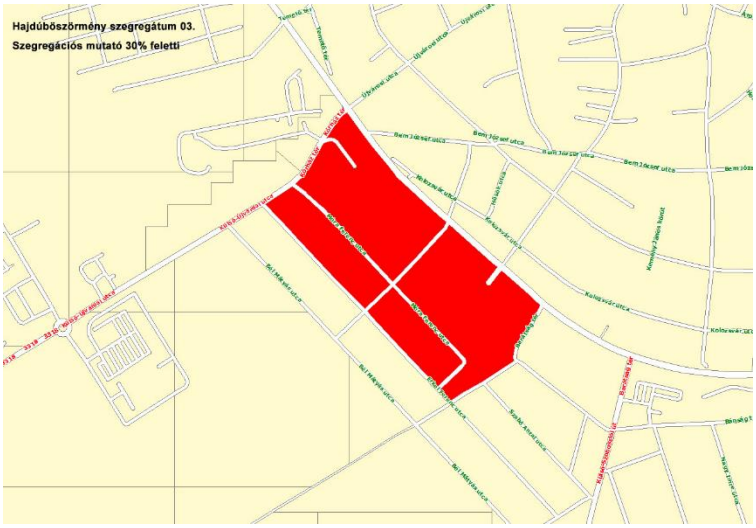

Forrás: KSH

57. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 03. (szegregációs mutató 35% feletti)

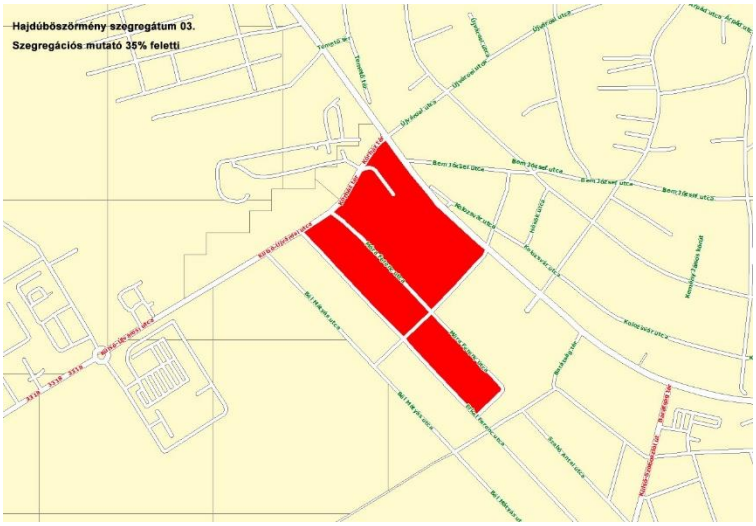

Forrás: KSH

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók változóak a szegregációban (30%/35%): lakónépesség 463/362; lakónépességen belül 0-14 évesek: 23,8%/25,7%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 66,7%/64,9%; lakónépességen belül 60-X évesek: 9,5%/9,4%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 66,7%/67,7%; tartós munkanélküliek aránya: 15,6%/18,1%; lakásállomány: 116db/84db; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 47,7%/46,4%.

4. sz. szegregátum: Zelemér u. – névtelen u. – Guhér u. – Boda Katalin u.

Bodaszőlőn található a külterületi karakterű résztelepülésen, ahol a fejlesztési szándék falusias lakóterület kialakítása. A magántulajdonú lakások ötöde komfort nélküli, vagy félkomfortos. Közösségi ellátás, szolgáltatás nincs a településen, iskolája van. Az aktív korúak csaknem fele munkanélküli. Táji adottságai az erdőbe ágyazottsága miatt rendkívül kedvezőek. Kapcsolata a központi településrészhez a bekötőút korszerűsítésével javítható.

58. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 04. (szegregációs mutató 30% feletti)

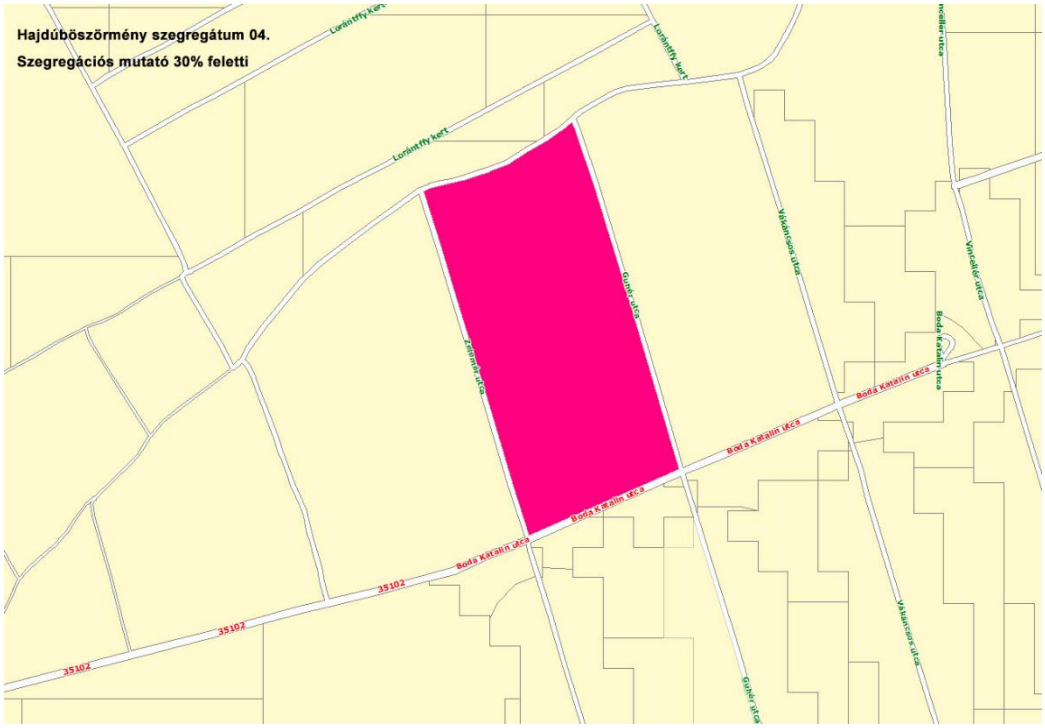

Forrás: KSH

A területen a szegregációs mutató értéke 30% feletti.
Lakónépesség 139; lakónépességen belül 0-14 évesek: 26,6%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 59,7%; lakónépességen belül 60-X évesek: 13,7%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 33,7%; tartós munkanélküliek aránya: 28,8%; lakásállomány: 56; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 42,3%

5. sz. szegregátum: Görgey A. u. – Móricz Zs. u. – Mészáros L. u. – Porcsalmy Gy. u.

A Déli- Lucernás belterületi határa mentén a 2. szegregátum szomszédságában, a tervezett települési alközpont közelében található a szegregátum. Hagyományos kertségi karakterű területen a kertvárosias lakóterület kialakítása a cél. A lakásállomány harmada komfort nélküli, vagy félkomfortos. Az itt élők valamivel közel 20%-a tartós munkanélküli.

59. ábra: Hajdúböszörmény szegregátum 05. (szegregációs mutató 30% feletti)

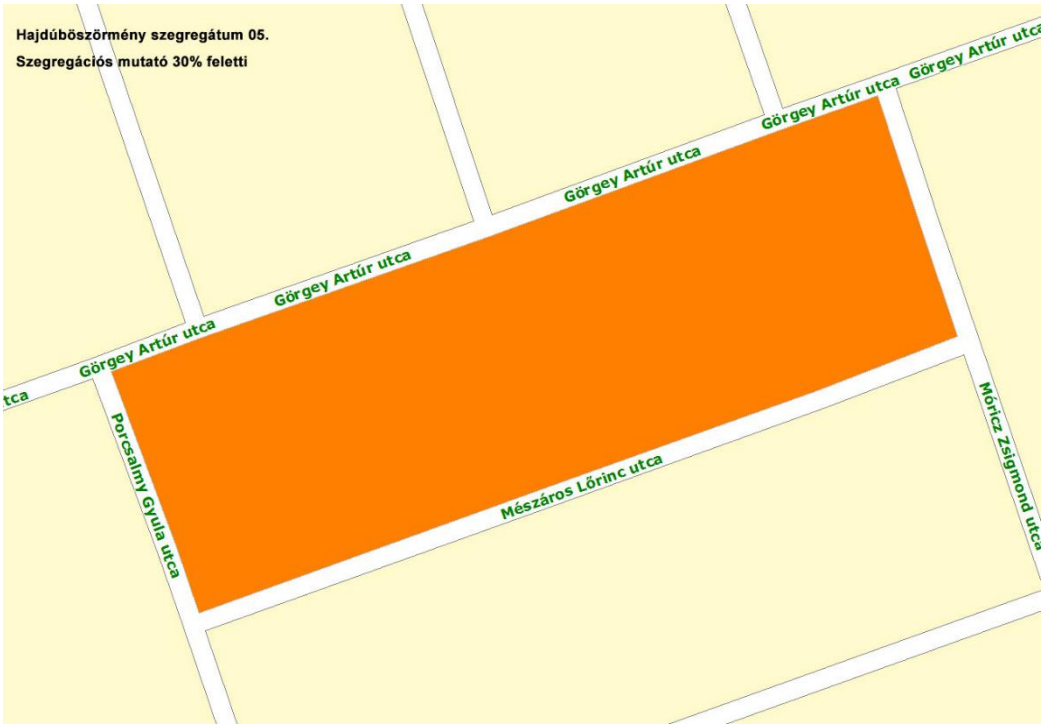

Forrás: KSH

A területen a szegregációs mutató értéke 30% feletti.
Lakónépesség 131; lakónépességen belül 0-14 évesek: 26,0%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 56,5%; lakónépességen belül 60-X évesek: 17,6%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 40,5%; tartós munkanélküliek aránya: 17,5%; lakásállomány: 44; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások: 29,5%

Szőlőskert (külterület)

A 30%-os és 35%-os szegregációs mutatók azonosak a szegregációban: lakónépesség 683; lakónépességen belül 0-14 évesek: 24,6%; lakónépességen belül 15-59 évesek: 57,8%; lakónépességen belül 60-X évesek: 17,6%; legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül: 61,0%; tartós munkanélküliek aránya: 24,9%; lakásállomány: 330; komfort nélküli, félkomfortos, szükséglakások:75,6%

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

Hajdúböszörmény város Integrált Településfejlesztési Stratégiája kidolgozásakor az akcióterületek kijelölése esetében a városrészeket vették alapul, ezen jelen felülvizsgálati munka során sem

változtattunk: az akcióterületek kiterjedése minden esetben megegyezik az érintett városrészek területével.

Hajdúböszörmény Város esetében méretéből fakadóan nem indokolt kisebb akcióterületek lehatárolása, hiszen az egy városrészre eső célok nem bonthatóak le hatékonyan ennél kisebb területi egységekre.

60. ábra: Akcióterületi lehatárolás a város egészére

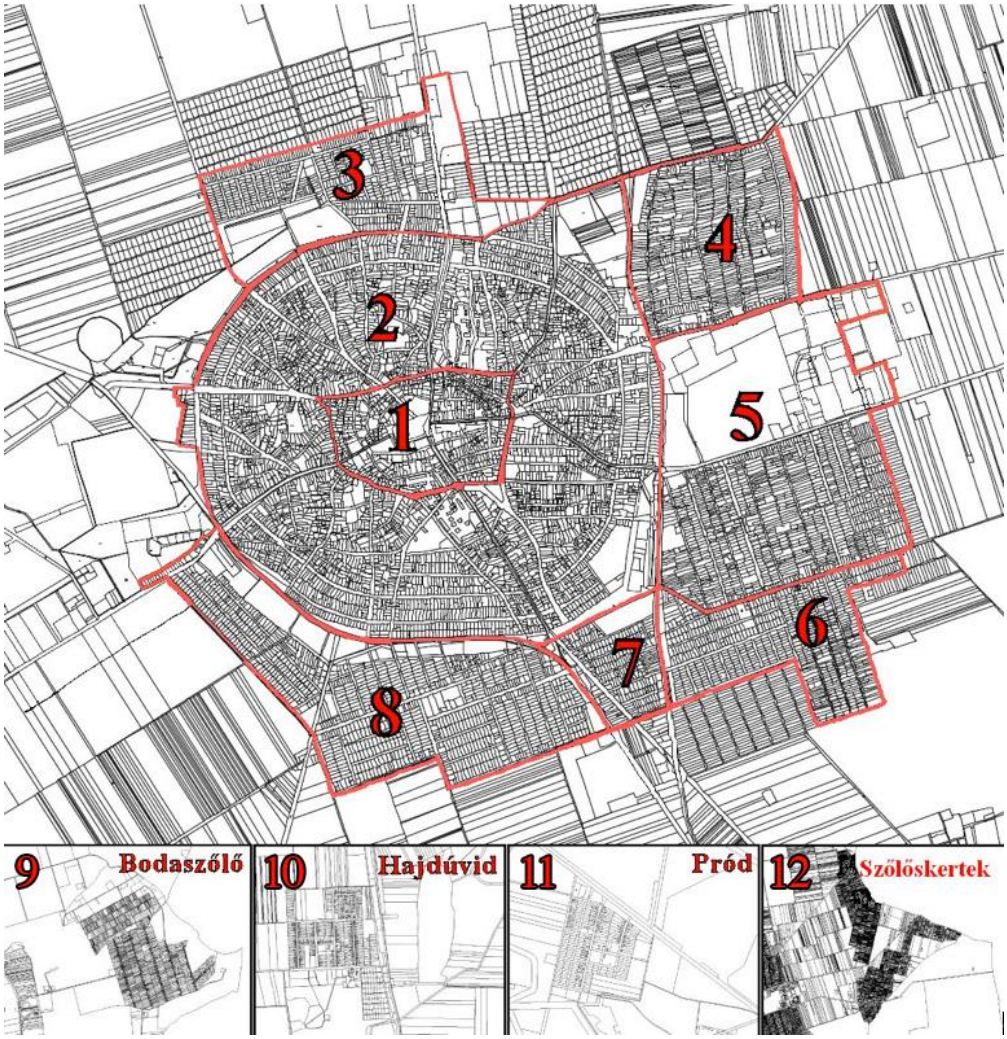

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: A helyi egyedi védelem alá helyezett épületek

A 35/2019. (XI.28.) önkormányzati rendelet 2.számú melléklete:

A helyi egyedi védelem alá helyezett épületek megnevezése (HE):

Sor sz.	A helyi védett értékmegnevezése, rendeltetése	Utca, házszám, helyrajzi szám	A helyi védelem fokozata, irányultsága
1.	(volt szélmalom épülete)	Vásár tér 20/a sz. Hrsz: 5791	Teljes: TV A helyi védelem átmeneti, mivel műemléki védelme folyamatban van. A védelem tárgya: a XIX. század végén épült épületegyüttes.
2.	lakóházak	II. Rákóczi Ferenc u. 79-81 Hrsz: 6245, 6246	Teljes: TV A helyi védelem átmeneti, mivel műemléki védelmük folyamatban van. A védelem tárgya: az épületek tömegképzése, nyílásarányai, utcai homlokzat és kapuépítmény.
3.	Görög katolikus templom	Újvárosi utca Hrsz: 1974	Részleges: ÉR, ÉT, MT A két torony és főbejárat együttese, (az 1984-ben épült épületszárny kivételével) valamint a templomkert kerítése, kapuja.
4.	Római katolikus templom	Újvárosi utca Hrsz:3054	Részleges: ÉHT, ÉT, ÉBT Az épület tömeg, homlokzatképzése, belső tere
5.	Városháza épülete	Bocskai tér 1. sz. Hrsz: 6005	Részleges: ÉHT, ÉBT, ÉHT Az 1905-07-ben épült épületszárny tömeg és homlokzatképzése, a fő lépcsőház, nagyterem, valamint a közlekedő folyosók belső tere
6.	Bocskai István Alt. Isk. (fiúiskola)	Bocskai tér 11. sz. Hrsz: 1873	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT Az épület tömeg és homlokzatképzése, eredeti belső közlekedőrendszerével együtt, későbbi bővítmények nélkül
7.	Baltazár Dezső Ref Alt. Iskola (leányiskola)	Bocskai tér 10. sz. Hrsz: 1877	Részleges: ÉT, ÉHT Az épülettömeg és homlokzatképzése bővítmények nélkül.
8.	Bocskai István Gimnázium	Bocskai tér 12. sz. Hrsz: 1864	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT, ÉN Az 1864-65-ben épületszárny, tömeg és homlokzatképzése, oldalfolyosós közlekedő rendszerével együtt. Védendő még az iskolakert növényzetállománya is.
9.	Petőfi ház (Tisza ház)	Petőfi S. u. 15 sz. Hrsz: 6015/1	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT Az épület tömeg és homlokzatképzése a kapuátjáróval, valamint a nagyterem (színházterem).

10.	lakóház	Baltazár D. u. 18 sz Hrsz: 5885	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, mint jellegzetes saroképítmény.
11.	Petőfi étterem	Petőfi S. u. 4 4/a sz. Hrsz: 6; 5	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, ill. nyílásarányok.
12.	lakóház	Petőfi S. u. 18 sz. Hrsz: 13	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömegképzése, utcai homlokzata és nyílásarányok.
13.	lakóház + üzlet	Petőfi S. u. 35 sz. Hrsz: 6050	Részleges: ÉT A jellegzetes saroképület tömegképzése és homlokzati nyílásarányai.
14.	üzlet (régi postaépület)	Kálvin tér 1 sz. Hrsz: 5917	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése és homlokzati nyílásarányai.
15.	üzlet (Kossuth ház)	Hajdúkerület u.2. sz. Hrsz: 3721	Részleges: ÉT, ÉHU Az épület tömegképzése és utcai homlokzatképzése. (nyílásarányok).
16.	Baptista imaház	Hajdúkerület u. 10. sz.Hrsz: 3725	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT Az épület tömeg és homlokzatképzése, valamint belső terei.
17.	Városi Rendőrkapitányság	Kossuth u. 2 sz. Hrsz: 6003	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, valamint homlokzati nyílásarányai.
18.	lakások és üzletek (városi bérpalota)	Kossuth u. 7. sz. Hrsz: 3759	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése.
19.[1]			
20.	Kálvineum épülete	Kálvineum u. 12 sz. Hrsz: 2155	Részleges: ÉT, ÉHU, MT A főépület tömeg és homlokzatképzése, valamint az utcai kerítés.
21.	Református egyház gyülekezeti terme	Bocskai tér 7 sz. Hrsz: 1880	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT,MT Az épület tömeg és homlokzatképzése, a kapuzat, valamint belső tere.
22.	Munkaügyi Központ	Csomaközi u. 3 sz. Hrsz: 5984	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése.
23.	levéltár (volt jegyzői lakás)	Dorogi u. 5 sz.Hrsz: 43	Részleges: ÉT, ÉHT A jellegzetes saroképület tömeg és homlokzatképzése.
24.	neobarokk lakóház	Salgótarján u. 21 sz. Hrsz: 4375	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, elsősorban jellegzetes oromfala.

[1] A rendelet 2. mellékletének 19. sorát 2020. április 13. napjával hatályon kívül helyezte a 11/2020. (III.24.) önkormányzati rendelet.

25.	Bodaszölö Baltazár kúria	Hrsz: 0102/2	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉN Az épület tömeg és homlokzatképzése, valamint a közvetlen környezet növényzete.
26.	Sarok-üzletház	Ady E. 9. sz. Hrsz: 557	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése bővítmények nélkül
27.[2]			
28.	lakóház (polgárház)	Diószegi S. u. 10. Hrsz: 1862	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT Utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
29.	lakóház (polgárház)	Deák Ferenc u. 2 Hrsz: 45	Részleges: ÉT Utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
30.	lakóház üzlettel	Dorogi u. 12 sz. Hrsz: 1803	Részleges: ÉT, ÉHT Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése. A Dorogi u. 14 sz. épülettel együttesként is
31.	lakóház (polgárház)	Dorogi u. 14 Hrsz: 1802	Részleges: ÉT, ÉHT Az utcai épületszárny tömegképzése, nyílásarányai. A Dorogi u. 12 sz. épülettel.
32.	lakóház (polgárház)	Dorogi u. 37 sz. Hrsz: 1302/2	Részleges: ÉT, ÉHT Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
33.	lakóház (polgárház)	Dorogi u. 32 sz. Hrsz: 1773	Részleges: ÉT, ÉHT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
34.	lakóház (polgárház)	Dorogi u. 88 sz. Hrsz: 1736	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
35.	lakóház (polgárház)	Enyingi T. B. u 10 Hrsz: 1778	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
36.	lakóház (polgárház)	Hadházi u. 25 sz. Hrsz: 6130	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
37.	Lakóépület (polgárház)	Petőfi S. u. 42. 1-Irsz. 106.	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok. Belső elrendezés korszerűsíthető.

[2] A rendelet 2. mellékletének 27. sorát 2020. március 16. napjával hatályon kívül helyezte a 6/2020. (II.27.) önkormányzati rendelet.

38.	Saroképület üzlettel	Hadházi u. 2 sz Hrsz: 207	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése (különös tekintettel a tetőformára) homlokzati nyílásarányai
39.	Saroképület üzlettel	Iskola u. 11 sz. Hrsz: 1847	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, homlokzati nyílásarányai
40.	lakóház (polgárház)	Iskola u. 9 sz. Hrsz: 1849	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
41.	lakóház (polgárház)	Iskola u. 14 sz. Hrsz. 1894	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai
42.	lakóház (polgárház)	Mátyás király krt. 44 sz. Hrsz.: 375	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárnytömeg-és homlokzatképzése.
43.	lakóház (polgárház)	Jókai Mór u. 14 sz Hrsz: 5979	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
44.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 1 sz.Hrsz: 6199	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
45.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 3 sz. Hrsz. 6201	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok.
46.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 53 sz. Hrsz: 6232/1	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
47.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 22 sz. Hrsz: 6181	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
48.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 24 sz. Hrsz: 6177	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése
49.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 37 sz. Hrsz: 6223	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
50.	lakóház (polgárház)	Rákóczi F. u. 75 sz. Hrsz: 6243/1	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok
51.	Közösségi épület	Rákóczi F. u. 87. sz Hrsz: 6534/2	Részleges: ÉT, MT, ÉN Az épület tömegképzése, nyílásarányok, a telek növényzetének értékes része, utcai kerítés eredeti része.

52.	lakóház (polgárház)	Arany J. u. 2. Hrsz: 5963	Részleges: ÉT, ÉSZ Az épület tömegképzése, tetőformája, ablakveretek és ablakosztások. Belső elrendezés módosítható, korszerűsíthető. Felújítás során a tetőfedés anyaga változatlan legyen.
53.	lakóépület (polgárház) üzletekkel	Baltazár D. u. 29 Hrsz: 4015	Részleges: ÉT, ÉSZ Az épület tömegképzése, homlokzatképzése, az udvaron lévő melléképület is. (régi istálló) A tetőfedés anyaga nem változtatható, belső elrendezése módosítható.
54.	lakóépület (polgárház) üzlettel	Baltazár D. u. 35. Hrsz: 4018	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése. Belső elrendezés módosítható, az utcai homlokzaton az eredeti nyílásarányok helyreállíthatók.
55.	lakóépület (polgárház)	Baltazár D. u. 58. Hrsz: 5849	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és az utcai homlokzat nyílásarányai. A belső elrendezés módosítható, az udvari épületszárny lebontható vagy átalakítható.
56.[3]			
57.[4]			
58.	lakóépület (polgárház)	Deák Ferenc u. 25. Hrsz: 27	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányok. Az épület belső elrendezése korszerűsíthető, az udvari épületszárny átalakítható, átépíthető, az előírt mértékig bővíthető.
59.	vegyes funkciójú saroképület	Debreceni u. 14 1-Irsz: 6372	Részleges: ÉT, ÉSZ A saroképület épülettömege, homlokzati felületképzése, nyílásarányok. A felújítás során a tetőfedés anyaga nem változtatható. A belső elrendezés változtatható.

[3] A rendelet 2. mellékletének 56. sorát 2021. május 1. napjával hatályon kívül helyezte a 12/2021. (IV.29.) önkormányzati rendelet.
[4] A rendelet 2. mellékletének 57. sorát 2021. május 1. napjával hatályon kívül helyezte a 12/2021. (IV.29.) önkormányzati rendelet.

60.	lakóépület	Erdély u. 10. Hrsz: 7777	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, nyílásarányai. A toldaléképület lebontható. Belső elrendezés változtatható, korszerűsíthető.
61.	közösségi épület	Hajdúkerület u. 4. Hrsz: 3722	Részleges: ÉT Az épület utcai épületszárnyának tömegképzése, nyílásarányai. Belső elrendezés változtatható, korszerűsíthető, az épület az előírt beépítettség mértékig bővíthető, tekintettel a Péchi Simon utcai utcaképre.
62.	közösségi épület	Hajdúkerület u. 6. Hrsz: 3723	Részleges: ÉT Az épület utcai épületszárnyának tömegképzése, homlokzati nyílásarányok. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető, az udvari épületszárny átépíthető tekintettel a Péchi S. utcai utcaképre. Bővítés az előírt mértékig lehetséges.
63.	lakóépület	Hajdúkerület u. 8. Hrsz: 3724	Részleges: ÉT Az épület utcai épületszárnyának tömegképzése, homlokzati nyílásarányok. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető. Az udvari épületszárny átépíthető tekintettel a Péchi S. utcai utcaképre. Bővítés az előírt mértékig lehetséges.
64.	vegyes rendeltetésű épület (parókia)	Kálvin tér 19. Hrsz: 5908	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg- és homlokzatképzése. Belső elrendezés átalakítható. Az épület nem bővíthető.
65.	lakóépület (polgárház)	Korpona u. 4. Hrsz: 6055	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg- és homlokzatképzése. Az udvari épületszárny lebontható, átépíthető, bővíthető az előírt mértékig. Belső elrendezés korszerűsíthető.
66.	lakóépület (Pálnagy Zs. emlékház)	Pálnagy Zs. u. 10. Hrsz: 7664/1	Részleges: ÉT, MT Az épület tömegképzése, homlokzati nyílásarányai, emléktábla. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető. Az utcai épületszárny a hátsókert felé bővíthető.

67.	lakóépület (polgárház)	Polgári u. 30. Hrsz: 3011	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, az utcai homlokzat nyílásarányai. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető, az udvari épületszárny átépíthető, az előírt mértékig bővíthető.
68.	lakóépület (polgárház)	Vörösmarty u 8. Hrsz: 3033/1	Részleges: ÉT, MT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai, épített kerítés és kiskapu. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető, az épület a hátsókert irányában az előírt mértékig bővíthető.
69.	lakóépület (polgárház)	Vörösmarty u. 31. Hrsz: 2006	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai. A belső elrendezés átalakítható, korszerűsíthető, az épület a hátsókert irányában az előírt mértékig bővíthető.
70.	tanyai iskola	külterület, Rókahát Hrsz: 0684	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg- és homlokzatképzése. A felújítás során a fémlemez tetőfedést kell alkalmazni. Belső elrendezés korszerűsíthető. Bővítés ne készüljön. Elsősorban közösségi célú felhasználás.
71.	tanyai iskola	Hajdúböszörmény-Hajdúvid Hrsz: 01175	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg- és homlokzatképzése. Belső elrendezés korszerűsíthető. Bővítés ne készüljön, a telken belül új épület a beépíthetőség mértékéig építhető. Elsősorban közösségi célú felhasználás.
72.	lakóépület (polgárház)	Baltazár u. 10. Hrsz: 5898	Részleges: ÉT, ÉHU, MT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai, kapuépítmény. Belső elrendezés korszerűsíthető, módosítható, átalakítható. Udvari épületszárny lebontható a tartószerkezeti kötöttségek figyelembevételével. Eredeti funkció módosítható.

73.	lakóépület (polgárház)	Baltazár u. 10./A Hrsz: 5898	Részleges: ÉT, MT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai, kapuépítmény. Belső elrendezés korszerűsíthető, módosítható, átalakítható. Udvari épületszárny a tartószerkezet függvényében lebontható. Funkciója módosítható.
74.	lakóépület (polgárház)	Baltazár u. 12. Hrsz: 5898	Részleges: ÉT, MT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai, beleértve a kapuépítményt is. Belső elrendezés korszerűsíthető, módosítható, átalakítható. Udvari épületszárny a tartószerkezetek függvényében lebontható. Funkciója változtatható.
75.	lakóépület (polgárház)	Baltazár u. 14. Hrsz: 5898	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai. A tetőfedés anyaga nem módosítható. (fémlemez) A belső elrendezés a tartószerkezetek függvényében módosítható, korszerűsíthető, eredeti funkciója változtatható. Udvari épületszárny lebontható, a tartószerkezet függvényében.
76.	lakóház. istálló, góré	Csokonai Vitéz M. u. 9. Hrsz: 1143	Részleges: ÉT, ÉSZ A teleken lévő lakóépület, istálló és góré. A telek kialakult elrendezése. A lakóépület bővíthető a hátsókert kis mértékben az oldalkert irányában illeszkedési alapon.
77.	Lakóház	Arad u. 23 sz. Hrsz.:2371	Részleges: ÉT, MT Az épület tömegképzése és nyílásarányai, valamint az utcai kerítés
78.	Polgárház	Arpád u. 24 sz. Hrsz.: 3675	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése (beleértve a tetőfedést is)
79.	Polgárház	Bíró P. u. 22 sz. Hrsz.: 6275	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és nyílásarányai, a tetőfedés jellege
80.	Lakóház	Corvin J. krt. 6 sz. Hrsz.: 6530/1	Részleges: ÉT, ÉHT, MT Az épület tömeg és homlokzatképzése, valamint az utcai kerítés

81.	Polgárház	Corvin J. krt. 14/a sz. Hrsz.: 6520/1	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, nyílásarányai
82	Gazdaház	Csokonai V. M. u. 31 sz. Hrsz.: 1052	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, homlokzati nyílásarányai
83.	Gazdaház	Damjanich u. 4 sz. Hrsz.: 2051	Részleges: ÉT Az épület tömegképzése, homlokzati nyílásarányai.
84.	Polgárház és góré	Damjanich u. 24 sz. Hrsz.: 2610	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉBT A lakóház utcai épületszárnyának tömeg és homlokzatképzése, a kerítés és a góré együttese.
85.	Gazdaház	Dózsa Gy. Krt. 48 sz. Hrsz.: 2514	Részleges: ÉT, MT Az épület tömegképzése, homlokzati nyílásarányai és az utcai kerítés.
86.	Polgárház	Dózsa Gy. Krt. 56 sz. Hrsz.: 2507	Részleges: ÉT, ÉSZ Az utcai épületszárny tömegképzése, nyílásarányai a jellegzetes fémlemezfedéssel.
87.	Lakóépület	Dózsa Gy. Krt. 62 sz. Hrsz.: 2500	Részleges: ÉT, ÉHT, MT Az épület homlokzat és tömegképzése, valamint a kerítés
88.	Polgárház	Dózsa Gy. Krt. 66 sz. Hrsz.: 2494	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
89.	Polgárház	Dózsa Gy. Krt. 68 sz. Hrsz.: 2493	Részleges: ÉT, ÉHT, ÉSZ Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése, beleértve a tetőhéjazatot is.
90.	Polgárház	Gyöngyvirág u. 34 sz. Hrsz.: 4097	Részleges: ÉT, ÉSZ Az épület tömegképzése, nyílásarányai, tetőkijárat.
91.	Polgárház	Káplár M. u. 3 sz. Hrsz.: 1922/2	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése
92.	Polgárház	Káplár M. u. 8 sz. Hrsz.: 1968	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és nyílásarányai.
93.	Lakóház	Kölcsey F. u. 6 sz. Hrsz.: 444	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és nyílásarányai
94.	Tisztviselőház	Kölcsey F. u. 8 sz. Hrsz.: 443	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és nyílásarányai.

95.	Gazdaház	Kölcsey F. u. 9 sz. Hrsz.: 394/1	Részleges: ÉT, MT A lakóépület tömegképzése, nyílásarányai és az utcai kerítés.
96.	Villaépület	Kölcsey F. u. 22 sz. Hrsz. 435	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése.
97.	„Fülesház"	Lorántffy Zs. u. 2 sz. Hrsz. 3132	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése, az utcai homlokzaton csak a nyílásarányok.
98.	Polgárház	Mátyás király krt. 38 sz. Hrsz.: 378	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése és nyílásarányai.
99.	Lakóház	Szabadhajdú u. 15 sz. Hrsz.: 1166	Részleges: ÉT, MT Az épület tömegképzése, nyílásarányai és az utcai kerítés.
[5]			
100.	Polgárház	Tizenhárom vértanú u. 50sz. Hrsz.: 1256	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése.
101.	Polgárház	Újvárosi u. 26 sz. Hrsz.: 3516	Részleges: ÉT, ÉHU Az utcai épületszárny tömeg és homlokzatképzése (beleértve a tetőfedést is.)
102.	Gazdaház	Újvárosi u. 36 sz. Hrsz.: 3511	Részleges: ÉT, ÉHU Az épület tömegképzése (toldalék nélkül) és az utcai homlokzatképzése.
103.	Polgárház	Vörösmarty M. u. 11 sz. Hrsz.: 1990/1	Részleges: ÉT Az utcai épületszárny tömegképzése, homlokzati nyílásarányai.
104.	Lakóház (polgárház)	Hadházi u. 22 sz. Hrsz.: 278	Részleges: ÉT, ÉHU Az épület utcai szárnyának tömeg- és homlokzatképzése
105.	Lakóház (gazdaház)	Hunyadi J. krt. 42 sz. Hrsz.: 2232/1	Részleges: ÉT, MT Az épület tömegképzése, utcai kerítés.
106.	Villaépület-„Cs. Rácz féle Orstein ház"	Újvárosi u. 12. Hrsz: 3704	Részleges: ÉT, ÉHT Az épület tömeg és homlokzatképzése, tetőformája.

[5] Hatályon kívül helyezte: a 17/2021. (VI.14.) Önkormányzati rendelet. Hatályos 2021. június 15-től.